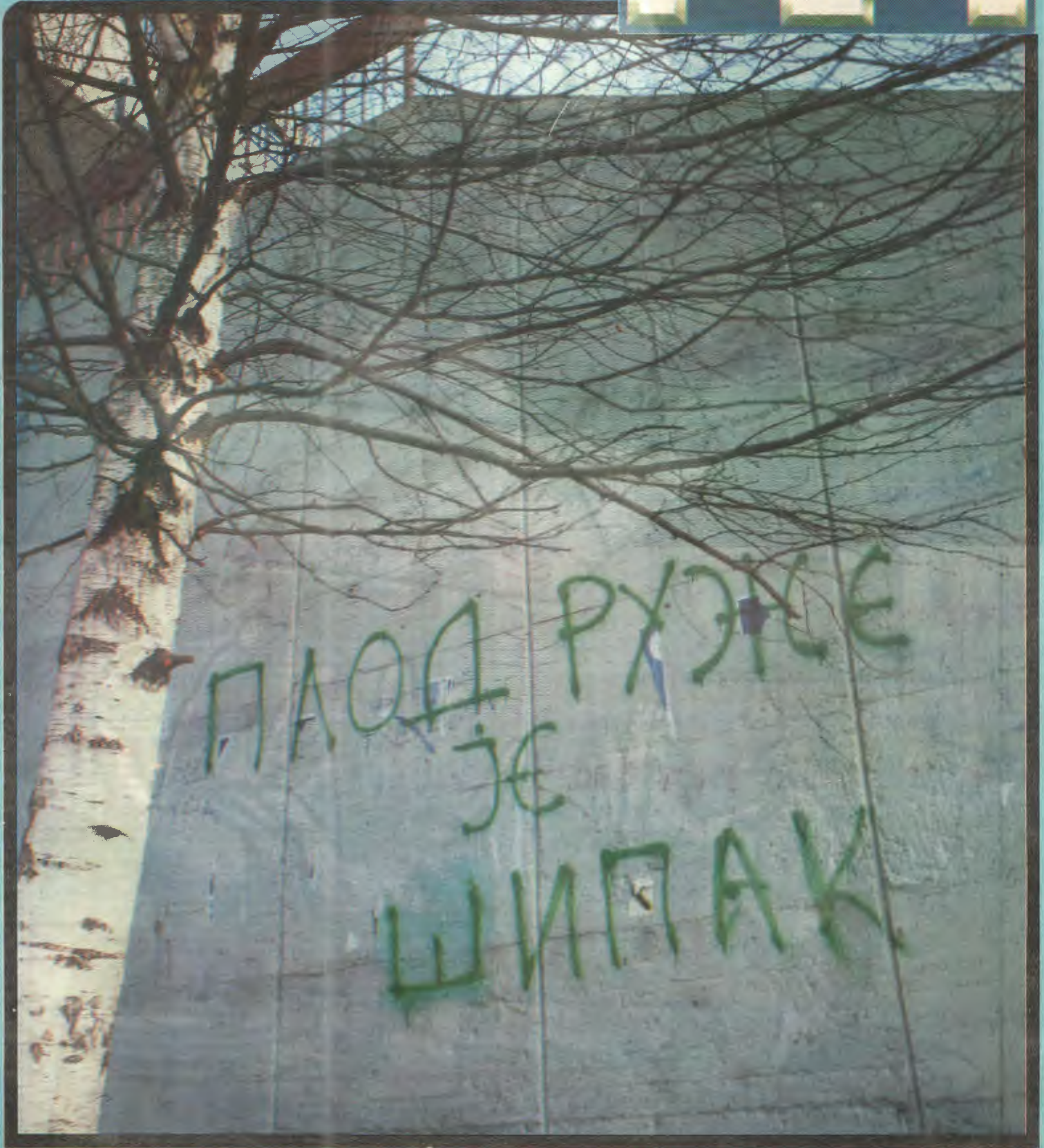

СРПСКА ПРЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ БРОЈ 10. ГОДИНА 1. 5. ЈАНУАР 1991. 20 ДИНАРА

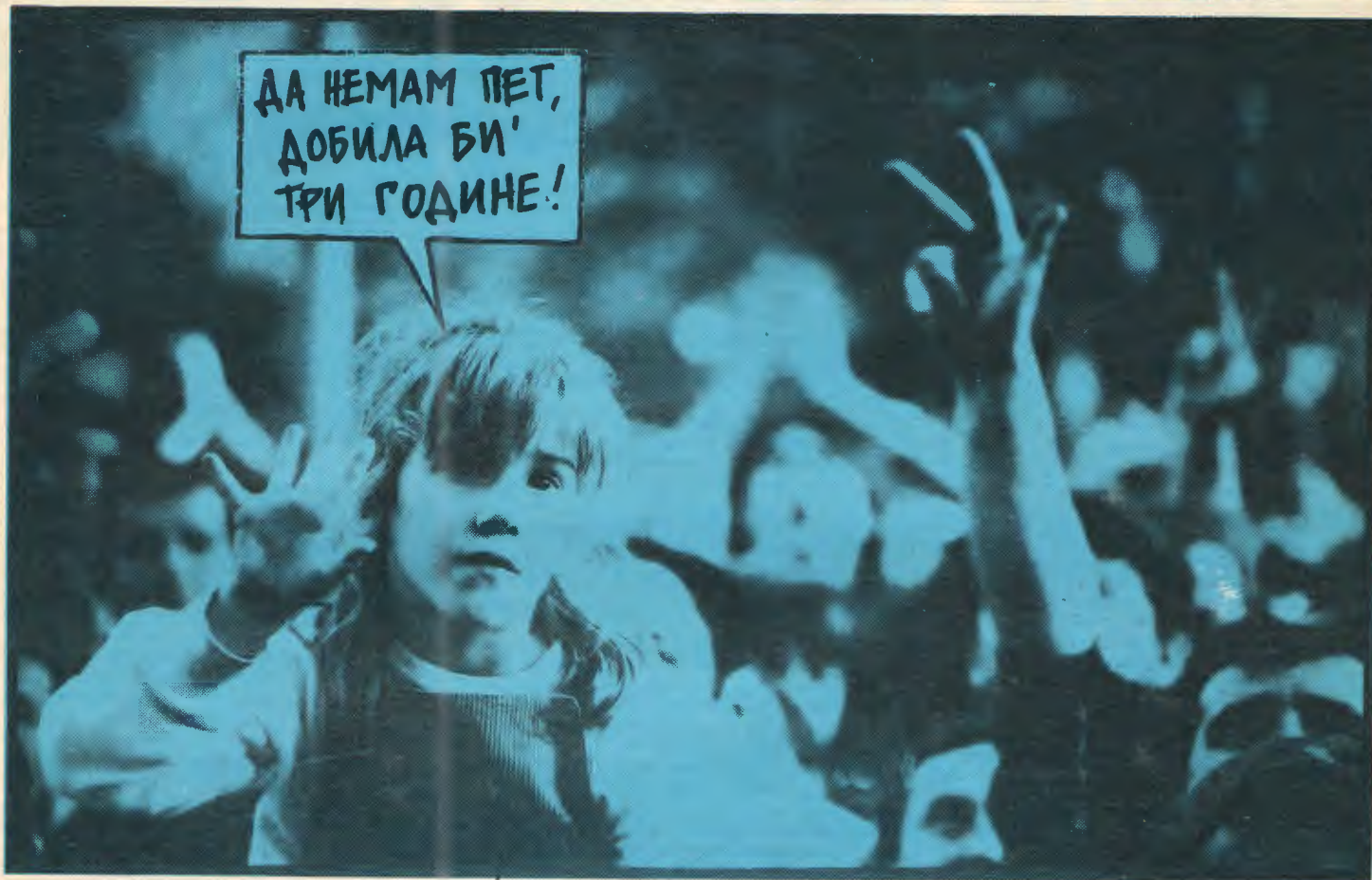
ИТАЛИЈА 2200 ИТЛ, ФРАНЦУСКА 6,30 ФПФ, ШВЕДСКА 3,00 СХФ, АУСТРИЈА 20АТС, СР НЕМАЧКА 3,80 ДЕМ, БЕЛГИЈА 40 БЕФ, ХОЛАНДИЈА 3,50 НЛГ,
ГРЧКА 200 ГРД, НОРВЕШКА 14,50 НОК, ДАНСКА 15,00 ДКК

СЕРИЯ

СЛОВНОЕ НОВИЧЕ ВРОД 10. ГОДНИА 1. 2. КИТАЙСКИЕ СЛОВНОЕ

НИКО НЕ СМЕ ДА ВАС БИЈЕ

ПРАВОСЛАВНИ КАЛЕНДАР

1991. ЈАНУАР 31 дан		
ЗА ПРАВОСЛАВНЕ		
ДАНИ	НОВИ	СТАРИ
У	1	19 Свети мученик Бонифације
С	2	20 Св. Игњатије Богонос. ; Данило II срп. (Претпр. Рожд.)
Ч	3	21 Света мученица Јулјана и свети Петар КијеВСКИ
П	4	22 Света великомученица Анастасија
С	5	23 Светих 10 муч. Крит. <i>Прей. Наум Охр.</i> — Тушиндан
Н	6	24 Преподобномуч. Евгенија — Бадњи дан — Ош
П	7	25 Рождество Христово — БОЖИЋ
У	8	26 Сабор Пресвете Богородице
С	9	27 Свети првомученик и архијакон Стефан
Ч	10	28 Светих 20.000 мученика Никомидијских
П	11	29 Светих 14.000 младенца Витлејемских
С	12	30 Света мученица Анисија и преподобна Теодора
Н	13	31 Преподобна Меланија (Оданије Рождества)
П	14	1 ЈАН. — Обреза. ГИХр.; св. Василје Вел.; Нова година
У	15	2 Свети Сила и свети Серафим Сар. (Претпр. Богојав.)
С	16	3 Свети пророк Малахије и свети мученик Гордије
Ч	17	4 Сабор светих 70 апостола; свешти Јевсшаије српски
П	18	5 Свети мученик Теопемпт и Теона — Крстовдан
С	19	6 Богојављење
Н	20	7 Сабор светог Јована Крститеља — Јовањдан
П	21	8 Преподобни Георгије Хозевит; св. <i>Григорије Охридски</i>
У	22	9 Свети мученик Полемикт; свети Филип Московски
С	23	10 Свети Григорије Ниски и преподобни Дометијан
Ч	24	11 Преподобни Теодосије Велики и преподобни Михаило
П	25	12 Света мученица Татјана
С	26	13 Свети мученици Ермил и Стратониј (Одан. Богојављ.)
Н	27	14 Свети Сава први архиепископ српски
П	28	15 Преподобни Павле; <i>преподобни Гаврило Лесновски</i>
У	29	16 Часне вериге апостола Петра; Прей. Ромил Раванчки
С	30	17 Преподобни Антоније Велики
Ч	31	18 Свети Атанасије Велики; <i>свешти Максим Српски</i>

1991. ФЕБРУАР 28 дана		
ЗА ПРАВОСЛАВНЕ		
ДАНИ	НОВИ	СТАРИ
П	1	19 Преподобни Макарије Египатски; св. Марко Ефески
С	2	20 Преподобни Јевтимије Велики
Н	3	21 Преподобни Максим Исповедник; св. мученик Теофан
П	4	22 Свети апостол Тимотеј и преподобномуч. Анастасије
У	5	23 Свештенумученик Климент Анкирски и други
С	6	24 Преподобна Ксенија Римљанка
Ч	7	25 Свети Григорије Богослов
П	8	26 Преподобни Ксенофонт и Марија
С	9	27 Пренос моштију светог Јована Златоуста (Задущине)
Н	10	28 Преподобни Јефрем Сириј (Месе покладе)
П	11	29 Пренос моштију Игњатија Богоносца
У	12	30 Свети Три Јерарха
С	13	31 Свети бесредници Кириј и Јован
Ч	14	1 ФЕБР. — Свети мученик Трифун (Претпр. Срећења)
П	15	2 Срећење Господње
С	16	3 Свети Симеон и Ана; свешти Јаков архиепископ српски
Н	17	4 Преп. Исидор Пелус. (Одан. Срет. — Беле покладе)
П	18	5 Света мученица Агалија — Почетак поста
У	19	6 Свети Фотије и свети Вулхол Смирнски
С	20	7 Свети Партеније Лампсакијски
Ч	21	8 Свети Теодор Стратилат; <i>свешти Сава II српски</i>
П	22	9 Свети мученик Никифор
С	23	10 Свештмуч. Хараламије, Теод. Ком. — Теод. субота
Н	24	11 Свештмуч. Власије; <i>свешти мученик Ђорђе Крашовац</i>
П	25	12 Свети Мелетије Антиохијски
У	26	13 <i>Преподобни Симеон Миршочини</i>
С	27	14 <i>Преподобни Авсентије; свешти Кирил Словенски</i>
Ч	28	15 Свети апостол Оњисим и преподобни Јевсевије

1991. МАРТ 31 дан		
ЗА ПРАВОСЛАВНЕ		
ДАНИ	НОВИ	СТАРИ
П	1	16 Свети мученик Памфил и Порфирије
С	2	17 Свети великомученик Теодор Тирон
Н	3	18 Свети Лав Римски и свети Флавијан Цариградски
П	4	19 Свети апостол Архип, Филимон и Апфија
У	5	20 Свети Лав Катански и свештенумученик Садок
С	6	21 Преподобни Тимотеј и свети Евстатије
Ч	7	22 Свети мученици у Евгенији
П	8	23 Свештенумученик Поликарп Смирнски
С	9	24 I и II обрећење главе светог Јована Крститеља
Н	10	25 Свети Тарасије Цариградски
П	11	26 Свети Порфирије епископ гаски
У	12	27 Преподобни Прокопије Декаполит
С	13	28 Преподобни Василије Исповедник
Ч	14	1 МАРТ — Преподобномученица Евдокија
П	15	2 Свештенумученик Теодот Киринејски
С	16	3 Свети мученик Евтропије, Калиник и Василск
Н	17	4 Преподобни Герасим Јордански
П	18	5 Свети мученик Конон и преподобни Марко Подвижник
У	19	6 Света 42 мученица из Амореје
С	20	7 Светих 7 свештенумученика херсонских (I бленије)
Ч	21	8 Свети Теофилакт Исповедник
П	22	9 Светих 40 мученика севастиј. — Младенци (II бленије)
С	23	10 Свети мученик Кодрат Коринтски
Н	24	11 Свети Софронije Јерусалимски
П	25	12 Свети Григорије Двој.; преподобни Теофан и Симеон
У	26	13 Пренос моштију светог Никифора Цариградског
С	27	14 Преподобни Бенедикт Нурски
Ч	28	15 Свети мученик Агалије
П	29	16 Свети Арстовул., мученици Папа и Савин
С	30	17 Преподобни Александар — Лазарева субота — Врбица
Н	31	18 Улазак Г. Исуса Христа у Јерусалим — Цвети

1991. АПРИЛ 30 дана		
ЗА ПРАВОСЛАВНЕ		
ДАНИ	НОВИ	СТАРИ
П	1	19 Свети мученици Хризант и Дарија и други
У	2	20 Преподобномученици Јован, Сергеје, Патрикије и др.
С	3	21 Преподобни Јован Исповедник
Ч	4	22 Велики четвртак (велико бленије)
П	5	23 Велики петак
С	6	24 Велика субота
Н	7	25 Васкрсење Христово — ВАСКРС — Благовести
П	8	26 Васкрсни понедељак
У	9	27 Васкрсни уторак
С	10	28 Преподобни Иларион Нови и Стефан Исповедник
Ч	11	29 Свештенумученик Марко Аретус.
П	12	30 Преподобни Јован Лествичник — Источни петак
С	13	31 Преподобни Ипатије Гавријски
Н	14	1 АПРИЛ — Преподобна Марија Египћанка
П	15	2 Преподобни Тит Чудотворац (Побуасни понедељак)
У	16	3 Преподобни Никита Исповедник
С	17	4 Преподобни Јосиф Химнограф
Ч	18	5 Свети мученица Агатопод, Теодул и други
П	19	6 Свети Евтихије и преподобни Григорије
С	20	7 Свети Григорије Исповедник
Н	21	8 Свети апостоли Иродион, Агав и други
П	22	9 Свети мученик Евсихије
У	23	10 Свети мученик Терентије
С	24	11 Свештенумученик Антипа Пергамски
Ч	25	12 Свети Василије Исповедник
П	26	13 Свештенумученик Артемон Лаодикијски
С	27	14 Свети Мартин Исповедник
Н	28	15 Свети апостоли Аристарх, Труд и Трофим
П	29	16 Свете мученице Агалија, Хионвија и Ирина
У	30	17 Свештенумученик Симеон Персијски

1991. МАЈ 31 дан		
ЗА ПРАВОСЛАВНЕ		
ДАНИ	НОВИ	СТАРИ
С	1	18 Преподобни Јован (Преполовљење) —
Ч	2	19 Преподобни Јован Ветхопешерник
П	3	20 Преподобни Теодор; <i>преподобни Јоасаф Српски</i>
С	4	21 Свештенумученик Јануарије и мученик Теодор
Н	5	22 Преподобни Теодор Сикеот
П	6	23 Свети великомученик Георгије — Ђурђевдан
У	7	24 Свети Сава Страт.; <i>свешти Сава Ердељски</i>
С	8	25 Св. апост. и јеванђелист Марко (Одан. Преполовљења)
Ч	9	26 Свештенумученик Василије Амасијски
П	10	27 Слававање моштију Свештој Саве на Врачару
С	11	28 Свети апостоли Јасон и Сосипатр
Н	12	29 Свешти Василије Острошки
П	13	30 Свети апостол Јаков Зеведејев
У	14	1 МАЈ — Свети пророк Јеремија
С	15	2 Свети Атанасије Велики (Оданије Пасхе)
Ч	16	3 Вазнесење Господње — Спасовдан
П	17	4 Света мученица Пелагија Тарсијска
С	18	5 Света великомученица Ирина
Н	19	6 Праведни Јов; <i>Пренос моштију Свештој Саве</i>
П	20	7 Појава Часног Крста у Јерусалиму
У	21	8 Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов
С	22	9 Пренос моштију светог Николе
Ч	23	10 Симон Зилот; преподобна Исидора
П	24	11 Свети Ђузело в Методије; Никодим српски
С	25	12 Свети Епифаније и свети Герман (Задущине)
Н	26	13 Слававање Светог Дула — Духови — Тројице
П	27	14 Духовски понедељак
У	28	15 Духовски уторак
С	29	16 Преподобни Теодор Освећени
Ч	30	17 Свети апостол Андрион и Јулја
П	31	18 Свети мученик Теодор Анкирски

1991. ЈУН 30 дана		
ЗА ПРАВОСЛАВНЕ		
ДАНИ	НОВИ	СТАРИ
С	1	19 Свештенумученик Патрикије (Оданије Духова)
Н	2	20 Св. муч. Талаје; <i>Стефан Пилер</i> (Петровске покладе)
П	3	21 Свети цар Константин и царица Јелена (Почетак поста)
У	4	22 Мученик Василск; <i>свешти Јован Владимир</i>
С	5	23 Преподобни Михаило Исповедник
Ч	6	24 Преподобни Симеон Дивногорац
П	7	25 Треће обрећење главе светог Јована Крститеља
С	8	26 Свети апостол Карп
Н	9	27 Свештенумученик Терапонт
П	10	28 Преподобни Никита Исповедник
У	11	29 Преподобномученица Теодосија Тирска
С	12	30 Преподобни Исакије Далматски
Ч	13	31 Свети апостол Јерма и свети мученик Ермије
П	14	1 ЈУН — Свети мученик Јустин Философ
С	15	2 Свети Никифор; свети Еразмо Охридски
Н	16	3 Свети мученик Лукилијан и други
П	17	4 Свети Митрофан и свете-мироносице Марта и Марија
У	18	5 Свештенумученик Доротеј; <i>ирейог. Пејтар Кошишки</i>
С	19	6 Преподобни Висарион и Иларион Нови
Ч	20	7 Свети мученик Теодот Анкирски
П	21	8 Свети великомученик Теодор Стратилат
С	22	9 Свети Кирило Александријски
Н	23	10 Свештенумученик Тимотеј Пруски
П	24	11 Свети апостоли Вартоломеј и Варнава
У	25	12 Преподобни Онуфрије Велики
С	26	13 Света мученица Акилина и свети Трифилје
Ч	27	14 Свети пророк Јелсеј; свети Методије
П	28	15 Св. великомуч. цар Лазар и срп. св. муч. — Видовдан
С	29	16 Свети Тихон Апатунски Чудотворац
Н	30	17 Свети мученици Мануил, Савел и Исмаил

ГЛАСАЛА СРБИЈА СТРАХА

СТР. 11—20

ИНТЕРВЈУ: Г. СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ

ГОДИНЕ РАЗЛЕТА

СТР. 28—31

ИМЕ РУЖЕ: БАКОЊА ФРА БАКОЧЕВИЋ

ЧОВЕК ЗА СВА ВРЕМЕНА

СТР. 36

И ТО ЈЕ СРБИЈА: МИЛОШ ЛАБАН

ИЗГУБИЛО (СЕ) ДЕТЕ ИЗ ЕПРУВЕТЕ

СТР. 37

ПОРАЖЕНИ ПОБЕДНИЦИ

САМИ ПРОТИВ ОСТАЛИХ

СТР. 38—39

ОТВОРЕНО ПИСМО АКАДЕМИКУ САМАРЦИЋУ

ТО НИЈЕ ЧАСОПИС, ТО ЈЕ КОЛАБОРАЦИЈА!

СТР. 40—41

КАКО СУ ДОШЛИ НА ВЛАСТ: ОСМА СЕДНИЦА

ЗИМСКА БАЈКА

СТР. 45—47

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ, СРПСКА РЕЧ

ИЗДАЊЕ: СЛОБОДНИХ НОВИНАРА, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Богољуб ПЕЈЧИЋ, УРЕДНИЧКИ КОЛЕГИЈУМ: Вук ДРАШКОВИЋ, Милан КОМНЕНИЋ, Слободан РАКИТИЋ, Дејан ЛУЧИЋ, Александар ЧОТРИЋ, ДИЗАЈН: Дејан ЂУРОВИЋ, Љиљана ЈОРГОВАНОВИЋ, (ДЕСК), САРАДНИЦИ: Славица ЛАЗИЋ, Раде ГРУЈИЋ, Љуба РАНКОВИЋ, Властимир ЂОРЂЕВИЋ, Слободан ЕРИЋ, Бора ЂОРЂЕВИЋ, Ђорђе ВУКОЈЕ, АДРЕСА: Главни и одговорни уредник: Хотел „ЈУГОСЛАВИЈА“ (т: 879) 11080 ЗЕМУН, ТЕЛ. 011 600-222 ЛОКАЛ 9979, АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ Народног фронта 43/4 соба 23, тел 642-233 локал 149, 1100 БЕОГРАД. ЖИРО РАЧУН динарски 60801-603-27562, девизни 60811-620-128-25731-7495633 са знаком за „Српску реч“. РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ. Штампана ДП штампарија „БОРБА“ Косовска 26, 11000 БЕОГРАД.

ИЗНЕВЕРИЛИ СВОЈЕ ДЕТЕ

Поштовани Г-дине Вуче, Пратећи временски простор наше прошлости и у њему велике умове, нападаш у садашњости њима.

Као што их није разумео народ у већини, због заосталости ума и страха од власти, тако и тебе не разуме због неинформисаности, заосталости и страха од владајућег режима.

Молимо Бога да нам још дуго живиш и да све нас младе (без права гласа) који исписујемо твоје име по зидовима учионица, сачекаш и рачунаш на нас. Не може нико да нас убеди да си ти лош човек. Ми се боримо и са својим родитељима.

Један наш друг од присутних док ти ово писмо пишемо има за пример понашања својих родитеља: — наиме, јединац је и молио је своју мајку и свога оца да гласају за Вука, јер тиме гласају за синовљеву будућност. Обећали су му. Но, он их је везао клетвом у њега: „закуните се у мене јединца“. Рекли су да, кунемо се. И замислите, изневерели су своје дете. То ће њих много коштати.

Вуче, буди стрпљив, за годину дана „он“ губи је се Србија буди тек сада. Потребно јој је време. Онда нам долазиш ти и ми са тобом. За годину дана ћемо ми млади потиснути наше затучане родитеље. Нећемо их моли-ти да они гласају у наше име.

Твоји млади из Ниша

П. С.

Молим Одбор да ово писмо пошаље лично нашем Вуку, човеку наше будућности. Нека му ово писмо буде охрабрење и нека рачуна на нас младе.

Србија има много шеснаестогодишњака, седамнаестогодишњака, који једва чекају пунолетство. А сви ми имамо млађу браћу и сестре. Они ће за нама.

Стари који су носили Броза у срцу, а сада носе неког другог, мораће да упуте и наша места да и ми волимо свог Вука.

Војислав, Сава, Мирослав, Радован и Милорад

СПС = ПТТ

Опште је познат начин и приступ политичких партија у свету а сада и код нас, да се у предизборним кампањама на различите начине и различитим манипулаторним средствима убеђује народ у ово или оно не би ли се добило што више гласова. Дакле, манипулације има свуда и увек. Умно биће, човек може: да толерише, може да поднесе, да прихвати, да не прихвати...

Повод овог реаговања је једна од многих комунистичких превара у време ових изборних дана.

Комунисти—новоименовани социјалисти су 20. 12. 1990. год. у 18 ч. организовали промоцију своје странке у XI месној заједници

општине Вождовац. Истовремено је Месна заједница искористила прилику да (усменим позивом) позове и око 50 житеља Маринкове баре који већ годинама чекају решење својих захтева за добијање телефона, рекавши да ће на том састанку добити одговор. Речено ми је да ће на састанку бити људи из ППТ-а. Тамо су ме готово убедили да ПТТ и СПС значе исто и да ће ми ако гласам за СПС ускоро зазвонити!

**Света ПЕЈЧИЋ
Београд**

ЦРВЕНИ ВОЈВОДА И ЛАЖНИ ЧЕТНИК

„Бранковићу, погано кољено тако ли се служи Отачеству...“

Његош

Црвени Војвода, лажни четник Др. Војислав Шешељ поред Миновића, Митевића и Миле Штуле — тројански коњ Слободана Милошевића.

Кад се буде писала српска историја новејег датума др Војислав Шешељ ће без сумње заузети посебно место међу српским изродима. Титула војводе може му се признати једино као издајничког првака јер је на добром путу да надмаши његове предходнике Минића, Ранковића, Ђиласа, Стамболића, Марковића, Миновића, Митевића итд.

Да подсетим, Др. Војислав Шешељ није својевремено страдао као антикомуниста већ као добар комуниста и тврдоглав човек. Да је тада своје противнике поразно он би и даље остао добар бољшевик, а уместо њега страдали би они од кога је настрадао он самозвани војвода и лажни четник. Кад је то Војислав Шешељ постао четник? То још и Војвода, кад четнике представља у горем контексту него што их представљају комунисти ево већ пола века. Пуна је овамо емиграција таквих четника, удбаша и терориста, као што си ти црвени Војводо. Зато су најбољи српски родољуби у емиграцији ликвидирани од стране удбе и њихових слуга. Да бих ово све доказивао посебним аргументима нема потребе, јер сва твоја не-дела су сигурни докази — да нити си искрен, ни поштен, нити си добар хришћанин а готовоу ниси антикомунист. То што три године причаш о суђењу и ископавању Јосипа Броза није довољно да би нас до краја преварио. Обишао си Европу, Америку, Канаду и Аустралију са истим говорима. Тадашњи твоји ватрени говори као љутог антикомунисте требало би данас да буду завођење за Голеш планину.

Не црвени Војводо..., немој нам долазити више. Преварио нас јеси, али не и до краја. Чујем да те Милошевић шаље поново у Европу а касније ће вероватно и у прекоморске земље као емисара да убедиш збуњене Србе како нам опозиција ништа не ваља, како је фашисоидна и како је народ изабрао правог вођу.

Ја твој бивши обожавацац и пријатељ нисам више ни у једној странци, јер сам из твоје странке иступио због тебе. Шаљем ти отпоздрав и саветујем ти да не долазиш више међу емиграцију. Одавно си душу продао црвеном ђаволу, а и нас си на танак лед навео. Ти, црвени војвода, и теби сличан Мирко Јовић

хтели би постати Обилићи, али сте изабрали погрешан начин, баш као и Вук Бранковић па сте због тога већ понели титуле, изрода и издајника. Бандо црвена ниси се ни по чему добром прочуо као и Никола Новаковић, али ћеш се прочути ако убијеш свога кума. Само не заборави да ће ти тада Милошевић изговорити да „ФУКАРА ОСТАЈЕ ФУКАРА“. За тебе је прави спас то што су ти забранили регистрацију странке. Ти и онако ниси ништа понудио сем глупости које иду на руку комунистима. То што их тобоже нападаш, није ништа више него што их и Брана Црнчевић кобајаги критикује. Зарекао си се да ни један скуп неће опозиција одржати јер ћеш их ти у томе спречити. И чинио си то кад год си могао и колико си могао, а што не растури или бар не омете ни један једини скуп социјалистичке партије, макар и формалности ради. Уместо тога ти не штедиш речи похвале и честитања управо комунистима. Наш народ има једну дивну изреку која гласи:

„Кад крмача навикне да једе говна, она их једне до краја живота“. Тако каже народ, а Његош би ти овако рекао:

„Што се мрчиш када коват нећеш?

Што збор купиш кад зборити не смијеш?

Приђе си им с коца утекао;

дабогда им скапа на ченгала!

Жалиш нешто, а не знаш шта жалиш;

С' Турцма ратиш, а Турке својакаш“

А, сад да те подсетим и на следеће;

Сакупљали смо ти паре и пре и после добијања пасоша. Ово ти не пребацујем што ми је жао пара, већ те само подсећам да си ти добијао паре у иностранству, а не Вук Драшковић кога ти стално нападаш да је проневерно благајну. Ти Војо лажеш! За Вука у Немачкој није ама баш нико прикупио паре. За два дана колико је боравио у Оснабруку и Диселдорфу прикупљено је ДЕМ 7.000. (седамхиљада), али не за Вука већ за лист „СРПСКА РЕЧ“. Вук дакле није добио ни једне једине марке за себе.

Буди поштен па сам признај; колика је цена твог мешетарења по белом свету. Колико стотина хиљада долара, немачких марака, швајцарских франака си добио а и кућу си од тога купио.

Зато ти сад последњи пут отпоздрављам и поручујем;

Не долази нам више у Европу, нисмо те пожелели, сем она два три сенилна старца и неколико црвених и лажних четника, попут тебе, који се могу набројати на прсте једне руке.

Твој бивши пријатељ-емигрант
У Минхену на Св. Николу

**Марко ПАВЛОВИЋ
Минхен**

НИСАМ НАПУСТИО СПО

Поштовани господине уреднице, У извештају новинара „Политике“ Р. Суботића са изборне скупштине СДС за Барању, који је објављен 25. децембра ове године на дванаестој страници „Политике“, налази се и „вијест“ о моме наводном повратку у СДС-у.

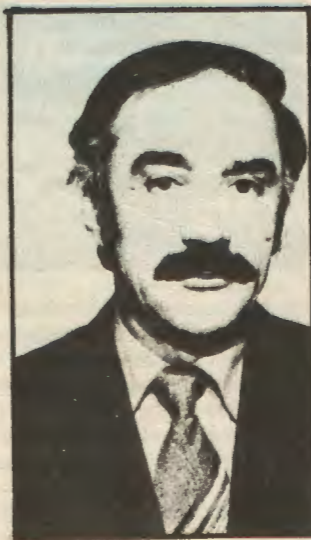
НАСТАВАК НА 77. СТРАНИ

ВРЕМЕ МЛАДИХ

Србија није више желела комунизам али су комунисти победили. Мађионичарски трик пред простодушним и лаковерним Србима успешно су демонстрирали питомци Брозове школе, који су за ту прилику одложили своје крваве барјаке, заменили флоскуле о братству јединству, самоуправљању радничкој класи и својој авангардној улози, са милозвучним заклетвама у своју нацију, јединствену и сложну Србију, успут нудећи гомили људских слобода, мир, просперитет и нове инвестиционе циклусе. Све што су до јуче здушно подржавали, сада нам приказују као стање националне обесправљености, историјском странпутицом тоталитаризма, којег су Србима и Србији наметнули, тамо, неки други људи, али за које одмах изричу амнестију, зарад даљег просперитета и социјалистичког раја у којег, и после свега, тврдо верују да ипак — постоји.

Преметнути и у хришћане, за потребе тренутка, дрско нам чак честитају божји празнике а спремни су да нам признају и крсне славе, само да им не додирнемо дедињски видиковац и прозовемо за полувековна злодела. Једино чега се не одричу је традиција „историјских почетака“. И они, дакле, хоће да историја почиње од њих, од оног тренутка када су одржали своју осму седницу, када су повели такозвану „антибирокаратску револуцију“, када су изменили неке тачке и зарезе у Уставу, када су окупили народ на овај или онај милионски митинг и када су интонираном патетиком објавили да Србе не сме више нико да бије.

Осмоседмаши су, у стилу бесмисла смисла, за све своје ирационалности припремали подужи списак криваца на некој другој страни, да би се по доношењу Изборног закона, искључиво окомили на опозицију. Иако им је сам Изборни закон унапред донео апсолутну предност у броју посланичких места, да би били сигурни у победу и пораженог понизили, опозицију су прогласили скупом лудака, који тумара Србијом и витлајући ножевима тражи крв, нуди мрак и рат. У распећеној политичкој агитацији и трошак од десетине милиона марака за улепшане постере Вође и његових будућих посланичких првака, пале су и прве жртве опозиције, посмртно од режима проглашене хулиганима и делом лудог народа.

Пише: Богољуб ПЕЈЧИЋ

Поводом сличних изборних агитација, далеке 1938. године, епископ Жички Николај, упутио је Посланицу свештенству своје епархије, да се очува образ и одбрани савест народа од „кварежи, лажи и подмићивања“ уверен да ће режим подмитити лакоме, застрашити сиротињу и фалсификатима, „рушити морал и тровати њихову душу“.

Опомена пречасног Николаја, да не остане још једна рана на души народној, од власти и људи око власти, није озбиљно узимана. Гласало се свакојако у предвечерје понора српског народа, кога је једино видео отац Николај, мислећи да су Срби „побожнији од својих владика, храбрији од својих војсковођа, праведнији од својих судија, поштенији од својих политичара“.

Богочовечанске речи упутио је уочи ових децембарских избора и јеромонах Атанасије Јефтић. Упозоривши Србе да не слушају лажи /комуниста/ и паралажи /социјалиста/, да се не плаше њихових плашења и страхова, био је, ипак, уверен да нас лажни избавитељ пречицом води до новог ропства и Вавилона, и да је то наше пристајање, део нашег рајинског односа наспрам власти: „На жалост, како ствари ових дана стоје, пред ове и овакве „нововавилонске“ изборе по Србији, није потребно бити пророк да би се предвидело да ће опет „цео српски народ“, питан непитан, хтео не хтео, изведен доведен, свеједно, „једногласно“ изабрати већ изабране и по већ који пут изабраног Хазјајана, јединоспасавајућег вођу јединоспасавајуће партије!“

Еуфорија унапред знаног победника који је примао честитке и пре формалног пребројавања гласова, примљена је са муком на улицама Београда. Ватромет се видео само са крова телевизије и дедињских вила.

Дубоко морално посртање српског народа се наставља. Победници нека славе ако имају јасну идеју шта даље са другом половином Срба, која се дефинитивно одрекла наслеђа Треће интернационале. Поклици освете који се одасвуд чују од уморних стараца, биолошки ће бити угуљени од наступајуће младежи која не пристаје на живот у европском гету.

Али је и исто тако јасновидо предзнање да ће, понижени и пређуго понижавани народ, стрести са себе стара и нова понижења, усправити се и исправити, јер му заиста не пристаје и не приличи, ова двострука досадашња погрбљеност и пониженост. Време му је да дође кући својој и себи. Не да се врати у прошлост, ни да скочи у „светлу будућност“, него да отвори прозоре ума и срца дома и отаџбине, и да види да је поодавно свануло. Тако нам поручује јеромонах Атанасије Јефтић и с том поруком вам редакција „Српске речи“ честита Божји празник и срећне новогодишње дане.

ПЕРСПЕКТИВЕ

Генерал у пензији Стеван Мирковић, истакнути потпорни стуб и ентузијаста Савеза комуниста — Покрета за Југославију, партије за коју тврди да је „наша будућност“, у једном „појашњавајућем“ тв-интервјуу тврди и ово: **С4Питате ме зашто и на основу чега верујем у социјализам кад он свугде доживљава крах? Зато што треба знати да се социјализам НЕ МОЖЕ ОСТВАРИТИ ЗА ЈЕДНО СТОПЕТЕ ИЛИ ДВА, а поготово не за седамдесет година“.**

Конечно постаје јасно и због чега у једној овако сиромашној земљи сиромашних грађана сахрана и мртвачки ковчег коштају малтене колико цео маузолеј у неком богатом друштву. Да, кад се 2200-те године пробудимо из мртвих, не будемо ЗАТЕЧЕНИ социјалистичким изобиљем које ћемо затећи.

АХИЛ И КОРЊАЧА

Адр Мирјана Марковић, такође потпорни стуб ове партије, не слаже се са аутором ових редова. Она је дубинском анализом дошла до закључка да „слом режима у реалсоцијалистичким земљама није угрозио у историјском смислу НИ ИДЕЈУ, НИ РАЗВОЈ СОЦИЈАЛИЗМА у свету. Он је са друштвене сцене УКЛОНИО ПОЈАВЕ које су компромитовале име социјализма“.

И то, кад се саберу све „уклоњене појаве“ за ових седамдесет година у Совјетском Савезу, Кини, Југославији, Албанији, Румунији, Бугарској итд, у више од ДВАДЕСЕТ МИЛИОНА ПРИМЕРАКА.

ЗИД

И — да завршимо са дотичним „покретом за Југославију“ — Савезом комуниста. Тамо извесни Миливоје Томашевић примећује како НЕКИ мисле да је СК — ПЈ чисто антисрпска ствар, којом се жели задати ударац у леђа СПС-у, док НЕКИ ДРУГИ мисле да је то организација која ће да спроведе војни удар са циљем да се помогне СПС-у. А они не знају да „историјско искуство показује да се пред НАРОДНИМ ПОКРЕТОМ сваки ЗИД МОРА СРУШИТИ“.

Тако г. Миливоје замишља како СРПСКИ НАРОД руши ЋЕЛЕ—КУЛУ.

СЛАБА АНТЕНА

Асад мало о Слободану Милошевићу. На конференцији за штампу Алије Изетбеговића, председника Председништва БиХ; сазнајемо да се у Београду састао са Слободаном Милошевићем. Човек шетао, па мало свратио. „Кад сам ишао да се видим с Милошевићем нисам се питао у ком својству идем, јер сам једноставно хтио да

упознам тог човека. И, могу да вам кажем да је он врло занимљив човек, врло образован, веома интелигентан, свјетских манира...“, прича г. Алија. Тако причају и Радован Караџић, и Јован Рашковић, и неки Македонци, и Хрвати, и Словенци, и Енглези, и Американци.

А можете мислити како су баксузни Вук Драшковић, Драгољуб Мићуновић, Драган Веселинов, Војин Димитријевић, Андраш Агаштон, Сулејман Угљанин и остали ЛЕГИТИМНИ представници српског и осталих народа и народности у Србији кад им увек у кључним тренуцима ТИТРА СЛИКА НА ТЕЛЕВИЗОРУ, па не могу то да провере.

ЉУБАВ

Г Милошевић примио је и новоустоличеног патријарха СПЦ господина Павла и чланове Светског архијерејског синода.

Ми одиста не знамо да ли је патријарх г. Павле „при разговору“ имао стално на уму Милошевићева упозорења на „црквену опасност“ од пре годину или две, и да ли је г. Милошевић имао на уму оно о „злокобној болшевичкој звезди“ и „повампиреном и прерушеном болшевичком воји“ из неких предизборних црквених порука, али из новинског извештаја знамо да је „у срданом разговору изражено обострано задовољство у погледу обостраног разумевања и подршке у последње три године“.

То је само добар знак да комунисти брзо и великодушно праштају. Себи.

ДИЛЕМА

Компетентни тумачи члана 86, става 8, Устава Републике Србије предвиђају да ће Слободан Милошевић након свечане председничке заклетве поднети оставку на место председника Социјалистичке партије, јер „Председник Републике не може обављати другу јавну функцију или професионалну делатност“.

Тешко је и претпоставити да ће г. Милошевић, без обзира на Устав, допустити да поред „онолико“ опозиције једну Социјалистичку партију остави саму на цедилу.

ПРВА ИСТИНА

Тек што су заокружени изборни резултати „стара“, социјалистичка Скупштина Србије одлучила је да уведе хитни „намет на вилајет“ у виду високих и многобројних пореза, по праву на рачун обичних грађана, јер се од привреде више нема шта одузети.

Само ће будале да се питају зашто то социјалисти нису тражили пре избора, а наивни ће да се присете да су гласали за оне са којима „НЕМА НЕИЗВЕСНОСТИ“. Наравно да нема — и то ОДМАХ.

ЕНГЛЕЗИ

„Они нису били на власти зато што су имали већину у парламенту, већ обрнуто, имали су већину у парламенту зато што су били на власти“, рекао је за виговце у енглеском парламенту Слободан Јовановић. Не онај из „Експрес Политике“, него „онај други“, наравно.

Сличност са новом српском Народном скупштином је очигледна, а разлика је — 200 година. Зато су се комунисти у гурању свог, позивали на САВРЕМЕНЕ демократске изборне системе.

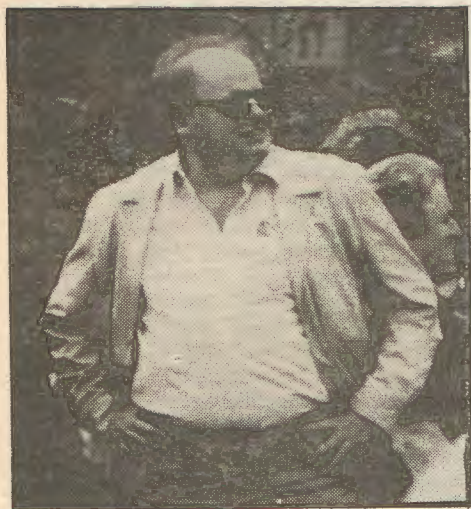
КАКВИ ДРЖАВНИ ЗНАЦИ

На „предлог“ Батрића Јовановића РИВ Србије „прихватио“ је да се спорни члан 98 КЗ, оквалификован као рехабилитовање деликта мишљења — избаци, а адвокат Срђа Поповић храни банама социјалисте стручним тврдњама да заштита државних симбола и институција није никаква новост у демократским државама, него да је, напротив, редовна појава. Захваљујући потенцирању г. Срђе Поповића и социјалисти су почели да говоре о „Републици, застава, грбу или химни“.

Овом приликом желимо да претпоставимо да г. Поповић добронамерно превиђа да „њима“ није до симбола државе, јер их директно не тангирају, па ни оне који могу да због тога одлеже ТРИ ГОДИНЕ. ПОЕНТА је у томе да се потцртава ЗАШТИТА ПРЕДСЕДНИКА, ЧЛАНОВА Председништва свих шест република и две покрајине, председника скупштина и извршних већа свих шест република и две покрајине (а искуствена претпоставка говори и о заштити и чланова и делегата скупштина и извршних већа свих шест република и две покрајине), што сума сумарум говори о заштићеној гомили од цца 1000 људи. Ако се томе додају и чланови њихових породица и најближи пријатељи, који могу да утичу на ВРШЕЊЕ ЊИХОВЕ ФУНКЦИЈЕ, добија се прави заштићени митинг. И још, хумора ли и сатире, социјалисти нас убеђују како можемо одлежати ТРИ ГОДИНЕ, како због излагања порузи г. Милошевића у ВРШЕЊУ ЊЕГОВЕ ФУНКЦИЈЕ, тако и г. Туђмана или г. Лојзета Петрлеа, па и због излагања ПОРУЗИ најновијих шарених хрватских државних сим-

бола, у односу на које је шаховница мила мајка.

Г. Срђо, не лаје пас ради села, него ради себе. А за то време каравани пролазе.

БУЏ!

Као што је био хитар у слању одушевљене подршке Милошевићу и социјалистима због победе, чак пре него што су и они сами знали да су победили, члан Председништва СФРЈ Ненад Буђин био је хитар и кад је у питању његова база. Честитајући црногорским комунистима на величанственој победи Буђин им поручује: „Савјетујем да несугласним побједницима из редова квазидемократа нико не ускраћује право да се љуте и приговарају, а посебно не нашим дојучерашњим партијским друговима, садашњој господи губитницима. Посебно жалим што се њихове ситне шићарцијске рачунице нијесу, бар дјелимично оствариле да би се момци мање траумирали“.

Ако нијесте добро прочитали или разумјели — прочитајте још једанпут. У сваком случају, ако су се хиљадама година теолози и атеисти свађали има ли или нема Бога Ненад Буђин, члан Председништва СФРЈ, НЕОБОРИВ ЈЕ ДОКАЗ ДА ГА НЕМА.

АПЛАУЗ

Актуелном премијеру Анти Марковићу најоштрије је замерено што је ПРИСУСТВОВАО па још и аплаудирао доношењу новог хрватског устава, а није чак ни присуствовао доношењу последње српског.

Председнику Борисаву Јовићу није замерено што је ПРИСУСТВОВАО па још и аплаудирао доношењу последњег српског устава, а није ни присуствовао доношењу оног хрватског.

Нема везе, важно је да нам углед у несврстаном свету расте.

УСЛОВИ

„Посета пале Јована Павла Другог не сагледава се као догађај који би непосредно могао предстојати...“

папа ће доћи у Југославију када се ЗА ТО СТЕКНУ УСЛОВИ“, кажу у ССИП-у.

Или када се СТЕКНЕ г. Месић.

НЕМА КУД ДАЉЕ

А Миломир Бешевић, помоћник директора Републичког завода за статистику, коментаришући начин обраде изборних података, тврди како су стручњаци из иностранства оценили да су резултати „обрађивани“ на европском и светском нивоу, а у НЕКИМ ЕЛЕМЕНТИМА ЈЕ ТАЈ НИВО ЧАК И ПРЕМАШЕН.

После европског и светског остаје још само неки „подземни“ или „надземни“ ниво. Пре ће бити да су ти „стручњаци“ пали с Марса.

ИСКРЕНОСТ

Иако је још пре првог круга избора обећала да ће већ прве следеће недеље ставити на дневни ред захтев групе делегата за смењивање Душана Митевића, Жике Миновића и других, Скупштина Србије одбила је да то учини и два месеца касније.

Јест, а ко онда да објасни народу да ће без оних силних пореза које тај народ држави треба да да — тај исти народ на лицу места да умре.

ВОЈНИК ДО ВОЈНИКА

Након изборног пораза у својој изборној јединици, писац актуелног српског устава Ратко Марковић, у тексту оставке на све функције у Социјалистичкој партији Србије, упућене ген. сек. Петру Шкундрићу, каже: „На мојој кандидатури странка је изгубила једно место у Парламенту. Ја остајем ВЕРАН ВОЈНИК наше странке, али више нипошто не могу бити и у њеном „ГЕНЕРАЛШТАБУ“, јер сам изгубио битку“.

Замислите тек какав би то устав био да га, иако је то, како рече сам Ратко Марковић, НАЈДЕМОКРАТСКИЈИ УСТАВ НА СВЕТУ, није писао ВЕРАН ВОЈНИК једне странке, па још и члан њеног „ГЕНЕРАЛШТАБА“! Био би, у најмању руку — ЦИВИЛНИ.

98

ПРОФИТ

Израел је изразио спремност за увоз великих количина воде за пиће, пољопривреду и индустрију из Југославије.

Вероватно је на то мислио г. Милошевић кад је рекао да високопрофитабилна предузећа у која је уложен новац из Зајма за препород Србије — већ дају прве резултате.

УМЕСТО КРАЈА

„Смоходна марионета“, како су Милоша Лабана, председника Већа удруженог рада, назвали новинари, иначе један од поражених из „прве линије“ социјалистичког фронта на протеклим изборима, овако је водио седницу на којој је морала бити изгласана одлука о додатним великим порезима за грађане Србије: (подсећамо да је расправу о томе напрасно прекинуо и — даље следимо званични стенограм)

„Извињавам се и молим вас да за тренутак застанемо и да проверимо једну информацију, то је везано за нешто друго (за њега лично, прим. а), а не за ову тачку дневног реда (као и обично, прим. а), па ћемо наставити са седницом.“

Морам да вас обавестим да се на један неприципијелан начин (!, прим. а) води кампања у једном делу јавног информисања у вези нашег данашњег заседања и представља се то као да ћемо ми сада увести не знам какав „намет на вилајет“, порезе против народа и слично (не, него против државе, прим. а). Пошто су представници те новинске куће (НТВ Студио Б, прим. а) присутни у сали морамо прво да проверимо да ли имају акредитиве па ћемо да наставимо са радом (ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА ПРОВЕРАВА АКРЕДИТИВЕ НОВИНАРА, КОЈИ НИСУ НИ ПОД РАЗНО МОГЛИ УЋИ У СКУПШТИНУ БЕЗ ПОПРИЛИЧНЕ БЕЗБЕДНОСНЕ И АКРЕДИТИВНЕ КОНТРОЛЕ НА УЛАЗУ, прим. а).

(После минут или два председник добија информацију)

Ево, добио сам обавештење да по закону имају право, значи имају акредитиве, али бих молио Веће, с обзиром да је пракса већ показала да су на тој ТВ станици пред саму изборну ћутњу прочитана нека писма у којима су изнете тврдње (проверено тачне, прим. а) ради оштећивања извесних људи (њeга лично, прим. а), којима је онемогућено да то демантују (напротив, нуђено му је, прим. а), а ми смо такође на задњем заседању, па бих замолио Веће да ме после ове тачке овласти, за случај да се неистинито прикаже рад ове седнице (!, прим. а), да могу у име Већа и његовог рада да дам саопштење за јавност.

Прелазимо на одлучивање о Закону...

(Делегати гласно протестују, питају — која станица, који новинари, добацују председнику — ниси добио овлашћење...)

ПРЕДСЕДНИК: нисам добио овлашћење, нисам то ни рекао. Не тражим ништа... НЕКА НАМ БОГ ПОМОГНЕ, ПРИМ. А!

У ПРЕДВЕЧЕРЈЕ РЕВОЛТА

Пише: Милан КОМНИЋ

Постоји у народу изрека да ни ђаво није тако црн. После избора у Србији може се рећи да је ђаво био и остао црвен.

Уместо да буду расплет, избори могу да, посредно или непосредно, проузрокују нов заплет. Економија се руши, немаштина стеже, гнев нараста, а немоћ власти већ је толика да заправо ни немамо власти. Но, уколико ни немамо јаку власт, тиме се нисмо избавили од репресије. Немоћна власт учиниће све да симулира снагу.

Народ је себе лишио наде. Стао је уз социјалисте с којима наводно „нема неизвесности“. Дакле, каква нам извесност предстоји? Глад, неслобода, гнев, расуло?...

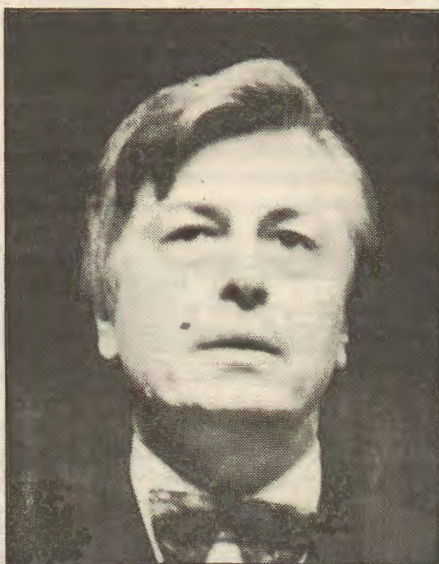
Опозицији се већ упућују приговори. Јасно је, ипак, само једно: чим је одустала од бојкота избора, опозиција је ставила своју главу на пањ. Народ није имао стрпљења, можда ни разбора, а сигурно није имао представу о могућем мешетарењу на изборима. Народ је грозничаво жудео за променом, а кад је час промене наступио, уплашио се да после досадашњег зла дође још горе.

Стиче се утисак да нити је социјалистима јасно како су победили нити опозицији како је изгубила. Бирачи су се определили за неку врсту „вољног ропства“, да се послужим речју једног филозофа.

Уместо расплета вероватно улазимо у нове заплете, првенствено економске и националне. Већ замршено клупко опасно се замрсује. Могућно је да ће бити примењене спољашње мере изразито неповољне по Србију. Она напросто није испунила очекивања и, први пут у својој историји, пропустила је да потврди да спада у Европу — изневерила је демократску своју црту. Изабрала је да буде безначајна, конвенционална, старомодна и ружна. Тиме што су бирачи дали глас политици без унутарњег смисла и без спољашњег упоришта, они су дали глас једној прошлости на коју се жале и једној будућности какве су се сви у Европи већ одрекли. Марксистичка визија света се срушила и отрчала. Она није чак „блудница достојна поштовања“.

Зашто су бирачи у Србији (првенствено Срби!) остали при ономе што су до јуче проклињали. Сада је јасно да нам марксизам није увезла Коминтерна него наша злоћудна подложност да волимо патњу и да се понашамо месијански. Србин воли да буде великомученик.

Срби су се определили за познато зло и верују да га могу надживети. Сумњали су да има добро које ће доживети. Неки фатализам водио је њихову руку да „заокружи“ социјалисте. Кад није било довољно, заокруживали су мешетари да број буде довољан.

Опредељење Срба може да буде разумљиво, али не и прихватљиво. Свет, на пример, не може прихватити да комунистички поредак мења суштину пуком променом свог назива. Комунисти се желе одрећи свог наслеђа, као да немају никаку кривицу нити немилну савест.

Бојим се да смо већ сада савршено занемљиви. Годинама нам је опадао углед осим у подземљу и криминалу. Затворили смо врата инокapиталу, ако је уопште неко хтео да га уложи у ову сумасишавшу државу. Сада смо тек чудо над чудима: имамо државу са два опречна система. Ко ће их измирити? Како живети мимо логике данашњег политичког живота у свету?

Од рата наовамо никада нисмо били тако безначајни. Од нас се не може очекивати ништа добро ни логично. Србија је данас ваљда таква само да се докаже да лудило има система. Ако се Европљани нечему надају од Србије, то је само оно што нико не жели: ирационални гнев и рушилачки револт. Против кога ће те нездраве снаге бити усмерене? Првенствено против Срба и Србије. Суседи су се побринули да се од нашег зла заштите.

Овим изборима смо себе извели из светских токова. Докле? Како се вратити у светски процес размене капитала, идеја и људи? Себе смо скрајнули с пута којим иде модерни свет грабећи у нову технологију и у трећи миленијум.

Да ли је одсечак за пензију био толико јак мотив да младима одсече прикључак за Европу? Колико ће младих стручњака свим силама настојати да оде на Запад? Колико је младих стручњака Срба данас уграђено у светску технологију. А увозимо прљаву технологију, атомски отпад, отровну храну...

Опозицију окривљују да је превише критиковала, а премало обећавала. Како да обећа и шта да обећа? Зна се да су у нашој земљи „сви чанци празни“. Куд се денуло народно благо — то ваљда и врапци знају. Опозиција није смела да се понесе нечасно, јер би се понела неразборито. Није смела да нуди много јер је премного и оно што је премало. Могла је да критикује много јер му то још није довољно. Да ли ће стари бирачи доживети оне услове под којима је нечасно живети. За њих су гласали. Они неће имати времена да се кају, али ће млади имати разлога да их окривљују.

Стрепим да ће овај ритуал пропадања, на који су бирачи пристали, имати опасно финале. Финале није било 23 децембра. Очекује се судар бесмисла и незнања. Народ без наде је снага без смера. Нико не зна куда ће се усмерити гнев и каквим ће путем да се излије револт.

Избори су опет заштитили старе виновнике и поразили недужне жртве. Похлепа за блаћењем политичких противкандидата открила је ругобу изазвану помањкањем демократије. Комунисти су нашминкали лице, али је иза маске проговорило лице пуно ожиљака и непомирљивости. Власт је насрнула на опозициону странку која је заговарала љубав, праштање и национално помирење. Оптужена да народ води у рат, опозиција се, поведена родољубљем, поколебала у отпору и насела на нечасне предуслове избора.

Многе није мимоишла клевета. Брод социјалиста пуним једрима надмено је запловио по мору испразних обећања. Народ је више волео мелодраму, иако јој није веровао, него озбиљну драму чијег се трезвеноумља прибојава. Као да је желео да одгоди час истине. Зашто је народ био дослео дотле да нема избора осим да бира на своју штету и да буде против себе?

Невоља с овим изборима лежи, поред осталог, у томе што је народ, чим је једну ноћ преславао, схватио да је поразио себе. Они који су гласали за социјалисте први ће планути гневом. Опозиција није дужна да још једном указује на очигледност: наopak систем с погрешном економијом не може створити друштво правде и благостања. Врачара је могла на часак да очара, али ће се чаролија просути.

Какво нас пролеће чека? Нису ли избори у Србији одржани у предвечерје револта?

ГЛАСАЛА СРБИЈА СТРАХА

Тајно—јавно гласање: с једног бирачког места у Београду

У незапамћеном пропагандном терору извршен одлучујући притисак на грађане Србије да гласају у корист СПС. Други одлучујући моменат неочекиваног тријумфа социјалиста је примена већинског изборног система који их је уместо у опозициону сврстао у победничку партију.

Баук комунизма кружиће и даље Србијом. Социјалистичка партија је победила, али је Србија изгубила!

Прошло је скоро месец дана од првог круга избора у Србији, након кога су социјалисти добили трећину посланичких места у парламенту и на основу објављених резултата нагостили и коначну победу, а потписници ових редова, иако су свакодневно у контакту са великим бројем људи,

још нису упознали ни једног бирача који је гласао за њих.

Србија после избора не слави. Не пева и не точи шампањац. Нигде се не може видети постизборно расположење тако својствено читавој цивилизованој Европи. Занимљиво је да не славе ни сами социјалисти, јер, вероватно је, да они само најбоље знају како су победили.

Посланичку већину у Народној скупштини

Републике Србије имаће Социјалистичка партија Србије. Јасно је, Србија је добила јаку „опозицију“ коју ће чинити чак 194 посланика из редова „прекрштене“ Комунистичке партије. Пуних пола века комунисти су радили противно интересима Србије и српског народа, а сада им се пружа прилика да „доврше започето“. Комунисти, показала је то седамдесетогодишња пракса, не знају, под милим богом, ништа успешно да раде, осим да чувају власт. Садашњи српски „префарбани“ комунисти све су у стању — и да мењају идеологије, и да продају светиње, и да пљују у оно у шта су се до јуче клели. Једино нису спремни да се одрекну власти. Заиста је задивљујућа инвентивност комуниста када је у питању власт. Они који су запалили кућу понудили су се новим градитељима.

ИЗБОРИ

Упорно тврде да су остварили победу на демократским изборима, а о каквим се демократским изборима може говорити када су најзначајнија средства информирања од државног значаја претворена у власништво владајуће странке, када није донет закон о финансирању странака, када није допуштено српским држављанима да гласају у иностранству, када је максимално краћено трајање изборне кампање, створена психоза да ће, уколико победи опозиција — доћи до рата... Због свега тога ови избори се могу назвати предизборима или квазиизборима. За њихово боље разумевање помоћи ће нам дефиниција Ђованија Сарторија која је од посебног значаја и за објашњење природе страначког система у Србији:

„У системима са хегемом странком другим странкама је допуштено да постоје само као другоразредне и споредне странке, али им није допуштено да се на равноправан начин боре за придобијање присталица или гласова бирача са хегемом странком“.

ПОБЕДА МАЊИНЕ НАД ВЕЋИНОМ

Већину места у парламенту освојили су кандидати хегемоне странке чији је агитроп тврдио да „са њима неће бити неизвесности“. То практично значи инсистирање на одржању статус-квоа по сваку цену. Сада јавност поуздано зна да ће после избора плате и даље бити „етиопске“, а цене „јаланске“, да ће смртност одојчади и на даље бити највећа у Европи, да ће врхушка у Србији и даље располагати са 100.000 службених аутомобила, да ће

бити милион незапослених, да ће ТВ Београд и „Политика“ дневно фабриковати стотине лажи, да ће Србија бити без пријатеља у свету и да ће се прикупљена средства народног зајма користити за дотирање неликвидних предузећа.

Ма колико комунисти, односно њихови наследници „социјалисти“ тврдили да су добили „плебисцитну подршку“ српског народа и да су остварили „тријумфалну“ и „импресивну“ победу, чињенице ипак говоре нешто друго.

Готово пет, од укупно седам милиона становника Србије, који имају право гласа, нису гласали за СПС. Апстинирало је 30 посто бирача, а остали су гласали за кандидате четрдесет три опозиционе странке које су изашле на изборе. Социјалисти убудуће с тим чињеницама морају озбиљно да рачунају!

Највише сумњи у резултате избора унели су подаци о уписаним бирачима којих је према званичним подацима, објављеним 17.11.1990. године било 6.383.542, а на дан гласања — 9.12.1990. године — 7.036.303, дакле 652761 више. У већинском систему који је усвојен у Србији, мистериозно повећање броја бирача за 10,23 посто могло је, а највероватније тако је и било), обезбедити СПС да у првом кругу гласања уместо 29 има чак 87 изабраних посланика

МАЛИ ОДЗИВ БИРАЧА

Избори у Србији су још једном показали све нелогичности и неправичности већинског изборног система. Да је у нашој републици усвојен закон о изборима који предвиђа пропорционални изборни систем, данас би социјалисти били опозициона партија са 45,84% освојених гласова. Овако, захваљујући већин-

ском систему, фаворизовани социјалисти имаће незаслужених 78% посланичких места.

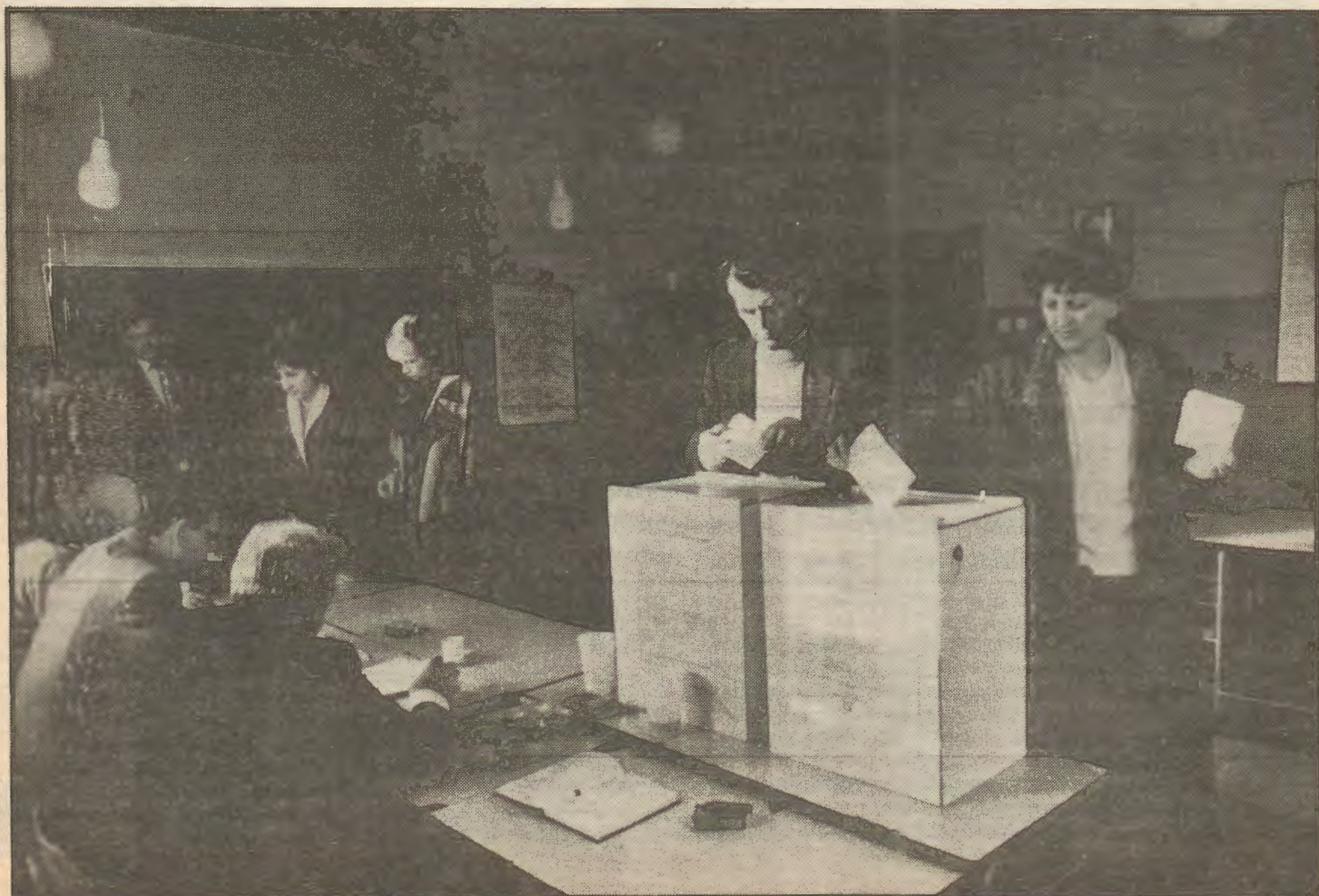
Српски покрет обнове би добио по првом систему 15,71%, а по другом је добио само 7,6% посланичких места. Слично је и са Демократском странком која је у првом кругу добила 7,41% гласова, а у Скупштини ће имати 2,8% посланичких места.

У многим изборним јединицама на бирачка места изашао је изузетно мали број уписаних бирача, тако да су изабрани представници СПС-а добили подршку тек нешто више од трећине или четвртине; па чак и мање грађана дотичне изборне јединице (нпр. Радмило Богдановић — 23,96% на Палилули, Михаљ Кертес 22,99% у Гроцкој.) Изабрани представници СПС са Косова и Метохије, а има их 30, улазе у парламет иако је за њих гласало понегде и испод 1% укупног броја бирача изборне јединице (нпр. Сејдо Бајрамовић 0,34% у изборној јединици 222 — Глоговац, Косово Поље и Обилић).

Ако таквим посланицима из јужне српске покрајине част допушта да седе у врховном представничком телу — нека им је просто. Прваци опозиционих странака већ су најавили да ће по уласку посланика њихових странака у здање у улици Краља Милана, број 14, бити оспораване верификације на такав начин добијених мандата.

Необавештеност бирача о страначким програмима и личностима кандидата дошла је до пуног изражаја на југу и истоку Србије, дакле крајевима који се по свим параметрима сврставају у неразвијене. У нишкој, леско-

Децембарски избори: Колико је било прекобројних гласова?

ПОВОДОМ ЖАЛБЕ ТАДИЈЕ КАЧАРА, ПОСЛАНИЧКОГ КАНДИДАТА СПО ИЗ НО- ВОГ САДА

ВЕШТАЧЕЊЕ У АМЕРИЦИ (?)

РЕПУБЛИЧКА Изборна комисија одбила је приговор Тадије Качара, посланичког кандидата СПО у изборној јединици Нови Сад — шест, али случај није окончан, јер ће о њему свој суд дати и најпознатији амерички стручњаци из области изборног права, као и Врховни суд Србије.

Ово су нам јуче саопштили Тадија Качар и Остоја Дражић, правни заступник СПО и Народне странке, који су посетили нашу Редакцију и обавестили нас да је наш исељеник из САД Живорад Крстић већ ангажовао америчке стручњаке да би расветлио случај „вишка гласова“ у Новом Саду.

По Качаревим речима он још увек верује да ће Републичка изборна комисија и Врховни суд, којем ће се такође обратити испоштовати одредбе Закона о изборима и тако отклонити могућност уплитања у случај страних експерата.

П. С.

„Београдске Новине“ 18.12.90.

ИЗБОРИ

вачкој, на врањској, борској и мајданпечкој општини, као и низу других мањих општина, није изабран нити један посланик из редова опозиције. Насупрот изборним резултатима у тим регионима опозиција је забележила победу у великим урбаним срединама — Суботици, Новом Саду, Крагујевцу, Ужицу и Београду.

СПС ПО СЕЛИМА — ОПОЗИЦИЈА У ГРАДОВИМА

Избори су и поред победе СПС били веома важан индикатор негативног расположења грађана Србије према челницима те странке. Скупштинска врата остала су затворена за др Милоша Алексића, председника делегације Србије у Већу република и покрајина Скупштине СФРЈ, др Милоша Лабана, председника Већа удруженог рада у Скупштини Србије, др Ратка Марковића, једног од писаца новог српског Устава, Слободана Вучетића и Мирослава Ђорђевића, чланова Председништва Србије, те др Станка Радмиловића, председника РИВ-а кога је победио председник месног одбора СПО у Новом Саду др Милан Бабић.

Србија има једну од најстаријих популација у Европи (просек старости бирачког тела је 45 година) и вероватно у томе треба тражити неке од разлога лошијег резултата опозиције која је нудила доста промена. А познато је да су људи у поодмаклим годинама склони конформистичком промишљању. На другој страни, млади су или онемогућени да гласају као студенти којима су на дан избора дељене собе у студентским домовима, или су одустали од излазака на бирачка места због намерно изазване апатије или лоше организације избора...

Драстичних случајева повреде изборног закона било је у великом броју и у II изборном кругу, упркос настојању уједињене опозиције да формулисањем минимума захтева за спровођење праведних избора, издејствује технички коректније изборе.

Странке удружене опозиције упутиле су бројне примедбе Републичкој изборној комисији које нису прихваћене уз образложење да „не делују битније на резултате избора“. Како је радила Комисија објашњава нам господин Миленко Радић, адвокат, члан Комисије испред Српског покрета обнове: — Три члана опозиције увек су била надгласана јер су осталих осам чланова били одлучујући. Сваки наш покушај да се приговори опозиције озбиљније прокоментаришу, били су унапред осуђени на неуспех“.

У овом тренутку још увек није познато решење на четири жалбе које је СПО, после одбијања од стране Изборне комисије, упутио Врховном суду Србије. Ова четири случаја представљају најдрастичније повреде Закона о изборима и односе се на изборну јединицу 36. — Земун II, Изборну ј. 3 — Палилула III, и Ј. 21 — Гроцка I и и.ј. 189 — Нови Сад VI.

Противкандидат посланичког кандидата СПО Богољуба Пејчића у изборној јединици 36 — Земун II био је Душан Матковић. У дис-

ИЗБОРИ

квалификацији опозиционог кандидата одлучујућу улогу, као много пута до сада, одиграла је Телевизија Београд. У време законом утврђене предизборне тишине у петак у 19,30 часова ТВБ је у свом ударном Дневнику изнела о господину Пејчићу неистине у контексту саопштења Републичког секретаријата за унутрашње послове СР Србије да се он као кандидат уједињене опозиције у својим јавним наступима служи лажима и неистинама. Наиме, ради се о догађајима везаним за 1,800.000 УСА долара, које је курир Републичког СУП-а подигао за потребе службеног пута у иностранство, извесног, сада већ поуздано-непостојећег Марковић Петра, пасош бр. ЦП 182456. Како пасоше издаје тај Секретаријат, а сад видимо и да располаже девизним новцем осиромашене и презадужене Србије, остаје питање не само шта ће учинити Врховни суд Србије са жалбом СПО на ремећење изборног закона, већ и ко је и зашто употребио ова средства. Поготово што је само једним налогом републичког секретара, који је узгред и посланички кандидат, или можда већ и

И поред свега — успех опозиције: победа у укупном збиру

IZBORNА JEDINICA 06'

11-15-05

678-NIKETIĆ MILOŠ
BEOGRAD

JOVAN

ČZORČZA VAŠINGTONA

6

14

CETINJSKA 32

Broj i adresa biračkog mesta
za izbore koji će se održati 9. decembra 1990. god.

II IZB. KRUG 23.12.

IZB. JED. 06

11-15-05

713-NIKETIĆ MILOŠ
BEOGRAD

JOVAN

ČZORČZA VAŠINGTONA

6

14

CETINJSKA 32

Broj i adresa biračkog mesta
za izbore koji će se održati 23. decembra 1990. god.

Грађанин од 1968. године не живи у Југославији а унет је у бирачки списак. НИКЕТИЋ МИЛОШ, Џорџа Вашингтона бр. 6 унет је у бирачки списак, иако од 1968. живи у Америци и Швајцарској

УЈЕДИЊЕНА

УЈЕДИЊЕНА

ОПОЗИЦИЈА СРБИЈЕ ОПОЗИЦИЈА

Србија је опет понижена: Зар је и то могуће?

народни посланик, употребљен тридесети део укупног девизног зајма Србије.

Преко приватизованих средстава масовних комуникација вешти чувари Милошевићевог режима остварују одлучујући утицај.

Отужба да је господин Пејчић „непоуздан кандидат који се служи клеветима и лажима“ изречена у време предизборне тишине, имала је несумњивог утицаја на бирачко тело о чему говоре подаци о тесној победи Д. Матковића (од укупно гласалих 57,55%, што износи 32,36% уписаних бирача).

Податак да је индустрија обуће „Београд“ чији је генерални директор Душан Матковић велики дужник, ТВБ није саопштила бирачима представљајући кандидате. Ова индустрија запошљава 5.500 радника и услед нагомиланих губитака изгубила је сва сопствена средства. То је редак пример у Србији, посебно у Београду, да велики колектив изгуби у првих шест месеци ове године сва сопствена средства пословног фонда и практично остане само дужник. И поред огромних губитака који се мере на више од десет милиона долара, колектив је препуштен исплати личних доходака из кредита Београдске удружене банке, тако да је господину Матковићу остало довољно слободног времена да поред толиких брига о фабрици, радницима и дуговима води и бригу о Републици Србији.

Вешти вештачи разрадили су до перфекције механизме усмеравања и обликовања личних ставова бирача у другом кругу гласања. Резултате су одлучили гласови колебљивих неопредељених, заплашених чије су одлуке изнуђене агресивном пропагандном ма-

II IZR. KRUG 23.12. IZR. JED. 8 13-04-05

378-VUČKOVIĆ MIROSLAV MILANA
BEOGRAD POŽAREVAČKA 8

34 OŠ* SAVA KOVAČEVIĆ* LJUBOSTINJSKA 2

Broj i adresa biračkog mesta
za izbore koji će se održati 23. decembra 1990. god.

умро 1984. год.

za izbore koji će se održati 9. decembra 1990. god.

IZBORNA JEDINICA 08 13-04-05

360-VUČKOVIĆ VERONIKA JOZEF
BEOGRAD POŽAREVAČKA 8

34 OŠ* SAVA KOVAČEVIĆ* LJUBOSTINJSKA 2

II IZR. KRUG 23.12. IZR. JED. 08 13-04-05

374-VUČKOVIĆ VERONIKA JOZEF
BEOGRAD POŽAREVAČKA 8

34 OŠ* SAVA KOVAČEVIĆ* LJUBOSTINJSKA 2

Broj i adresa biračkog mesta
za izbore koji će se održati 23. decembra 1990. god.

лице непознато на адреси

ИЗБОРИ

шином и низом перфидних притисака. Општи је утисак да су своје мишљење и ставове задржали као своју интимну привилегију а прихватили сугерисани утицај партије на власти. Врло депримирајућа друштвена стварност и још мрачнија и неизвеснија сугерисана друштвена ситуација која ће наступити ако Србија измакне контроли комунистичког режима, одлучивали су у корист очувања статуса Quo-а.

КАНДИДАТ СПО ИЗБРИСАН ПЕЧАТОМ

На изборној јединици 3 Палилула III на огромном броју гласачких листића печат изборне комисије стављен је на ред. бр. 2 преко презимена и имена магистра Ракића, чиме је сугестивно и психолошки деловано на бираче да гласају, односно заокружују ред. бр. 1 тј. Радмила Богдановића. Презиме, звање и име посланичког кандидата СПО Ракић мр Радомира није се могло, услед тога, прочитати на више од половине гласачких листића. Изборна комисија Палилула III, по налогу Републичке изборне комисије, на оштра реаговања чланова бирачких одбора, у току дана, кад је већ гласање одмакло, наложила је да се такви листићи одложе на дно и остану за грађане који неће гласати. Међутим, таквих листића на изборном месту 18 и 19 било је око 1000. Док је на гласачким местима 8, 11, 12, 13, 15 и 16 након отварања гласачких кутија записником констатовано да је било 466 таквих обележених гласачких листића.

Остаје отворено питање на које ће одговоре дати Врховни суд Србије може ли овако изнуђеном победом од 49,47% укупно гласалих (што чини 23,96 уписаних бирача Радмила Богдановић легално ући у Парламент?).

Републичка изборна комисија је неосновано и противзаконито прихватила и гласање 59 грађана на бирачком месту 19 исте изборне јединице иако нису имали пријаву боравка на територији тог бирачког места. Обзиром на оволики број само на једном бирачком месту, логично је претпоставити о каквој и коликој се неправилности и масовности ради и доношење решења за понављање избора било би реално очекивати. Све ово утолико пре што се ради о Секретаријату унутрашњих послова на основу чије документације се утврђује ажурни бирачки спискови. Уколико би у таквом хаотичном систему републички секретар за унутр. послове Р. Богдановић добио мандат народног посланика са таквим нередом у бирачким списковима, била би то награда уместо одговорности.

ЛЕТАК ЗА КЕРТЕСА

Тумачење Републичке изборне комисије да се под законску одредбу о праву гласања војника може подвести и право гласања милиционара на Косову и Метохији подлеже озбиљном преиспитивању. Њихов претпостављени Р. Богдановић противзаконито је обезбедио гласање својим радницима расутих по општинама Косова и Метохије, а да ни прстом није мрдноу да се обезбеди права студената у студентским домовима у Београду да реализују своје бирачко право, иако би студенти гласали у присуству изборне комисије, а милиционери на Косову су гласали без присуства чланова изборне комисије.

Ефекти пропагандне машинерије (коју је имала само СПС узимајући из разних извора велика средства за своју кампању) највидљивији су у поплави сензационалистички интонираних памфлета које су делили уз гласачке листиће грађанима. Са тенденцијом да запањи, шокира и углаши намерама „друге стране“ наручиоци ових сторија нису се либили да дискредитују и част и елементарни углед противника. Захваљујући овако створеној сумњи, неповерењу и страху добијали су драгоцене

проценте.

У изборној јединици 21 — Гроцка I која обухвата села: Калуђерица, Лештане, Болеч, Ритопек и Винчу свим грађанима је, уз позив — обавештење за гласање, које уручује представник државног органа, додељиван и летак којим се грађани позивају да гласају за Михаља Кертеса, као најближег сарадника Слободана Милошевића, кога су већ изабрали, јер се на тај начин гарантује успешно решавање многих проблема на овом подручју.

Коначни Резултати избора за Народне посланике свих странака и група грађана (изузев СПС)

	II круг	I круг	Свега
1. Српски покрет обнове	19	—	19
2. Демократска странка	7	—	7
3. Кандидати групе грађана	7	—	8
4. Странка савеза сељака Србије	2	—	2
5. Странка Југословени	1	—	1
6. Народна сељачка странка	1	—	1
7. Демократски савез војвођанских Мађара	3	3	6
8. Савез реформских снага Југославије за Војводину и Ујдн	3	—	3
9. Демократски савез Хрвати у Војводини	1	2	3
Савез реф. снага Југ. за Војводину			
Лига социјалдемократи Војв. — Југосл. Ујдн			
Демократска зајед. војвођ. Мађара			
Народна сељачка странка			
10. Српски демократска странка	1	—	1
11. Странка демократске акције	1	3	4
12. Партија за демократско деловање	—	1	1
13. Демократска реформска странка Муслимана	1	—	1
	47	9	56

Београд, 24. 12. 1990.

Београд 8

1. СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ

14 — Вождовац II	Бабих Константин	професор
15 — Вождовац III	Хорван Зоран	економиста
17 — Звездара I	Милованов Србислав	инжењер
18 — Звездара II	Милутиновић Мирослав	радник
19 — Раковица II	Рикитић Слободан	књижевник
25 — Чукарица III	Тасковић др Александар	лекар
26 — Чукарица IV	Урошевић Радомир	инжењер
37 — Земун III	Поповић др Љубиша	лекар
46 — Ваљеве III	Томић др Јован	лекар
59 — Ужице I	Мијајловић др Предраг	лекар
60 — Ужице II	Милутиновић др Иван	маг. техни. наука
62 — Прибој	Црквенић Зоран	професор
91 — Крагујевац II	Јевтовић Драган	инжењер
92 — Крагујевац III	Марковић Михајло	инжењер
93 — Крагујевац IV	Петровић Драгослав	адвокат
186 — Нови Сад III	Бабих др Јован	лекар
187 — Нови Сад IV	Парошки Милан	новинар
188 — Нови Сад V	Вуковић др Влатко	професор
190 — Б. С. VII и С. Крај.	Недељковић др Војислав	лекар

СПО и Л. стр.

Свега СПО 19

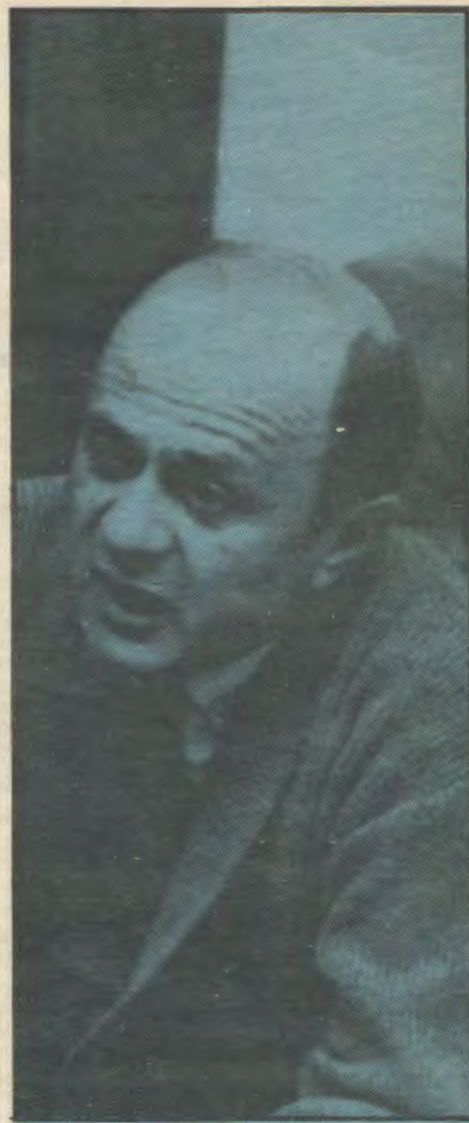
Радомир Живановић из Болеча наводи да су грађани гласали без личне карте, враћајући се по више пута и гласајући за друге укућане и комшије. Тако је за породицу Стефановић, једно лице гласало за све њене чланове. Противкандидат „министра за народ“ Милорад Јакшић, кандидат СПО је узалуд уложио протест још приликом првог изборног круга (када је било покушаја да једна особа у гласачку кутију спусти два бирачка листића). Недостајући број гласова кандидату СПС дода-

ван је и у првом кругу када је пребројавање гласова трајало пуна два дана и једну ноћ. М. Кертес је освојио 52,89% укупно гласалих, што је 22,99% уписаних бирача.

ВОЛШЕБНИ ВИШАК ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА

Четврти јахач апокалипсе Радоман Божовић пролазак кроз иглене уши са 50,62% укупно гласалих, што је 25% уписаних гласача, по-

ИЗБОРИ

Увек надгласан: Представник опозиције Миленко Радич

2. ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА

2 — Палилула II	Симоновић др Велимир	професор	Београд ⁷
5 — Стари Град I	Коштуница др Војслав	виши науч. сар.	
6 — Сари Град II	Мићуновић др Драгољуб	професор	
7 — Савски венац	Вучковић Слободан	адвокат	
8 — Врачар I	Зечевић Ђорђе	економиста	
9 — Врачар II	Ћинић др Зоран	професор	
13 — Вождовац I	Петровић Мирко	правник	
СВЕГА ДС			7

3. КАНДИДАТИ ГРУПЕ ГРАЂАНА

90 — Крагујевац I	Петровић др Боривоје	група грађана	др наука
103 — Ћуприја	Стојановић Мирослав	група грађана	лекар
205 — Ковачица и Олово	Микуш Јано	група грађана	земљ.
209 — Панчево IV	Миковић Милан	група грађана	адвокат
239 — Кос. Кил. и Н. Брд.	Костић Слободан	група грађана	професор
244 — Ораховац	Грковић Живорад	група грађана	инжењер
250 — Исток и Клина	Торзић Радош	група грађана	инжењер
82 — Бруц	Лазаревић др Радомир	група грађана	лекар
СВЕГА ГРУПА ГРАЂАНА			8

4. СТРАНКА САВЕЗА СЕЉАКА СРБИЈЕ

84 — Трстеник II	Додић Љубомир	земљорадник
94 — Крагујевац (V)	Бабић Миломир	земљорадник

5. СТРАНКА ЈУГОСЛОВЕНА

33 — Н. Београд V	Ковач Михајло	новинар
-------------------	---------------	---------

6. НАРОДНА СЕЉАЧКА СТРАНКА

211 — Алибунар	Јаков др Николај	лекар
----------------	------------------	-------

7. ДЕМОКРАТСКИ САВЕЗ ВОЈВОЂАНСКИХ МАЂАРА

162 — Суботица II	Варга др Золтан	професор
172 — Бач. Топола II	Чубела Ференц	службеник
192 — Бечеј	Пал др Шандор	књижевник

8. САВЕЗ РЕФОРМСКИХ СНАГА ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА ВОЈВОДИНУ И УЈДН

184 — Нови Сад I	Петровић Петар	новинар
185 — Нови Сад II	Грубач др Момчило	професор
197 — Зрењанин II	Варади др Тибор	Професор

9. ДЕМОКРАТСКИ САВЕЗ ХРВАТА У ВОЈВОДИНИ САВЕЗ РЕФОРМСКИХ СНАГА ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА ВОЈВОДИНУ ЛИГА СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА ВОЈВОДИНЕ — ЈУГОСЛАВИЈЕ УЈДН

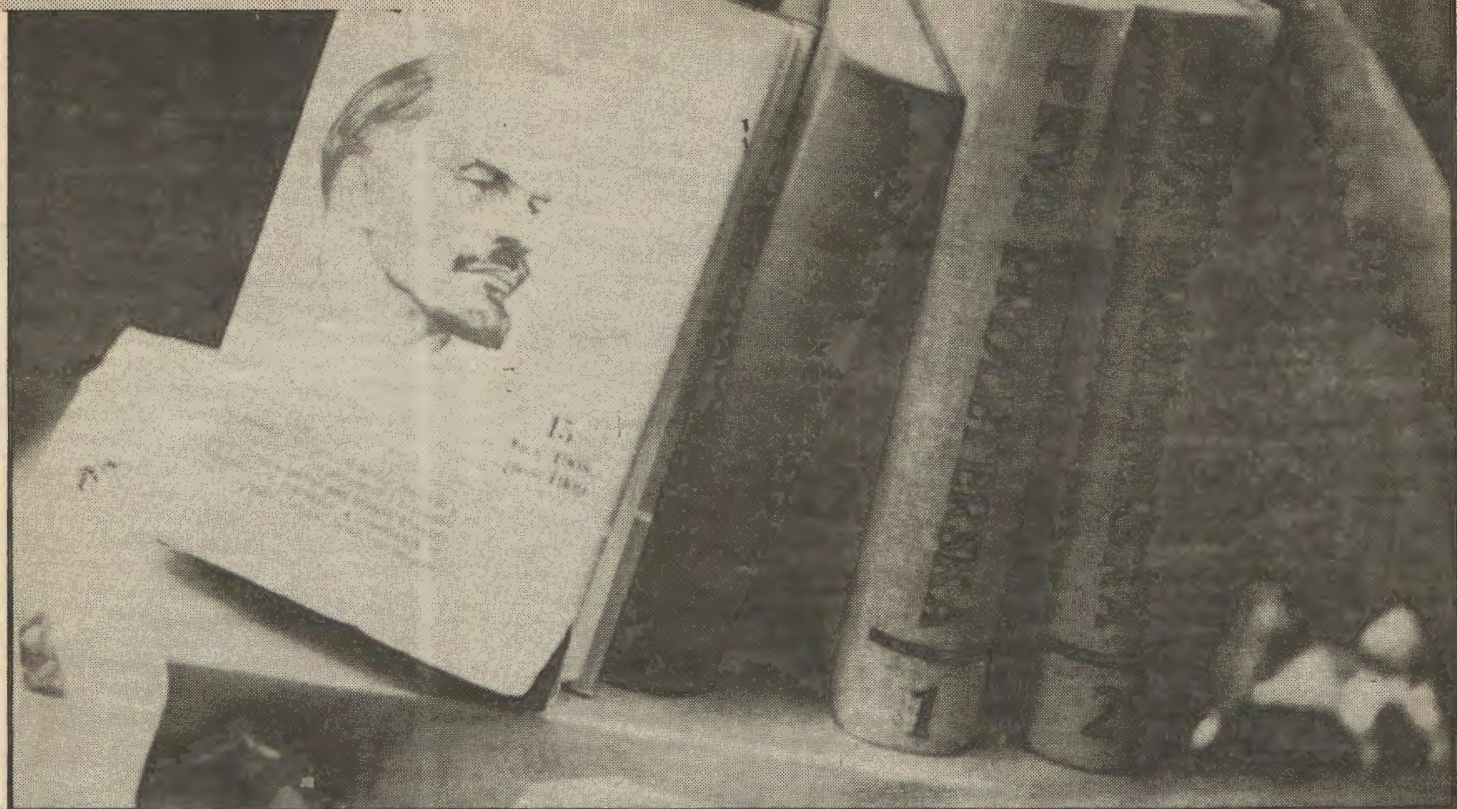
ДЕМОКРАТСКА ЗАЈЕДНИЦА ВОЈВОЂАНСКИХ МАЂАРА		
НАРОДНА СЕЉАЧКА СТРАНКА		
161 — Суботица I	Скендеровић Ајтун	агроном

10. СРПСКА ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА

204 — С. Пазова II и Пећин.	Војводић др Тедо	лекар
-----------------------------	------------------	-------

стигао је у неравноправној кампањи пре и током избора. Обилазак великих колектива са око 2000 радника била је само његова привилегија коју је користио за „упозорења“ радника да гласајући за противкандидата гласају за рат и крв.

Оно што се догодило у изборној јединици Н. Сад VI хришћани би назвали чудом, мађионичари добрим триком а криминолози „њиховим случајем“. Иако се у записнику Изборне јединице 189 Н. Сад VI од стране Данице Виђевић, заменика секретара Изборне јединице, констатује да је 19. децембра у 11 часова примљено записнички 30.500 гласачких листића, након бројања и печатења истих од стране активиста месних заједница и појединих чланова изборне комисије (без присуства представника било које опозиционе странке) избројано је 31.167 гласачких листића! Волшебно се појавила разлика од 701 гласачког листића! Откуда тај вишак, да ли је било још гласачких листића који нису приказани, јер се на бирачким местима 1, 3, 7, 8 и 13 појавио вишак листића у односу на број примљених од Изборне комисије Нови Сад VI?

Изнав пут у „светлу будућност“: београдски излози учи избора

На једном бирачком месту појавило се 30 гласачких листића више, а накнадно су направљене бројке у записницима са изборних места 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 14, 15 и 19. Из записника са бирачког места број 20 произилази да је дописано и гласало 1461 бирача, што никако не може да одговара истини! Поред тога на бројним бирачким местима појавио се већи број гласачких листића у односу на број гласача.

Пропусти и бројне неправилности на бирачким местима и у изборним комисијама из I изборног круга поновиле су се у другом кругу. Основни нерешени проблем око утврђивања броја бирача и веродостојности бирачких спискова ланчано су отварали могућност сумњама, фалсификатима и оптужбама. Бирачи су више пута уписивани у бирачке спискове једног бирачког места а читање улице и стамбене зграде налазиле су се на по два бирачка места. Знатан је број умрлих лица која се налазе у бирачким списковима, лица која су одсељена нису брисана из бирачких спискова. Непризнавање бирачког права лицима која се налазе у иностранству, у болницама, старачким домовима, у притвору или болесницама код куће представљало је флагрантно кршење, свуда у свету општеусвојених правила о гласању.

Србија је гласала. Недоследно својим демократским традицијама, пристала је на клопку болшевичког економског и социјалног „мира“ и одложила одговоре на горућа питања за каснија времена. Несагледиве последице ове конформистичке одлуке, којој ипак не можемо оспорити легитимитет и сувереност, осећаћемо већ од данас.

АМЕРИЧКИ ПОСМАТРАЧИ — НЕЗАДОВОЉНИ

— Лично мислим да би на Западу овакви избори због великог броја проблема који су их пратили, тешко били примљени. Имам утисак да избори у Србији нису потпуно демократски. То се посебно односи на посланичке изборе за које бих рекао да су нерегуларни; — у разговору са домаћим и страним новинарима изјавио је Зоран Ходера, члан групе посматрача из Америке.

— Консултовао сам се са госпођом Хелен Делић-Бентли и она се озбиљно брине да ће овакав исход избора имати озбиљних реперкусија у односу на могућност помагања Србији, а та ће јој помоћ бити веома потребна. После ових избора расположење у Конгресу биће негативно и не верујем да ће госпођа Бентли од сада моћи да застави негативне резолуције по Србију, као што је то до сада успевала.

Негативно расположење америчког Конгреса: Хелен Делић-Бентли

НЕОПРАВДАНА ПРЕДНОСТ ВЛАДАЈУЋЕ СТРАНКЕ

Зовем се Зоран Хоџера. Члан сам групе посматрача Американаца и Канађана српског порекла на чијем је челу **Hellen Delich Bentley**, члан америчког конгреса. Већина чланова наше групе говори српски што нам омогућава ближи додир са народом и догађајима у Србији него што га типично имају странци.

Наши утисци са првог круга сугерирају да је гласање било уредно, мада је било много жалби на дуге редове, вероватно због неравномерне расподеле гласача по бирачким местима. Ми смо међутим констатовали доста велику разлику у начину на који се гласање спроводило. У многим местима, нарочито ван великих градова, могло се гласати само на основу позива **Без показивања личне карте**. У Београду, идентификација је у принципу захтевана, углавном на инсистирање опозиционих странака, али се често могло гласати и са пасошем ако је он показивао одговарајућу адресу.

Због примедбе опозиционих странака на идентификацију гласача, мени је у јединици 188 Новог Сада показано упутство Републичке изборне комисије да се лична карта треба затевати само уколико је изражена сумња у идентитет гласача.

Откуда толики број дописаних гласача: амерички посматрач др Зоран Хоџера

Други проблем у изборима првог круга се односи на дописивање гласача на дан избора у спискове у којима се до тада нису налазили и после чега је њима дозвољено да гласају. Таква пракса се не примењује, колико је нама познато, ни у једној држави у којој су вишестраначки избори основа политичког процеса. У тим земљама регистрације се закључује неколико недеља пре избора и нико не може да гласа ко није на списку. С обзиром да страни посматрачи не остају више од око 15 минута на сваком бирачком месту, ти случајеви су изгледали спорадични, и г-ђа **Bentley** је то констатовала после првог круга.

Ми смо, међутим, били врло изненађени када нас је, неколико дана после првог круга, г. Радић, заменик опозиционог члана републичке комисије, обавестио да је преко **650 хиљада гласача уписано у спискове у првом кругу са дозволом да гласају**. Да бих потврдио овај налаз ја сам анализирао статистичке податке који су се налазили у записницима **160 бирачких места из 15 изборних јединица**. Та анализа **228 хиљада гласача** показала је да је просечно око **9,5 процената гласача било унесено у спискове на сам дан гласања**. То статистички нема разлике од **10 процената горе изнетих**.

ВОЈИСЛАВ КОШТУНИЦА

ТОТАЛИТАРНЕ ПРЕТЕНЗИЈЕ ВЛАДАЈУЋЕ СПС

Познати су резултати другог изборног круга у Србији. Како их ви, као правник по струци и од 23. 12. као посланик у Скупштини Србије видите? У целини гледано резултати након другог изборног круга за опозицију представљају изненађење само у оној мери у којој неке од последица мера владајуће странке нису могле бити укалкулисане у оно што ће утицати на коначан исход.

Владајућа странка је наике стављана у повлашћен положај. Упорно је одбијано бирачко тело од опозиционих странака, донето је законодавство које није могло да обезбеди ни минималне услове за равноправно такмичење свих странака... Српски комунисти очито нису били спремни, макар и на папиру, да пристану на равноправан третман свих политичких субјеката.

Видимо да је у другим источноевропским

земљама било исто. Тамо су од самог почетка одбијали сваки вид договора, посебно када је реч о основним законима — нарочито закону о штампи. Ми смо се у опозицији уверили како је све то владајућа странка користила у предизборној кампањи. Оно што представља за нас извесно изненађење, додатно искуство нешто ново, јесте заиста низ бескомпромисних поступака које је користила владајућа странка и током првог изборног круга и између и током другог изборног круга. Видели смо такав репертоар, на срамоту свега оног што представља некаку српску демократску традицију. Он је обогаћен низом неких нових средстава као што су: позиви бирачима да изађу на изборе и истовремено да гласају за владајућу СПС, гласачки листићи на којима су имена кандидата опозиције била прекривена печатима тако да се уопште нису

разазнавали, милицијске патроле које су дежурале на бирачким местима...

То је све, свакако, да не набрајам све те методе, представљало нешто што је до последњег дана утицало на резултате избора и они су, заправо, у датим околностима, с обзиром на тоталитарне претензије владајуће СПС, а нарочито њеног неприкосновеног лидера, такви као што јесу. Због тога и тај исход избора не представља изненађење. Рекао бих још да сами избори, као и изборни резултати, указују на још нешто, а на то би опозиција требало да гледа са оптимизмом. Наике, у свим великим градовима, односно у централним деловима великих градова, опозиција је тријумфовала. То значи да тамо где су могућности обмане, претњи и манипулације, те застрашивања, биле мање, а истовремено могућности опозиције да представља програме

ИЗБОРИ

Тако високи број дописаних гласача на дан избора 9. децембра, као и пракса да се негде дозвољавала употреба више од једне легитимације, а опет на другим местима легитимација није захтевана, та пракса, по мом мишљењу, доводи до закључка да постоји озбиљан проблем вишеструког гласања. То ме треба још додати примедбе на гласање у суботу 8. децембра — у доста малом броју — као и гласање у војним јединицама без присуства представника опозиционих странака. Ти случајеви могу да доведу до противзаконитог повећања гласова једне странке, што има врло озбиљне последице у већинском систему где врло мали број може да одлучи изборе.

Ја желим да нагласим да ми немамо доказа о масовном вишеструком гласању мада смо добили доста велики број примедби о случајевима где се гласало више пута у првом кругу. Ја ипак морам да признам да смо ми доста зачуђени због тако великог броја дописаних у бирачке спискове, с обзиром да је у Србији обављено три избора у току нешто више од годину дана.

Јасно је да смањење гласова у председничким изборима за 5 па и 10 одсто не би променило резултат, сем што би смањило већину победника. У парламентарним изборима, међутим, слична промена у већини имала би озбиљних последица. У првом кругу 40 победника од 87 квалификованих је мање од 5 одсто изнад половине гласалих, а 57 је добило са мање од 10 одсто изнад потребне већине.

Дописани чланови у првом кругу су били укључени у изборне спискове II круга, тако да је било врло мало дописивања 23. децембра. У првом кругу нама је показан доста

велики број дуплих позива и позива за особе које су умрле. У другом кругу, по индикацијама из београдских јединица, та пракса изгледа да је била нешто већа, што сугерише да је дописивање смањило тачност изборних спискова. Међутим, треба такође нагласити да се, на захтев опозиционих представника, углавном захтевала лична карта приликом гласања у Београду.

Ја не знам каква је била пракса са прегледом личних карата ван Београда. Ми смо, међутим, били обавештени да је више изборних комисија у унутрашњости дало инструкције својим бирачким местима да личне карте треба захтевати само ако постоји сумња у идентитет гласача.

Желим исто тако да истакнем да сам констатовао, у другом кругу, доста очигледно повећање међусобне интеракције међу члановима изборних одбора. Чланови су уважавали гледиште својих колега и били су врло љубазни према гласачима. Гласање је ишло много лакше него у првом кругу, без редова, делимично због само два кандидата на гласачком листићу а делимично јер је било врло мало дописивања нових бирача.

II Други низ проблема односи се на изборну кампању. Ми смо добили велики број примедби од стране опозиционих странака од којих је добар део потврђен у нашим контактима са представницима медија, других посматрача и кроз наше лично праћење предизборне кампање на телевизији и у штампи. Те примедбе су указале на доста забрињавајућу слику у односу на објективност и fair play од стране власти.

1. Као што је већ наглашено од стране већине посматрача, опозиционе странке су у великом броју наврата стављале примедбе на дискриминацију од стране медија контролираних од стране власти. Ми смо такође лично приметили, у току изборне кампање, којој смо присуствовали, тај неједнак трет-

ман када су биле у питању опозиционе странке. Озбиљност овог питања се нарочито види из чињенице да су углавном сви опозициони кандидати који су добили приступ телевизији у току последње недеље пред други круг победили у Београду.

2. Исто тако смо примили већи број примедби о притисцима на гласаче од стране власти, нарочито у унутрашњости. Те примедбе су нарочито често долазиле из свесних бирачких места где је притисак од стране власти вероватно најлакши. Такви притисци су увек озбиљан проблем када се ради о изборима који би требало да буду демократски, али су нарочито озбиљни у данашњој ситуацији када долази до прелаза из једнопартијске контроле у вишестраначки политички систем.

Такође смо добили извештаје о неједнаком третману опозиције у друштвеном сектору у коме ради велика већина српског становништва. Примедбе су се односиле на омогућавање политичке кампање од стране чланова владајуће странке у оквиру предузећа, док се таква могућност није давала опозиционим странкама. Ми смо чак примили неколико извештаја о почетку процеса против појединих опозиционих активиста који треба да доведе до њиховог отпуштања са посла.

5. Све опозиционе странке су ставиле примедбе о изузетној и неоправданој предности владајуће странке која је употребљавала врло велика финансијска средства у изборној кампањи док су опозиционе странке биле лишене тих средстава. Представници странака су инсистирали да су те примедбе нарочито озбиљне зато што су оне биле суочене са врло кратком предизборном кампањом, те нису биле у стању да у довољној мери објасне своје програме бирачима.

и своје лидере — веће, тамо су представници опозиционих странака освојили гласове неприкосновено, односно на јасан, недвосмислен начин су "укли" кандидате СПС. У том погледу је најзанимљивије последње представљање странака на ТВ Београд, на Првом програму. Десио се дијалог, тако рекад, између владајуће странке и опозиције. Елита СПС доживела је дебакл, не само на телевизији него и на изборима.

Да ли ће опозиција и даље остати уједињена у вези са најважнијим питањима које ће се решавати у Скупштини?

Од последње екипе која се појавила из СПС на телевизијским екраном изабран је само један, захваљујући вероватно степену своје анонимности. То нам и говори о великом значају медија, нарочито телевизије. О томе је од почетка конституисања постојала свест у опозицији. Но, у другим условима се можда на том плану могло нешто више постићи, али у овим које смо ми имали — не.

С друге стране, предстоји договор свих странака из опозиције о даљој тактици деловања у парламенту и изван њега. Наравно, све опције су могуће, али свакако морају представљати резултат заједничког договора, јер ово што је до сада постигнуто у борби против владајуће странке направљено је управо на бази договора. Ми ипак располажемо извесним интелектуалним потенцијалом. У стању смо да далеко боље и више промови-

шемо програм опозиције него што је то до сада био случај. А ако опозиција буде и на даље тако деловала, сигурно је да ће бити комбиновања парламентарног рада са ванпарламентарним радом опозиције.

Ми знамо да је за ових протеклих годину

дана било практично немогуће остварити било какав контакт, дијалог, између владајуће странке и опозиционих странака. Сада ће први пут, наводно, српски комунисти бити принуђени да се у једној истој дворани нађу са представницима опозиције те да саслушају аргументе опозиционих странака, али и средстава информисања које комунисти сада још увек држе под контролом. Мораће се у првој фази омогућити, а у другој фази, надам се, то ће постати пракса, да се створи једна реалистичка слика народног парламента. Слика, заправо, у којој би се видела и чула тежња и једне и друге стране.

Да ли ћете Ви, или неко из редова опозиционих посланика, ако Вам владајућа странка понуди прихватити неко од места у влади, или функционерски положај у Скупштини?

Постоји доста јасан став свих опозиционих странака да би било какав облик коалиције са комунистичком странком био неприхватљив. Током последњих година дана јасно се показало што рађваја нас и српске комунисте: чињеница да ми јесмо за успостављање демократских установа у Србији, док комунисти за то изразито нису. Према томе, сваки облик сарадње са комунистима би заправо бојективно онемогућавао демократске процесе, односно остваривање програма и политике уједињене опозиције.

Александар ЧОТРИЋ

ДА ЛИ ЈЕ УВРЕДА?

1. Да Слободану Милошевићу, председнику свих Срба, није довољна заштита у виду личне телесне гарде о трошку државе и зидина око виле на Дедињу, такође о трошку државе, него његов лик и дело У ВРШЕЊУ ФУНКЦИЈЕ још мора да штити и закон?
2. Да је Зоран Соколовић, председник Скупштине Србије, у стању да у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ одједанпут усвоји толико кључних и судбинских закона, колико НОРМАЛАН ЧОВЕК не може ни да прочита у току свог делегатског мандата?
3. Да је Милош Лабан, председник ВУР-а, самоходна марионета, која је због својих личних фрустрација и комплекса више вредности ниже врсте У ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ покушавала да и од делегата прави марионете и будале, и која је своју функцију завршила као „последња“.
4. Да је члан Председништва Србије Михаљ Кертес у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ, јер као обичан анонимни грађанин или кандидат то није могао, фалсификовао изборе у својој изборној јединици?
5. Да је Радоман Божовић, председник ПИВ-а, ВРШЕЊИ СВОЈУ ФУНКЦИЈУ на неморалан начин и у „неморално“ време кукавички победио Тадију Качара?
6. Да је Станко Радмиловић, председник РИВ-а, ВРШЕЊИ СВОЈУ ФУНКЦИЈУ онако како ју је вршио — своју функцију и завршио?
7. Да је СКУПШТИНА СРБИЈЕ у име својих претпостављених изневерила грађане Србије и одмах након избора наметнула незапамћен „намет на вилајет“?
8. Да ПЕТОКРАКА ЗВЕЗДА на српској државној застави, с обзиром на чињеницу да је против социјализма и комунизма у Србији гласало више од пола бирачког тела, изгледа као шаховница на хрватској!?
9. Да хрватска застава са шаховницом за већину грађана Србије представља мрачни симбол у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ?
10. Да је Слободан Милошевић исти као Туђман и Кучан, јер су сви У ВРШЕЊУ СВОЈИХ ФУНКЦИЈА заштићени истим законом?
11. Да је Туђман у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ рехабилитовао усташтво и геноцидну антисрпску политику?
12. Да је КУЧАН у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ постао непријатељ српског народа?
13. Да је Закон о „вербалном деликту“ због свега тога заслужио ПОРУГУ?
14. Да СКУПШТИНА и ПИВ аутономске покрајине Козово и Метохија у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ — не постоје?
15. Да Слободан Милошевић, с обзиром на 46 посто грађана Србије који су гласали за њега, у ВРШЕЊУ СВОЈЕ ФУНКЦИЈЕ представља само мањину грађана Србије?
16. Да, према томе, Република Србија и даље није демократска, него је аутократска?
17. Да у Председништву Србије седе људи који нису „прошли“ ни у својим месним заједницама, а камоли у Србији, у којој ВРШЕ СВОЈУ ФУНКЦИЈУ?
18. Да Борисав Јовић, председник Председништва (ФРЈ), НИЈЕ ВРЕДАН ПАЖЊЕ, јер члан 98 КЗ РС штити само републичке функционере и њихове симболе?
19. Да многи чланови председништва, скупштине, РИВОВА и ПИВОВА У ВРШЕЊУ СВОЈИХ ФУНКЦИЈА не заслужују НИ поругу?
20. Да би у једној демократској, ПРАВНОЈ ДРЖАВИ један овако формулисани законски члан заслужио искључиво поругу? ①

ДЕМОКРАТИЈА И ПЕТОКРАКА

НЕ МОГУ ЗАЈЕДНО

ЛЕОН КОЈЕН,
председник
Демократског форума:

Изузетно убедљива победа СПС, последица је двеју околности. С једне стране, воље бирача, коју најмеродавније изражавају бирачи у првом кругу избора: СПС је ту добио 48,08 одсто свих важећих гласова, док су најјаче опозиционе СПО и Демократска странка добиле 16,47 односно 7,77 одсто. С друге стране, ова предност СПС, вишеструко је увећана деловањем већинског изборног система, који је као и увек ишао на руку највећој, а штетно, практично свим осталима.

Захваљујући већинском систему, а не политичком опредељењу грађана СПС у новом Српском парламенту има чак 77,60 одсто посланичких места, читавих 29,54 одсто више него што је освојио СПО и Демократска странка.

Да је, како је опозиција предлагала, био усвојен пропорционални систем, ови односи били би другачији, јер би проценат посланичких места, сваке партије, приближно одговарао проценту њених гласова. Овако се опозиција која је у сваком случају прошла горе него што се очекивало, нашла у доста незавидној ситуацији. Како ће она убудуће комбиновати парламентарно и ванпарламентарно деловање, показати ће следећим месецима.

**Др. ДРАГАН
ВЕСЕЛИНОВ,**
председник Народне
сељачке странке:

Становништво је на изборима казало да верује у демократију и да никоме изричито не верује. Дало је поверење Социјалистичкој

партији Србије јер није желело нагледне промене уређења. Оно се лакше сналази са том странком, јер познаје њена правила игре. Бирачи су подржали и опозицију, јер желе да се критика уређења настави. Опозиција је постигла успех, будући да се подигла за мање од годину дана и одмах изашла на изборе.

Њен успех је тим већи што није имала велику финансијску подршку, нити подршку владајуће штампе и телевизије. Они имају добре изгледе на уједињено наступање у Скупштини, јер ће баш због тога, што су у мањини моћи да постављају само она питања за чије решавање ће бити спремна да сноси и изричиту одговорност.

МИЛАН ПАРОШКИ,
председник Народне
странке:

Демократија у Србији има врло мале шансе да опстане и да се прошири, јер њене шансе су једнаке процентуалном учешћу опозиционих посланика у парламенту, а зна се да су и такве странке као СПО, Демократска странка, па и Народна странка, на чијем сам челу, добиле минималан број гласова, иако су доиста у једном теснацу, грчу демократске политичке сцене успеле да дају далеко квалитетније програме од СПС, да номинују далеко квалитетније људе и да прихвате сву неравнoprавност коју је владајућа странка наметнула.

Остаје да у врата која су тек одшкринут, у врата демократије у Србији упремо свом силином не би ли Србија доиста постала слободна, просперитетна, а Српство, данас угрожено, охрабрено и емоционално подигнуто до положаја компактне нације.

Програми опозиционих страна су, мислим, довољан оквир, да би у њега уградиле захтеве грађана који очекују сигурност, бољи живот, јаку државу, а не расуло и банкротство. То ћемо у наредном, предстојећем мукотрпном периоду понудити грађанима и доказати да је политика владајуће странке СПС-а била лажна.

МИЛОМИР БАБИЋ,
председник Странке
сељака Србије:

Требао је већи број сељака да оде у скупштину. Мало је четири посланика из редова

пољопривредника да заступа и овако лош положај села.

Лично мислим да су избори исполитизовани у погрешном смеру. Народ је бирао за странку СПО или СПС, па се заборавило да бирају своје представнике. Међутим и овако како је, напредак је за Србију. Ово је један корак напред у економији, да ће паметне идеје подржавати вишепартијски парламент, па и овакав какав је. Представници из редова непосредних сељака, ће се залагати да извозимо робу, а не да увозимо. Да се сељак подстиче да производи, а не да од пољопривреде нема никакве користи.

ВЕЉКО ГУБЕРИНА,
председник Радикалне
странке:

Као грађанин у првом тренутку био сам запрепашћен, а онда сам се прибрао, и добро размислио. Грешка је, у ствари у нама, што се нисмо удружили у првом кругу. За овакав резултат није крив народ, него ми сами. У другом кругу када се опозиција ујединила и сложено парирала владајућој странци, резултат је био у нашу корист.

У крајњој линији, водећи опозициони лидери, нису имали политичко искуство, али то је поука, ја се искрено надам, да ће током идуће године, када изађемо на нове, праве изборе, грешка јединствене опозиције бити отклоњена.

ПРЕДРАГ ВУЛЕТИЋ,
председник Либералне
странке:

Што се избора тиче, били су слободни и вишестраначки, али не и демократски. Јер демократски избори подразумевају равноп-

равност учешћа државе у финансирању. СПС, који је практично државни лопов сам себе је прогласио правим наследником Социјалистичког Савеза.

Искрено се надам да ће се све промене десити на пролеће када „трпила пукну“, а тада нека нам је свима Бог у помоћи. Само јака опозиција у Србији допринела би јачању стања у Србији, а то је и предуслов за улагање страног капитала. Стабилност се постиже кад је јака опозиција и изнад свега, кад је влада одговорна, смењива и контролисана. А ми немамо ни један од тих елемената.

Без удружене опозиције не може се скинути петокрака са власти, а ДЕМOKPАТИЈА И ПЕТОКPАКА НЕ ИДУ ЗАЈЕДНО.

ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ, председник Странке зелених

Мада је познато да Вук и ја, имамо дијаметрално супротна мишљења по многим политичким питањима, нарочито око прошлости и будућности Србије. Његова оцена и незадовољство које он искрено није сакрио, мени је веома блиско. Дубоко сам разочаран изборним резултатима и избором гласача, мада није популарно, ни политички паметно грдити бираче, нарочито после избора.

Али, пошто смо и Вук и ја крштени као лажни пророци и месије, па и лудаци, од стране Кадијевића и Милошевића, онда можемо да дозволимо и тај луксуз да грдимо народ.

Парламент у коме неће седети ни један „зелени“ је сатански. А ускоро ће се видети ко је био лажни пророк и месија а ко понтије пилат и кајафа Српског народа, када у Србију крупни сав крупни антиеколошки капитал и када од Србије направе европску еколошку варварску колонију. Шта друго значи Милошевићева одлука да Француској и Италији распрода косовски угаљ, градећи термоелектрану од Француског и Италијанског капитала, а да се те електране отплаћују извозом струје за Француску и Италију. Шта значи изградња мамутске београдске луке и тзв. слободне царинске зоне, него ли претварање

Београда и Дунава у европску депонију и клаку.

Шта значи продаја „Галенике“ у којој ће се производити нови лекови против рака, СИДЕ, и нова контрацептивна средства, а то ће се прво тестирати на Српском становништву. Па ако резултати буду задовољавајући, лекови ће се наћи и на Европском и Америчком тржишту.

Надам се да ће опозиција и у одсуству „зелених“ постављати и ова питања, јер је реч не само о распродаји природних богатстава, већ и о егнетском богатству Српског народа.

ДРАГОСЛАВ ПЕТРОВИЋ председник СРС Југославије у Војводини

У Војводини смо на изборе изашли као реформска коалиција Војводине. Добили смо доста гласова, у првом кругу за нас је гласало 19,6 посто бирача, а у другом кругу, пошто смо ушли у Уједињену српску опозицију, чак 29,4 посто бирача. Да је био пропорционални систем гласања ми би у парламенту добили више посланика него колико смо места освојили — шест. Зато мислим да је велика грешка што је цела опозиција прихватила овакву врсту избора.

Но, у изборима за покрајинску скупштину све би морало бити далеко боље. Сада смо стекли искуство скупа са представницима

ИЗЈАВЕ

других опозиционих странака. Зато смо и решили да координирано уђемо у ове изборе. Уверени смо да ако и на даље будемо добро сурађивали са свима, као што смо у овом другом кругу гласања имали подршку СПО, да ће нам бирачи поклонити још више гласова. Наиме, након првог круга у Војводини ми смо имали негде око 67 посто бирача иза себе, што је било далеко изван републичког просека. Уз боље информисање, с обзиром да је структура новоизабране Скупштине Србије боља него што је била па би то било реално очекивати, сигурно би дошло до тога да опозиција обезбеди већину. То би јој омогућило стварање владе једног другог типа од владе коју ће сада СПС оформити на нивоу републике.

И да се зна, ми јесмо за апсолутно јединство Србије, али никако не можемо да прихватимо начин како се данас то јединство приказује од стране владајуће странке. Јер, они кроз „јединство“ желе манифестовати монолитност руководства, а не јединство народа који живе у Србији.

НЕБОЈША ПОПОВ, Ујид:

Изборе у Србији не посматрам у категоријама победе, или пораза, а још мање тоталног пораза, или тоталне победе. Ја их посматрам као део процеса успостављања парламентарне демократије у којем су остварена два крупна корака: легализација стручног плурализма и формирање институционализоване опозиције. Од солидности и истрајности опозиције, по мом уверењу, највише зависи хоће ли се остварити и трећи корак ка парламентарној демократији, а то би било учвршћење институције парламентарне демократије. Тек на тој основи, могућно је решавање сложених проблема економије, културе и политике, као и судбине Југославије и европске сарадње. Испод те црте, одвијају се ретроградни процеси и у друштву и у држави.

А. ЧОТРИЋ

ПОЛИЦИЈА

ЗНАЧАЈАН ДОПРИНОС СДБ ПРИЛИКОМ ИЗБОРА У НИШУ И ШИРОЈ ОКОЛНИ

КАКО БИРА

НИШ, ДОЋИ ДА ВИДИШ!

То није, нити може бити дилема. То је истина. Тек завршени вишестраначки избори у Србији, организовани су и спровођени под директним контролом Службе државне безбедности, која није пропустила ни један детаљ, како се не би догодила истина — да изгуби Социјалистичка партија Србије. И не само то. Служба државне безбедности у Србији је и директно учествовала у бирању кандидата за народне посланике за Скупштину Србије који су на изборе изашли као представници ове странке.

Наиме, за кандидате и изабране народне посланике постављени су људи који су били одани овој тајној партијској полицији, насталој у време болшевијизма и до перфекције усавршеној у нашој земљи за време постојања Савеза комуниста, али се исто тако њен рад веома успешно примањује сада, као тајни заштитник Социјалистичке партије Србије. Дакле, ту се ништа није променило. Није се променило ни то, да СДБ у

Србији, можда више него икада врбује за себе доушнике, шпијуне, потказиваче, и из редова отпадника и улеза ствара своје поуздане сараднике, како би се помоћу њих очувала власт Социјалистичке партије Србије. Према неким подацима, за које се поуздано може рећи да су истинити, системом врбовања, али и застрашивањем, у Србији има око 2 милиона људи, који се бави цинкарењем, овај број се односи на оне који су радили за СДБ последњих деценија. Од тога има око 200.000 оних који спадају у „сасвим“ поуздане, одакле се регрутују на важним местима у политичком и привредном животу Србије, а рачуна се да има око 20.000 људи који су по задатку Службе државне безбедности постављени на важнија места у нашој републици и то на места директора великих предузећа, директора банака, пошта, железнице, електродистрибуције, ректора Универзитета и тако даље. Без знања ове службе, тако је било бар за сада, мада се ни после вишестраначких избора неће бити није променити, нико није могао бити постављен на неко руководеће место у Србији без сагласности СДБ.

ПОУЗДАН ИГИЋЕВ ЧОВЕК

Тако је било и приликом ових вишестраначких избора у Србији. Служба државне безбедности је и форсирала поједине кандидате за народне посланике, али је у исто време друге и рушила. У Социјалистичкој партији Србији, је СДБ најдиректније стајала у избору кандидата, тако да није дозволила ни једну могућност да „прође“ особа у коју ова тајна полиција није била сигурна.

На пример, у Нишу је у оквиру предизборних активности у оквиру Социјалистичке партије Србије, приликом предлагања кандидата за народне посланике, било евидентирано чак око 200 чланова ове партије. Без обзира на страначку припадност, било је ту и те како вредних стручних и способних људи. Међутим, на једном тајном састанку, кључни избор кандидата у овој политичкој странци, одиграла је управо Служба државне безбедности, која је „прогурала“ своје људе, док су остали без иједне речи објашњења, елиминисани. Кључну улогу је у томе одиграо и Миле Илић, председник Главног одбора СПС у Нишу, који је тек у другом кругу изабран за народног посланика. Иначе,

**Председник Главног
одбора СПС у Нишу,
Миле Илић, који је тек
у другом кругу
изабран за народног
посланика, годинама је
одани сарадник
Службе државне
безбедности. Сада ће
је заступати и у
Скупштини Србије.**

то ни у Нишу није никаква тајна, Миле Илић је годинама поуздани, и одани сарадник Службе државне безбедности. Сарадник ове службе постао је још као студент Правног факултета у Нишу, а нарочито у време док је био омладински активиста. Био је председник Међуопштинске конференције ССОС Нишког региона. Као омладински активиста, али и као кључни човек у омладинској организацији нишког региона, најзаслужнији је за сечу способних и стручних кадрова који су на његов миг елиминисани, не само из политичког живота, него им је онемогућено даље школовање и напредовање у каријери.

Наиме, Миле Илић је Служби државне безбедности достављао нетачне податке о њима, које је ова Служба, као одана партији то искористила за њихов даљи неоправдани прогон. На тај начин је штитио и себе, али и оне изнад њега, који су га у Нишу „вукли“ са једног на друго политичко место. У исто време, преко њега су остваривали своје политичке циљеве. У Нишу је познато да је Миле Илић годинама продужена рука Љубише Игића, директора Београдске банке, која под његовим руководством одбројава своје послед-

ње дане, преко кога се прикривају све злоупотребе у које је умешан Љубиша Игић, посебно када је реч о Електронској индустрији Ниш, која је, док је он био њен директор отишла на добош. И не само то. Љубиша Игић је као човек са високог места у Републици, годинама водио кадровску политику у овом делу Србије, не да би дошли способни стручњаци и политичари, него неспособни који су уништили не само Ниш, него и југ Србије.

Иначе, кад је реч о Љубиши Игићу, није никаква тајна да је он као директор Електронске индустрије Ниш, издавао на два сата свој стан за швалерацију утицајним београдским политичарима, који су му купили радници ове фабрике, да не би у Београду становао по хотелима.

ПРОФЕСОР ПРОВОКАТОР

Међу изабраним народним посланицима из Ниша, као човек одан Служби државне безбедности, такође се помиње и др Павић Обрадовић, предавач из предмета за Општенародну одбрану и друштвену самозаштиту на Машинском факултету у Нишу и до недавно секретар партијске организације на нишком универзитету. Преко њега су се остваривале све намере ове службе, тако да се он на нишком универзитету нашао као егзекутор, у односу на професоре и друге научне раднике на овој високошколској установи који су годинама спутавани у свом напредовању и неоправдано прогањани. И не тамо то. На својим часовима, др Павић Обрадовић, намерно провоцира студенте, да би многима од њих због свог политичког става, наместио низ непријатности на факултету, да намерно падају на испитима, да губе године, или да имају посла са СДБ.

Иначе, др Павић Обрадовић је написао позитиван реферат за избор у звање предавача из предмета за Општенародну одбрану и друштвену самозаштиту, до недавно моћном човеку у Служби државне безбедности у Нишу, заменику начелника СДБ Николи Цветковићу, на Електронском факултету у Нишу. И поред тога што није испуњавао услове за предавача (није био у ЈНА резервни старешина већ само водник), то није ништа значило др Обрадовићу, да да своје позитивно мишљење за његов избор на Електронском фа-

култету у Нишу. Међутим, до тога није дошло, јер је у међувремену Никола Цветковић смењен због злоупотреба у СДБ. О томе је писала и штампа, па је бар за сада то можда и једини разлог што Никола Цветковић није изабран за предавача из предмета ОНО и ДСЗ, на Електронском факултету у Нишу.

ПРЕРУШЕНА ОПОЗИЦИЈА

Међутим, то није крај и свих злоупотреба од стране Службе државне безбедности у Нишу, када је реч о спровођењу избора у Србији. Ипак, много више времена и рада је уложила на разбијању опозиције у Србији. Чинила је све да не дође до њене победе на овим изборима. Није било политичке странке где они нису имали своје људе, чији је циљ био не само купљање података, него и „проваљивање“ свих акција које су представници и странке и опозиције предузимали у оквиру своје „стратегije“ у вишестраначким изборима. Убачени, „симпатизери“, и чланови разних опозиционих партија, који су заправо били прерушени припадници СДБ, имали су и један други циљ, да разбијају јединство унутар чланства, на тај начин што су протурали неистине и лажи о појединим људима из странке, а нарочито о њиховим вођама.

Ипак, припадници Службе државне безбедности су били посебно активни у средствима јавног информисања, где су опет, преко својих људи, пре свега,

СОКОБАЊСКЕ КОМУНИСТИЧКЕ „КУПКЕ“

ЗАВРШИЋЕШ КАО КРЦУН!

Већ месецима Драгоја Луковића, председника општине Сокобања, иначе припадника Српског покрета обнове, упорно покушавају да смене. Најодлучнији у покушају смењивања јесу управо чланови СУБНОРА-а, одскора непостојеће организације. Кажу, да су без обзира што им је организација „бирокаратским путем укинута“, спремни и да оружјем скину сваког ко није члан Комунистичке партије или СПС-а.

Иначе, велики проблеми, чак и отворене претње Драгоју Луковићу и његовој породици, почеле су оног тренутка када се учланио у СПО. Од тада доживљава читав низ непријатности. Стално добија телефонске претње, али и писма у којима га неки људи упозоравају да може да заврши као Крцун.

„Одмах пошто сам се учланио у СПО, код мене су почели да долазе разни емисари и да ме наговарају да се ишчланам из ове политичке странке и да због тога треба да напустим место председника општине. Наравно, то нисам прихватио, јер за тако нешто нема ни разлога ни потребе. Ипак, за мене је било највеће изненађење када сам једног дана, док сам био на седници СО Сокобања, после обавештења моје секретарице да су дошли другови из региона, затекао у својој канцеларији председника Скупштине међуопштинске регионалне заједнице зајечарског региона, **Вишеслава Живановића**. Он је са својим помоћником чијег се имена не сећам, превртао по мом столу и мојој канцеларији. Вадили су папире из мојих фиока и прегледали шта имам на столу. Кад сам их ухватио на делу, били су збуњени, држећи у рукама моје папире.

Не знам шта су очекивали да нађу, али ја у својој канцеларији не држим ништа тајно, нити такве „тајне папире“ уопште имам. По њиховим реакцијама видео сам да нису очекивали мој долазак. Упркос свему, позвао сам их да присуствују седници СО, што су одбили. Оставио сам их у канцеларији и вратио се на седницу. Шта су радили у мом одсуству, није ми познато“, изјавио је за „Српску реч“ Драгоје Луковић

ПОЛИЦИЈА

уредника и новинара, пласирали разне неистине и о политичким опозиционим странкама, а нарочито о својим и њиховим вођама.

У свим местима у Србији, припадници Службе државне безбедности су направили посебну евиденцију оних грађана који су чланови или симпатизери опозиције. Зато с разлогом треба очекивати да ће после ових избора због тога многи имати непријатности, а многи ће изгубити и посао. У сваком случају, треба очекивати реваншизам. Оно што је такође важно, није мали број грађана Србије који због припадности другој политичкој странци већ имају у својим местима великих проблема. Њихови досијеи су већ отворени.

Иначе, пре избора у Србији Служба државне безбедности је у скоро целој Србији организовала масовно прислушкивање телефонских разговора. Тако је СУП у Нишу, због боље контроле грађана уочи избора како се то у овом граду јавно говори, чак из главне поште до СУП-а пребацио тридесетак телефонских каблова. Поред тога, како из поузданих извора сазнајемо све просторије политичких странака у Нишу су озвучене и налазе се под посебном контролом ове службе. Тако је било и у другим местима у Србији.

Познато је и то да није било места у Србији у којима припадници СДБ нису пре избора вршили прави терор над грађанима да обавезно гласају за СПС. Посебно су на мети били они који су желели да гласају другачије.

СДБ је у Србији спровела вишестраначке изборе и очувала на власти СПС. Само, и даље остаје питање докле ће то да траје?

Зоран ЂОРЂЕВИЋ

Република Србија
РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА
ПРАВОСУЂЕ И УПРАВУ
Број: 00-47/90-07
18.12.1990. године
Београд

На основу члана 9. став 3. Закона о политичким организацијама ("Службени гласник СРС"; бр. 37/90), доносим

РЕШЕЊЕ

Одбија се предлог за покретање поступка за брисање Српске демократске странке са седиштем у Београду, из регистра политичких организација, који је поднела Весна Војводић, адв. из Београда, ул. Војводе Степе 280/II, по пуномоћју Марка Добријевића, организационог секретара Српске демократске странке са седиштем у Книну.

Образложење

Адв. Весна Војводић, поднела је овом Секретаријату предлог за покретање поступка за брисање Српске демократске странке са седиштем у Београду, из регистра политичких организација, дана 19. новембра 1990. године.

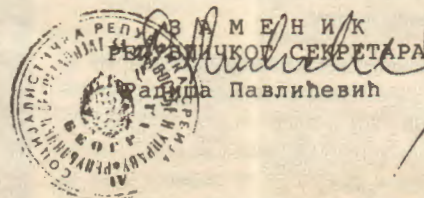
Испитујући постојање услова за покретање поступка за брисање Српске демократске странке из Београда из регистра политичких организаца, који су прописани у члану 11. став 1. тач. 1. и 2. Закона о политичким организацијама, овај Секретаријат је од СДС из Београда затражио да достави доказ да у свом чланству има најмање 100 пунолетних грађана. Дана 11. децембра 1990. године Српска демократска странка из Београда доставила је 109 фотокопија личних карата својих чланова и исти број потписаних приступница ових лица, којима потврђују чланство у Српској демократској странци са седиштем у Београду.

Након увида у достављену документацију и информативног разговора са председником СДС из Београда, овај Секретаријат је утврдио да нису испуњени услови из члана 11. став 1. тач. 1. и 2. Закона о политичким организацијама за покретање поступка за брисање Српске демократске странке са седиштем у Београду из регистра политичких организација, доневши решење као у изреци.

Остали наводи образложења предлога нису релевантни за одлуку о покретању поступка за брисање СДС из Београда из регистра политичких организација.

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења може се тужбом код Врховног суда Србије покренути управни спор, у року од 30 дана од дана пријема решења.

КАКО ЈЕ СДС ИЗАШЛА НА ИЗБОРЕ

ПРВО ИЗБОРИ, ОНДА РЕГИСТРАЦИЈА!

Ако је закон изиграла СДС, могле су то учинити и екстремне партије. Тако не би биле принуђене на сарадњу са властима.

У прошлом броју смо изразили сумњу, а сада више ема дилеме: оснивање СДС Србије, злоупотреба чланства (које је приступило СДС са седиштем у Книну, а „преведено“ у „оснивачки минимум“ нове странке) и излазак истоимене странке на изборе у Србији обављено је по налогу партијског врха СПС, који тако не престаје да се поистовећује са целокупним апаратом државе Србије.

Довољно је упоредити датум издавања овог решења (18.12.) и дан када је секретаријат СДС Србије поднео доказе да је регистрација извршена по закону (†1.12.) — са термином првог изборног круга (9.12.), да би се још једном показало да је независност судства и управе у Србији и даље санак пусти.

Очигледно је да у тек тренутку-када је исход избора у првом кругу разведрић бољшевичку дирекцију, бирократе у Републичком секретаријату за правосудје и управу добијају дозволу да захтев правног заступника СДС-Книн узму „у поступак“. Па макар одговор био и — негативан. У тзв. правној поуци „саветује“ се подносиоцу захтева да се у следећој инстанци обрати Врхуновом суду Србије. Први човек те институције зове се Часлав Игњатовић. Као частан човек, ван сваке сумње (по мишљењу СПС), био је и председник Републичке изборне комисије. Колико (ни)је, приговора опозиције у вези избора прихватио, познато је.

Ипак, не треба губити наду. Чуда се дешавају: крене човек тако, умије се претходно, пређе улицу на путу са политичког на радно место и... у трену једно кврц! У глави преокрене ток историје.

А.Ц.

ТАЈНА ПРОПОРЦИЈА

ШТА БИ БИЛО ДА ЈЕ БИЛО

Један од захтева опозиције био је да избори буду спроведени према пропорционалном систему. Овај је захтев израз уверења да би по том изборном систему опозиционе странке боље прошле него ли у већинском. За ову прилику остављамо по страни све аргументе који говоре у прилог једног или другог система и приказујемо како би изгледао састав скупштине Републике Србије да је којим случајем усвојен захтев опозиционог блока. Партијски састав такве скупштине може се видети из табеле коју прилажемо уз овај текст.

У другој вертикалној колони дат је број

места које би поједине странке освојиле да је бирање посланика извршено по пропорционалном систему, с тим што су првом реду колоне (број посланика са територије Србије без аутономне покрајине Косово и Метохија) додати и посланици који би били изабрани у тој покрајини.

Види се да је највећи бенефицијент оваквог система његов творац — Социјалистичка партија Србије, она је захваљујући већинском систему добила 73 посланика више него што би имала да је примењен пропорционални систем.

према пропорционалном систему

СПС
СПО
ДЗВМ
СРСЈ/В
ДС
ПГ
НСС
ДСХВ
СДС
УЈДИ
СЈ
СНО
НРС
СССС
ЗС
ДРСМ
СДА
ПДД
НД-ПС
ДСТ

100 + 21 = 121
36 + 4 = 40
6 + 0 = 6
5 + 0 = 5
16 + 0 = 16
21 + 5 = 26
4 + 0 = 4
1 + 0 = 1
2 + 0 = 2
2 + 0 = 2
2 + 0 = 2
2 + 0 = 2
6 + 0 = 6
3 + 0 = 3
2 + 0 = 2
0 + 1 = 1
4 + 1 = 5
1 + 0 = 1
0 + 1 = 1
0 + 1 = 1

према већинском систему

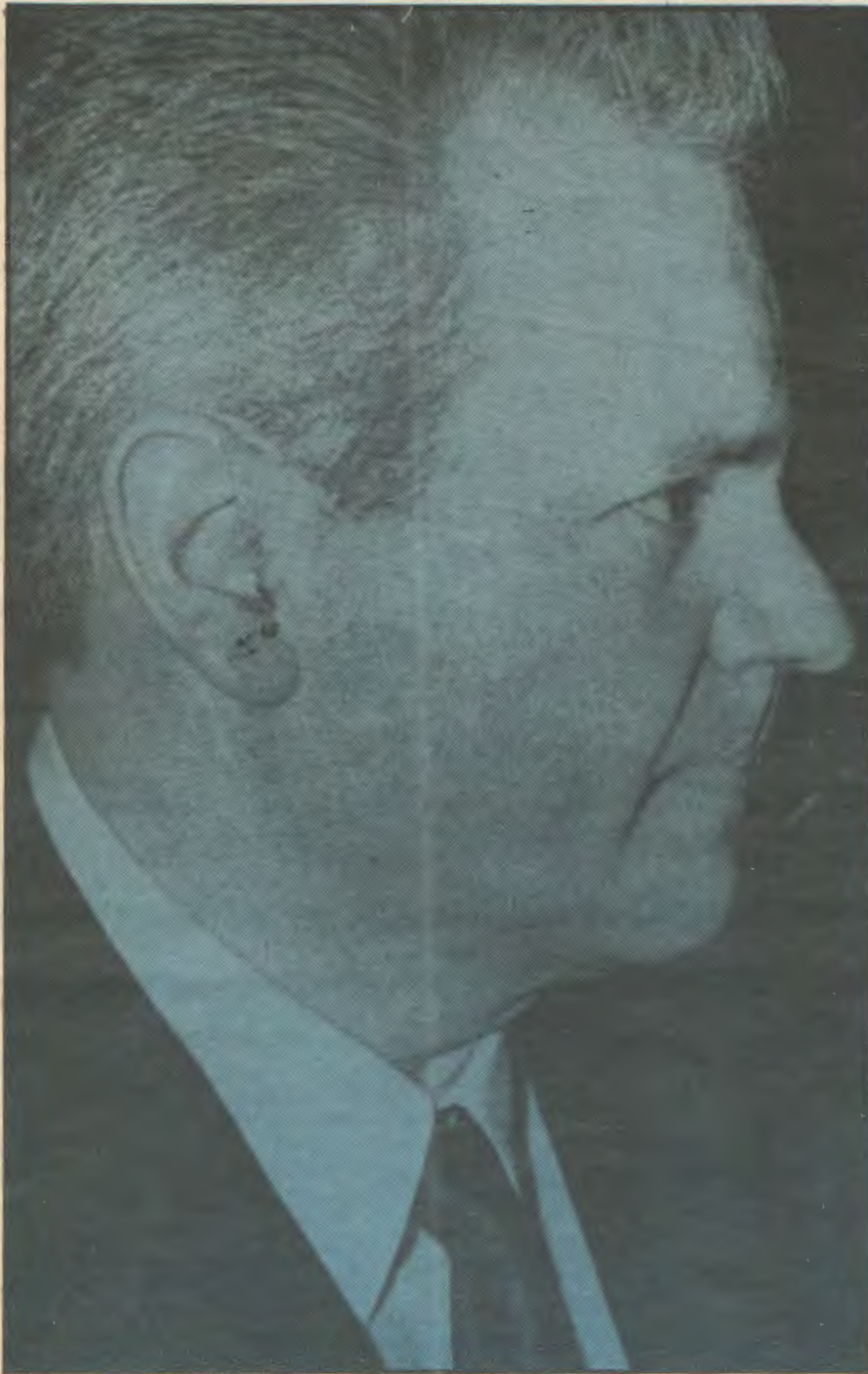
194
19
8
2
7
8
1
1
1
1
1
0
0
2
0
1
3
1
0
0

ДОБИТАК/ ГУБИТАК

+73
-21
-2
-3
-9
-18
-3
0
-1
-1
-1
-2
-6
-1
-2
0
-2
0
-1
-1

Укупно 216 + 34 = 250 250

ГОДИНЕ РАЗЛЕТА

Разговор је вођен непосредно након тријумфалне победе г. Слободана Милошевића и Социјалистичке партије Србије на првим послератним слободним вишестраначким изборима у Србији. Ово је само покушај да се расветле аргументи и разлози који су српски народ приморали да гласа за демократију какву човечанство не познаје, како би се направила граница између „Година расплета“ и година заплета.

Господине Милошевићу, честитамо Вам избор за председника Републике. У једној радио—анкети једна бака је рекла да је гласала за Вас, јер је све ово до данас било ужасно, и да после избора очекује да све крене набоље?!

— Да, свуда се траже промене.

Многи стручњаци мисле да би такав успех поњио још само Тито. Сматрају Вас новим Титом; чак се и из читанки избацују песнице у част Тита, а убацују Вама у жаст!

— Титово одлучно одбијање да поклекне пред фашизмом и да се покори застрашујућој Хитлеровој војсци било је довољно да га уведе у светску галерију предводника народних устанака и социјалистичких револуција. Али је Тито имао политичку интуицију, личну снагу и мисаону одважност, да достојанствено и одлучно даље настави револуционарни пут за који се на самом почетку определио. То његово достојанствено и одлучно „не“ понижењу, неправди, свему што није било у интересу његовог народа — Тито ће изговори касније још једанпут и запамтиће га заувек његов народ, читав свет.

Међутим, у неким издањима „Политикине“ куће броје му са колико је жена спавао и колико им је деце направио, а Телевизијом руководи човек, који је почетком седамдесетих година био суспендован због покушаја уроте против Тита!

— Оно што сигурно нећемо дозволити — то је да се са целином Титовог дела и његовом личношћу обрачунавају непријатељи социјализма, па чак и хулигани. Хулигански напади на Тита нису средства политичке борбе и облик испољавања мишљења, већ облик инфериорне мржње која се не сме допустити ни према једном човеку...

АГРЕСИВНИ МИШОРУПЦИ

Много пре ових избора Ви сте у маниру изузетно видовитог политичара наслутили да би такви хулигани могли да изађу на видело дана из својих мишјих рупа. Још онда сте тврдили да опозиција, која се бори за власт, губи из вида да би та њихова власт трајала колико ватра од сламе. Тврдили сте да погодба око тога да ли грађанско друштво или социјалистичко нигде до сада није завршила без крви!

— Да, разни лажни пророци и лудаци су са својим мистичним порукама као аветима прошлости кружили Србијом...

Манијаци једини!

... Да, и нудили су хаос, реваншизам, крвопролиће и грађански рат.

Да су они то исто рекли за Вас да ли би отишли на трогодишњу робију по члану 98 Кривичног закона?

— То питајте њих! Уосталом, ми у Србији увек ћемо рећи не само што мислимо, већ ћемо и радити оно што мислимо.

Не чини ли Вам се чудним да од стране многих чланова владајуће странке и владајућих медија у предизборној кампањи опозиција буде представљена као класичан непријатељ?

— Није то први пут у историји да обесправљени који се боре за своја права буду проглашени за агресоре.

Али, ради се о томе да су ти „агресори“ имали иза себе барем половину српског бирачког тела?

— Побољшање материјалног и политичког положаја једног дела друштва, поготово ако се ради о већини, не може да се оствари а да се не доведу у питање или ограниче нечији материјални или политички интереси. Али, ти, чији интереси треба да се доведу у питање или ограниче, неће се с тим сложити. Тако и сада, успостављање веће економске и политичке правде међу народима и људима неће наићи на подршку оних чији ће интереси тиме бити угрожени.

Не чини ли Вам се да је то неправедно?

— Српски народ дуго је имао склоност да подноси неправде. Сада га, срећом, та склоност полако напушта. Српски народ више не допушта да буде освојен и угњетаван, па се зато неким чини да је агресиван, примитиван и опасан.

Зашто се онда нисте трудили да пажљивије помиристе различите, па и политичке, интересе тог народа?

— Ми се морамо хитро, а не полако, ослобађати склоности да водимо политику која ће помирити све интересе, којом ће се свима угодити.

А ако тиме потиснете неки бољи систем или већу срећу?

— Њихова решења су други систем, под патронатом неких других, срећнијих држава. А од среће коју доносе други систем и туђе државе ми, као што је свима познато, у мемо добро да се штитимо.

Онда Вас с правом критикују!

— Ко год припада овом народу и дели његову судбину зна колико су критике упућене руководству оправдане — еуфорија речи, ритуал обећања, испунили су просторе из којих треба да их истисну рад и резултати.

ДЕМОКРАТИЈА КАКВЕ НЕМА

Господине Милошевићу, каква је Ваша коначна оцена протеклих избора?

— Наша ситуација говори да је истекло време за оцене, резолуције, дискусије и закључке. У тој продукцији смо вероватно без конкуренције.

На чему ће бити тежиште Ваших првих активности?

— Данас је најприсутнија варијанта — одређење, програми и задаци који се не остварују, који никада не обавезују, чак ни ауторе.

Да ли сте због нечега забринуте?

— Имамо разлога за забринутост због свог односа према раду, због традиционалног јавашлука, због инфериорног и неселективног односа према идејама и вредностима грађанског друштва.

Како онда тумачите и свој однос према захтевима опозиције која је на тим вредностима инсистирала?

— Те отпоре идентификујемо најпре као отпоре социјализму уопште, чије је дејство у економском и политичком животу усмерено на рестаурацију капиталистичких односа и грађанског друштва. То су они који су у нашој политичкој терминологији познати под називом либерализам и анархолиберализам.

Ти термини су увелико превазиђени, а опет Вас подсећамо да је иза те „рестаурације“ стајало барем пола српског бирачког тела!

Код нас, у друштву које је постигло највиши ниво демократије за који човечанство зна, а које се зове и сматра самоуправним, изражавање и поштовање воље народа, грађана, радничке класе, требало би да буде светиња.

Ви сте ту „светињу“ називали и непријатељима, мангупима и наркоманима?

— Ја? Никада. Окупљања људи да јавно изразе своје слагање или неслагање са неким појавама у друштву одувек су била један од начина изражавања мишљења широких слојева народа, од античког доба до данас. То су наши радници, омладина, борци, комунисти, сељаци, наш народ.

„Агресори“ у виду опозиције имали су иза себе барем половину српског бирачког тела. Како то коментаришете?

— Побољшање материјалног и политичког положаја једног дела друштва, поготово ако се ради о већини, не може да се не доведу у питање или ограниче нечији материјални или политички интереси. Али ти, чији интереси треба да се доведу у питање, неће се с тим сложити. Тако и сада, успостављање веће економске и политичке правде међу народима и људима неће наићи на подршку оних чији ће интереси тиме бити угрожени.

ИНТЕРВЈУ

Чиме тумачите чињеницу да би опозиција вероватно добила ове изборе да је био пропорционални, поштенији изборни систем?

Кад је реч о идејној сфери конзервативна схватања и њихови протагонисти присутнији су у животу него ранијих година. То наравно није тешко објаснити. Најуспешније се напада противник који је у кризи.

Ви у кризи?

— Да, али ми се тога не стидимо.

Зашто су Ваши људи онако жестоко напали опозицију када се ујединила пред други изборни круг? Зашто би социјалисти били уједињени, а опозиција не?

— Морао бих да питам критичаре хомогенизације, зашто им смета хомогенизација народа и људи уопште, ако је она извршена на праведним, хуманим и прогресивним идејама, у вези са сопственим интересима, а није на штету других. Није ваљда смисао људске заједнице да буде нехомогена, разједињена, чак и када су јој тежње прогресивне и хумане.

ВЕЛИКИ КОРАК НАПРЕД

Господине Милошевићу, значајан део предизборног програма Ваше странке био је везан за обештаци економски и социјални просперитет Србије под будућом Вашом влашћу. Који је главни економски алиби Ваше странке?

— Све што је за ових 40 година стечено у нашим је рукама.

Извините, али то би се пре могло назвати маононемо алибијем, а и звучи помало експлоататорски!

Извините ви, и не заборавите да су концем феудализма у Европи српски сељаци били кметови туђим феудалцима. Нису имали чак ни своје експлоататоре. Па какве су ваше „економске препоруке“?

Решавање ових тешкоћа у економском и политичком животу траје већ неколико година, а резултати су веома скромни или готово никакви.

Број незапослених је алармантан, улагања у развој ниска, развој пољопривреде успорен, наталитет мали, привремени рад у иностранству огроман, политички систем неефикасан и конзервативан, положај, науке, образовања, здравства и културе — испод европских просека и, најзад, догодила се контрареволуција на Косову због које српски народ напушта своју домовину.

Неки политички форуми мораће да се одрекну своје толико распрострањене склоности да непрекидно претресају питања централизма, демократизма, плурализма итд., и да уместо тога на дневни ред ставе положај грађанина у лекарској ординацији, пред шалтером и у аутобусу градског саобраћаја, грејање и одсуство са посла, ароганцију, јавашлук, бирократску надменост, административне замке које људе слућују и чине потпуно немоћним, неодговорност, бескрајне редове на аутобуским станицама у три по подне, хладне станове усред зиме, прљава степеништа и огуљене фасаде тек подигнутих зграда.

Продуктивност рада у привреди Београда је испод оне коју смо остварили 1979, економичност пословања је једва на нивоу 1979, а искоришћеност капацитета је на нивоу 1975.

Мора да је за све то крив СИВ?

Велико и најчешће неоправдано изостајање с посла, огромна администрација, слаба радна дисциплина, прљаве улице, градски саобраћај, смрт пацијената који путују од клинике до клинике и који умиру — нису ствар СИВ-а и савезних органа, већ органа и комуниста Београда.

Ви сте тврдили да предузећима не управљају комунисти, него радни људи?

— Да су радни људи стварно управљали не би ваљда управљали тако да се оволико међусобно за-

ваде, осиромаше и децу оставе без посла.

Све то, морамо да признамо, не звучи баш као препорука!

— Ма, какви! То је феудализам на вишем нивоу, у модерној варијанти, а с обзиром на наша социјалистичка опредељења и XXI век, сасвим апсурдан.

Па ко је, онда, до ђавола, извините на изразу — крив?

— Социјализам као друштво у коме људи живе сиромашно и одричу се у интересу будућности није само тужна садашњост за оне који у њој живе већ и најуспешнија пропаганда против социјализма, коју он сам лансира.

Значи социјализам?

— Они који живе од свог рада, живе углавном тешко. А требало би да живе лепо, јер ако не живе лепо, или ово није социјализам или социјализам леп живот не може да омогући.

ПРОТИВ ЕНВЕРА ХОЏЕ

И докле ће то тако да траје, ако су га бирачи већ „изабрали“?

— Докле год се економска одговорност може политизирати, а може све дотле док се економија ставља и испред и иза и изнад економије, нема ни мотива ни механизма за консолидацију економске одговорности...

Да ли је због таквог стања неко уопште кажњен?

— Немамо ми право да последице које настају због наше неодговорности лупамо у главу читавог народа.

Господине Милошевићу, народ је већ лупљен, него да ли је кажњен неко из Ваше партије, од комунистичких руководицаца?

— Дешавало се да привредници који су направили пропусте у свом раду одлазе за представнике у иностранство, као што су и неки политичари у сличним ситуацијама, одлазили за амбасадоре, а разочарани интелектуалци који нису успели у политици, у професоре Универзитета.

Београд има готово пет пута више становника од Љубљане, али само половину њеног друштвеног производа. Нећете ваљда рећи да су за такво нешто криви Словенци?

— Напротив, словеначки народ је кроз своју историју одувек изражавао дух прогресивних и хуманих тежњи.

Да је СК направио такву политичку температуру у неким кључним економским питањима, као што је успео да направи на питањима неких трећеразредних представа и петоразредних литерарних дела, ми бисмо данас имали за једну трећину нижу стопу инфлације.

Многи мисле да ће „изолационе“ мере српске владе, којима се уводи такса на робу из Хрватске, Словеније, Федерације и иностранства пре свега погодити српску привреду, па тек онда светску?

— Теза о супституцији увоза довела нас је да данас желимо сами да производимо и оно што није рационално и да запоставимо и потценимо логику међународне поделе рада и користи које из ње произилазе.

Свако треба да покаже шта зна и шта може, и то на тржишту, на пољу реалне економије и путем много ефикаснијег рада, а не хрпама папира којима се политички посредује у стварима превасходно економске природе.

Сваки народ и народност који се затварају и изолују неодговорно се понашају према сопственом развоју. Као што је Енвер Хоџа својом политиком, иначе јако мали албански народ и већ јако неразвијено друштво, искључио из Европе, лишио га могућности да

Решавање тешкоћа у економском и политичком животу траје већ неколико година, а резултати су веома скромни или готово никакви.

— Број незапослених је алармантан, улагања у развој ниска, развој пољопривреде успорен, наталитет мали, привремени рад у иностранству огroman, политички систем неефикасан и конзервативан, положај науке, образовања, здравства и културе — испод европских просека и, најзад, догодила се контрареволуција на Косову због које српски народ напушта своју домовину. Продуктивност рада у привреди Београда је испод оне коју смо остварили 1979, економичност пословања је једва на нивоу 1979, а искоришћеност капацитета је на нивоу 1975.

учествује у динамичном животу савременог света.

Па зар поред онолико затворених и отворених седница...?

— Ах, те маратонске и склеротичне седнице!

... На којима свако дрви шта хоће и колико може. Шта је било са оном Вашом Комисијом за економски препород или како се већ зове?

— Боље би било да чувамо углед домовине, тиме што ћемо престати да је економски и политички онеспособљавамо неслогом политичко-бироградским врховима. Боље да се о том угледу бринемо, а не о чувању угледа појединаца, који би требало сами да га чувају мислећи о томе шта говоре. А ако они заиста мисле то што говоре, ја се онда, као комуниста, осећам морално обавезним да се борим против таквог мишљења, таквих позиција и таквог угледа.

Господине Милошевићу, за разлику од неких Ваших претходника и опонената Ви сте проблем Косова решили веома успешно и веома брзо. Какв Вам је то пошло за руком?

— Многи, готово сви који говоре о Косову, прихватају да је стање тешко и да не може да се отклони за једну ноћ. Ја ту формулацију слушам бар шест година. И питам се: да ли би требало у помоћ да позо вемо југословенске и светске географе, метеорологе и астрономе — да испитају ноћ која траје шест година. Најдужа коју наука познаје траје шест месеци у поларним пределима.

Па сте позвали милицију и војску?

— А кога бисте Ви позвали?

Тамо где милиција и војска почну да узимају ствар у своје руке престаје слобода и за криве и за праве, за све.

— Баш тако сам и ја писао и говорио, али једно је теорија а друго је пракса.

Господине Милошевићу, због те праксе ја нисам једини који се боји!

Немате разлога да се бојите. Вас нико не сме да бије.

ЉУДИ МОГУ ДА ПОСУМЊАЈУ

Прича се да више волите Душана Митевића и Жики Миновића, него неке, много рођеније!

Није више спорна чињеница да на формирану свест младе генерације данас много већи утицај имају филм и телевизија, него политичке школе.

Али, зар Вам не смета чињеница да су и они који су они за своје и Ваше потребе искористили служили свакоме и у свим режимима?

Имали су неку универзалну способност да пишу реферате свим политичарима у свим временима. Били су вишегодишњи чланови и руководиоци комисија у СК и ССРН. Њихово недијалектично, провинцијско познавање друштва, друштвених и других наука, успели су да представе као духовну актуелност, као научну савременост. Тиме су оправдано иритирали интелектуалце и стручњаке.

Зашто сте им онда дозволили да онолико лажу?

Пред нама су радикалне промене, па је реално очекивати да ће у многим срединама изазвати сумњу у могућност да буду остварене. Људи не верују ни мањим, скромнијим обећањима свог руководства, а поготово ће тешко веровати у остварење овако крупних промена.

Ради се о елементарном непоштивању закона објективног информисања!

Не може се од штампе очекивати да буде објективнија од централних комитета, скупштина и влада!

Да ли сте свесни да је данас у тим средствима информисања уклањање неподобних новинара изразитије него пре 45 година?

Прљава, нељудска средства да се уклоне људи који политички или лично сметају нису, на жалост, туђа међународном радничком покрету.

Једном сте на питање како се то манипулише народом, односно како се народ (зло)употребљава одговорили: Дезинформацијом, демагогијом, уце-

ном и подмићивањем, али питајте онога ко то ради! Ми смо питали ову двојицу, а они нису хтели да признају. Да ли ће и коме они да положи рачун?

Демократија у којој свако може да критикује свакога, а да при том за свој рад не полаже рачун никоме, и у теорији и у историји има своје име и зове се анархија, и то је прва ствар које се морамо ослободити.

Господине Милошевићу, од свих могућих братских и сестринских партија на овом свету Вама је за срце прирасла највише она тзв. генералска, СК-Покрет за Југославију. Да ли је то због тога што је у њој фактор Ваша супруга, или због осећаја да је баш то партија будућности?

Оптимизам је својствен младим људима, из њега произилази њихова предност, њихова супериорност у борби, у раду, у савладавању препрека.

Прича се да Вама, кад је био овде, шеф свих болшевика света Горбачов није ни споменуо социјализам, али да сте га Ви уверавали да комунисти немају чега да се стиде!

Апсолутно! Младе генерације наше две земље треба да везује уверење да је социјализам идеја која ће у ближој или даљој будућности БИТИ ОСТВАРЕНА У ЧИТАВОМ СВЕТУ.

ШВАЈЦАРСКА ШТЕДЉИВОСТ

Господине Милошевићу, како се осећате као лидер странке, која се при томе назива Социјалистичка, а која је онако нештедимнице трошила народне паре у предизборној кампањи и мимо ње?

Није смисао социјализма само да буду усклађене цене хлеба с платама, већ да буду усклађене цене аутомобила с платама. Нити да људи буду срећни што су после 10-15 година рада добили стан, већ да буду задовољни што, кад формирају породицу, могу да саграде кућу итд. Такав социјализам могу да граде само они грађани који су ослобођени баласта, нетрпеливости и мржње...

Значи, да бисте ви били ослобођени баласта, нетрпеливости и мржње народ треба да стегне каиш! Наши људи не воле и не умеју да штеде. Чак и кад тешко зарађују новац, троше га лако. И сада када је економска криза видљиво погодила већину становништва, читава богатства одлазе на свадбе, испраћаје у војску, породичне прославе итд. Али, такви смо људи.

Нисмо „ми“ такви људи, него социјалисти, односно комунисти. Не добијамо „ми“ стан након две године функционерског стажа, не возимо се „ми“ у службеним колима вредности једног стана, не трошимо „ми“ оно што сте ви зарадили!

Такозване службене потребе као покриће за многе нерационалне трошкове, па и за привилегије, често приватизују и веома поскупљују све функције у привреди и друштву. Треба да избегнемо ругло и карикатуру од штедње, чему смо ми склони, у виду катанца на телефонима... Да не штедимо некултурно, већ културно.

Ви лично познати сте као веома скроман и повучен човек. Из свог стана у центру града преселили сте се у велику кућу на Дедињу, не комуницирате с јавношћу...

Могућност утицаја на одлуке у вези с опредељењима и у вези с људима, могућност да се живи материјално и културно боље, могу лако и брзо да буду злоупотребљене за лични интерес и лични статус. Могуће је да човек који је претходно био сасвим скроман и веома поштен, провоциран, у извесним условима, „искушењима“ која носе моћ, власт и друштвени положај, промени своје понашање и мишљење, своју личност.

Господине Милошевићу, да ли сте желели и очекивали да Вас у овом куртоазном разговору о „Годинама расплета“ нешто специјално питамо, а да ми то нисмо учинили?

Много тога. Заједно смо превидели да су сви наши

ИНТЕРВЈУ

данашњи успеси зачети на Осмој седници, превидели смо сјајан епилог Зајма за привредни препород Србије, који већ даје резултате, најдемократскији устав на свету, решено питање Косова, афирмацију Србије на светском плану, нове младе, паметне, образоване људе, који ће Србију у XXI век увести са 10.000 долара по глави становника, као нову европску Швајцарску... много, много тога. Али, о свему томе је већ било говора на Телевизији и у „Политици“.

Од кога или чега очекујете највеће отпоре?

Мало ме, право да вам кажем, нервира то што Северна и Јужна Кореја никако да се договоре, а и људска права у Јужноафричкој Републици још нису до краја испоштована. Међутим, има разлога за оптимизам.

Хвала Вам на разговору и нека је срећно председниковање!

Знам. А сад сви на своје радне задатке!

ЕКИПА НОВИНАРА „СРПСКЕ РЕЧИ“

СЛИКЕ ИЗ ЖИВОТА УДАРНИКА

МАЧАК НА УСИЈАНОМ ЦРВЕНОМ КРОВУ

NOVO!!!
GARANCIJA ZA KVALITETI
„BEŽIČNI — MIKROFON“

Malih dimenzija najvišeg kvaliteta i velike snage, prijem na običnom UKV tranzistoru, jednostavno rukovanje, dimenzije 2 x 3 cm, frekvencija promenljiva 88-108 MHz, osetljivost mik-rofona 30 m, napon 9-24 V — do met 10 km.
CENA kompletnog uređaja sa specijalnim mikrofonom i uputstvom = 280 dinara + PTT troškovi.
011/881-831 „SAR-ELEKTRONIK“ — Beograd

(Када се завеса подигне, чујемо да се неко тушира у купатилу. Леп човек улази у спаваћу собу, са нервозним изразом лица и прилази вратима купатила).

БРИК (Надјачавајући туш): Један од вас БЕЗВРАТИХ, маму вам јебем, гађао ме парчетом хлеба намазаним путером, тако да се морам пресвући!

(Бриков глас је истовремено брз и отежући. У својим дугим говорима подсећа на свештеника који држи литургију... Шум воде се прекида и Меги му одговара, али се још увек не види. Њен тон љубазне заинтересованости којим му се увек обраћа прикрива равнодушност, или нешто горе).

МЕГИ: Зашто нас, децу Великог Тате, називаш безвратима? То није лепо.

БРИК: Зато што сте БЕСКИЧМЕЊАЦИ, пизда вам матерна! Проклети јебени бескичмењаци...

МЕГИ: Зар немамо вратове?

БРИК: Можда, АЛИ СЕ НЕ ВИДЕ. Ваше мале, дебеле главе, насађене су на ваша мала, дебела тела, без трунке повезаности!

МЕГИ: То не ваља.

БРИК: НАРАВНО да не ваља, пошто вам не могу ЗАВРНУТИ ШИЈУ!

(Отвара и затвара фијоке, свлачи се и остаје у сатенском рубљу.)

Комуњаре... сви безврати људи су комуњаре. Кажем ти, био сам тако неврозан на пријему у Скупштини, да ми је дошло да викнем преко целе Источне и Западне Џорџије све до Јужне Џорџије и покрајина! Рекао сам твом шармантном пријатељу генералу, генерале, душо, склони МАЛО ову твоју ВОЈСКУ даље од мене! Гађају ме путером, а ово одело кошта ПАРЕ! Он ме погледа са ОВОЛИКИМ ОЧИМА, као жаба, и рекао: „О, неее! Зар да склоним војску кад ми се опозиција овако НАМЕСТИЛА?! То себи не бих могао да опростим!“ Кажем ти, посланици нису сели ни два минута, кад је војска почела да их гађа

путером, док на крају Миђун није устао и подвикнуо, 'За име Бога, генерале, зашто не одведете те ФОСИЛЕ у кухињу?' — Кунем ти се, мислио сам да ћу умреети!

Замисли, довели су пет бригада од преживелих првобораца из грађанског рата, а број шест је НА ПУТУ! Све време показивали су посланицима разне трикове! „Прва бригада — де-сноооо! Друга бригада — јурииииш!“ — Трајало је и трајало, уз непрестане примедбе да сам ја ГЕНЕРАЛ БЕЗ ВОЈСКЕ, да сам потпуно БЕЗВОЈСКАН и стога потпуно БЕЗОПАСАН! — Наравно, то је смешно, али је и одвратно кад се зна шта смерају! Пардон, шта СМЕРАТЕ!

МЕГИ: (незаинтересовано): А шта то смерамо?

БРИК: Знаш ти добро шта смерате, пизда вам матерна!

(Меги се појављује на вратима купатила, сушећи косу пешкиром и наслањајући се на штаку због уганутог глажња. Она је још увек витка и чврста као девојчица. На јачем светлу можда би се видели трагови начетости, али благо светло са галерије фресака милосрдно је према њој). Рећи ћу ти шта смерате: смерате да ми УЗМЕТЕ ВЛАСТ, и што је НАЈГОРЕ, да ме избаците из куће ТВОГ ОЦА! И то баш сада, када ДЕФИНИТИВНО знамо да је велики тата МРТАВ! А пошто је В. Т. мртав, ЈА наслеђујем СВЕ, укључујући и око 600 КВАДРАТИЋА!

МЕГИ: Знамо ли?

БРИК: Знамо ли ШТА!

МЕГИ: Да је ... мртав?

БРИК: Него шта! Стигло је РЕШЕЊЕ из Уставног суда Џорџије. Кажу: Велики Тата је мртав — ту дилеме нема! Па Кажу: нећемо новог Великог Тату! Рекао сам Жељку да срочи одговор, отприлике овако: Великог Тате нема, али има његових наследника. То сам ЈА и моја жена. Моја жена не одустаје од комунизма, али ја сам ДЕМОКРАТА! Према томе, као демократ који је обезбедио МИР, мени следује власт и кућа! Моја ГОСПОЂА ЖЕНА шурује са генералима, ради против мене, мрси моју демократију — НИКОМ НИШТА! Хоће да ме избаче са Дедиња — АЛИ САМО ПРЕКО МЕНЕ МРТВОГ!

МЕГИ: Не интересује ме Дедиње.

БРИК: Зато што имаш кућу у Фајер Ситију пизда ти матерна! Иначе бисмо и даље таворили у 100 квадрата! Кад си млад, може бити без пара, али не смеш бити сиромашан у најбољим годинама! То је ужасно! Нећу поново да будем сиромашан, као Јовов ћуран. Ти никада ниси била сиромашна, не знаш како је то... Кад су Великом Тати после смрти узели кућу....

МЕГИ: Прекини да вређај Великог Тату! Ти, ти... ти се ЗЕЗАШ са нечим што НИКО НЕ СМЕ ДА СЕ ЗЕЗА!

БРИК: НЕ ЗЕЗАМ СЕ! МИСЛИМ НАЈОЗБИЉНИЈЕ! Па и ЈА сам дете Великог Тате, ДЕТЕ КОМУНИЗМА! Волео сам га и пошто-вао! Био сам његов омладинац! Клео сам се у Штафету! Преко Великог Тате изборио сам се за твоју љубав! Велики Тата нас је спајао!

МЕГИ: (замахује на њега штаком): Зашто си га онда издио?! Одједном си окренуо лист и то онда кад је мени било НАЈТЕЖЕ! Замисли како ми је било кад је опозиција почела да БЛАТИ оно за шта сам се годинама борила! А ТИ, ТИ си то ДОПУСТИО!

БРИК: МОРАО САМ! У питању је власт, кретену! Па зар не видиш да сам КОМУНИСТА ОД ГЛАВЕ ДО ПЕТЕ! САМО СЕ ПРЕТВАРАМ! ГЛУМИМ ДЕМОКРАТУ и НАРОД МИ ВЕРУЈЕ. Веровали су ми и кад сам са 104 посто добио на изборима! Кад бих рекао да ГОВНО МИРИШЕ, веровали би ми! Државу сам ОПЉАЧКАО, а они и даље верују! ШТА ЋЕ ТИ, ЈЕБЕМ МУ МАТЕР, КОМУНИЗАМ, КАД ТИ НАРОД ВЕРУЈЕ?! Меги, МОЛИМ ТЕ, постани ДЕМОКРАТА!

МЕГИ: НИКАДА! ОСТАЋУ КОМУНИСТА ДО СМРТИ!

БРИК: Барем не дирај ВОЈСКУ!

МЕГИ: Нисам ти сметала пред изборе?! Па добио си их ЗАХВАЉУЈУЋИ НАМА! ТИ, ТИ би добио изборе, са својим ТРТЉАЊИМА! Прошло је време „антибироократске револуције“. Да нисам потегла ВОЈСКУ, КУРАЦ би добио власт и кућу! И опет су те покрали! Добио си 65 посто, а рекли су ти да ћеш добити 80 посто! Верујеш свакоме!

БРИК: Победио сам јер сам ПАМЕТАН. Постао сам демократ на време! А ти, ПРОШЕТАЈ МАЛО до МУЗЕЈА РЕВОЛУЦИЈЕ!

(Она га гађа штаком).

Гађај, гађај... ни бољи ме нису погодили. И последњи пут ти кажем: опери те судове, да их не бих ЈА опрао!

(Према драми Тенеси Вилијамса: „Мачка на усвијаном лименом крову“. Свака сличност са личностима из стварности је случајна)

У идућем броју: дочек Српске нове године на Дедињу.

МАРКОВИЋЕВА ПОСЛА

Пре него што побацамо старе часописе, пажљиво их прегледајмо —

Тако нам се у рукама нађе „Марксистичка мисао“ број 6. из 1988. године, а у њој (књизи) и текст Мирјане Марковић: „Неки узроци кризе социјализма“. Сетимо се: то је филозофија госпође Марковић, која је тренутно међу главних „босовима“ новоформираног Савеза комуниста — Покрет за Југославију. Како су комунисти пропали у свим комунистичким земљама света, занимљиво је прочитати шта бивша другарица мисли о социјализму. И она то већ у првом пасусу врло стручно објашњава:

„У чланку се доводи у питање оправданост третирања друштвених, сложених и других тешкоћа које се испољавају у садашњој фази савремених социјализама — као кризе. Аргументација за такав став заснива се на тврдњи да ни један друштвено економски систем, па према томе ни социјализам, не може ући у кризу на самом свом почетку. Криза наравно није искључена, али се она може догодити тек у развијенијој фази социјализма“.

Врло интересантно. Социјализам је, значи, потребно што више градити — да би у његовој „развијенијој фази“ — дошли у кризу... ? Шта ће нам онда социјализам кад ћемо на крају да „заглавимо“? Но, ова размишљања терају нас да текст читамо даље. А у њему се Мирјана Марковић и даље бори за кризу: „Јер криза не мора укинути социјализам, већ подстаћи мобилизацију материјалних и духовних снага друштва за његов даљи развој на материјално и духовно богатијем животу“.

АМБИЦИОЗНИ СОЦИЈАЛИЗАМ

Преведено на логичко закључивање: прво морамо да радимо као робови и истовремено се боримо да створимо кризу, а потом криза ће нас подстаћи да градимо систем који је једном већ пропао... Честитамо на инспирацији! Наравно, такво мишљење не прихватају ни дисиденти, ни остали људи, при здравој памети. Стога они и сметају госпођи Марковић, иначе великом борцу за слободу:

„Покушај у грађанској науци и дисидентској литератури“, вели она, „да идеју марксизма доведу у везу са праксом социјализма нису настали са намером да допринесу теорији марксизма, па чак ни да се она изложи нужној критици, већ са намером да се бар компромитује тамо где не може у целини да се оспори“.

Тешко је схватити шта је списатељица хтела да РЕКНЕ. Основно је да Марковићева замера дисидентима што идеју марксизма доводе у везу са праксом социјализма. Не знам где су они то рекли, мада је она у праву. Овај наш социјализам који она више брани него што га гради, вероватно и нема везе са марксизмом. А ко је кога компромитовао нека пресуде поштени грађани.

Мирјани Марковић нису мрски само дисиденти, него и грађанска демократија уопште. Кад говори о томе, каже:

Ако на виднику нема памети, неким је граматике

„Ниска продуктивност послужиле као аргумент за приватну својину, бирократска изолованост партијског руководства као аргумент за вишепартијски систем, застој у развоју уметности као аргумент за слободу стваралаштва и многи мисле да то може да омогући само грађанска демократија“.

Она тако не мисли и одбацује вишепартијски систем и грађанску демократију. За њу је социјализам мајка слободе и напретка, посебно кад уђе у завршну фазу тј. у кризу. У њему нема експлоатације (можда за њу и нема), то је друштво, како каже, у којем, доиста, постоје социјалне разлике, с тим што оне произилазе из расподеле према раду; **„И зато неки људи живе горе, неки боље“**. Они који су образованији и вреднији живе боље, а они који су мање образовани и мање амбициозни (амбиције су јако важне), живе горе!

О онима којима друштво није пружио шансу ни да раде нема ни помена. То је за Марковићеву и нормално, нарочито када се

ишчита следећа њена реченица: „Нема, дакле, говора о социјализму као праведном друштву“ тим се у потпуности слажемо. Међутим, она се искључиво залаже за њега, посебно за друштвену својину. Учила је чак да „социјализма као друштво са друштвено—својинским односима над средствима за производњу представља историјску и непосредну опасност за друштво са приватно својинским односима над средствима за производњу“. И то је тачно. Због тога приватници раде и доприносе мање него што би могли.

НАЈГОРЕ ЈЕ НАЈБОЉЕ

Њој, такође, смета и што „читав један моћни и удружени механизам брани приватни капитал од друштвене својине. То, ваљда, није коректно: Пронађени су и кривци који то раде. То су „остаци развлашћене класе у материјалном и духовном животу младог социјалистичког друштва присутни, у свом жиљавом настојању да се врате у друштво у коме су они били носиоци економске и политичке власти, или да бар садашње друштво зауставе у развоју“. Такве је, дакако, потребно спречити у свом деловању (комунисти се ваљда и даље труде да задрже све што су отели од развлашћених), мада је Мирјана Марковић, утврдила и следеће: „Ни први, ни други облик својине (државна и друштвена), нису донеле ни приближну ефикасност у односу на приватну својину“!

Госпођа Марковић зна шта је ефикасније и боље, а опредељује се за лошије и горе. Зашто то чини?

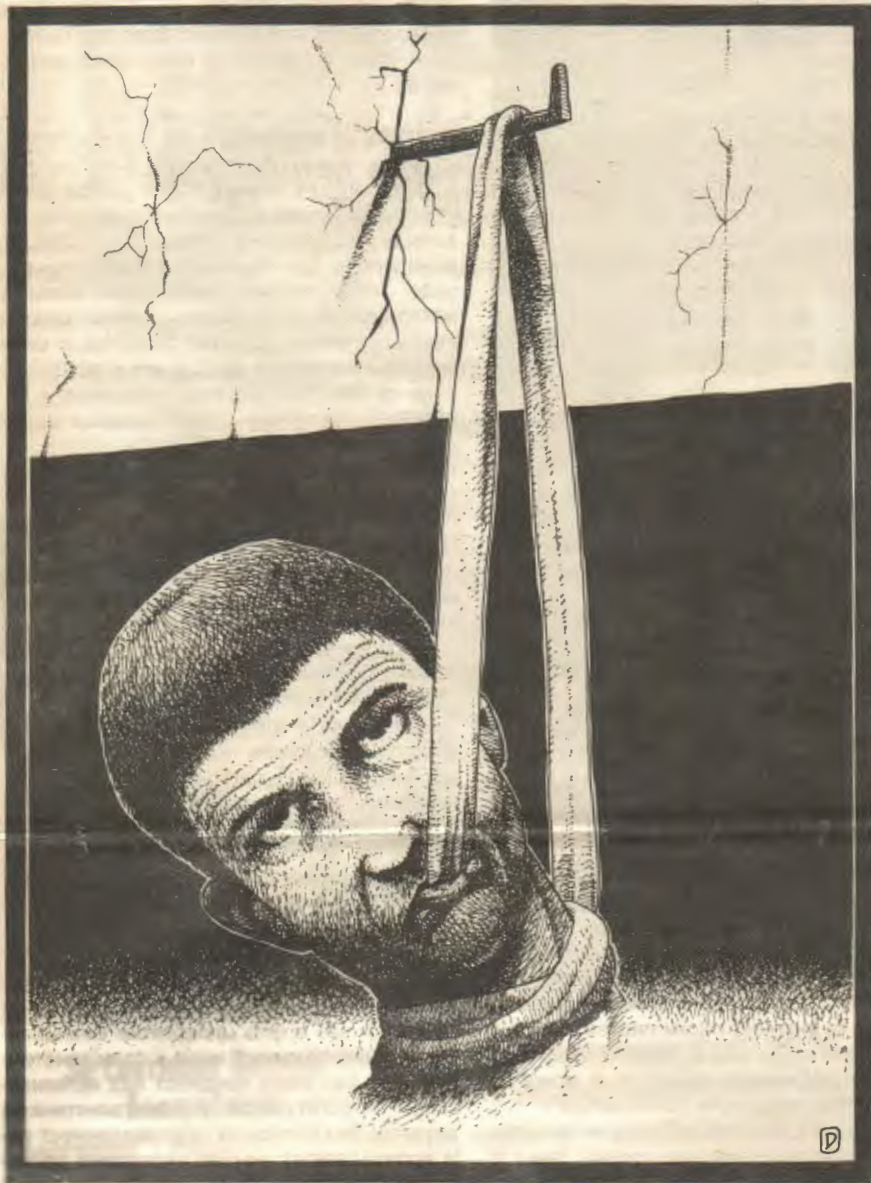
Сматра да је социјализам праведније друштво од капитализма и за то износи аргументе. Тако, рецимо, **„сигурност на послу у социјализму има предност над неизвесном економском и социјалном судбином којој је појединац непрекидно изложен у капитализму“**. Поменути тврдњу последњих месеци добро осећају наши социјалистички радници и одушевљени су филозофијом Мирјане Марковић. Поред овога **„лична безбедност на јавним местима у социјализму“** (мора да ће цркола у Сремској Каменици да прошири капацитете), као и што **„евидентна еманципација и равноправност жена у социјалистичким земљама имају предност над легализованом проституцијом у капиталистичком друштву, без обзира на сву привлачност која произилази из његове економске развијености“** — привукли су госпођу Марковић да се определи и постане активни првотимац Савеза комуниста — Покрет за Југославију.

Доиста, код нас нема легализоване проституције. Код нас то поједине жене раде из разоноде.

И још нечег нема. Нема жена као што је госпођа Мирјана Марковић коју чак ни титула прве даме не спречава у доследности комунистичкој идеји. Доследност је, иначе, врлина достојна поштовања. У случају Мирјане Марковић достојна је само презира.

Буро Пуцар Млађи

ЛАБАНИЗАМ ПОСТИЗБОРНЕ ЋУТЊЕ

Кад прође зима, објективно ће се проценити шта су протекли изборни донели Србији. Једно је сигурно: лабанизам је преживео све демократске процете.

У суботу изјутра, 22 децембра, дан уочи другог круга избора, у време ћутње и уздржавања од било каквог пропагандног деловања, посланички кандидат Милош Лабан, иначе актуелни председник једног већа у Скупштини Србије, организовао је у својој изборној јединици на Врачару дељење календара за 1991. са пропагандном поруком. У сандучићима за писма, грађани ове изборне јединице нашли су тог дана овакву поруку: Срећне новогодишње празнике жели вам Др Милош Лабан, доцент Електро техничког факултета у Београду, кандидат за народног посланика. Ваше проблеме, ваше

жеље, ваше сугестије својој посланику можете да изнесете сада, а и убудуће, сваке недеље од 10 до 12 часова на телефоне те и те. Наведени су бројеви два телефона. Све ми је ово испричао пријатељ који ступа у том крају, поклонивши ми при том календар. Тај мој пријатељ је истога дана, у суботу, позвао на један од телефона и установио да се тамо налази одбор СПС-а. На протестно питање како могу да деле пропагандни материјал на дан изборне ћутње и да тако крше изборна правила, прво су га упитали како се зове. О, Боже, како се большевици споро мењају. Њих најпре интересује — ко зове.

КАНДИДАТИ ИЛИ ЛИЦА С ПОТЕРНИЦЕ

Зашто ова мала, скоро наважна, прича? Зато што се из наоко ситних ствари може много тога крупног закључити. Овакве и сличне календаре, гомиле других папира луксузно штампаних са пропагандним порукама, добијали су грађани широм Србије за посланичке кандидате Социјалистичке партије. Врхунац неукуса и неморалног понашања десило се исте те суботе на Новом Београду где су врли активисти по ставовима делили позив, апел борачке организације да грађани свакако гласају за посланичког кандидата СПС-а

У неким изборним јединицама, делили су инструктивне папире са строгим упутством, који број на гласачком листићу грађани да заокруже.

Но вратимо се оном Лабановом календару. Шта нам он каже? Прво, владајућа партија, победник на „првим слободним вишестраначким демократским и тако даље изборима“, затрпавала је грађане тонама пропагандних лапира, демонстрирајући тиме своју материјалну моћ. Данима су камиони и друга возила разних друштвених предузећа из зграде на Новом Београду одвозили по варошима и селима Србије плакете председничког и посланичких кандидата СПС-а. То што су они графички и визуелно личили на полицијске потернице није умањивало демонстрацију моћи њихових власника. Друго, иза посланичких кандидата СПС-а стајао је један огроман организациони механизам, добро плаћен, и чиновнички апарат бивших СКС и ССРНС који је на професионалној основи радио оно што су у опозиционим партијама радили добровољци и сами посланички кандидати лично. *Иза посланичких кандидата СПС-а стајао је и целокупни државни апарат све до шефова месних канцеларија по селима. Треће, иза посланичких кандидата СПС-а стајала су са ретким изузецима, сва јавна гласила, фабричка штампа, радио и телевизија, на беспримеран начин у историји политичког живота.*

Четврто, за све прекршаје изборних правила које је у току изборне кампање и у дане избора чинила, владајућа партија није сносила никакве последице, јер су сви изборни органи до, закључно, Републичке изборне комисије, били састављени претежно од чланова

ва и симпатизера СПС-а. А како су предлагани и бирачи чланови изборних комисија јавно је обелодањено на примеру Титовог Ужица. Зато су жалбе опозиционих партија, прегласавањем, експресно одбијане. Зато су Лабан и остали и могли да крше изборну ћутњу и да раде шта желе. Зато су Лабан и остали могли да исписују и такве блутаве поруке типа оне: Лабан живи у срећном браку, или: Избором Зорана Анђелковића за народног посланика решићемо све комуналне проблеме, пут, водовод и остало или: друг Бакочевић је дуго година а и сада близак сарадник друга Слободана Милошевића. Могли су да пишу и да се понашају као да су већ изабрани. Јер, пазите, завршна Лабанова порука дан уочи избора гласи: свом посланику сада и убудуће можете изнети своје жеље. То што Лабан, срећом, није изабран, не мења на ствари. Изабрано је пуно других Лабана.

МАЛО МЕСТА — ВЕЛИКА ПОБЕДА

Ово су само фрагменти неке будуће целовите анализе протеклих избора у Србији. Анализа, која рачуна ли на објективност, мора да обухвати укупна политичка збивања у Србији која су претходила изборима. Кад прође мамурлук и пожуте неукусни наслови из режимске штампе о надмоћној победи социјалиста, кад се прочитају све жуте и беле књиге о неправилностима и прекршајима изборних и моралних правила која је починила владајућа партија, моћне ће се објективно проценити шта су ови избори донели Србији. У сваком случају, не може се оспорити чињеница да је победа опозиционих посланичких кандидата у неким градовима у Србији и у Београду дочекана, нарочито међу младима, са много више одушевљења и искрене радости него што је примљена укупна бројчана надмоћ владајуће партије.

Педесетак посланичких места у српском парламенту, колико је изборила опозиција, у апсолутно неравноправној изборној утакмици, није на први поглед значајан број. Има ли се, међутим, у виду да је то резултат мукотрпне политичке борбе и краткотрајног деловања опозиционих партија, онда се на тај број мора гледати другим очима. То је солидно посланичко језгро иза кога ће стајати уједињена опозиција и добар део Српске јавности тако да ће све његове акције и потези у парламенту имати већу тежину у односу на сам број посланика.

Први задатак опозиционих посланика јесте да се изборе за то да Скупштина заиста постане место одлучивања о свим важним душтвеним питањима. Задатак је врло тежак имају ли се у виду огромне надлежности председника Републике и стара вишедеценијска пракса по којој је скупштина била само згодан декор за промовисање већ донетих одлука. Уосталом, центри моћи били су на другој страни. Као што су то и сада. Да ће се то споро или никако мењати сведочи и једно кратко саопштење за штампу из кабинета друга председника Републике Србије. Реч је о саопштењу о посети Др Радована Караџића, председника СДС Босне и Херцеговине председника Српског националног вијећа БиХ Слободану Милошевићу, председнику Председништва Србије. У последњем ставу тог саопштења од 15.12.1990. каже се: Значајне радне организације из Србије учествоваће у остваривању развојног програма, који припрема Српско национално вијеће БиХ, заједно са институцијама Републике Србије и предузећима из Србије.

Ту још само недостаје став о индустријализацији Крајине и о новом инвестиционом циклусу, па да све то личи на неке давне године кад се на једном важном месту одлучивало и шта ће се градити и где ће се градити и ко ће градити. Тржиште, економски интерес, добит, слобода одлучивања привредних субјеката, обичне су мислене именице. Против те тврдокорне логике, која се издаје за националну бригу о свом на-

ДЕМОКРАТИЈА

роду, биће врло тешко изборити победу.

Има један наук који је ваљда опозиција извукла из досадашњих расправа са представницима СПС-а а и из напада којима је свакодневно изложена. Нема, на име, никакве потребе за тим да се опозиција исцрпљује одговарајући партији на власти зашто се ујединила, који су јој циљеви, зашто су се ујединиле ове, а нису оне партије. Поготову су за тотално презрење приговори да уједињену опозицију чине и странке таквих националности као што су Хрвати и Мађари.

Опозиционе партије морају бити спремне да издрже сијасет ситних и крупних подвала, подметања и блађења страначких првака по режимској штампи. У моди је манир по коме умишљени лидерчићи маргиналних странака углавном локалног значаја, разни пластичари и њима слични, добијају огроман простор у штампи и нападају странке и појединце из њихових редова, наравно оне најзначајније и за владајући режим најнезгодније.

Све то треба издржати зарад демократије и нових топлих ветрова који полако али неумитно топе лед у Србији и наговештавају пролеће. Све то треба издржати и још боље се припремити за нову политичку битку и освајање што више одборничких места у предстојећим изборима за локалне органе власти у Србији.

Милорад ДАНИЛОВ

С којим правом је СУБНОР Србије на овако бесраман начин утицао на гласаче?

POSNA ZAJEWNICA " ZEMUNSKI KEJ " - MUB NOR-a

Marko Karadjordjević, Kap. 10/11/16

Drugarice i drugovi,

Uspešno je završen prvi krug izbora u Srbiji. Drugi krug će se održati 23. decembra ove godine, na kojem će se birati 154 poslanika Narodne Skupštine Srbije.

Poznata Vam je odluka SUBNOR-a Srbije da na ovim izborima podrži Socijalističku partiju Srbije koja u svom programu jedina priznaje tekovine NOB-a i sve pozitivne rezultate posleratne izgradnje zemlje.

Stim u vezi, pozivamo Vas da i u drugom krugu glasanja (23.12.) izadete na birališta i svoje glasove dajte za kandidata Socijalističke partije Srbije, druga Babović dr Milorada. Time dajemo svoj doprinos potpunoj pobedi naprednih socijalističkih snaga u Srbiji i Jugoslaviji.

Predsedništvo MUB NOR-a
MZ "Zemunski kej "

II IZB. KRUG 23.12. IZB. JED. 35 14-11-11

20-GRUBAČ MARKO MILO
BEOGRAD KARADJORDJEV TRG 1

6 KARADJORDJEV TRG 13

Broj i adresa biračkog mesta
za izbore koji će se održati 23. decembra 1990. god.

АЛЕКСАНДАР БАКОЧЕВИЋ

Није мали број оних који су закалили кад је Александар Бакочевевић престао да буде градоначелник Београда. На његово место дошао је полупознати Милорад Унковић, личност која тешко плени пажњу, а Бакочевевића „туче“ само густом, бујном косом. Чудан нагласак господина Унковића тужно је одзвањао европском Кнез Михаиловом улицом, где је Фонтана жеља, према сопственом признању, забележила и овакву жељу: да имамо што више Бакочевевића.

Тако се, гле срећног чуда, и догодило. Човек који је једнога дана ушетао у Председништво Србије био је нико други но господин Александар Бакочевевић. Није било грешке: био је то исти „Бак“ који је у предвечерје Осме седнице, на једном ГК, подржао Буцу (јер Буца је, ипак, био власт), рекао: „Неки другови проповедају Бон-тон демократију“. „а већ поподне, кад су зазујале камере, и пришао победницима. То историја не памти, то памте само стенограми. Историја се пита — да ли је то исти човек који је некад, кад је требало, одбио да господски подржи ондашњег народног писца Добрицу Ђосића, а касније постао велики заштитник прогањаних интелектуалаца? „Вас лично поштујем, господине Бакочевевићу“, рекао му је човек који је и у Бакочевевићево време омиловао нетрпељивост према интелектуалцима. Али, господин Бакочевевић примио је ове изразе поштовања сасвим природно.

Природно, него шта. Он није никога осудио. Никада није био на положају који захтева превише обрачуна. Александар Бакочевевић је слика умивене власти. Он је умιο власт као што је умιο Београд. Његова улога је дискретна, али непроцењива. Људи као господин Бакочевевић су најређи. Због тога је и Александар Бакочевевић један. Остали су „проточни бојлери“, дођу и оду.

„Бак остаје“. Он није роб идеологије. Он је роб власти. Свака власт га поштује и тражи. Народ га воли. Говори, а ништа не каже. Не вређа, не прети. Смешка се уљудно, попут правог господина. Обавља разне послове за Србију. У бљештавости умивених фасада, не виде се водоводна афера и остале афере што нам је остало, поручују голубови у Београду.

Нека је господин Бакочевевић раскошно наградио господина Доминга што је правио друштво госпођи Бакочевевић у просторијама достојних супружника овако високог калибра. Јер, беху избори, а на њима је Александар Бакочевевић, како и приличи једном, опет бившем председнику некаквог олимпијског комитета, бранио власт. И никоме се није учинило да је у питању Социјалистичка партија Србије. Господин Бакочевевић је знао да то није важно. Служио је разне господаре и служиће их и даље ако треба. Служиће и опозицију, чим опозиција постане власт.

У међувремену је господин Бакочевевић добио Вукову награду. Корисно ће је употребити. Иако Вук никада није био власт. Уосталом, господин Бакочевевић је човек који је „у животу увек знао, осим једном, да изговори праву фразу“. Тако је рекао један новинар. Рекао и — остао жив.

Наиме, господин Бакочевевић не би се спустио тако ниско.

ИЗГУБИЛО (СЕ) ДЕТЕ ИЗ ЕПРУВЕТЕ

И ТО ЈЕ СРБИЈА

једнице науке по повратку с пута, у износу од 1242 долара. Будући да поменута средства могу да се добију само преко јавног конкурса, како објашњаваате чињеницу да сте их ви добили на основу само једног дописа др А. Прље, републичког секретара за односе са иностранством? (Следе потписи једанаесторице професора Електротехничког факултета у Београду).

ЧОВЕК ИЗ АНЕГДОТЕ

Занимљиво је да су (у вези питања бр. 4) у Америци вођени разговори о унапређењу сарадње на пољу проучавања вештачке интелигенције па тим поводом др Прља пише: „У вези са наведеним напомињемо да је у Републици оцењено да је посета др Лабана од изузетног значаја за развој научне сарадње СР Србије са САД, па верујемо да ћете показати потребно разумевање и предузети одговарајуће мере у циљу обезбеђења недостајућих средстава у наведеном износу за покриће предметних трошкова.“

Сва је срећа да др Лабанова природна интелигенција није изабрала неко егзотичније одредиште за своју научну експедицију, како су то имали обичај његови славни идејни преци — све сами почасни доктори наука.

За име др Лабана, студентске анегдоте се просто лепе. На пример: решиле колеге математичари да се нашале са др Лабаном, па му послали меморандум тобоже угледне међународне фондације у којем га обавештавају да је његово решење конструкције лифта уврштено у литературу. Кренуо сиромаш да се хвали унаоколо, али су се убрзо појавили и покосници.

Ако је друга прича тачна, др Лабан има стварно чудновате занимације. На писмени испит је поставио асистента да глуми незаинтересованост читајући новине, док се он, Лабан, притајно у кабинџу за пројектовање наставних филмова и двогледом пратио преписивачке активности студената. Онда је направљено шему ко је од кога преписивао и заједно са негативним резултатима испита истакао је на огласну таблу. После су га неки студенти слабијих живаца, кажу, сачекали у помрачени и пропустили кроз шаке.

По трећој причи, само што је купио аутомобил, „обожаватељи“ су му сипали песак у резервоар.

Али, следеће није анегдота: пре неколико година дични је српски син и заклетни ванпартијац написао писамце директору једне београдске гимназије у којој је на место професора марксизма конкурисала његова (Лабанова) бивша супруга, упозоравајући га (директора) да она (супруга) не може да ради тај посао јер се у њеној породици слави слава! То му, међутим, није засметало када је својим бирачима, учи друг изборног круга, честитао Светог Николу.

Песниче, ти који си пре десет година у заблудном надахнућу свевао „То мајка више не рађа“ — промени стих, друштвена те је збиља оповргла.

Или се, можда, оваке социјалистичке мушкарчине добијају искључиво у лабораторијским условима?

Брзом и ефикасном акцијом бирача спречена лабанизација београдске општине Врачар

Дични син је у паузама скупштинских заседања (негде после 69. тачке дневног реда) одлазио на Електротехнички факултет у Београду, где је (на општенародну жалост) засновао радни однос као доцент. То је са поносом и истакао пред гледаоцима свог телевизијског шоу-програма. Али, у том тренутку на сцену поново ступа непријатељ, овога пута унутрашњи. Бацају клипове у тачкове. Његове колеге са факултета шаљу редакцији НТВ Студио Б протестно писмо, срочено у четири питања упућених др Лабану. Зашто се лажно представљате, када вам је мандат доцента истакао 31.10, а Веће факултета, на седници 16.11. одбило да вас изабере за ванредног професора? (Под један). Под два: Како своја демократска опредељења мирите са својим поступцима: 11. јула ове године са седнице Савета фонда за технолошки развој, чији ви нисте члан, уз помоћ скупштинског обезбеђења избацили сте председника Скупштине и извршног одбора бивше републичке заједнице науке, некадашњег декана Природноматематичког факултета. Три: Објасните гледаоцима зашто сте као математичар прешли на Катедру за технологију материјала, а да сте ту чињеницу демантовали на седници Већа удруженог рада Скупштине Србије 26. новембра, када сте на питање једног делегата, према стенограму дословце изјавили: „Проф. П. Николић (шеф поменуте катедре) се бави физиком материјала, а ја сам математичар, према томе информација је фалш“. На овај начин ви сте довели у заблуду делегате вашег већа.

Четири: Један од ваших боравака у САД наплатили сте од Самоуправне интересне за-

Врачар - 9. изборна јединица

ВАШ КАНДИДАТ ЗА НАРОДНОГ ПОСЛАНИКА СПС Доц. др МИЛОШ ЛАБАН

БИОГРАФИЈА

Др Милош Лабан рођен је 1950.г. у Београду. Старији је Милошевић, поздрављени професор Математичког факултета, а мајка Јованка, домаћин. По националности је Србин.

Живи у Београду, у средњој бочи са савременом опремом. Има двоје деце: тринаестогодишњег сина Марка и једанаестогодишњу кћеркицу Јелену.

Завршио је Природно-математички факултет са просечном оценом 9,34. Доктор је математичке науке. Од 1972. године предаје на Електротехничком факултету у Београду и сада има звање доцента. Објавио је већи број научних и стручних радова и универзитетских уџбеника. Стажио је социјалну сарадњу Математичког института Српске академије наука.

Делегат је Оснивачког конгреса СПС од јула ове године, прве партије у историји живота.

Поздрављамо,

Живимо у време ни мало лако. Не верујем у чуда и чаробнаже који нас што није једно лако решавају. Верујем у рад, знање и способност. Свесни смо да нам све од себе не бисмо ни коме ништа ошито није добро. За бољу и лепши живот морамо се заједно борити. Свесни смо да народни посланици представљају народ који га бира и да морају сувањати његове проблеме, сујестине, предлоге и жеље. У истајати бу бити спрема за то.

Свесни смо да потребан својом сам и сигурна будућност наших народних. За то су потребне промене које одређујете Ви избором оних који ће Вас представљати. Добра размислите коме бисте поклоњени своје поверење.

Искрено,
др Милош Лабан
Милош Лабан

Састављајући коначне листе својих посланичких кандидата, аналитичари СПС су изборну стратегију замислили овако: треба нам што више нових људи који своју политичку биографију ни су стигли да упрљају чланством у „правном претходнику“ (СК) и, ако је икако могуће, да буду угледни житељи средине у којој су кандидовани. (Остали, мимо ових критеријума, разбацани су по ћошковима републике, пошто је претходно проверено да у близини нема мишијих рупа).

У том су се крем друштву нашли бројни лекари, инжењери, уметници, педагози итд. А, богме, било је и академика.

Битка за Београд представљала је за СПС посебан изазов, јер се претпостављало да ће у њему и опозиција истаћи кандидатуру за своје највиђеније људе. Пажљиво су бирани противници подмуклим лудацама и лажним пророцима. За централне београдске квартове изабрани су они које је кадровско СПС-а сматрало интелектуалном елитом.

ДИЧНИ СИН ОТКИНУО ЛАНАЦ

Тако се на општини Врачар, очи у очи са лажним лудаком Зораном Ђинђићем (јер дотични, сада већ посланик, уопште није био блесав) нашао др Милош Лабан. Чинио се идеалним, према горе наведеним мерилима.

Мазохистичком делу тв-гледалишта Лабан је познат као председник Већа удруженог рада у Скупштини Србије. Међу саборцима, стекао је популарност јавним претрјавањем колико је у извесној енциклопедији посвећено простора усташама, колико четницима и томе слично.

Друг Лабан је из прве схватио своју улогу: удри банду чим стигнеш. Али, будући да је врстан интелектуалац (и математичар), изабрао је своје најјаче оружје — живу реч и бриљант ум. Грлено је од почетка цитирао политичке дијаманте брушене у кабинету његовог (и србијанског) Друга Светло-сунче-над-плод-нијем-Стигом. Повремено је у томе и претеривао, али, морате га разумети: ко ради тај и греша.

А шта ради друг Лабан? Врло, врло одговоран посао: вођење седница повереног му већа — са по 138 тачака дневног реда. Цирка. (Због обимности посла делегатима је омогућено да дижу руку само ако су против или морају у цлозет — чему их је друг Заузети науци на својим историјским седницама).

Једног предизборног дана, међутим, овај дични син Србије (а може ли СПС-овац другачији да буде, питам ја вас) стиже на телевизију. И, како долечи правом борцу, чим је угледао мрског противкандидата, откинуо је ланац као од шале. Са стилем и техником која се не виђа ни у филмовима их Хонг-Конга, сручио је бедним филозофима целог света у лице: док сте ви филозофирали по Немачкој, ми смо...

Поражени победници

СПО:

Сами Против Осталих

Да би „поразили“ Драшковића и СПО, друг Милошевић и његови комунисти користили су државну благајну (без икакве контроле, неограничено), своју штампу и телевизију, своју војску и полицију. Читавој тој сили, СПО супротставља две писаће машине, једну „заставу 101“ и — ништа више. То су била сва материјална оружја Српског покрета обнове. Остало је почивало на чистом духу, на прегнућу, на жртви. Упркос толикој надмоћи, комунисти су били присиљени да траже савезнике у војводи Шешељу, у Рашковићу, Караџићу...

Кoliko год да се Србија изменила између Бадње вечери 1990. и Бадње вечери 1991, за то је највише заслужан — Српски покрет обнове.

На Бадње вече 1990, у неугледној и хладној биоскопској сали у Новој Пазови, Вук Драшковић је беседио 43 минуте и поставио темеље Програма Српског покрета обнове (СПО). Објавио је рат поброженом болшевизму и авнојевским тековинама, за идеал означио стварање вишестраначке и демократске Србије, национално помирење и обуставу грађанског рата у српском народу, непристајање на садашње границе Србије ако дође до конфедерализације или распада Југославије...

На Бадње вече 1990, болшевички врх Србије дочекао је на нож речи Вука Драшковића и прогласио их за јерес и светогрђе. Дириговани митинзи „свенародне осуде и гнева“ преплавили су Србију. Седмицама су протествовали и устајали у одбрану „светих идеала револуције“ српски радници, борци, официри, генерали, домаћице, ђаци, студенти... ужасавали се Драшковићевих „мрачњачких идеја“ чак и деца у обдаништима.

Први човек српског болшевизма, Слободан Милошевић, тих дана опомиње да „српски комунисти немају чега да се стиде“ и да, поготову, нико у Србији нема разлога да се стиди ни минуте проживљене под Титом и са Титом! Он тада формулише седам „одлучних НЕ“. НЕ скретању с Титовог пута, НЕ непризнавању одлука Авноја, НЕ вишестраначком систему, НЕ укидању друштвене својине, НЕ приватном власништву, НЕ деполитизацији армије и полиције, НЕ напуштању политике неврстаности!

Једанаест пуних месеци Вук Драшковић и челници СПО који ће нешто касније да му се придруже (Милан Комненић, Слободан Ракић, Јован Марјановић, Илија Радловић, Коста Булатовић, Богољуб Пејић, Радмило Рончевић, Илија Живковић, Боривоје Боровић...)

крстаре Србијом, буде је из страха, мрака и обамрлости, враћају јој наду и веру, помажу јој да се усправи.

Промоције СПО не личе на политичке трибине, већ на академије духовности и проповеди. У тим људима Србија препознаје своје — апостоле. Они проповедају по трговима, стадионима, на ливадама, у црквеним порталма, по селима. Стотине хиљада људи покреће и подиже жеђ за демократијом и великим препородом. СПО постаје симболом отпора, израста у најмасовнији покрет српског народа.

У недељу ујутру, 9. децембра 1990, многи су веровали да ће СПО победити на изборима. Нико (сем Вука Драшковића!) није ни слутио осамдесетпроцентни тријумф комуниста и „бродолом“ СПО и целе опозиције.

„Изборни резултат ме и не интересује, јер ми смо већ победили“ — изјављује новинарима Вук Драшковић 9. децембра. „Комунисти ће монтирати победу, вероватно и веома убедљиву, али ми смо Србију променили пре избора и та се победа не може прикрити, она је неопозива!“

И заиста је тако. СПО је, пре избора, присилио Милошевића да погази или да доведе у сумњу свих својих седам одлучних НЕ, датих у јануару 1990. године. СПО је принудио српске комунисте да се, чак, одрекну и свог имена. СПО је натерао српске комунисте да многе принципе СПО проглашавају за власти. СПО је сатерао српске комунисте у од-

брану, принудио их на уступке и узмицања о којима они на Бадњи дан 1990. нису ни сањали.

Чаравно, променом имена и свим тим маскама и попуштањем комунисти се нису променили. Остало је исто, старо, вино у истим, старим, мешинама. Мешине су, међутим, пробушене и само је питање дана кад вина у њима неће ни да буде.

Коначно, комунисти нису победили ни на децембарским изборима. Освојили су, у оба круга, 47 одсто гласова, а опозиција 53 процента. Сами СПО добио је 32 одсто гласова, а мање од 10 процената места у парламенту. Просто, такав су Изборни закон (већински, неправичан и нелогичан) наметнули комунисти. По том, и само по том Закону, неко може освојити 80 процената парламента а ни половину бирачког тела у држави!

Није ни Милошевић баш тако надмоћно победио Драшковића у надметању за председника Србије. За Милошевића су гласали, углавном, старци и старице, бивши партизани, бивша и садашња комунистичка власт, још неосвешћени титоисти, део преплашеног и необавештеног народа. Њега су подржали старост, страх и прошлост. Милион оних који су желели (и желе и даље) да Драшковић поведе Србију махом су — млади и образовани људи. Иза њега су, сумње нема, младост, храброст, знање, будућност. Изборна победа Слободана Милошевића је одста инвалидна, а можда и привидна, привремена. Да би „поразили“ СПО, комунисти су користили државну благајну (без икакве контроле, неограничено), своју штампу и телевизију, своју војску и полицију. Читавој тој сили, СПО супротставља две писаће машине, једну „заставу 101“ и — ништа више. То су била сва материјална оружја Српског покрета обнове. Остало је почивало на чистом духу, на прегнућу, на жртви.

Комунисти ће, убрзо, схватити да су дух и ентузијазам народа јачи од њихове моћи и њихове државе. Зато ће прибећи и лукавству

да СПО (ударну снагу српске опозиције) нападну и уз помоћ својих људи и својих странака у самој опозицији.

Од марта 1990, сва „опозициона“ активност такозване СНО из Нове Пазове, свела се, искључиво, на клеветање СПО и његових челника. У јуну ће петој колони Милошевића да се прикључи и председник СДС из Книна, академик Јован Рашковић, а ускоро и лидер „српских четника“, па још и „четнички војвода“, Војислав Шешел.

Академик Рашковић чак и не крије да ради то што ради. „Ви сте парадигма свега што је свето и српско“, каже он у отвореном и љубавном писму Милошевићу. Да би гасио пламен СПО по Херцег—Босни, професор Рашковић оснива свој СДС и у Сарајеву. На чело своје странке доводи свог ђака лекара Радована Караџића, који за маскоту СДС за БиХ, такође, узима Милошевића.

У самој Србији, пошто су се момци из Пазове показали одвећ необразованим и примитивним, болшевици највеће наде полажу у „четничког војводу“ Шешела. Човек који је скоро две године одробијао у Босни и кога је војвода Момчило Ђујић у Америци произвео у „четничког војводу“, учинио се српским комунистима као најпогоднији за ролу њиховог тројанског коња, тим пре што се колаборација „четничког војводе“ са болшевичким ханом тешко могла и да претпостави.

„Српски четнички покрет“ Шешел оснива у јуну 1990, у тренутку када је СПО Србијом већ био пронео истину о војсци генерала Михаиловића и након што је Вук Драшковић 13. маја спречен од јаких полицијских снага да се успење на Равну Гору и постави спомен плочу „вожду Трећег српског устанка“. Генерал Михаиловић и његова герила већ су били рехабилитовани и опрани од незаслужене љаге националне издаје. Али... „Четнички војвода“ Шешел ће се постарати да тако не буде. Својим „четницима“ (махом честитим и успављеним младићима) наложиће да се понашају управо онако како се војници генерала Михаиловића (реч је о Југословенској војсци у отаџбини!) понашали нису и како су се владали једино у — партизанским филмовима и стриповима!

За седиште „странке“ одабрана је улица, центар Београда. Кнез Михаилову „војвода“ претвара у вашар „четника“, онаких четника какви се уклапају у партизанске лажи о њима. Опијају се, туку пролазнике, туку се међусобно. Потезу се револвери, одјекују пуцњи, има и рањених. Сами „војвода“ размеће се по комунистичкој штампи да је он лично положио лобање двојици младића. Не изостају ни сексуална оргијања „четника“, првотимање женског робља... Најпосле, „војвода“ се хвалише како је, опет он лично, разбио главу књижевнику Мирку Ковачу! Комунистичка власт жмури, не реагује. Зашто? Па, „војводин“ учинак је био управо маестралан. Србија се, поново, јежила од страха и одвратности при помену четничког имена! Све што је СПО саградио, „војвода“ је разградио и обесмислио!

Са својим „четницима“, од којих већина не схвата да су марионете и чије, „војвода“, напада и растура, искључиво, митинге СПО и остале опозиције. Никада он не поведе своју војску да растури макар један скуп комуниста!

Сарадња комуниста и „војводе“ постала је одвећ прозирном 13. септембра, када је Шешел са „четницима“ кренуо у јуриш, како би разбио митинг српске опозиције на Тргу републике у Београду и спречио (у чему је и успео) да Вук Драшковић, како је било планирано, поведе 100 хиљада људи према згради Београдске телевизије и мирним демонстрацијама присили тај пропагандни бастион болшевизма на предају. „Војвода“ се подметнуо уместо Милошевићеве полиције, изазивајући тучу и нереде које би комунисти приписали СПО-у и српској опозицији.

Свима је било јасно чије „четнике“ против кога и по чијем налогу води „војвода“. Мирјана Бобић, у „Дуги“, пише и коментар под насловом: ЦРВЕНИ ВОЈВОДА. Да би свог тако драгоценог човека спасила од потпуног моралног блама и да би му малчице повратила ореол „мученика“ и подигла му „рејтинг“ пред изборе, комунистичка власт, за кратко, притвара Шешела. Пустили су га кад је требало да им, поново, послужи.

И послужио је. „Војводина“ честитка Милошевићу достигла је, по удворништву и ласкању, ону љубавну изјаву професора Рашковића. Мимо туга, „војвода“ изјављује да су избори били поштени, да је победа комуниста чиста као суза и заслужена. У том делу свог службовања, „војвода“ је надмашио и саме комунисте. Такве похвале изборима нико ни од њих самих није изрекао!

„Војвода“ више и не крије чији је он војво-

да. Уочи другог изборног круга, сасвим је збацио маску, пошто браде и нема, упутивши проглас четницима у Србији да гласају за — комунисте! Лично је, по Ваљеву и Београду, делио летке и, у име Равне Горе, апеловао на Србе да гласају за црвене а против — Српског покрета обнове!

СПО може да значи и: Сами Против Осталих. Против социјалиста који су комунисти, против академика који су уз комунисте, против војвода којима је брада црвена, против генералских партија, против...

Ипак се креће. Захваљујући СПО пре свега, Србија на Бадњи дан 1990. и Србија на Бадњи дан 1991. нису две исте Србије.

А промене, оне велике и жељене, тек предстоје. У години 1990. СПО је сејао. Жетва је пред нама.

ВЕЉКО БУРИЋ

ОТВОРЕНО ПИСМО ПРЕДСЕДНИКУ СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ ГОСПОДИНУ РАДОВАНУ САМАРЦИЋУ

КАКО ДАЉЕ, ГОСПОДИНЕ ПРЕДСЕДНИЧЕ

Пише: Младен МАРКОВ

Поштовани господине, и надаље ми као изненадна скрама на дотад здравим очима титра слика са телевизора како Ви са Слободаном Милошевићем и Жиком Миновићем, директором ПОЛИТИКЕ утначујете поновни излазак чувеног „СРПСКОГ КЊИЖЕВНОГ ГЛАСНИКА“.

Та ме слика, ето, просто опседа данима. Окрећем, обрћем, „тражим помиловање“, али га не налазим. Једноставно речено намеће ми се низ питања: зашто управо сада, зашто није то учињено у ранијих неколико наврата кад је предлагано, мољено, малтене пузано на коленима? Знам, цинично можете казати како раније није било слободе пошто су владали комунисти, а сада је има у социјализму. Тврдоглаво верујем и даље како српски народ не жели ни социјализам.

ПРЕДАЈЕТЕ СВЕТИЊУ У РУКЕ МИНОВИЋУ

Контам: наша земља, Србија, имала је и теже тренутке од данашњих, мада и ови не спадају у категорију лакших, па је како — тако успела да очува своје велике културне вредности, од каљања. Све у свему „Српски књижевни гласник“ желе да наставе Миновић уз благослов Милошевића у часу кад је слободной речи у Србији одузето свако право, а „Српску књижевну задругу“ нашли као национално покриће, јемца. Шта мислите како би се тај споменик писане српске речи са плејадом највећих националних, и не само националних умова осећао усред идеологије национал — социјализма притиснут неслободом јавне речи коју је сав народ лепо осетио, видео и са запањеношћу гледао у два круга последњих избора, а и надаље? И шта мислите да би Вам рекли уредници, писци стешњени између корица досадашњих бројева ако би којим случајем искочили, начас.

Господине Самарцићу, обраћам Вам се, најпре, као председнику Српске књижевне задруге са ситним правом члана добротвора ове велике националне установе, а затим и као писац исте Куће у којој сам доживео најлепше књижевне тренутке. Питам се, без намере да Вас оптужујем, имате ли право у овом часу кад се демократија у Србији свим силама бори за ваздух да предајете у руке Ж. Миновића једну од највећих народних светиња, јер шта би и како са тим „Гласником“ чинио њен издавач, сувласник и финансијер Жика Миновић, садашњи директор „Политике“, листа, чијој традицији треба скинути капу, али

истовремено бити и забринут и над њеном садашњом судбином? Зар не видите шта је створио од „Политике“ учинивши је оваквом каква јесте, и зар мислите да би „Гласнику“ дозволио демократију?

Историчар сте и није Вам, надам се, непозната пословица „У кога је чаша у тога и молитва“.

ПРИСТАЛИ СТЕ ДА БРОЗ ПОСТАНЕ ЧЛАН САМУ

Зачуђен сам такође да сте се повели за нечим мутним, Ви који сте велики зналац турског периода, али кад мало боље размислим и вратим се у не тако давну прошлост па и није много што-шта чудно будући да сте као човек, затим академик, историчар, културни и јавни радник, главни човек Балканолошког института, многе неправде прећутали, често затварали очи, жмурили пуштајући да све тече како тече те стога, можда, и преспавали сијасет неправди које ће остати на грбачи наше нације.

Ви сте, на пример, пристали да Јосип Броз и Едвард Кардељ постану одједном чланови Српске академије наука и уметности док сте Црњанског слали у клупу за почетнике, за дописног члана на шта он, поносан какав је био, није природно пристао рекавши: зар да седим у предсобљу мојих ученика; а Милана Кашанина, једног од последњих најумнијих Срба из старе гарде, нисте ни позивали поводећи се причама како је, божемој, био колаборациониста. Зар је колаборациониста човек који је од Геринга спасао Мирослављево јеванђеље, сачувавши га на добробит нација, да не рачунамо „Српску књижевност у Средњем веку“ и низ других његових великих дела. Поштовани господине, српска јавност много тога не зна како се поступало јер се живело у митоманском добу чији обручи већ пуцају.

Питам Вас: како оцењујете свој данашњи чин и не размишљате ли, можда, како ће он бити вреднован од будућих нараштаја?

Знам, рећи ћете како Ви нисте једини у тој највећој културној Установи српског народа, али кад се обраћам Вама око ових историјских грешака тада мислим и на нашег „српског бабу“ Добрицу Ћосића који никако да сиђе са лажног Олимпа на који су га попустили они што му се додворавају непрестано омамљени мирисом свежег меса могућности уласка у лигу бесмртника чију комадешку вешто приноси њуку „кандидата“ исто тако

подмет-прирок писац Антоније Исаковић, помичући је (комадешку) вешто сваки пут кад се гладна уста примакну, тако да остаје само звук шкљоцања преварених вилица.

Имали сте, и имате безбројне почасте. Ако. И треба. Мада се још од Вас предуго очекује књига — удео у „Историји српског народа“. Разумем. Не стижете пошто сте заузели тренутно преговорима са Миновићем како „Гласник“ да уденте уз плакат СПС.

Но, манимо се заједљивости којима, ето, не могу да одолим, већ да се вратимо „Гласнику“. Шта мислите ко ће Вам давати прилоге за евентуално покренути чувени традиционални часопис?

Дубоко сте загазили, поштовани професоре, Ви кога сам сретао са радосћу, жељан да чујем нешто од прошлости јер сте велики зналац, а без прошлости, сами сте истрајавали на томе, нема корака у будућност.

Ових дана примили сте и „Вукову награду“. Лепо. И требало је. Заслужили сте је. Али, зар се приликом доделе, бар, кад сте и пригодан говор одржали, нисте осврнули, погледали око себе у каквом се друштву налазите? Најпре, зар се нисте сетили да један од највећих српских песника Васко Попа тек сада добије ту награду, дакле човек који је Вука претворио у сушту модерност. Но, хајде. Нисте ли се којим случајем можда запитали, с тугом, да то СПС дели награде својим подвизницима за добро спроведену политику бојећи се, вероватно с правом, да је следећих година неће моћи тако делити, па сте снашли поред извесног Жељка Симића, књижевног критичара (?) кога свет зна само по томе што је писао говоре С. Милошевићу. Јесте ли уверени да је Јефта Јефтовић књижевник, како га несрећно оптерећују у новинама? Зар Вам све то није личило на грабеж, налик овој која се догађа са кућама на Дедињу?

САМУ СЕ ДРЖИ КАО ОСТРВО

Ви и даље ћутите у овом часу кад се опредељујемо за Европу или за неслободу. Чудим се, а затим схватам да је природно јер као академик никад нисте иницијали, наравно као и група осталих у Академији, (не сви! Јер, проносе се гласови да постоји струја која не мисли као и Ви) да се изради студија „ко су становници Београда“, рецимо, тако да би смо код последњег гласања знали којим се социјалним групацијама обраћамо. Природно да много шта и нисте знали јер је једина Ваша

стаза Кнез Михаилова улица. Да ли сте икад мислили како су 1944. године победници освојили Дедиње, населили Нови Београд и још га држе као ратни плен грозећи се кад виде пса што их подсећа на завичај у који се враћају само у романтичарском заносу кад попију коју више и запевају, како то Андрић каже, вучки.

Српска академија наука држала се и држи као острво. Има ли право на такво понашање. И коме она полаже рачун ако не српском народу а у овом судбоносном часу пути.

Дневна политика је за Вас, видим, огавна. Можда и јесте. И вероватно јесте. Али чиме онда објашњавате учешће Толстоја у дневној политици, чиме Золин роман „Оптужујем“, чиме Џека Лондона, чиме свих писаца који су у судбоносним тренуцима по сопствену земљу рекли на чијој су страни? На чијој сте Ви, пита Вас народ.

Опростите, можда сам погрешио. Ви учествујете. Ви покрећете у невреме „Српски књижевни гласник“ стављајући га у шаке Жики Миновићу и Митевићу као тобожњи аргумент „слободе стваралаштва“, у руке оних који нису опозицији дали да зевне, а и кад су то чинили пуштали су „те лудаке“ толико да удахну ваздух како не би, крепали, ради покрића пред Западом и евентуалном могућношћу да преваре још једанпут наше људе на „привременом раду у иностранству“ за упис зајма чији ће утрошак опозиција, надам се, захтевати оног часа кад буде узела реч у Парламенту. Зар не видите господине и господо, да СПС хоће вештом манипулацијом диригованих избора да покажу Западу тобожњу демократију док све блешти још у сјају старог Брозовог злата.

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА РАДНИЦИ ШТРАЈКУЈУ

Ни једног часа немојте, молим Вас, помислити да Вас нападам. Боже сачувај. Само проговарам ради разума јер из мене је нестала сва злоба 9. и 23. децембра 1990. године. Покушавам само да Вам поднесем огледало.

У часу кад желите покретање „Гласника“ (наравно Митевићевско-Миновићевског) Ви

вероватно сагледавате могућност диктатуре владајућег система национал-социјализма који је управо победио на последњим такозваним „првим“ (Ја бих рекао другим пошто су „први“ слични т.з.в. „поравим кутијама“ већ одржани одмах након рата, а ми као да смо их заборавили) „слободним, демократским изборима“.

Зар нисте сазнали да су на београдској телевизији максимално подигнуте плате за добро обављен посао, а не заборавите да радници штрајкују. Хвала Богу што опозиција тај врућ кромпир власти није узела у шаке али сутра ће морати да га узме. Зар ћете и тада бити по страни са свим могућим интелектуалним потенцијалом. Ако тако буде и тада, српски народ би требало да Вам каже — шта ћете нам!

Покрећете „Српски књижевни гласник“ са човеком (Миновићем) који, евидентно је од стране целокупне јавности, добро плаћа мањи број својих књижевних критичара не би ли писали онако како им он то нареди, односно по налогу и владајућој идеји СПС, а пре тога комуниста.

Наравно рећи ћете да они нису исто.

Кад сте већ били у друштву са Милошевићем како то да га нисте јавно питали: господине, зашто се одричете комуниста, а задржавате њихову имовину. И хоће ли се од те имовине штампати „Српски књижевни гласник“?

ИМЕТЕ ПРАВО ДА ИЗАБЕРЕТЕ ПУТ

И ето, господине Самарџићу, са том имовином коју би Брозови наследници тек морали да врате народу, са травеститима Ви покрећете часопис, једну од ретких књига коју комунисти нису успели да окаљају стога што им је била недоступна, налазила се и још се налази у Небеској Србији, док им Ви придржавате мердевине да се попу и свуку је на ниво првих писаца Друге пролетерске. Зар не мислите да ће једног дана српски народ кроз уста ових садашњих шеснаестогодишњака, ових младих (а, богами, и старијих)

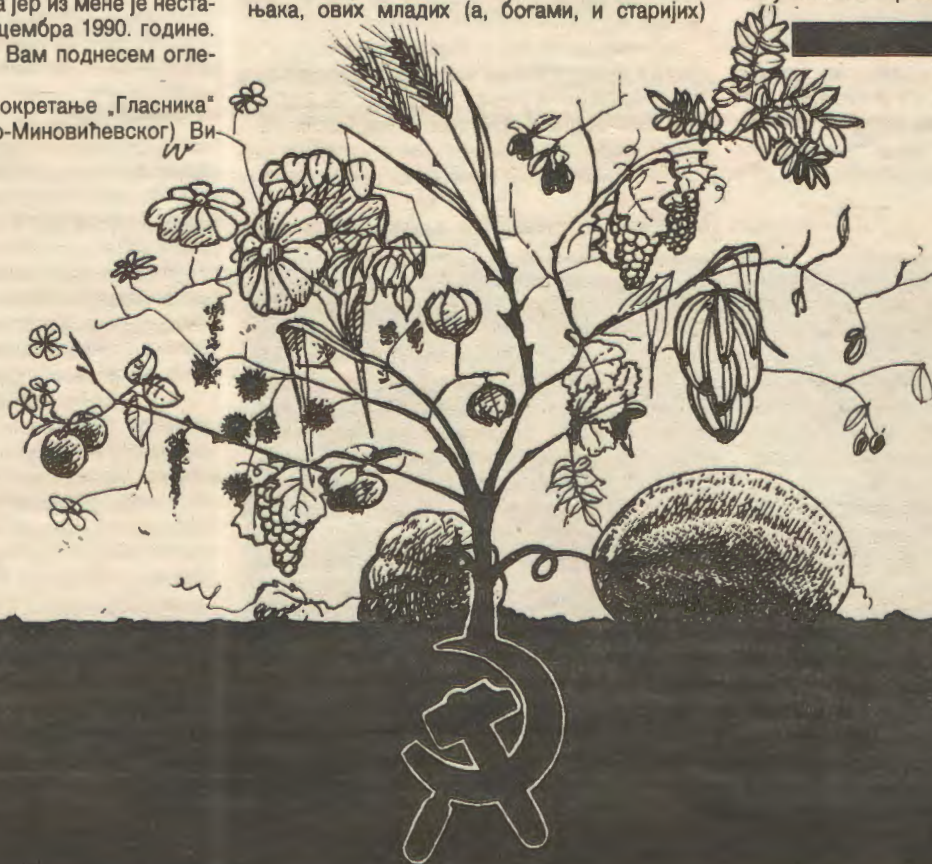
оценити овај корак као колаборацију уперену на културну част нације и само семе из којег може да никне слобода, за извесно време?

Стога бих Вам предложио да одустанете, бар за кратко време док не дође демократија, јер просто не могу да верујем ко ће пристати да Вам буде сарадник у овом часу сем ако се већ нисте одлучили да штампате поново Катајева, да дижете високо роман „Мати“ М. Горког или васкрснете лик Павла Корчагина.

Мислим како би било добро да најпре извршите анкету, природно питајући за мишљење ону групу академика која је изразила јавни протест о неслободи јавне речи у Србији, а занемарите ону другу која већ четрдесет пет година толико будно „бдије“ над културом Србије коренсподирајући преко писма само са Хелсинкијем и госпођом Делић-Бентли не примећујући да им се култура и народ дави. И са оном господом за коју мој колега М. Булатовић каже како су „правилно“ гласала, а на питање саговорника шта је то правилно он одговара: — Наравно за Милошевића и СПС. Верујем кад би то могло земља би такву господу напросто замолила да престану са великим „бдењем“ и таквом „одбраном“ пошто од такве одбране бриде образи.

Немојте, молим Вас, слушати оне који као кандидати за народне посланике на листи СПС у Студентском граду Београда изјављују како су, ето, и они опозиција, а студенти се смејали и питали: коме?

Страшно је што сте наумили у целу работу да увучете и Српску књижевну задругу која је сличне периоде имала. Зашто поново да је потресемо. Стога, добро измерите да не пресечете и кренете путем Миновића и Митевића. Ви лично, имате право да изаберете пут, али, еспап који сте намерили са собом да понесете превелик је, пресветао и неће се дати да га тако повлачите. Уосталом, културна јавност ће пресудити. С обзиром да сте повукли потез не питајући чланство СКЗ, мислим да Вам је као одговорном човеку познато шта се у оваквим приликама чини.

ДВА ЛОША ДОВЕЛИ МИЛОША

Смрћу Јосипа Броза, југословенски комунисти су остали без вође. Бољим познаваоцима високе политике било је јасно ко је у игри око наслеђа трона.

Из штурних новинских вести, сазнали смо да је Никола Љубичић први посетити Броза, непосредно након председникове операције.

Потом је Јосипа Броза посетити Стане Доланц. Био је то увод у Осму седницу.

Никола Љубичић је у време болести Јосипа Броза био савезни секретар за народну одбрану и Броз је у њему имао најоданијег сарадника. Оданијег од Лукса. Форсирао га је свим средствима и унапредио у чин генерала армије. Годинама је био Брозов сеиз, забављајући његовог Лукса на Дедињу. Радио је г. Љубичић и са Војном службом безбедности, а када је именован за савезног министра одбране, невиђеном брзином је почео да чисти редове ЈНА. На удару су му били ратни официри и сви за које је претпостављао да могу бити опасни по „уставни поредак“. Г. Никола Љубичић је био очаран Брозовом личношћу. Чак га је, као Ужичанин, имитирао и у говору, а невесто и у понашању. То чини и данас.

НАСЛЕДНИЦИ „НАСЛЕДНИКА“

Г. Стане Доланц је, такође, био Брозов љубимац. Својевремено, као припадник Хитлер-Југенда, г. Доланц се „напојио идејама марксизма и лењинизма“. Брозову наклоност стекао је као пуковник безбедности, који се у

Армији доказао као крволок. Броз га је пребацио у партијску полицију, у Политбиро ЦК СК Југославије. Г. Стане је био извршни секретар у Извршном бироу ЦК СК Југославије, и писао је нацрте Брозових Писама југословенским народима и народностима, његових интервјуа које је Броз дао Дари Јанковић, новинарки „Вјесника“. По тим Писмима и Интервјуима и Брозовим Говорима ми смо живели и радили. Они су за нас били и закони, Библије, без њих се није могло. Сматрали су ОНИ.

Битка за наследника је била подмукла. Главни ривали, г. Љубичић и г. Доланц, имали су скоро подједнаку моћ. У војсци, у партијском апарату и у паралелним службама. Директан обрачун је био немогућ, а Броз је све смислио да га нико не може заменити. Увео је био и колективно руковођење.

Пензионисањем г. Љубичић не одлази из јавног живота, већ се активира и поставља се за председника Председништва СР Србије. Г. Стане Доланц преузима министарску функцију савезног секретара за унутрашње послове. Главне полуге власти су у њиховим ру-

кама. Они почињу да бирају сараднике, своје верне следбенике.

Г. Стипе Шувар је „запао“ за око г. Доланца. Био је елоквантан. Универзитетски професор. Научна звања и знања. Научна дела, све бисер до бисера. „Школа и творница“, све из арсенала комунистичке пропаганде.

Г. Никола Љубичић је у Србији имао негода. Сметали су му Стамболићи. Нарочито Петар, који је годинама био уз Тита и доказао се својим невиђеним злочинима према српском народу. Стамболић је деценијама био у Брозовој близини, и имао је свуда своје људе. Па и Дража Марковић није био мајчи кашаљ. Пола српских комуниста га се плашило.

Обрачун г. Љубичића са српским руководством је био неминован. Као и обично, Љубичић је тражио помоћ од својих „колега“. Доланц му је био на услузи.

Имитирајући Броза Љубичић је опонашао и његов стил у руковођењу. Много је волео чистке. Како их направити?

БИТКА ЗА ОСЛОБАЂАЊЕ „ШЕСТОРЦИ“

Српско руководство на челу са Иваном Стамболићем, почетком осамдесетих, када је на месту председника Председништва СР Србије наследио Љубичића, а овај „каширан“ за члана Председништва СФРЈ, почело се колико се у то време могло, дисидентски понашати. Београдска привреда се осамостаљивала, консолидовали су се велики колективи. Београд је добио трибине, на њима су интелектуалци распредели о слободи, истицали захтеве за либерализацијом друштвених односа. На трибинама Дома омладине, Студентског града, Студентског културног центра, Клуба студената технике чуле су се и критике на рачун покојног Јосипа Броза, прозван је и Стане Доланц, Никола Љубичић и многи други великани компокрета.

Песник Ђого је објавио и збирку „Вунена времена“, која је саблазнила комунистичку камарилу. Умало да песник није и сам завршио на страстишту, као његове руске колеге Шаламов и хиљаде других. Прошао је са „само“ годину дана затвора.

Српска душа се ослобађала, а Београд је био уточиште и словеначким, хрватским а о босанско-херцеговачким интелектуалцима и да не говорим. „Књижевне новине“, „Књижевна реч“ и друге новине у Београду иритирају г. Љубичића и г. Доланца. Ужичани око Љубичића плету мрежу, јер је ухваћен „на делу“, да је умешан у многе афере, нарочито финансијске, а његови људи, стрпани у ужички Окружни затвор, вапе за помоћ, коју им генерал не може да пружи.

Начети бољшевички систем владавине жели да се ревитализује. И г. Доланц и Љубичић крећу у акцију. Њихов пулен г. Шувар постаје и председник Председништва ЦК СК Југославије. Он је Велики Маг комунистичких превара. И као члан Председништва, он је директно вукао konce, а Миланко Реновица, а касније и Бошко Крунић, слушали су га као мала деца.

Г. Шувар је спремао невиђене чистке у Партији. Желео да је са сцене скине све старије бољшевице, који су се, по њему, били компромитовали, и да на власт доведе средњу генерацију бољшевика, сиве људе. Комунисти са ратним педигреом правили су му сметњу, јер су имали „корене“ и могли су да се позивају на ратне заслуге.

Никола Љубичић: власт преко омиљеног пулена

Пажљивим програмирањем својих „идејних офанзива“, г. Доланц и Љубичић су, већ на почетку, доживели неуспех. Када је 1984. године у Београду, на Велики Петак, ухаћена група од 28 интелектуалаца на једној кућној седељци, на предавању Црвеног универзитета, касније преименованог у Слободни универзитет, јавност је жестоко осудила чин хапшења. Из света су стизале претње о „преузимању мера“, а београдска штампа је процес шесторице, који је започет одмах након хапшења, осуђивала и оспоравала.

Из сведочења једног од суђених, господина Павлушка Имшировића, лако је утврдити и тадашњи став српског руководства према овом процесу. Њега је у затвору, док је заједно са Владом Мијановићем и Миланом Николићем, штрајковао главу 50 дана, посетио човек из безбедности, преносећи му поздраве Ивана Стамболића, да издржи, и да ће их суд сигурно ослободити. Имшировићу се у то време чинило да је реч о провокацији, али сд, испоставило, да је истражни судија одмах донео решење да се сва шесторица пуне из истражног затвора! То је била прворазредна вест. Листајући новине из те већ далеке 1984. године, уочава се да ни српско руководство није седло скрштених руку. Председник Скупштине Србије г. Душан Чкребић је у јуну 1984. године посетио београдску „Палату правде“, и према писању „Политике“, оштро замерио „појединим судијама и тужиоцима“ што се стављају у службу дневне политике, и не држе се само законских прописа у свом раду. Мало боље упућени у немушти болшевички језик знали су да Чкребић најављује пуштање шесторице интелектуалаца из затвора, што се убрзо и догодило.

„ПРИНЦИПИЈЕЛНИ КАДАР“ БРАНКЕ БЕОГРАД

Бранко Пешић, у то време подпредседник Скупштине Србије, неконтролисано је, за та страшна болшевичка времена, контактирао и са оптуженима када су изашли из затвора, преносећи им шта о процесу мисле и какве мере предузимају тадашњи председник Председништва Србије Никола Љубичић и савезни министар полиције Стане Доланц.

На Доланчево и Љубичићево запрепаштење и београдски суд је дуго отезао са процесом, дозвољавајући окривљеним да се на њему понашају лакрдијашки. Извештаји са суђења слушавали су и Љубичића и Доланца, а процес је окупао и љубљанске и хрватске интелектуалце и на њихову солидарност са београдским слободномислелим људима.

Једини који је отворено и без икаквих скрупула нападао шесторицу интелектуалаца је Градски комитет Савеза комуниста Београда. У информацији која је 10. децембра 1984. године упућена свим партијским организацијама у Београду, „шесторица“ су означени као контрареволуционари, и почаштени најгорим епитетима, а тражена је за њих и одговарајућа казна. Информацију је лично срочио г. Слободан Милошевић, тадашњи председник Председништва Градског комитета СК Београда. Милошевић је за сво време трајања процеса покушавао да преко Градског комитета СК утиче и на судски поступак, али му „виша инстанца“ — ЦК СК Србије, на чујем је челу био Иван Стамболић, није дозвољавала.

Евидентиран у Доланчевој картотеци као „принципијелан кадар“, Милошевић је ушао у

Стане Доланц: његовог пулена декрајно је Туђман

комбинацију. Када је Никола Љубичић самоизабран за

члана Председништва СФРЈ, на његово место је дошао Иван Стамболић, а Слободан Милошевић је, мимо очекивања, и великог противљења чланова тадашњег ЦК СК Србије, постављен за првог човека српских комуниста. Најжешћи критичар је био Петар Живадиновић, који је још тада жестоко критиковао Милошевићев догматизам, наводећи да је реч о опасном сталинизму. Живадиновић је уочио и тада опасну спрему Милошевићеве супруге Мирјане Марковић, идеолога у Универзитетском комитету Савеза комуниста Београда која је вешто распоредила своје колеге на сва кључна места на Универзитету. Ипак, Милошевић је постављен за првог човека српских комуниста. И Велики Обрачун са Србијом је могао да почне...

ПРАВОСЛАВЉЕ УЗРОК НЕПРАВДЕ

Стане Доланц је као савезни министар полиције у овој служби чуда направио. Организовао је најмонструознију тајну полицију, која је једино њему полагаала рачуне, а оставио је своје људе на свим кључним местима у Савезном СУП-у. Преласком у Председништво СФРЈ Доланц је у својим рукама држао Савез за заштиту уставног поретка, у којем је била концентрисана сва власт: на Доланчеве су долазиле процене и извештаји свих безбедносних служби у Југославији, и он је могао да вуче konce, по својим плановима.

Зашто је за обрачун са Србијом изабран Слободан Милошевић за главног егзекутора, и зашто је Србија узета као „оглед“?

Србија је и за време Броза била под најбуднијом присмотром репресивне и партијске полиције. Срби су у Југославији најмногбројнији народ, има их по целој Југославији, и ти „клинови“ су могли увек, ако се у „матичи“ некада „нешто деси“, да „повуку“ и остале народе на побуну. А Србија је болшевицима увек нешто дувала. Шта?

Као апостол Ватикана Броз је покатоличену православних и некрштених душа, кроз партијску пропаганду и репресију, поклањао сву пажњу. На његову жалост, без обзира што му је и Српска православна црква на челу са Патријархом Германом, одано служила, Срби и некрштене душе никако нису могли да

МАЈСТОРИ, МАЈСТОРИ

се покатоличе. Муслимани у Босни и Херцеговини и Шиптари поред Срба, сметали су Броз, као ватиканском мисионару. Многи босанско-херцеговачки интелектуалци су бежали из Сарајева колико их ноге носе, од Брозовог репресивног апарата. Нигде није тако тешко било живети као у Сарајеву. Брозова партијска и државна полиција је БиХ држала у шапама из једноставног разлога: у овој републици су живели махом православци и муслимани, вековни непријатељи Ватикана.

Велики српски писац Добрица Ћосић, као одани Брозов писац, чак је успео и да свог рођака Германа намести за Патријарха, мада је имао само осам година монашког стажа и двоје деце. Патријарх је касније успео да у Српској православној цркви направи раскол, за епископе је предлагао људе који нису достојни монашког чина.

Србија је изабрана за чистку, јер је болшевичка камарила на челу са Доланцом и Љубичићем сматрала да је православље највећа опасност за сигурност њиховог болшевичко-ватиканског система владања. Слободан Милошевић је наметнут за српског лидера из више разлога. Његова супруга Мирјана је, званично, кћерка Моме Марковића, народног хероја и брата Драже Марковића, а били су и кумови Ивана Стамболића и у кумовским односима. Постављање Милошевића за првог човека требало је донекле да умири српске комунисте. Марковићеве (Драже) присталице могли су да се „утеше“ да је сада његова снаха Мирјана и зет Слободан на сцени, и да ће „све бити по старом“, а Стамболићеве људи су могли да се заварују чињеницом да је Милошевић Стамболићу кум, и да великог зулума неће бити. Али...

Стипе Шувар је лично подржао Милошевића пред саму „историјску“ Осму седницу ЦК СК Србије, у својству члана Председништва ЦК СК Југославије. Српско руководство је било опкољено и обрачун је могао да почне.

Због неодговарајуће политике, Бранко Пешић је удаљен. Послали су га на операцију код доктора Вучинића у Кардио-васкуларну клинику на Дедињу. Више се није вратио. Требало је на своју страну „превести“ Душана Чкребића, члана Председништва ЦК СК Југославије, блиског Стамболићевог човека. То је извео Стипе Шувар.

ТАЈНА ХРВАТСКЕ ШУЋЕ

На Осмој седници ЦК СК Србије Стамболићева екипа је потучена до ногу, а он је, ускоро, замењен и на функцији председника Председништва. На његово место постављен је Петар Грачанин, пензионисани начелник Генералштаба ЈНА, верни Љубичићев слуга.

У време Осме седнице ЦК СК Србије, председник ЦК СК Хрватске је био Станко Стојчевић, Србин и одличан друг Анте Марковића, председника Председништва Хрватске. Хрватски комунисти су, под Стојчевићем, немом љутали и пратили велике комунистичке обрачуна.

Избор Марковића за председника СИВ-а, уз наводног противкандидата Бориса Јовића, унапред је био постигнут. Марковић је био из Шуваровог штаба, а за министре полиције и народне одбране Марковић у влади постав-

МАЈСТОРИ, МАЈСТОРИ

ља Петра Грачанина и Вељка Кадијевића. Кадијевић је кум Шуваров, а Благоје Аџић је заменио Стевана Мирковића, на месту начелника Генерал-штаба ЈНА, јер је Мирковић био исувише радикалан у одбрани болшевиизма, а плашили су га се и Љубичић и Доланц.

Одмах након идејне офанзиве и Осме седнице ЦК СК Србије у септембру 1987. године, почеле су припреме и за рушење Покрајинског партијског руководства Војводине, Косова и Црне Горе. Главне конце је вукао тандем Љубичић—Доланц. Доланц је преко свог ученика Рахмана Морине на Косову „држао ствар у рукама“. Шиптари су били Доланцу на оку из више разлога. Нису били Броза одани, често су и за време Броза пружали отпор, демонстрирали, и нису могли бити покатоличени, упркос свим привилегијама које им је Броз давао. Доланц је желео да се Шиптарима освети, а нарочито зато што је на власт дошло ново руководство, са релативно либералним схватањем партијске дисциплине. Каћуша Јашари, Азем Власи, Ремзи Кољгеци су били и пројугословенске оријентације и врло образовани.

Генерал Никола Љубичић је уложио пуно пара у Мирослава Шолевића и његову дружину, која је почела митинг револуцију по Србији и југословенским државама. У интервјуу, који је дао листу „Старт“, Шолевић је и потврдио да је све радио по Љубичићевом налогу. Новосадско руководство је жртвовано, да се Срби не сете и да Милошевић добије на угледу и популарности, јер га је тешко било натурити за лидера, осим ако се на тако осетљивом питању Срби не преваре, и понуди им се, наводни, спаситељ Српства.

Када је Шолевић очистио са својом дружином Војводину, „догађање народа“ пренето је и у Црну Гору, па су и црногорски комунисти очишћени. Тај посао је обавио лично Стипе Шувар са својим људима на седници ЦК СК Југославије. Учвршћивање болшевичко-ватиканског система у Југославији почело је насупрот процесима у Москви, и постигнутог договора на линији Москва—Берлин—Вашингтон.

ЗАСТРАШУЈУЋИ УЧИНАК СУП-А

Болшевичка владавина је наговештавала црне дане. Милошевић је за министра полиције довео Радмила Богдановића, једног од озлоглашених послератних полицајаца. Богдановић је чист партијски кадар који „реорганизује“ Републички СУП Србије и ставља га искључиво у службу партијског апарата. Из Јагодине Богдановић доводи Бору Томића за начелника Службе јавне безбедности, а сам Богдановић је „кадар“ Петра Грачанина, који је на функцији савезног министра полиције.

Од Осме седнице ЦК СК Србије, „учинак“ Републичког СУП-а Србије је застрашујући. Брзо је Богдановић формирао тајну полицију, на чијем је челу био лично Богдановић. Верно му је служио и начелник Управе за државну безбедност града Београда Милорад Лековић, који је на ову дужност доведен са места председника београдске општине Вождовац.

Милошевић ставља Богдановићу на располагање велику количину новца. Инспектори

Радмилу Богдановић: под њим је процветала тајна полиција

Управе за државну безбедност Београда деле београдским новинарима велике паре за послушност, непослушне уцењују и узнемиравају, а прислушкују велики број грађана Србије.

Након пензионисања начелника Управе за државну безбедност Србије Драгана Митровића, Богдановић више нема поверење у своје сараднике, па за првог човека Државне безбедности поставља свог заменика Драгана Тодоровића. Подсекретар Боро Томић је задужен за Косово и на његовој души су сва убиства Шиптара на Косову, који су убијени с леђа, од метка тајне службе. Томић и Богдановић морају одговарати за убиства недужних грађана Косова. Све демонстрације на Косову од Осме седнице ЦК СК Србије, лично је организовао покојни Рахман Морина, преко својих људи, само да се Косово држи под присмотром.

Слободан Милошевић: дечко који је обећавао

Савезни државно-партијски врх био је потпуно једноуман. На свим кључним функцијама били су људи истог моралног основа.

Утврђене промене светске политике, донете на линији Москва—Берлин—Вашингтон, почеле су да забрињавају и југословенско руководство. Доланц и Љубичић су схватили да ће их „хладни сибирски ветрови“ однети са политичке сцене, па су, пензионерске дане почели да проводе као „илегалци“.

ОТПОР СВЕМУ ЦИВИЛИЗАЦИЈСКОМ

Преузимајући савезну владу, Анте Марковић је неминовно дошао и у контакт са светским центрима моћи. Презадужена југословенска привреда и није могла самостално да се понаша. Економска политика коју је водио Марковић није дело његових умних саветника, већ је дата као домаћи задатак од спољних финансијских институција које настоје да Југославија не искаче из започетих светских процеса деболшевијације.

Ипак, ни савезној влади није лако. Њени предлози о деполитизацији Армије, полиције, судства, о реприватизацији друштвене имовине и плурализацији, нису могли одмах бити предложени, јер је Партија имала у свему одлучујућу реч. Све док није разбијено њено јединство. Српски лидер Милошевић са својом супругом Мирјаном по сваку цену је штитио „јединственост Савеза комуниста Југославије“, као носиоца власти у овој земљи.

Памтимо како нас је Милошевић у настојању да задржи болшевичку опцију, стално увлачио у разне обрачуне.

Када је из Словеније дошао абер да се укине Штафета младости, српски омладинци су изјавили да ће је они увек носити. После је то и прихваћено. Када је покренут предлог о плурализацији и вишестраначком систему, Милошевић је грмео и претио. Нудио нам је „нестраначки плурализам“ изум Михаила Марковића.

Када се распао Савез комуниста Југославије, на 14. ванредном Конгресу СКЈ, делегација СК Србије залагала се да се не усвоји предлог о деполитизацији правосудја, била је против предлога деполитизације Армије и полиције, противила се укидању вербалног деликта, свему што је било цивилизацијско.

На крају, када је било јасно Милошевићевом камарилу да Савез комуниста Југославије више не може да се „ревитализује“ и да је вишестраначки систем неминовност, и да је „развирио“ све остале републике, Милошевић је изненада Савез комуниста Србије и Социјалистички савез радног народа Србије „ујединио“ у Социјалистичку партију Србије. Ујединио их је због каса. Велике количине злата и других вредности однете су из трезора српских комунистичких организација.

Колико нас је коштала „идејна офанзива“ Слободана Милошевића, већ смо писали у прошлом броју „Српске речи“. Тешко је данас наћи неки већи српски радни колектив који није похаран од стране Милошевићевих инкасаната.

Насупрот незаустављивим процесима деболшевијације, Милошевић жели да Србију задржи као комунистички бастион заједно са Црном Гором као природним савезником Србије, у свим искушењима.

Шта ће бити са Србијом?

Ово је време расплета. Године дугих ножева прохујале су. Срби су ипак, преживели.

Милован БРКИЋ

ИЗ ИСТОРИЈЕ АНТИБИРОКРАТСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ – КАКО СУ ДОШЛИ НА ВЛАСТ (1)

ЗИМСКА БАЈКА

Колико год су за анализу последица тзв. антибироскратске револуције у Србији важни догађаји после 8. седнице ЦК СК Србије, за разумевање овог покрета значајне су две ЗАТВОРЕНЕ седнице Председништва ЦК СК Србије, одржане у размаку од годину и по дана. На првој од ових седница, одржаној 24. и 25. јануара 1986. утврђен је сценарио наводног демократског поступка око избора руководећих људи у Републици. На другој, одржаној уочи 8. седнице, чистке, које ће се, под натукницом диференцијације, спроводити као претпоставка ширења покрета тзв. антибироскратске револуције. Ове седнице су ради разумевања последице које су и данас на снази.

Почеци тзв. антибироскратске револуције везују се, с правом, за 8. седницу ЦК СК Србије одржан крајем септембра 1987. године. На тој седници победничка фракција у политичком руководству Србије започела је са својом политиком завођења ванредног стања, најпре у партији, а затим и у појединим деловима државе.

Подржавана страхом побеђених и одобравањем маргиналаца, аутсајдера и губитника различитих политичких схватања, од антикомуниста до националиста и модернизованих љотићеваца и четника, политика тзв. антибироскратске револуције — у чијем се средишту налазио програм агресивне националне обнове, којем је почетну и делимичну легитимност давало континуирано деловање албанских националиста на Косову — значајно је допринела да се релативно брзо и као на длану разоткрије тоталитарна природа једнопартијске власти.

У овом смислу, може се рећи да је тзв. антибироскратска револуција убрзала слом болшевичке парадигме револуционарног по-

ретка и, против својих основних намера, подстакла демократске процесе у друштву.

У природи тоталитарне власти је да је крај њених владајућих гарнитуре познат, па чак и стављен, док је тренутак њиховог настојања, обично неизвесан. Разлог ове неизвесности је у томе што један од важних технолошких поступака у освајању власти представљају тзв. затворене седнице на којима се, у првом кругу номенклатуре, објављују неформални договори о подели власти, постигнута између тројице — четворице челних људи у руководству. Затворене седнице су провера односа снага унутар политичког руководства и прилика за упозоравајућа дисциплиновања мањине, позивањем на чување јединства уз помоћ принципа демократског централизма.

СУКОБ ФРАКЦИЈА

Насупрот затвореним, јавне седнице политичких форума ритуал су покоравана одлукама донетим на другом месту и у ужем саставу. Јавне седнице су демонстрације моћи

владајућег језгра у политичком руководству и својеврсна процедура застрашивања мањине којом се, наводно, учвршћује јединство партије, односно покорност њеном фактичком руководству или вођи.

Колико год су за анализу последица тзв. антибироскратске револуције важни догађаји после 8. седнице ЦК СК Србије, за разумевање ауторитарног карактера овог покрета битне су две затворене седнице Председништва ЦК СК Србије, одржане у размаку од годину и по дана: на првој од ових седница, одржаној 24. и 25. јануара 1986. године, утврђен је сценарио наводно демократског поступка око избора руководећих људи у Републици, а на другој, одржаној уочи 8. седнице ЦК СК Србије утврђени су принципи партијске чистке, која ће се, под натукницом диференцијације спроводити као претпоставка ширења покрета тзв. антибироскратске револуције.

Период између ове две седнице био је испуњен многобројним сукобима, превасходно у домену културе и идеологије, од којих су они око наставе марксизма, издавања дела Слободана Јовановића и око насловне стране листа „Студент“ — имали укус политичких афера. Оне су наговештавале да у тадашњем политичком руководству Србије ескалира сукоб двеју фракција које би се, условно, могле означити као либерална и догматска: кажем условно, пре свега зато што су поједини припадници ових фракција мењали своја гледишта, самим тим и фракцију, али и због тога што се сукоб одвијао унутар исте, необољшевичке парадигме којој је поштовање неписаних правила политичке игре, али и оних писаних — пре свега, демократског централизма — било прече и важније од ваљаности аргументата и веродостојности чињеница о којима се у овим приликама расправљало.

ДОБИТНА КОМБИНАЦИЈА

На дневном реду 114. седнице Председништва ЦК СК Србије, која је започела у петак, 24. јануара у 9 часова, а завршила се сутрадан у 16. часова, налазила су се кадровска питања: ближили су се партијски конгреси, а и смена државних администрација, од општине до федерације. Очекивало се да ће расправа на седници бити нервозна и мучна: ток предизборне активности показивао је, нарочито кад су у питању били предлози за републичко и савезно партијско руководство, чудне симптоме униформности. Партијска база, којој је, први пут, било омогућено да сама предлаже кандидате за водеће функције у организацији у којој се воља базе, на папиру, поштовала изнад свега, показивала је, међутим, током тзв. фазе евидентирања и кандидовања, карактеристично одсуство идеја. Ко по неком претходном налогу, са запањујућом правилношћу, појавила се у предлозима базе истоветна „добитна“ кадровска комбинација: председник партије — Слободан Милошевић, председник Градског комитета — Драгиша

DEJAN ĐUROVIĆ

Павловић, чланови Председништва ЦК СК из СК Србије — Душан Чкребић и Радиша Га-чић.

Пошто су, на темељу једног неформалног договора са председницима међуопштинских конференција партија и соц-савеза, ове две политичке организације деловале заједно и сложено у предизборним активностима, „до-битна“ комбинација се ширила, па се, тако, знало да за председника Председништва СР Србије треба предлагати Ивана Стамболића, за председника републичког фронта Богдана Трифуновића, док се око осталих решења по-мало „лутало“, што је предизборним актив-ностима готово давало арому аутентичне фолклорне приредбе.

МУЧНА РАСПРАВА

Седница је започела рутинским извешта-јем о току изборних активности у општинским партијским организацијама. Било је, како у свим партијским извештајима, „одређених слабости“, али је све, на крају, испало добро: да је још предложен нешто већи број омла-динаца и жена за функције у општинским партијским органима — демократизацији односа у партији се не би могла наћи мана.

Прве варнице избиле су кад је реч узео председник кадровске комисије Председ-ништва ЦК СК Србије Момчило Вићентије-вић. Он је, у политички вешто компонованом излагању, набројао сва спорна питања, искрсла у току предлагања кандидата за руко-водеће функције у партији, а посебно се за-држао на једном од ових питања:

„Уверен сам да поступак евидентирања у знатном броју средина није прошао без одре-ђеног утицаја који се вршио било путем не-тачних информација о расположењу репуб-личког руководства према појединим кндида-тима, било путем утицајних појединаца у тим срединама, а у неким случајевима изгледа и обећањима за могуће функције.

У ГРАДУ СЕ ДОСТА ГОВОРИ О ТОМЕ ДА СУ СЕ НА САСТАНЦИМА ЧИТАЛИ НЕКИ СПИСКОВИ ЉУДИ КОЈИ ТРЕБА ДА БУДУ ЕВИДЕНТИРАНИ ЗА РАЗНЕ ФУНКЦИЈЕ И ДА ТАКВИ СПИСКОВИ ЗАИСТА ПОСТОЈЕ О ТО-МЕ СЕ И ОВДЕ У ЦК ГОВОРИ. Не треба ника-ко потценити ни утицај средстава јавног ин-формисања, нарочито телевизије, на ствара-ње популарности појединих кандидата“.

После својих опорних запажања, Вићенти-јевић је поставио и одлучујуће питање око ко-јег се, заправо, водила расправа на овој дводневној седници: да ли пред Централни комитет ићи с једним или више кандидата?

После слома либерала, власт су у Србији преузели и поделили Петар Стамболић и Дра-гослав Марковић. Мењајући савезне функци-је у партији и држави, њих двојица су будно бдели над кадровским распоредом у Србији.

Равнотежа се донекле променила улас-ком Николе Љубичића у цивилну политику. Љубичић је постао трећи стуб српског цар-ства, ближи П. Стамболићу него Марковићу, али временом све више склон самосталним иницијативама и предлозима.

Одласком П. Стамболића у пензију и Љу-бичићевим избором за члана Председништва СФРЈ, Марковићев утицај на кадровска ре-шења у Србији био је битно смањен — изме-ђу осталог, захваљујући и чињеници да се у том тренутку на функцијама у Србији налазио већи број Стамболићевих људи, док су они који то испрва нису били, настојали да то по-

стану, слутећи даљи развој ствари.

Јануарска затворена седница Председништва ЦК СК Србије, на којој је требало поделити се за новог шефа српске партије, пада у време већ отворене кампање против Д. Марковића. На седници Градског одбора СУБНОР-а Београда, одржаној крајем 1985. године, тројица пензионисаних удбаша — од којих ће двојица одиграти епизодне улоге и у збивањима око 8. седнице — оптужили су Драгослава Марковића за фракционаштво. Тиме је требало унапред дискредитовати евентуална Марковићева настојања да се кандидује за шефа српске партије, али и његово оспоравање кандидатуре Слободана Милошевића. Марковић се, међутим, није предавао, иако му је, као човеку од искуства у пословима кадровске политике, морало бити јасно да је читав изборна трка добро режирана.

ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ

Накнадна анализа тока 114. седнице Председништва ЦК СК Србије показује да је победничка већина, на челу с Иваном Стамболићем, следила врло једноставну тактичку замисао: нека говори ко шта хоће, на крају ћемо гласати, а зна се на чијој је страни већина.

Пред овом тактиком аргументи нису имали готово никакву вредност — могли су само нанети штету ономе ко се њима користио.

Пошто су одмах после неугодних Вићентијевићевих напомена учесници седнице чули од Радише Гачића, секретара Председништва, који је био кандидат мањине за председника, да се он опредељује за једног кандидата, Слободана Милошевића, а од председника Ивана Стамболића да се он одриче идеје о промени Статута која би му омогућила да буде поновно кандидован и изабран, није више било тешко знати шта ваља чинити. За сваки случај, требало је још само чути шта мисле „стари“ — Љубичић и Марковић.

На реч овог потоњег није се морало дуго чекати: после општег погледа на унутрашњу и међународну ситуацију, Марковић је прешао на ствар:

.... Могу да кажем да многе чињенице указују да се одступило од демократске праксе и у фази евидентирања, кроз тенденцију да се евидентирање претвори у кандидовање и, како се говорило, плебисцитарно изјашњавање. ИШЛО СЕ СА ГОТОВИМ ЛИСТАМА, СА СТАВОМ ДОГОВОРИЛИ СМО СЕ, ДОГОВОРНО ЈЕ, КО, КАДА, ГДЕ? НОВОСТ ЈЕ ИЗГЛЕДА У ТОМЕ ДА СЕ ОВОГА ПУТА НИЈЕ ДОГОВАРАЛО ЧАК НИ У КООРДИНАЦИОНИМ ТЕЛИМА.

Указао бих на две ствари. Почетком децембра или крајем новембра, узнемирени члан СК из „Галенике“ дошао је у ЦК СКЈ да каже — долазим с једног састанка, ужег, који је сазвао секретар партијске организације који каже: предстоје избори, ми треба да се изјаснимо и да учествујемо на тим изборима. За сад је важно ово: не треба бирати Николу Љубичића, Добривоја Видића, Драгослава Марковића и набрајали су још пар других личности.

Речено је то друговима у Градском комитету, утврдили су да баш није било тако.

То се временски поклапа с првом објављеном шемом која је после тога свуда била присутна: било је то у билтену Београдске удружене банке. НОН је после пренео тај чла-

нак, проверавао сам, кажу да је тачно. Изнет је предлог: председник Председништва СР Србије — Иван Стамболић, председник ЦК СК Србије — Слободан Милошевић, члан Председништва ЦК СКЈ — Душан Чкребић, председник ГК Драгиша Павловић; председник ИВ — Светозар Рикановић, а за председника Социјалистичког савеза — Богдан Трифуновић“.

МОНОПОЛ РУКОВОДЕЊИХ

„За најодговорније функције — по ономе што се зна, ишло се најчешће с једном личношћу, с једним евидентираним кандидатом. У томе је предњачио Београд, а познато је да је став Градског комитета био друкчији. Стварало се и створено је једно расположење с којим се не може манипулисати и ја мислим да се бар до избора мора ићи у консултације с више кандидата...“

„Приватизација кадровске политике, монопол у томе, поресудан утицај руководећих кадрова Градског комитета, трају већ дуже времена. Код избора, односно код давања иницијалних предлога за директора РТВ Београд, директора и главног уредника „Политике“ и других, у познатом случају Митевића, поштована је само формална страна демократске процедуре. Не знам у којој мери треба довести у корелацију ту чињеницу и чињеницу посебног третмана председника ЦК-а и председника ГК у штампи и на телевизији“.

„Већ дуго времена Београдом, па и шире, кружи крилатица више вреди једна година у ТЕХНОГАСУ него четири у НОБ-у, а у последње време родила се и нова ТЕХНОГАС — ЗА СРБИЈУ СПАС. Тиме се изражава незадовољство чињеницом да су на најзначајнијим руководећим функцијама у Србији и у Београду људи који су заједно радили или се наслеђивали у раду у „Техногасу“ и кадрова који су радили у Беобанци. Разуме се, необично је значајно да се код конституисања руководства бори за људе истих опредељења, истих оријентација, који су проверени у раду. Али, људи повезани разним пословним, личним и другим везама, то су две ствари, то је нешто друго“.

„Не негирајући да се ради о младим и стручним, за неке послове врло способним људима, мислим да се с правом може поставити питање — има ли и других способних људи, чак и способнијих?... Шта је критеријум способности? Можда може Драгиша Павловић, који је као референт у привредној организацији радио годину-две, бити председник Привредне коморе града, но да ли може, да ли је добро, да са релативно малим партијским искуством буде биран за председника комитета највеће партијске организације у земљи?“

„Истиче се чињеница да је Слободан Милошевић млад. Ако би то требало да буде предност, хоћу да кажем да има и других младих. Он има далеко веће партијско и политичко искуство, међутим, с претежном оријентацијом ка привредним пословима и с искуством руковођења у Техногасу и Беобанци где је највише радио.“

Постављам питање, не оспоравам унапред: да ли Слободан Милошевић може бити биран за председника ЦК СК Србије с уверењем да је његово досадашње искуство довољно за највишу партијску и политичку дужност и одговорност?“

(наставиће се)

НАРОД ЈЕ МРЗЕЋИ КОМУНИСТЕ ГЛАСАО ЗА КОМУНИСТЕ

Господине Кастратовићу, ко је заправо, СПС?

— Видети у СПС само и искључиво прикривени бољшевиизам — једнострано је и површно. Када се СК Србије пре више од пола године суочио са неминовношћу уласка у вишестранчаки простор — одиграва се у њему само велика унутрашња драма, догодио се потмули унутрашњи разлом. Та драма није још окончана и тек њено окончање означаје крај СКС.

● Где је заплет и ко су носећи ликови драме?

— Заплет је отприлике на оном месту где су се давно разишли комунисти, бољшевичке провенијенције, с европском социјалдемократијом, трећа с другом интернационалом, Лењин и његови следбеници с Кауцким и Розом Луксембургвом. Линија тог заплета не иде само Србијом, него као и онда, целом Европом. Али, држимо се Србије.

Минулог пролећа, упућени су знали и говорили о том сукобу у политичком руководству Србије између оних који хоће да се преобразе у модерне социјалисте и оних што пристају једино да остану комунисти. Најупућенији су говорили да ово друго крило води С. Милошевић са својом супругом. У ствари, ради се о расколу у врху између староконуниста бољшевичког кова, који наступају под националном заставом као пропусницом пред народом, с једне стране, и нове српске социјалдемократије, што је хтела да преобрати комунистичку партију Србије и у новом политичком руху је уведе у Европу.

Раскол је заташкаван колико се то могло, а врховни политички вођа је учинио велики компромис. Прихватио је промену имена и тој промени прилагодио програм, тако да је социјалидемократија ушла у партијска документа само као спољни декор. Истовремено радикално су одстрањени социјалисти и демократе из врха партије. Оно што је остало привремено је заћутало, а они што су јој у међувремену пришли учинили су то у заблуди верујући у њене истинске преображаје у модерну социјалистичку партију европске левнице.

Али, ништа ту још није окончано, а најмање тај унутрашњи партијски раскол.

— У дводневној ватри 14. Конгреса на којој су сагорели остаци СКЈ један је млади човек предложио да се СКЈ распадне на две партије: једну демократску, социјалистичку и другу, догматску, комунистичку, јер другачије

О генези раскола у КП, природи компромиса који је учинио врховни политички вођа, ватреном крштењу опозиције на протеклим изборима, да ли је опозиција неспремна или покрадена, да ли је СПС изнудио гласове српског народа, има ли спаса европским комунистичким просјацима и како и куда даље после ових избора разговарамо са адвокатом СТРАХИЊОМ КАСТРАТОВИЋЕМ, чланом Централне управе и Извршног одбора СПО

не може бити, будући да у СКЈ живе обе струје и нема начина да оне друкчије опстану. То није учињено, али се у Југославији догодио у лицу многих других партија такав процес формирања једне и друге струје на развалинама СК.

Овај процес природног разлагања замрзнут је у СК Србије, односно у леденој комори СПС. Тиме су замрзнуте и младице демократије у Србији. Али то све мора да се одледи, лед мора једног пролећа кренути низ све три Мораве. Зато се још увек не зна, што је још један апсурд, ко је заправо победио на овим србијанским изборима.

Упорно наметање тзв. војне партије у непосредној је вези са овим стањем у СПС. Тај „нови“ СК потиче из Србије, над њим има тајни политички протекторат прва личност Србије, заједно са првим човеком југословенске армије. Где је ту СПС? Она може бити у саставу, или својини нове КПЈ или нигде.

Да ли је СПО модерна странка новог времена спремна и способна да нас уведе у европску економску и политичку заједницу? СПО је сасвим сигурно странка коју је створила егзистенцијална и историјска криза српске државности и нације. Каква је будућност странке која је сакупила огромну енергију, посебно млађег бирчког тела после не-

очекиваних изборних резултата? Да ли њено време тек долази или постоји оправдана сумња да ће се та велика снага распршити непосредно после избора?

— СПО је наступила у овим изборима као странка, али СПО није само то. већ је он постао важна политичка жила куцавица српског народа. Поред класичних чланова странке, ту је и далеко већи број симпатизера и присталица. Избори су показали да најмање милион грађана Србије је спремно да повери мандат власти представницима СПО. СПО израста у снагу спремну да предводи политички препород српског народа ка демократији. Дакле, ја сам оптимиста. Ови први наши избори били су ватрена крштење. Окупали смо се у водама прошлости и пред нама је тек будућност, која је већ почела.

СПО своју егзистенцију везује за кључни политички циљ наше странке. Али демократија се мора као и слобода освајати и она у Србији мора започети комплетном рестаурацијом српске државности која је била изгубљена, разорена.

Државност се не састоји само у међународној верификацији државно—правног субјективитета и граница, него и у целом државно—правном корпусу, систему норми и органа државе, формираним на принципу владавине права. А испред свега и изнад свега стоји слобода човека и грађанина, народни суверенитет, недељив и неотуђив. То су епохални принципи, а њихова је примена након полувековне политичке деспотије комунизма, тежак пионирски политички посао. Не могу га извести порањени, орунули остаци комунистичке политичке војске. Они само сада привремено, у паду придржавају заставу, која им више не припада. Прави препород могу само извести нове политичке снаге у Србији, нови људи и нова српска мисао, коју изражава СПО.

Да ли је СПО неспреман (што тврди владајућа партија) или покраден (што објашњава сама странка)? СПО је у изборну трку ушао без искуства. Да ли је било грешака у изборној стратегији и како их исправити за будуће изборе, које лидер СПО најављује за пролеће?

— Често се у овим изборима нисмо држали неких светих правила политичког маркетинга. Наступали смо искрено, готово наивно и чедно пред страшним комунистичким искуством, рачунајући да додирујемо срце и душу народа, мада смо често и ту претеривали клерикалним обележјима наше политичке пропаганде. За разлику од тога, владајућа је партија преко ноћи потпуно преокренула свој тон, а нарочито њен први човек.

Ми таква обећања нити такве маркетиншке ратничке боје нисмо понудили народу, рачунајући да би то било сувише лицемерно, у том модерном политичком маркетингу има сувише производње политичких илузија за бираче. Нажалост, изгледа да је то ипак, упалило. Остало је једно велико чуђење (па и за СПС), како је то могуће да у првом кругу не победи бар један кандидат опозиције. Где је ту логика. Похара није доказана. Но, останимо достојанствени, политички одговорни и пред собом и пред српским народом. Међутим, несумњива је једна друга похара у којој је за СПС прикривено радила читава државна и парадржавна машинерија, једна огромна мрежа професионалаца, чиновника, новинара и других. Дате су велике паре, али ко ће то сада утврдити, одакле и како, јер победник је

увек на белом коњу, насмејан и непоколебљив.

Стиче се утисак да је репресивна кампања вођена уочи избора одлучила њихов резултат (изјава генерала Кадијевића, говор председника Јовића, оснивање СК), а да је режимишка штампа ушла у потпуни крсташки психолошки рат против опозиције?

— Морамо поћи од једне суштинске ствари. Да је структура и логика затечене комунистичке власти била и остала антидемократска. И она се у овим изборима тим својим бићем одупирала изборној демократији. Од законодавне опструкције преко предизборних кампања, до спровођења избора. То ћемо сви врло брзо видети и схватити.

Спроведена је, односно употребљена читава једна политичка инфраструктура идеолошке контроле и репресије, радио и ТВ-мрежа, један гигантски новинско—издавачки полигон, радиле су читаве новинарске бригаде оних који су пристали да се подвргну том задатку. Све је то ефикасно употребљено у изборној кампањи и то је просто млево вољу и психу бирача. У народном памћењу је остала комунистичка претња: „... Ми смо знали како се власт осваја, па ћемо умети и да је по сваку цену чувамо“. Ова претња је била више него умесна.

Уплашен од ње, због мира и мало исходовањих слобода, он жртвује демократију и пуне слободе. Зато је највећи савезник СПС у изборима био сам народ. Народ уплашен и збуњен пред наглим променама, народ неспреман да лако и брзо извесно, замењује са неизвесним, слутећи тешке дане, немире и неспокојства, ако прихвати брзе промене и понуђене слободе.

Које су грешке биле одлучујуће да опозиција прође незадовољавајуће на овим првим вишестраначким изборима у Србији?

— Ја не бих могао да сведем то питање на тактичке грешке. Ствар је у нечем много дубљем од тога. Комунисти су у ових скоро пола века изградиле и борнирали своју „посебну социјалну структуру“. Она је произведена на једном поретку друштвене својине, договорне економије и политичког монизма, изван тржишне економије, страначког плурализма, дакле, социјалну структуру која се не темељи на конкуренцији у економској и политичкој сфери.

На такву друштвену структуру, крцату привилегованом и повлашћеним појединцима и колективитетима наједном је пала примена вишестраначког плурализма, дакле, пала је на сасвим неприродно тле.

То је кључни разлог због којег овим изборима нисмо могли решити ништа, јер нисмо могли заменити социјалне темеље комунистичког поретка. Они су стварани на принципу својеврсног друштвеног уговора (коалиције) између владајуће политичке елите и најшире социјалне основе, тј. доњих социјалних слојева, махом радника. У тој трампи, за политичку подршку политичким врховима, ови су слојеви преко механизма друштвене својине добијали елементарну сигурност радног односа, минимума плате, здравствене и сваке друге заштите, независно од успеха у раду, па чак и независно од тога да ли уопште раде или не.

Та елементарна социјална права била су гарантована до неவிђених граница, али је тај механизам друштвене својине, поред овога, по својој основној намени био полука политичке доминације над целом економијом.

Према томе, јасно је где је био и остао социјални ослонац политичке моћи комунистичке власти а такође је јасно да је он искоришћен и приликом ових избора. У знаку те спреге је протекло и ово гласање. И у овој фундаменталној друштвеној ситуацији пронаћи ћемо комаде страха великог дела народа од промена, а посебно већине привредног, културног и политичког естаблишмента, који је стога радио за СПС

Отуда се може рећи да се све догодило управо онако како је морало бити и како је већина решила да буде. Ово што сам изнео објашњава и апсурдну драму која се одиграла пред нашим очима, да је народ мрзећи комунисте — гласао за комунисте.

Нас су подржали највећим делом слојеви који се у теорији називају маргиналиним, а ја их тако никада не бих назвао. То је пре свега омладина, затим, то су слободне професије и наступајући приватни капитал, који ће тек схватити шта му нуди наш програм.

Тек иза овога стоје и други разлози, односно како сте ви рекли тактичке грешке. То су разлози нашег неискуства, политичког поштења, а и свесног опредељења да идемо на политичко поштење које није баш добро прошло, али морам да додам као битну ствар и проблеме политичког притиска и политичке силе од стране владајуће партије о чему сам шире говорио.

Шта је сада најважнији посао СПО, ако прихватимо да је кључ проблема у ономе што сте рекли?

У првом реду достојанствено и смирено, без грча и мржње анализирати протекле политичке дане. Окренути се својим организацијским проблемима, па и кадровским. У својој даљој тактици СПО се најпре мора држати удружене опозиције, или бар онг дела опозиције с којим може имати сличне основне политичке циљеве. На то нас упућује исход избора. У овом часу је најбитније да одредимо основни политички циљ, односно, због чега тражимо савезника и боримо се на парламентарној и ванпарламентарној политичкој сцени. Како да не изневеримо народ и будућност Србије.

ИНТЕРВЈУ

Мислим да главни политички циљ мора бити садржан у обарању друштвене својине и враћању на право место категорије приватне својине. За овај циљ треба да се боримо и као странка и као политички покрет свим демократским средствима кроз институцију парламентарне и ванпарламентарне опозиције, па све до тзв. група за притисак које играју велику улогу у пракси англосаксонског парламентаризма.

Погледајте само до чега је довела друштвена својина земље Источне Европе. Оне су постале европски просјаци. Погледајте велику православну Русију која је са глађу и крвљу ушла у „светлу комунистичку“ будућност, са каквим ломовима излази из те будућности, чекајући пакете немачких кобасица и хлеба.

Због тога морамо бити начисто да је приватна својина незаменљиви темељ економије, материјалног богатства друштва и појединца. Она је и темељ сваке слободе, грађанског индивидуалитета и грађанске демократије. Својинско питање је уосталом фундаментално питање сваког поретка.

Приватна својина у производњи за СПО није зло и претња, него излаз, перспектива, сигурност сваког човека. Ми процес ресторације приватног власништва замишљамо као темељни друштвени пројекат који треба да се реализује у условима социјалног мира и по демократској процедури од доношења одлука, до реприватизације у привреди и другим областима.

То је дуг и мучан процес. Много дужи но што ми slutимо. Западна Немачка предвиђа да ће јој бити потребно седам пуних година да санира привреду Источне Немачке и да је доведе на свој економски ниво, али је тај процес реприватизације већ започела, уверена да ће га успешно довршити методама једне несумњиво исто толико успешне економије. За то време ми ћемо у име очувања друштвене својине трошити скромно друштвено богатство на санирање пропалих друштвених предузећа, прикривајући тако наше идеолошке заблуде, с једне стране, и све очигледније социјалне немире, с друге стране.

Међутим, сасвим је очигледно да је СПС у том погледу још увек оптерећена комунистичким наслеђем и да у тој кључној ствари није спремна на реформу, па се према томе уопште не може говорити о нади за економски препород и за демократски препород Србије. Напросто СПС политички кокетира са демократијом и плурализмом својина, а у ствари једини јој је циљ да сачува своју једностраначку власт и своју друштвену својину као извор те власти. Она ће се због тога стално противити реприватизацији, без много инвентивности са баналним фразама о борби за друштво без експлоатације.

При томе, ми смо сасвим свесни да данашњи свет другачије изгледа, да класична Марксова гледања о експлоатацији су одавно превазиђена, да не постоји ни таква приватна својина какву је Маркс описивао. Сви су процеси отишли другим током и нема ни једне партије на свету које је у бити лево оријентисана а да није прихватила борбу на темељу приватне својине и слободе човека.

ЦРКВА

Православље, нераскидиви део хришћанства, није имало срећу, а можда ни снагу која је носила католике током 16. века, све до данашњих дана. Највеће упориште православља, Византија, давно је срањено са земљом, а самим тим Српска црква је раздвојена од своје матице. Сама и територијално сужена, она се борила са оним што има до свог последњег великог ударца, раздвајања од Македонске цркве.

У тренутку када је комунизам спутавао веру и када је уједињење било неопходно, ван логике и сасвим незаконито, на сабору у Охриду који је одржан у октобру 1958, Македонска црква је себе прогласила законодавним телом и територијално се одвојила од Српске цркве ослањајући се на републичке границе.

Данас, тридесет година касније, ово самоволно цепање Цркве и даље је на снази, иако оно у канонском смислу нема ни једно покриће. Раскол није допринео бољем животу православља. Напротив, успео је да покида и оно што је историја давно повезала. Једно давно предање је још пре девет векова повезало две цркве, Св. Прохора Пчињског и Св. Ђорђа у Старом Нагоричану. Можда би те две цркве и данас биле повезане да на путу између њих, дугом само двадесет километара, не стоји граница која раздваја Србију од Македоније.

ПРОРОК И ВИЗАНТИЈСКИ ВОЈВОДА

У Јеванђељу по Матији су записане Христове речи: „Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан, и који љуби сина или кћер већма него мене, није мене достојан, и који не узме крста својега и не пође за мном, није мене достојан“. Средином 11. века, те речи је на богослужењу зачуо Прохор Пчињски, оне су се урезале у њега толико да је разделио сву своју имовину и отишао у испосницу. Био је то почетак култа Св. Прохора Пчињског.

Предање каже да је његова прва испосница била у Нагоричкој планини Рујан која је била позната и као царско ловиште. Једнога дана, у њој је ловио византијски војвода Диоген и том приликом се срео са Прохором. Старац му је над иконом Св. Ђорђа прорекао да ће једнога дана постати византијски цар и замолио га да га не заборави тада.

Диоген је 1067. постао византијски цар, скинуо је своје ловачко одело и заборавио на старца. Сетио га се тек много касније када је Прохор већ био мртав. Старац му се јавио у сну и подсетио га на дато обећање. Роман IV Диоген се тада упутио у Нагоричку планину, али није пронашао старца. У знак сећања на њега подигао је цркву Св. Ђорђа.

Његова савест се ни тада није умирила, сањао је пророка који му је поручивао да се преселио у планину Козјак и да ће га тамо наћи. Место његове пећине препознаће по томе што бели орао улеће и излеће из ње.

Диоген је још једном пошао на пут и овога пута је нашао старца који је већ дуго био мртав, али чије тело није трулило. Цар се са свитом поклонил пред њим, јер су схватили да се налазе пред светитељем. (Тело које не трули и које шири пријатне мирисе је први услов да би неко постао светитељ).

Тело је пренесено у храм Св. Ђорђа, али се вратило на чудан начин поново у пећину. Роман је тада одлучио да старца сахрани у Цариграду, али тело није могло да се помери са места где је положено. Тада је Роман одлучио да подигне нови храм посвећен Св. Прохору Пчињском и да у њега

ЛЕГЕНДА И ИСТИНА О ТУЖНОМ ПРОРОКУ

ПРОХОР ПЧИЊСКИ СТАЊУЈЕ У ХОТЕЛУ

Неопходно је знати због чега Македонци желе манастир Прохор Пчињски. Оно што нам није јасно је то, да је Македонија у насилној подели 1958. добила бољи део легенде и да је она код њих готово умрла.

смести светитељеве мошти. Подигнута је мала црква од које данас нема трагова, али мошти су и даље ту, у новој грађевини.

Пре девет векова настале су те две цркве повезане истим царем — ктитором и истим предањем. То није био крај њихове узајамне везе, она је настављена три века касније.

МИЛУТИНОВА МАНИЈА ГРАЂЕЊА

Крајем XIII века, у време када је Милутин ступио на власт, српска уметност је већ била одређена. Она се формирала око краљева чија је дужност била да за живота подигну себи цркву — маузолеј. Тај обичај се утемељио у Србији још у доба Стефана Немање, ктитора Студенице и оснивача „Рашког стила“ у црквеној уметности.

Пре Милутина сви краљеви су поштовали ову традицију и подигнут је низ значајних споменика по угледу на Студеницу. То су биле једноставне, једнобродне грађевине са куполом осликане на монументалан начин, мање или више успешно. Манастири попут Жиче, Солоћана, Градца, преживели су до наших дана и јасно нам говоре о том великом стилу у фреско — сликарству који је у наше храмове увео велике и усамљене ликове светитеља распоређене у невероватно мали број композиција.

Доласком Милутина на престо, у Србији се много тога променило, а самим тим и њена уметност. Тај моћни владар је Србију проширио све до Егејског мора и самим тим починио многа злодела. Био је пример великог владара кога не красе сентименталне особине и владао је не презајући ни од чега, а искупљење је тражио у цркви. За разлику од његових претходника, он није подигао једну цркву. Пре би се могло рећи да је њега обузела права манија грађења. Подигао је низ цркава као што је Грачаница, Бањска, Богородица Љевишка, али није само подигао нове цркве, већ је обнављао и све срушене на које је наилазио. У својим походима ка југу, стижао је и до порушених цркава које је у XI веку подигао Роман IV Диоген.

Црква Св. Ђорђа у Старом Нагоричану првобитно је била подигнута као базилика, 1313 г. Милутин је цркву обновио, али у сасвим новом стилу. Он се није ослањао на њен првобитни изглед, али се није ослањао ни на Рашко наслеђе. Везан за Византију, превасходно за византијски двор, он је прихватио раскошну царску уметност „Ренесансе палеолога“. Донео је у Србију један величанствен стил који се данас не може видети готово нигде, сем у Милутиновим задужбинама. Византија је

уништена, а са њом и њени велики споменици, тако да дух те огромне цивилизације можемо потражити баш у цркви Св. Борђа.

Милутин је био помпезан владар, богат и широке руке. Он је прекинуо са традицијом једноставних храмова и увео је у архитектуру један веома компликовани архитектонски стил, својствен само Византији, петокуполну цркву уписаног крста. Његове цркве су шикнуле у висину, а бели зидови су нестали под декоративном опеком. Једноставан и прегледан простор унутрашњости цркве је нестало и створен је нови, обележен са четири моћна стуба. Зидови су се умножили и преломили, а самим тим створили нове могућности за сликарство.

Почетком XIV века, за Милутина почињу да раде два цариградска сликара, прва чија имена имамо убележена: Михајло и Ефтихије. Изузетан таленат и велико теолошко образовање били су довољан услов да српском владару омогуће да створи револуцију у уметности. Мали број композиција се преко ноћи умножио и прекрио сваки милиметар зидне површине. Дискретан број светитеља је нарастао и старозаветни ликови су заиграли крај новозаветних, у једном сасвим новом ритму.

БОГ СИЛАЗИ МЕЂУ ВЕРНИКЕ

Михајло и Ефтихије су радили у цркви Св. Борђа, а претпостављамо и у Прохору Пчињском. Они су избрисали монументални стил са зидова наших храмова и сопоћанско „Успење Богородичино“ са својих 60 квадратних метара је постало прошлост. Мале композиције и још мањи ликови су дубоко религиозним садржајем стали на зидове храма и почели да подучавају вернике. Те 1316. године, Бог је коначно сишао са небеске висине храма и спустио се ниже, међу саме вернике.

Сви храмови подигнути до Милутина, у свом програму нису поседовали Христове муке и његова страдања. Христ је био монументално божанство подигнуто високо.

Он није трпео бол и на његовом лицу нису постојала осећања, сем оних занесених и узвишених. Милутин је у цркви Св. Борђа смањио фигуру Христа и осликао је много пута у једном великом циклусу његових страдања који кружи око целог главног простора храма. Најједном, Христ више није био недодириво божанство, већ човек који пати и доживљава бол као и сви ми.

Христова патња није једина која је уочљива у Старом Нагоричану. Светац коме је црква посвећена, Св. Борђе, такође пати и страда. Видимо га како подноси батине и како неозлеђен излази из јаме са живим кречом, видимо га у свим мукама које је преживео пре него што му је одсечена глава.

Бол, патња, смрт, појмови тако везани за земаљски живот овде су присутни и налазе се тик до верника, али Христова божанска природа није изгубила значај. Над свим циклусима стоји огроман циклус Христових чуда и парабола који нас поново упозорава да се налазимо у божијој кући.

Михајло и Ефтихије су радили у многим Милутиновим задужбинама, тако да је готово сигурно да су њих двојица били творци живописа у цркви Св. Прохора Пчињског. На жалост, тај живопис није очуван, а фрагменти су премали да би се из њих извукао неки суд. Живопис је преликан у XV веку, али се стиче утисак да су се нови уметници придржавали живописа насталог један век раније. Наилазимо на исте сликарске особине и исти колорит.

У манастиру Прохор Пчињски очуван је само источни део Милутинове цркве. На основу фрагменталног сликарства, ми не можемо извући тачан изглед некадашњег живописа, али оно што пада у очи је да су композиције такође мале и пуне фигу-

ЦРКВА

ра и да у потпуности личе на оне из Св. Борђа. То је декоративни и свечани стил симетрично распоређен, који се развија у ширину и на коме је уочљив ритам покрета. Увек се све фигуре крећу испред архитектуре која личи на плитку кулису и која затвара простор.

ПРИМИТИВНА ДРАЖ НОВОГ ДОБА

Црква Св. Борђа је свој коначни облик добила у XIV веку и непромењена је остала до данашњих дана. Манастир Прохор Пчињски није имао ту срећу. Рушен је и пресликаван током дугих векова и тек средином XX века добио је свој коначни изглед.

Данас се на месту некадашње Милутинове цркве налази нова, настала почетком XX века. Она је припојена остацима из Милутиновог доба, али сем физичке везе те две грађевине немају ни једну другу. Нови храм је бљештаво бео и на њему нема опеке, он подржава стил петокуполних цркви, али на један еклетички начин. Црква је конгломерат свега што је уметнику пало на памет, тако да се ренесанса меша са византијским стилем, а куполе се умножавају независно од функције.

Архитектура нове цркве има једну готово примитивну драж, што се не би могло рећи и за сликарство настало тридесетих година XX века. Уместо уобичајених сцена са библијском тематиком, овде наилазимо на композиције као што су две постављене на западни зид које говоре о самом грађењу храма. Веровали или не, ту је насликано како архитекта пројектује, а економ броји новац и чупа косу од секирације да ли ће га бити довољно.

Инспирација уметника је нагло попустила, тако да су многи зидови остали огољени, али не сасвим. Дречава народна шара је створила свет пиротских ћилима. Једини вредан део цркве, онај стари, остао је заклоњен од наших очију. Незграпан, велики иконостас га је раздвојио од погледа свих оних који су заинтересовани за праву уметност.

Култ Прохора Пчињског је зачет пре девет векова и преживео је до данас. Он се проширио на све српске крајеве и многе цркве у себи крију бар једну фреску са његовим ликом. Његове мошти се налазе на истом месту где их је положио Роман IV Диоген, бар тако предање каже, и данас су доступне сваком. Чувају се у посебном одељењу у јужном делу олтарског простора.

Прохор Пчињски је био пророк и светитељ. Живот је провео у испосници, одвојен од људи, а самим тим није био у могућности да комуницира са њима, или да утиче на њихово религиозно опредељење. Можда би га време заборавило као и многе друге испоснике, да пре девет векова нису настале две цркве и уз његово име преживеле до данас.

Шта је данас са њима?

Под планином Козјак, манастир Прохора Пчињског живи интензивније него икада раније. Тај често рушени и паљени манастир који је четири пута изнова подизан, данас је светилиште, хотелски објекат, па и место политичких неспоразума.

Манастир је опасан коначима из двенаестог века који су реновиран, али су у себи задржали дух прошлих времена. Западно и јужно крило претворени су у хотел несвакидашњег изгледа. Ћилими и пуно дрво заштитни су знак коначка, али и шкрипа дрвених подова и спиралних степеница. Собе су луксузне и велике, у нама буде сећања на прохујала времена и отварају нам врата времеплова. Можемо се дивити нашој историји, можемо

ЦРКВА

се дивити неоштећеној природи, а када нам све то досади можемо упалити телевизор или окренути неког телефоном, свака соба има задовољства и за оне мање романтичне. Једно од тих задовољстава је храна, обилна и домаћа, а што се услуге тиче... она је својствена нама, а ми тамо и стижемо да бисмо будили национални идентитет.

МАНАСТИР ПРЕТВОРЕН У ХОТЕЛ

Северно крило конека је настало у овом веку и далеко мање је луксузно од хотелског дела. У њему живе монахиње, што је веома необично за манастир који је девет векова био мушки манастир и који то више није тек од маја ове године.

Манастирско имање је велико и на њему се узгаја стока. За то се брину само три монахиње, чије су обавезе превелике, а радни дан предуг. То је највећа иронија самог манастира који живи богатије него икад, а монаштво му је у одумирању.

Потражила сам мати Јелену, игуманију манастира, да бих је упитала да ли је њихова мирна молитва угрожена. Манастир у који су до пре пар година долазили само ретки посетиоци сада ври од туриста који често не могу да нађу собу у самом хотелу, тако да ноћивају у монашком конаку. Сматрала сам да је то превелико оптерећење за само три и то не младе жене. Мати Јелена ме је изненадила својим одговором: „Није ми тешко. Девојке из хотела долазе да ми помогну и саме намештају собе“. Уз осмех ми је објаснила да је свесна да многи долазе само због хотелског дела, а не због светелишита, али да јој то није важно. Њена једина жеља је да се што већи број људи врати у цркву.

Уз сама врата која воде у приватне просторије монахиња, смештен је чувен и пролематичан музеј АСНОМ-а. Његов инвентар није богат и махом се заснива на фотографијама које нам документују тренутак када се Македонија прогласила републиком. Тог 2. августа 1944, у старом млину, Антифашистичко собрание народног ослобођења Македоније први пут је заседало. Манастир Прохор Пчињски није припадао Македонији, али је тог тренутка био слободна територија тако да је пружио гостопримство. То гостопримство се протеглило до данашњих дана и изгледа да је било веома пријатно, чим је република Македонија дошла на идеју да затражи цео манастирски комплекс. Српска црква није одушевљено прихватила тај предлог, тако да је после дугог нагађања господин Јован, епископ загребачко-љубљански, наредио да се музеј исели.

О Прохору Пчињском се пуно прича, пуно пише и пуно зна. Гледајућу живот у њему, пада нам у очи да су тамо сви задовољни: монахиње, гости, хотелијери из Бујановца. Ником није важно што је славни средњи век готово нестао из овог манастирског комплекса и што је уметност остала само у фрагментима. Предање о светој и славној прошлости и даље живи уз све оно што је донело савремено друштво, па макар то биле и размирице.

Двадесет километара даље, други део легенде такође живи, али како? Некада славни манастир сада је без конака, од њега је остала само црква.

Старо Нагоричане некада је било славни манастир, данас је од њега остала само црква св. Ђорђа. Конака више нема чак ни у траговима, а ретке рушевине нас упозоравају да је црква некада поседовала богати нартекс. Гробље безимених монаха налази се у манастирској порти обраслој високом травом.

Рестаурација цркве је урађена давне 1931. го-

дине и стиче се утисак да од тада ништа није рађено на цркви. Македонија је сама себи доделила аутокефалност и тиме постала власник тог непроцењивог богатства. Шта раде са тим братом близанцем манастира Прохор Пчињски? Шта раде са тим срећнијим делом предања који је одолео зубу времена и сачувао своју славну уметност до наших дана?

ЗАКЉУЧАНИ БРАТ БЛИЗАНАЦ

Пошла сам да бих потражила одговоре, али нисам успела. Црква је опасана оградом која је закључана тако да је приступ немогућ чак и улазак у црквену порту. Утврђен је дан и време за посетиоце — то је субота, а време је клизно преподне. Дошла сам у суботу и затекла отворену цркву, али ни тада нисам сазнала ништа више.

Брига о цркви је препуштена десетогодишњем дечаку коме проблематика није позната. Он зна само неопходне податке, попут цене улазнице.

Монографија цркве не постоји, није ни урађена. Македонски великодостојници још увек нису решили питање њене изrade и нису сасвим уверени да су српски историчари уметности подобни за то. То изгледа није ни важно, пошто се на продајном пулту налазе књиге које се баве проблемом македонског црквеног питања, које је изгледа значајније од саме цркве.

Македонци желе манастир Прохор Пчињски и нама је сасвим јасно због чега. Оно што нам није јасно је то да је Македонија у насилној подели 1958. добила бољи део легенде и да је она код њих готово умрла.

Црква св. Ђорђа стоји усамљено и поносно. Она нам и даље сведочи о стилу пред којим би се стара византијска уметност постидела. Њена раскошна архитектура, иако откинута од некадашњег манастирског комплекса и даље упозорава на врхунац српске уметности. Тужно је што тај врхунац гледамо без прозора и без крстова.

Живопис је готово у потпуности очуван и спада у једне од најбоље очуваних из тог доба. Боје су задржале своју пуноћу и сјај што се не може рећи готово ни за једну другу Милутинову задужбину. Сликарство је страдало само у поткуполном простору, што и не би била непроцењива штета да нас бела шалитра не упозорава да је процес пропадања тек отпочео. На куполи не постоји ниједан прозор и мрежа на отворима можда спречава птице да уђу, али не и много горег непријатеља — влагу.

Црква св. Ђорђа успешно је одолела турском освајању и свим природним непогодама које су се збиле у седам векова. Остаје нам да се надамо да ће одолети и овом вакууму у коме се наша.

Византијски цар је спојио две цркве са намером да оне остану вечни сведоци успомене на пророка. Једну је посветио њему и у њу је положио његове мошти, другу је посветио светом ратнику Ђорђу над чијом иконом се Прохор молио. Два века касније Милутин је продужио ту чврсту везу и обновио цркву св. Ђорђа, његовог омиљеног ратника који је у потпуности одговарао освајачкој природи. Мада Милутин није био питоме нарави и повучени испосник није био светац својствен његовој природи, он је ипак обновио и манастир Прохора Пчињског. Као велики љубитељ уметности и историје знао је да се те две цркве не смеју раздвајати.

Данас, када је наша свест већа, а могућности израженије, легенда је преполовљена и цркве су раздвојене. Током своје историје оне су имале различиту судбину, али увек подједнак значај. Сада више није тако, а ми можемо живети у нади да ће Македонија ипак схватити да је предност на њиховој страни.

Сандра ПЕТРУШИЋ

ПОЛИТИКА ДЕЧЈИХ ГЛАВА

Јесен је 1990. На заједничком састанку свих лекара, директор саопштава потребу одласка екипе стручњака на Гинеколошко-акушерску клинику у Приштини (ГАК), на којој су заведене привремене мере. Јављам се као лекар добровољац, као и остале колеге у екипи.

СТИЖЕМО У ПРИШТИНУ. Прљавштина — то је именитељ свега око нас. Смеће се просипа директно на улицу. На улицама доста милиције са аутоматским оружјем. Неколико борних кола недалеко од хотела.

ПОСЛЕ МЕНЕ — ПОТОП

Одлазимо на клинику да се упознамо са оним што је остало после дивљања арнаутског особља које је на њој било запослено.

Споља гледано, клиника је прелепо грађена, а унутра влада пустош. Од лекара на клиници остала су само тројица и то: Проф. др Љубомир Ристић, Мр Борислав Петровић, асистент др Алека Андрејевић. Сви лекари — Арнаути — њих 38 добили су отказ, као и 150 медицинских сестара и 60 службеника и помоћних радника. Ради шовинистичког понашања и неизвршавања радних задатака од стране арнаутског особља, а које је поставио нов пословодни орган после завођења привремених мера, морао је бити примењен закон о радним односима у посебним околностима СР Србије („Службени гласник“ бр 40 који предвиђа за такав дисциплински прекршај престанак радног односа).

Порођајна сала која је имала око 50 порођаја дневно, зврји сада празна. Ниједна сијалица на оперативним лампама не ради (шије се уз помоћ свеће или батерије), прекинута је телефонска веза са осталим локалима на клиници, све је нестерилно, прљаво, као да ту до пре неки дан није долазио нови живот на свет. Неисправан аспиратор за новорођенчад којима се аспирира удахнути аспират детета из дисајних органа приликом његовог проласка кроз порођајни пут... Не ради ниједан кардиотокограм (апарат помоћу кога се прати рад дечијег срца док је у материци, као и контракције материце).

Операције се раде само у хитним случајевима, јер је уништен и апарат за анестезију.

На одељењу нормалног пуерперијума, са неколико стотина постеља, ретке пацијенткиње.

Клиника која има 450 постеља скоро је празна изгледа некако аветијана.

Стање на заводу за трансфузију крви је неподношљиво. Крв се ПРОДАЈЕ. Боца крви од 350 кубних центиметара кошта 1000 ДЕМ, под условом да је пацијенткиња Арнауткиња. За остале пацијенткиње крв се не издаје.

Лабораторија која ради само ретке анализе, даје резултате за најхитније случајеве, тек после неколико сати, ако их и добијете.

Лекови и сав болеснички материјал је систематски покраден. Пет машина за прање веша је демолорано. Вентили за централни кисеоник поломљени, како би се прекинуо довод кисеоника у дечије боксове односно у инкубаторе где се налазе превремено рође-

Извештај Новосањанина др Вулета Вишковића са

Гинеколошко-акушерске клинике у Приштини, показује да на Косову и Метохији има неупоредиво стравичнијих догађања, него што су фалсификовани избори.

на деца, а њима је кисеоник лек???

Опрема за лабораторијске анализе је одскора сва уништена. У порођајној и операционој сали нема инструмената, јер су сви сломљени, или покрадени са клинике.

Ради свега тога уведене су привремене мере на 3 клинике и то: Гинеколошкој, хируршкој и интернистичкој. Због чега је гинеколошко акушерска клиника остала празна???

Помрачен ум Арнаутских лекара на силу је отпустио све пацијенткиње своје народности (осталих скоро и да није било), макар биле порођене или оперисане пре неколико сати, како би сви (!) ступили у генерални штрајк. Тиме су желели изнудити самилост светске јавности ради политичких циљева сепаратиста, како би и на овај начин дали допринос својим вођама у правцу одвајања Косова од своје матице.

Све методе, па и смрт пацијената, овде су биле одомаћене методе да би се постигли политички циљеви.

ГЕНОЦИД НАД СОПСТВЕНОМ ДЕЦОМ

На клиници се рађало до завођења привремених мера 8 до 9 беба које су рођене пре времена. Без одређене апаратуре и интезивног надзора лекара, ове бебе су од недавно све осуђене на смрт. Међутим, и такве бебе су биле насилно отпуштене кућама од стране арнаутских лекара, а мајкама Арнауткињама је говорено да је боље да их носе кућама, него да их потрују српски лекари. Ова врста геноцида које је извршило арнаутско медицинско особље над сопственом децом ради политичких циљева, превазилази све анималне нагоне, јер ни животиње не жртвују своје потомство. Шта је данас са 8-9 беба које се сваког дана негде рађају, где се те лакомислене Арнауткиње порађају, због којих мрачних циљева жртвују своје потомство, то је питање на које данас нема одговора.

У болницу се доносе само инфаустни случајеви, како би се преко њихове смрти отужили српски лекари. Да ли свет зна за овако безочан рад који су повели у болницама Арнаутски лекари!

У болницу је донешена жена која је била гравидна 5 месеци. Покушан је криминални прекид трудноће у некој болници. Плоду је у мајци одсечена глава, а мајка је због крвављења, на граници живота доведена на ГАК у Приштину, са трупом и постељицом у себи. На нашу срећу и на срећу лакомислене Арнауткиње, спасли смо јој живот. Једино нису били сретни актери овог гнусног злочина, јер не

могу показати свету ни овог пута како је умрла једна пацијенткиња ради завођења привремених мера и необезбеђености здравствене службе (случај приказан на ТВ Београд)

Подељеност међу лекарима је потпуна. Ту сумануто идеју арнаутских лекара могла је главом да плати пацијенткиња Живић Драганић. 15431. Примљена је у порођајну салу од стране гинеколога из Београда који је након пријема отишао у операциону салу. После сат времена, прилази јој арнаутски гинеколог и даје 3 јединице, Орастина (лек се даје да се појачају контракције материце). Убрзо после тога болови постају неиздрживи и констатује се да се беба гуши. Урађен је хитно царски рез и из материце која је већ била прсла спасено је дете. Доза овог лека у овој фази порођаја је 1. јединица.

СТРАВИЧНИ СЛУЧАЈЕВИ

Витина Хајрије (1957) мб 15440 долази у болницу 12. 9. 90 у 10 часова и 5 минута са дијагнозом. Грав мл VII/VIII Абруптио плаценте праематура нормалитер инсерте. Из анамнеза сазнајемо да су пацијенткињу арнаутски лекари убеђивали да ће крвављење само од себе престати. Муж је из те болнице донео на ГАК у Приштину у несвесном стању ради искрвављења. На сву срећу, живот Витине Хајрије и данас сретно тече.

Краснићи Хира (1957) мб. 15441 примљена је на ГАК у Приштини 12. 9. 90, у бесвесном стању. Пулс и тензија немерљиви. Из трансфузије одговор НЕМА КРВИ. Брзо је надокнађен волумен циркулирајуће течности у крвним судовима и то: Хаемацел 1000 мл, МСОл. Рингери 2000 мл и Физиолошки раствор НА Цл 500 мл. Након упорне интервенције, болесница је примила и 900 мл крви. Данас се добро осећа.

Кабаши Думије (1967) мб 15562 доведена је на ГАК у Приштину из болнице у Пећи у врло тешком стању. У Пећ је стигла из неког породилишта у Истоку (у томе месту нема званичног породилишта) у бесвесном стању. Болесница је сва у крвним подливима са унутрашње стране бутина, седалном пределу, стомаку и у пределу слепоочнице, Чудан начин порођаја данас у Европи. Болесница је задржана неколико дана на клиници, а затим је пребачена на ГАК у Скопље ради даљег праћења њеног стања (на ГАК у Приштини скенер не ради). Одређене потребне лабораторијске методе се не раде, јер је апаратура поломљена.

Арнаутско медицинско особље које није добило отказ са посла, седи у једној просторији и не ради. За њих болесник не постоји. Тек сада је јасан страх пацијенткиња од арнаутских лекара коме ни живот Арнаутског пацијента не значи много у односу на постављене циљеве алтернативе. Колико ли им је био тек до живота српских пацијенткиња? Да ли коморе лекара западних земаља знају да у Европи постоје болнице које раде у интересу смрти болесника???

КАКВЕ ЋЕ НОВИНЕ ДОНЕТИ ЗАКОН О ПРАВИМА И ДУЖНОСТИМА САВЕЗНИХ ОРГАНА
У ПОГЛЕДУ СТАНОВА У ДРУШТВЕНОЈ СВОЈИНИ

ДЕДИЊЕ НА РАСПРОДАЈИ

Ако се догоди да се Дедиње распрода, као што се најављује, то ће бити врхунац отимачине приватног власништва, с огорчењем тврде чланови Југословенског удружења приватних власника кућа и станова.

Како ствари за сада стоје, а по свему судећи, пружиће се могућност многобројним становницима београдске аристократске четврти да по багателним ценама откупе станарско право.

Наиме, више од осам хиљада станова из фонда Федерације налази се на Дедињу. У послератном периоду те виле су насељавали многобројни досељеници из унутрашњости, који су за различите ратне заслуге добили богате поклоне. Дар од Бога, с правом можемо рећи.

И док Закон о стамбеним односима доживљава

Откуп за виле, како се предвиђа, мањи је од кирије за половину.

прве кораке становници Дедиња за то не хају. Они, очекују ступање на снагу Закона о правима и дужностима савезних органа у погледу станова у друштвеној својини, који по свему судећи иде њима на руку.

МОЖЕ И ЈЕФТИНИЈЕ

Док радничка класа, у све већем броју, сања топли дом и после двадесет година радног стажа, становници Дедиња шепуре се у својим огромним вилама, са парним грејањем, персијским теписима и стилским намештајем.

„Нису умели изабрати, у шали нам рече једна Ромкиња која је овде очигледно залутала, у нади да ће зарадити неки динар бришући праšину са скупоценог предратног намештаја, који данас на жалост не користе прави власници.

А да апсурд буде већи, месечна откупна рата, како сазнајемо, за дедињску вилу од сто квадрата стајала би око седамсто педесет динара. Таква сума је за ове милијардере занемарљива у односу на хиљаду и петсто динара, колико кошта откупна цена просечног стана у било ком другом делу града.

У предлогу Закона о правима и дужностима савезних органа у погледу станова у друштвеној својини признаје се издвајање током радног века за стамбену изградњу. Федерација иде још даље, наравно навијајући воду у своју воденицу предлажући да се откупна цена умањи и за трошкове уређивања земљишта и комуналија. Такав попуст умањује пуну цену за педесет посто, што је просто речено поклон.

У Републичком комитету за стамбено-комуналне послове затечени се таквом одлуком Федерације, тим пре што су у западним Републикама кренули са денационализацијом, а у Србији је покренута иницијатива за повраћај одузете имовине.

ЗАШТИТА ВЛАСНИКА

Предузећемо све законске мере, да заштитимо праве власнике, категорични су у Југословенском удружењу приватних власника кућа и станова, напомињући да савезни органи нису пружили шансу некадашњим власницима да као и остали траже повраћај имовине, или да, како закон налаже, у року од пет година, обезбеди садашњим станарима нове станове.

Једино решење у овој узаврелој политичкој ситуацији јесте одустајање од оваквог предлога или откуп по пристојним ценама, тврде службеници комитета за стамбено-комуналне односе. У противном, могло би доћи до излива незадовољства грађана које би имало тешке последице.

До краја године ће се знати, сазнајемо, да ли ће бити озакончена распродаја Дедиња, где се налази већина станова Федерације. Први јануар је крајњи рок за усвајање Закона о правима и дужностима савезних органа у погледу станова у друштвеној својини.

Јована ИЛИЋ

„СРПСКА РЕЧ“
деоничарско друштво
БЕОГРАД, Народног фронта 43
тел. 011/642 233

објављује да издаје књигу

ПИСМА ВУКУ

Књига садржи факсимиле и делове бројних писама које је СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ И ВУК ДРАШКОВИЋ примно после завршених избора.

Писма су потресно сведочанство о реаговању народа у Србији, а нарочито младих, на неочекиване резултате избора.

Цена књиге је 200, а у претплати 150 динара.

Сав приход од продатих књига припада СРПСКОМ ПОКРЕТУ ОБНОВЕ.

Позивамо чланство СПО и симпатизере да се претплате на ово јединствено издање које је докуменат овог времена. Својом претплатом уједно учествујете у потпору СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ.

ПОРУЏБЕНИЦА

_____ (презиме и име, поручиоца)

_____ број _____
(улица) (број)

_____ (пош. број) _____ (назив поште)

Уплату протувредности од динара _____ уплаћен је на жи-
ро рачун број 60801-603-27562 ДД „Српска реч“, Београд

У _____, _____ 1991. Потпис поручиоца,
_____

„НИЈЕ ТО КИША, ВЕЋ НАДОЛАЗИ ТАМА“

За Светлану Велмар-Јанковић, неки критичари кажу да је „највећи Београђанин међу писцима и најпосвећенији писац кад је реч о Београду“. Родила се на Врачару, одрасла и школовала се на Дорћолу, студирала на Студентском тргу... Последње дело, роман „Лагум“, изразито је модеран роман. Појавио се у књижарама ове јесени и вероватно је заокружно досадашњи опус Светлане Велмар-Јанковић као писца чије време тек долази. Наиме, „Лагум“ је прича о парадоксу: они који су након ослобођења спашавали људске животе бивају оптужени као злочинци, а злочинци постају хероји времена.

Ви сте у овом роману доста користили анализу новоговора, што код романописаца није често случај. Добио сам утисак да сте тиме довели много више објашњења него

самом фактографијом. Да ли Вам је то и била намера?

— Док сам писала роман, чинило ми се да кроз те опсервације Милице Павловић, јунакиње, могу много више да кажем. Уверена

сам да језик увек најбоље показује време. Како је изгледао тај временски прелом у језику?

— Ја имам утисак да је језик тада заиста постао скраћен, он је постао агресиван и сиромашан истовремено. Тврђ, без нијанси. Језик који је настајао од половине прошлог века у Србији неговао је све дубље нијансе. То ћете видети и у књижевним и у научним текстовима, видећете колико су се аутори трудили да негују нијансу. Нијанса је нестала. Ја сам тога постала свесна много касније, када сам почела да враћам време у своме сећању, читајући старе новине. У новинама сам приметила, у репортажама нарочито, да се тај језик видео. Тај тврди језик ја сам доживљавала као предмете. Имала сам утисак да мали оштри предмети лете према вама.

Поред нијансирања језика Ви нијансираете и време, које је до сада углавном приказивано у црно-белој варијанти: сви они који нису са нама — против нас су. Један од Ваших главних ликова, професор Павловић, ради у Комитету за избеглице и спашава велики број пребеглих Срба. Како сте сакупили материјал за тај део књиге?

Углавном сам добијала информације из окупацијске штампе која је врло zgodna за то. Онда сам, љубазношћу професора Крестића, прегледала један број докумената у архиву САНУ. Читала сам изјаве избеглица које су примане у тај Комитет у коме је била изврсна организација. Ја сам чак видела и књигу коју је Тома Максимовић који је стајао на челу те организације, водио. То је огромна књига у којој је евидентирана свака избеглица, када је стигла, на који део тадашње територије, ко је прихватио, од чега се издражава и колику јој помоћ треба дати. То је 280.000 регистрованих избеглица.

У Комитету је била обавеза да избеглица даје изјаву о томе шта их је натерало да избегну, шта се догодило (а обично је то био злочин геноцида), ко се према њиховом сећању спасао, а ко је учествовао од њихових комшија, пријатеља, рођака у геноциду. То су такве приче да сам ја, иако професионалац, могла да читам само сат до сат и по, јер је свака од тих изјава подразумевала потпуну страхоту, а оне су све саопштене крајње концизно, са муцањем и неписмено, тако да је све то изгледало још страшније.

Оно што је јако занимљиво, то је чињеница да су се они спасли чудима. По сведочењима из Стоца из Херцеговине, на пример, кад год је у град или село долазила италијанска или немачка војска, мучења, тортуре и ликвидације су престајале. Чак су и пуштани из затвора. Пошто је Србима требало доста времена да се расвесте, они ни онда нису бежали из градова, тако да су их по одласку Немаца поново хапсили и убијали.

МРЖЊА КОЈА БРИШЕ САРАДЊУ

Такво осећање које сте и Ви имали читајући књигу исповести, исказује и професор Павловић у књизи. Но, њему је све јасно и он опсесивно покушава да спасе што више живота. Међутим, код његове супруге имамо константну дилему код тумачења терми-

на колаборација. Она се чак преоштро поставља код те активности сопственог мужа. Како Ви тумачите понашање своје јунакиње?

— Њено понашање је сасвим разумљиво. Ви имате једну грађанску класу којој она припада, школована је у иностранству и са собом је донела дух космополитизма и европејства. Код већине тих људи, по лествици грађанских вредности, у оквиру односа према земљи питање издаје се поставља врло оштро. Сарадња са Немцима је за грађанску класу била нешто страшно. За већину оних који су могли да не знају и да се држе по страни. Као што је у Француској сарадњи са Петеновом владом била нешто страшно. Ја памтим своју бабу која је такође била школована у Француској, која је сваки пут када би прелетео немачки авион говорила: „Немој да га гледаш, гром га спалио“. То је мржња према окупатору која брише сваку могућност сарадње.

Моја јунакиња и сама не зна да ће тако оштро реаговати. Она доцније схвата разлоге његове сарадње. По мени је други светски рат донео Недићевом сарадњом са Немцима, питање спасавања Срба. То се и истицало у њиховој штампи и они су то уистину покушавали. Колико су у томе успели — то је питање за историографију, а моје је да покушам да схватим човека који не сумња у то да ће Немци бити поражени, али зна да мора да помогне српском народу у том тренутку.

Милица Павловић се налази у тежој ситуацији од свог супруга, јер и она има своју клопку: она воли тог човека, а с друге стране она не одобрава ту сарадњу без обзира колико схвата разлоге.

У лику спасеног детета Зоре које усвајају, она и добија потврду оправданости улоге супруга али и даље остаје „црв сумње“.

„Црв сумње“ мора да постоји. Ви и јесте истовремено између два тамна вилајета: спасаваате, а знате да сте колаборант. Тако се то свугде зове — и у Енглеској и у Француској. Међутим, када је један познати француски писац, Роберт Бразилак, стрељан 1945. године, о њему се апсолутно ћутало две године. Али, одмах после тога, његова личност је расветљавана, његове књиге су издаване и он је као и Селин афирмисан као писац, а та његова сарадња са окупатором остала је да се тумачи са различитих аспеката. Код нас, људи из тог „црног времена“ после рата као да нису постојали. Њих је покрила тама заборав, издаје, срамоте и ја и данас осећам да је то неправедно. Мислим да је дошло крајње време да то време и те људе посматрамо другачије. Ми, наравно, не можемо рећи да је сарадња са окупатором сама по себи нешто похвално — није. Али, треба видети колико су ту људи ипак уложили своје животе, углед и част, интелектуалну каријеру.

„ТАКО МОРА БИТИ“

Крајем 1944. и у '45. години, доласком партизана у Београд долази и до велике репресије, не само према онима који су колаборирали, већ се добија утисак да се са репресијом ишло првенствено на интелектуалне српске кругове. Како Ви гледате на ту потпуно неразумљиву репресију?

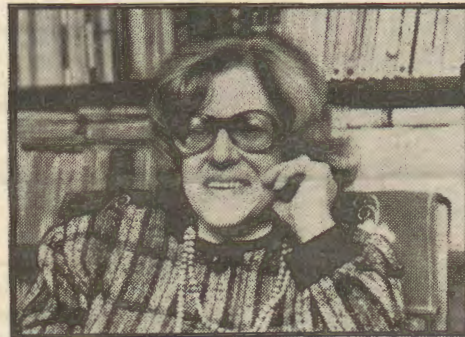
„Нисам баш сигурна да је неразумљива. Мислим да, када кажемо реч „неразумљиво“, да је онда опет у питању заборав. Заборав-

љамо како је изгледала Октобарска револуција у Русији и шта се све догађало у тим постреволуционарним временима. У једној групи ухапшен је велики број водећих интелектуалаца, индустријалаца, научника, од којих је један физичар био предложен за Нобелову награду. Причало се да ће бити стрељани, иако су током 1916. године финансијски обилно помагали управо Лењина. Када је Горки покушао да се заложи за њих, Лењин је једноставно одговорио: „Тако мора бити“ и ликвидирао их. Та репресија, силовита, и дакле, није неко нарочито чудо.

Тек недавно сам чула за једну од могућих непроверених верзија догађаја са краја 1944. године. Из Београда су наводно током новембра стално одвожени вагони препуни оних који су тих дана похапшени и који су транспортовани у Совјетски Савез у некакав од радних логора — Гулага. Све то, наравно, треба проверити, али је чињеница да нема трагова о њиховој судбини. Ето за тај списак од 105 ликвидираних са насловне странице „Политике“, од 27.11. 1944. не постоје уопште подаци нити текстови пресуда, у архивама — нема ничега, па када се то зна, онда постају реалније овакве тезе.

У опсервацијама у којима, преко анализе новоговора, говорите о „ломљењу“ времена, Ви дајете визију надолазећег времена („Није то почела да пада никаква киша. Надолазила је тама“). Препознајете ли и данас некаку сличност — новоговора?

Време делује на вас и онда када се њему опирете. Према томе, и у отпору и у пристајању има прихватања тог времена. Ја морам да размишљам, да правим паралеле, да се рационално односим према томе да бих могла да приметим. Нисам сигурна да то више тако постоји — бар ја то не примећујем. Иако, кад бих човек анализирао језик бирократије — мислим да би то била бесконачно занимљива студија.

После те јасне, смртоносне репресије из времена непосредно по завршетку рата долази до једне дуготрајне, наизглед блаже репресије у „мирнодопско време“. Како сте Ви доживели тај вид репресије и колико је он дуго трајао у израженијем облику?

— Нисам сигурна да ли тачно могу да о томе говорим, али мислим да је све то трајало негде до 1953. године. Моја генерација је ушла у књижевност 1952. године и то је генерација која је увела модернизам. Мислим да тада долази до првих слобода. Ја сам била ученица '45. и '46. године и тада нисмо учили Дучића, за Црњанског се није ни знало. Са том литературом смо се сусрели преко антикваријата. Тада је почело да се проговара о неким стварима о којима се пре тога није могло говорити: о француској модерној књижевности, о надреализму, о Сартру...Ја се одлично сећам када смо чекали од четири са-

ИНТЕРВЈУ

та ујутро пред књижаром да купимо „Мучнину“ која је те године преведена. Та „Мучнина“ је била неки појам слободе.

СТИГЛИ СМО И ДО ВАШЕГ ЛИЧНОГ ИСКУСТВА. Ваш отац Велимир Велмар — Јанковић, за време рата био је заменик Министра просвете Јонића. Како Ви памтите свог оца?

„Ја мог оца памтим и из тог времена, али и из времена када сам га после срела у емиграцији. Он је био једна потпуно интелектуално изузетна личност и 1969. године, када сам га први пут срела у емиграцији питала сам га: „Зашто је дошло до твоје колаборације?“ — Он ми је одговорио да би то опет урадио, јер је тада заиста спасен велики број Срба. Што се мог искуства тиче, мислим да сам ја била мало заштићена, док је моја старија сестра била изложена већим репресаријама: била је избачена из гимназије и спречена је да се школује, радила је као продавачица, касније, у једној парфимерији. Као породица, живели смо јако тешко. Наш стан је изгорео 6. априла 1941. године па смо онда живели код моје тетке чији је опет супруг био индустријалац — Лазар Теокаревић чије је целокупно имање конфисковано после рата. Једно време смо живели само од плате моје сестре и од онога што сам ја као дванаестогодишња девојчица зарадила давајући часове.

Први роман објављујете 1956. године — роман „Ожиљак“. Како сте доживели то прво излажење у јавност?

Ја морам да кажем да су те педесете на мене оставиле незабораван утисак. Тадашња наклоност великих људи из књижевности према младима је нешто што се данас, нажалост, не догађа. Никада нећу заборавити како је мене Ели Финци примио као двадесетогодишњу девојку у редакцију „Књижевности“ у којој су за мене седели огромни умови — од Ели Финција до Душана Матића. Ја сам једноставно донела рукопис и побегла. Када сам их све онако видела и када сам видела Винавера који је онако шетао и који је рекао „Мала, седите — морате и ви да учествујете у разговору“. Када сам то чула, ја сам једноставно побегла.

Мени је улога Саве Шумановића у роману доста мистична?

Ако хоћемо да рационализујемо, рекла бих да је Сава Шумановић у књизи она личност која треба да буде мистична, јер је сам Шумановић у животу био једно чудо од човека и носио се са страшним силама демонским, па је од њих и страдао. С друге стране, он је личност која уноси смисао уметности, уметничког, његов значај и његову светлост у живот уопште. Ја у светлост уметности верујем. Без обзира на трагичност његове судбине, оно што је он оставио су слике. Борба Милице Павловић за ту слику је борба за вредности уметности.

Репресија тог времена оставила је доста траума. Колико их Ви данас препознајете?

Очигледно је да тих траума има више него што човек може да слути. Мени се ових дана догађа да ме млади људи питају да ли сам познавала њиховог деду, неког из фамилије итд. Они су препознали одређено време које су знали из приче. Када сам писала књигу, нисам знала да ће се судбине из тог романа преклапати са толиким низом сличних судбина.

ХЛЕБ У РУКАМА МАФИЈЕ

Московски новинар Виктор Хлигун, након повратка из Југославије у Москву, није веровао да се совјетска престоница претворила у престоницу глади. Све приче о земљи која може да храни цео свет падају у воду пред празним продавницама. И све приче о Русији бледе пред тужном судбином великог народа.

Када сам шестог децембра, прошле године, „Пушкин експресом“ дошао из Београда у Москву, већ на железничкој станици доживео сам прави шок. Док сам износио своје ствари, око мене се сјатила група људи која је упорно тражила да им нешто од „контингента“ продам. Сматрали су ме професионалним шверцером и нисам могао да их уверим да се враћам из Београда, у којем сам три године био акредитовани дописник „Комсомолске правде“. Спасио сам се напасника дајући има лажни број свог кућног телефона, уз обећање да ћу им поподне нешто од „робе“ продати.

Годину дана нисам био у СССР-у. Знао сам да у мојој земљи „све не штима“, да је

тешко доћи до хране, да нема робе широке потрошње, али...

Моја руска душа се сваким даном цепала гледајући Москву, њене продавнице, робне куће, самоуслуге, пијаце. Све је празно. Као метлом почишћено.

Москва је полумртав град.

ХРАНА СТОЈИ, ГРАЂАНИ ГЛАДУЈУ

Москва је десетомилионски град. Данас њени грађани могу да купе само млеко у раним јутарњим часовима. А млека и нема довољно. Само 70 одсто од најминималнијих потреба трговина достави за снабдевање Московљана.

Самоуслуге су празне и регуларним путем је до хране тешко доћи. Како преживети?

Пијаце су снабдевене, али су у рукама мафије. Цене су десетоструко веће. Мафија држи црну берзу, и сурово се обрачунава са свима који желе да јој угрозе монопол. Колхозни који имају вишка хране и желе га изнети на пијаци, спречени су. Вишак хране не може да дође на тржиште, јер мафија не дозвољава.

Руска рубља данас није на цени у СССР-у. А ни зараде запослених нису високе, па је на црној берзи тешко купити месо, млеко, маст, чоколаду. Цене су астрономске.

Руске улице су полупразне првим паљењем сијалица. Живот у Москви постаје све неизвеснији и несигурнији. Незаштићеност

грађана је несхватљива.

Улицама Москве харају разне хулиганске дружине. Нападају из чистог мира пролазнике. Без повода. Московљани се наоружавају пиштољима, ланцима, али је то све слаба заштита од разбојника. Број силовања је застрашујући, чини се да нема ни праве евиденције о томе.

Мафија има огромне количине рубља и девиза за подмићивање власти, има техничке робе, она контролише увоз, извоз, у њеним рукама су болнице, новине, радио.

Покушао сам у једним новинама да напишем текст о корупцији, о једном црноберзијанцу, али су му уредници отворено рекли да нису спремни да га објаве.

Полиција има мизерне плате и неспособна је да се ухвати у коштац са мафијом која потпуно влада Москвом и другим руским градовима и совјетским државама.

Зар је Русија толико неспособна да произведе храну?

Хране у Совјетским државама има довољно, да се исхрани њено становништво. Проблем је у њеној дистрибуцији.

Ових дана је формирано и посебно одељење специјалне полиције за борбу против мафије. Откривени су сакривени вагони хране: шунке, меса, кобасице, кавијара. Црноберзијанци их држе, да набију цене и у томе су, нажалост, успели.

Тешко је разумети злочин: хиљаде тона хране стоји у магацину, а грађани гладују, и оскудевају у животним намирницама. То је

тешко објаснити, то потресе човека. А осетљиве руске душе све више губе наду да се у њиховој земљи може достојанствено живети. Депримираност је обузела већину грађана. Безнађе се увукло и у домове не само Московљана, већ у куће свих грађана СССР-а. У прошлој години у СССР-у је било 60 хиљада самоубиства, а ове године ће их бити, нема сумње, много, много више. Руси су изгубили наду. Глад у двадесетом веку! То питање лебди на уснама свих Руса, који су учени да је њихов социјализам најбољи друштвени поредак у цивилизацији.

Ни болесницима није лако. И лекови су на нишану мафије. У њеним рукама. У рукама мафије су и људски животи. Лек се добија за девизе. Плати па живи.

Зараде запослених на колхозима и у кооперативама су заиста мизерне, и многи су изгубили вољу за рад. Ипак, совјетска привреда је успела да пожање велике количине жита, да извади довољно кромпира за прехрану становништва. Недостатак би се надокнадио увозом, јер СССР је велики извозник нафте, земног гаса, челика, дрвета, и за те девизе се може купити храна. Али, није проблем у томе. Једноставно, све што се увезе, не стиже на тржиште. Директно иде у руке мафије.

Ко је та мафија?

ТРГОВИНА У НАТУРИ

Шефовска места у велетрговинама, углавном држе људи из горње структуре партије (Комунистичке партије). Корупција је резултат партијског система васпитања. Корупцију у совјетско друштво увела је Комунистичка партија и у време социјалних потреса мафија се изнедрила из партијских структура. Перестројка је совјетским комунистима избила из руку полуге власти, лишила их многих привилегија које су са собом носиле партијске функције. Тешко се мирети са губитком власти, партијске структуре су почеле са опструкцијом. Немире им је најлакше било изазвати стварањем хаоса на тржишту хране. Јер, тако они оправдавају свој нестанак са политичке сцене и губљење водеће улоге. Ето, хоћу да кажем комунисти, сада је плурализам и ево докле сте дошли. А да су комунисти остали на власти, свега би било. Или, макар хране.

У Москви је опасно сести у кола непознатог човека. Ни возња таксијем није сигурна. Ко зна где можете бити одвежени, ако возач посумња да код себе имате новца, или било какве вредности. Нарочито су несигурне же-

не. Забележено је много случајева да су таксисте Московљанке одвезли мафији, у њена скровишта и да су после силовања нађене мртве.

Мафија посебно мерка странце. Пожељно је не одвајати се од туристичких група. Двојица Италијана су нађена мртва, јер су допустили да им „водич“ буде Рус из подземља. Опљачкани су. Мафија више и не „процењује“ да ли човек кога узимају „на око“ код себе можда има новца или некаквих вредних ствари. Раде по систему: треба се уверити.

Како се Московљани снабдевају храном?

Предузећа су почела да природно тргују! Као у далекој прошлости. Како? Фабрика ципела, примера ради, а они су забележили и у руској штампи, пошаље некој кооперативи пошиљку ципела, а кооператива као противвредност испоручи фабрици јаја. Онда се јаја деле радницима као „аконтација“ плате. Добар део предузећа послује на сличан начин. Траже се посредници, а исплата је у роби. Цивилизованом човеку је то тешко схватљиво и објашњиво. Европљанима поготову.

Зашто се у Русији тргује у природи?

Одговор није тешко наћи. Грађани су принуђени да мафији избију из руку да буде посредник, да се производи из фабрике дају трговини коју мафија у својим рукама чврсто држи. Непосредном разменом робе, предузећа избегавајући посредништво мафије. Али, питање је да ли се мафија и ту не умеша, и да не наруши и тај превазиђени вид трговине.

Милиони Руса хрле у Европу, носећи са собом најквалитетнију робу, да не продају за мизерне новце, за које, с друге стране, у своју земљу не могу унети неке квалитетније производе. Руско тржиште нарушавају и сиромашне и грађани који хрле у свет.

Странац у Москви остане запањен. Убије га хладноћа и празноћа градских трговина.

ПИЈАНЦИМА НАЈЛАКШЕ

Да би Московљанин, или Рус, купио аутомобил, мора чекати годинама на испоруку. И за телефирот и за намештај. Чека и чекај.

Али, ни онима који имају скупа кола није лако. И њима је живот у опасности. Ако их мафија не опљачка, не склоне гуме, мотор, капоцерију, онда дружине слуђених малолетника аутомобил развију на паркиралишту. На улицу се не излази са скупоценом бундом, јер човек постаје мета.

Обрачуни на улицама су свакодневни. Ни-

ЕКСКЛУЗИВНО

ко више од пролазика не узима жртву у заштиту. Сви се клоне, и гледају своја посла. Никома није стало ни до чега.

Присуствовао сам сцени у трамвају. Једна жена је у својој торби стискала паковање кобасица. Разбојник јој је у трамвају, на стајалишту отео торбу и изашао. Жена је вриштала, а нико јој није помогао да заустави разбојника. Па ни ја.

Чини се да је лакше пијанцима. Они лакше поднесу све ове невоље. А пијанац није лако бити, и алкохол је скуп, много скуп и до њега је тешко доћи. Мафија на њему зарађује огромне паре. Руси пију шпиритус, производе алкохол и пију га. Чист алкохол. То само Руси могу.

За Нову годину власт је обећала да ће напунити московске трговине, али ни од тога нема вајде. Обећање је остало обећања, мафија је и то саботирала.

Има ли наде да у Совјетском савезу његови грађани осете мирис свежег хлеба, да поједу комад меса, попију шољу топлог млека, да осете угодност и „чари“ које доноси пун стомак?

Из Кремља је стигло уверење, а то је најавио и шеф КГБ-а Кључков да ће „изгледа морати пасти крв“ у обрачу са мафијом. Очекује се да ће указом председника Горбачова започети оштар обрачу са руском мафијом, и да ће почети увођење реда у снабдевање совјетског тржишта храном. Мафија и Партија, њени главни људи, пружаће, нема сумње жесток отпор, и очекује се да, заиста, буде проливано море крви. Мафија неће дозволити да се испразне њени магацини, да изгуби монопол и астрономске зараде.

Без употребе силе, коју најављује председник Горбачов, сигурно је да се у Совјетском савезу не може очекивати да ће се моћи увести ред. Штампа, локална а и савезна, под присмотром су мафије, која подмићује новинаре, а несломиве напада, уцењује, а неке и ликвидира ако су тврдокорни.

Московљани и Руси очекују с нестрпљивом акцију обрачу са мафијом, мада су неки већ изгубили сваку наду. Али, Руси су навикли на голготе, они су преживели и ратне опсаде Москве, Лењинграда...

Наде ипак има.

Виктор ХЛИСТУН

ТАОЦИ НА СЛОБОДИ

Пилот инжењер ми пружа слушалице да са неким разговарам. Јављају се агенти ФБИ—а. Хоће са мном да говоре. Ја их грубо прекидам. Осећам жеђ и дижем се са места. Напазим једну конзерву сока од наранџе и нудим Мичела да и он нађе нешто за себе. Он се интересује о мојим даљним плановима. Хтео би да зна када ће се све ово завршити и која је то земља, где намеравам да одем. Присећа се да би то могла да буде Јужна Америка. Ја не говорим одређено, али тврдим да овај авион може да стигне свукуд, ако се успутно будемо спуштали за гориво.

Напољу пада мрак. Сат показује осам сати навече. Неколико хеликоптера се спушта око мога авиона, али на осетној удаљености. Полиција је начула о мојој намери да мењам авион, па хоће да ме најпре имају са што бо-

„За мене и за наш народ највећи је кривац Комунистичка партија Југославије, са крволоком Јосипом Брозом Титом. Ми Срби тако мислимо, а други нека мисле шта хоће. Ја знам да ће једног дана ови који не верују прогледати, али кад?“

љег положаја на нишану. Дејан ми се јавља преко радио везе. Тражи да опет дође код мене. Ја му одобравам и рефлектори засуше јаким светлом врата авиона. Бомбе су ми у рукама. Дејан лупа на вратима и Мичел му их

отвори. Стојим подаље и спреман сам да бомбе активирам, на први пуцањ. Не верујем више ни Дејану. Ни најмање. Пиће које је однео из авиона је жестоко, можда су га они напили и наговорили да пуца у мене.

НЕ УМИРЕ СЕ БЕЗ СУДБИНЕ

Дејан уђе у авион и јави ми се. Нисам му пришао. Његовим лицем прелете грч. Схвати да сумњам у њега и да сам постао опрезнији. Предложи да седнемо и он се спусти на најближе седиште. Ја остадох где сам био, између кухиње и оставе за капите. Спустих се на под и прекрстих ноге. Гранате ставих поред колена. Дејан ме посматра и у шали ми рече да личим на маршала Геринга, због ваздухопловне шапке на мојој глави. Ја прелазим преко тога и тражим цигарету. Он ми пружи кутију која је скоро полупразна. Правда се да је он заборавио да купи. Можда, али о томе нећу да мислим. Ја намештам моју ташну са експлозивом ближе себи. Дејан то посматра и нелагодно му је.

— Одмакни, Каваја, то чудо од твојих ногу. Можеш да је закачиш случајно.

— Не бој се Дејане. Без судбине се не умире.

Знао је да не вреди да се расправља са мном, па поче о ономе што се дешава напољу око авиона.

— Никола, ја сам читаво време са државним представницима. Они не могу да доведу попа Кајевића у авион против његове воље. Он је дао изјаву да не мисли да изађе из затвора и придружи се теби. Не само то. Он је пришао члановима ФБИ—а да им помогне. Што се тиче адвоката Николе Костића, он је био спреман да дође овде да се видите, али му Ото, шеф ФБИ—а, није дозволио. Са Николом Живовићем, кога си ти хтео такође да видиш, десила се друга ствар. Када сам се малочас вратио од тебе нисам га видео. Судија Вили, чим се вратио данас из Вашингтона после подне наредио је да се сви преостали оптужени затворе. Тако је и Живовић лишен слободе на лицу места, овде на аеродрому.

Овде Дејан мало застаде, као да се предомисља да ли да говори даље. Ја сам попушио ону његову цигарету и чекао сам. Осећао сам да има још нешто, само нисам био сигуран да ће ми то рећи. Он прекину паузу са мало несигурним гласом.

— Ово што ти кажем задржи за себе. Од стране ФБИ—а нуђен ми је револвер. Ја сам им рекао да ти са мном поступаш као да смо на слободи, па ме и не претресаш. Њима се то допало. Смислили су да те ја убијем тим револвером у авиону.

— Па шта ми ти рече Дејане? — упадох ја заинтересовано — овом правом полицијском свињаријом, да адвокат, убије свог клијента а уз то пријатеља и земљака. — Дејан настави у

правом адвокатском стилу, ређајући чињенице.

— Прво, образложим им ја, да је Никола Каваја Србин и антикомуниста, а још и мој клијент. Кад бих којим случајем то урадио читав српска јавност би скочила, сви против мене. Друго, мада ме Никола не претреса он је врло опрезан и прати сваки мој покрет. Треће, ја у начелу одбијам тај ваш предлог. Тада агент Баркли износи други предлог, да покушам да отворим задња врата код репа авиона како би он са агентима неопажено пуцао у тебе. За то сам им исто рекао да је неизводљиво, јер си ти у сваком тренутку поред посаде и мене, а уз то ником не дозвољаваш да иде на реп авиона, ради употребе WC—а. Једино се може WC поред пилотске кабине да употребљава. Тужилац Макалистер се интересује о твојој издржљивости и живцима и чуди се да ти већ десет сати држиш авион без одмора. Да бих га разуверио да у том правцу не треба ни да мисли, ја сам му тврдио да ти можеш тако и недељу дана без одмора да издржиш. Ти си их тако и поздрављив.

НАСТРАДАО ЗБОГ ВЕРОВАЊА

— И јесам, Дејане, али сам ти рекао да им кажеш и нешто о мојим плановима. Са попом Кајевихем требао сам да идем право за Београд. Чини ми се да то ниси учинио?

— Нисам се сетио. Видиш шта се дешава са мном!

— А за промену авиона морали су да чују нешто од тебе?

— То јесу! Дејане, видећу ја њихово пола сата. Кажем, а да ти знаш и њима пренесеш, да хоћу да мењам авион у Чикагу, баш овде. Е, сви они виде, а највише тужилац, да ја нисам кукавица, терориста, убица, како нас је све на суду називао, нападао. Желео сам, а и сада сам спреман, да га дочекам у овом авиону и почастим кафом и соком. Не би га вређао, али би му рекао да би он био добар јавни тужилац, ако би бранио Америку од комуниста, бар онако како је нападао нас антикомунисте.

— Он је сада, Каваја, у својој канцеларији! Задао си му данас велику главобољу!

— Сам је он себи задао главобољу. Да је бар мало проучио менталитет Срба, он се не би онако удворички понашао према комунистима и удбашком шпијуну Богоју Панајотовићу, па га издизао до неба и херојем називао... Чујем да је левичар и то, можда, објашњава.

— То не знам, Каваја, али видим да си ти настрадао, само зато што си веровао попу Кајевиху.

— Сада је касно да о томе размишљам. Него, сада кад изађеш, реци онима напољу да погасе рефлекторе уперене на мој авион.

Дејан се из неког разлога не слаже са мном па тврди да рефлектори никоме не сметају. Окрећем се пилоту инжењеру и наређујем му да јави за те рефлекторе. То он одмах чини и снопови светла нестају. Тама је потпуна. Светлуца само у колима ФБИ—а. Посада авиона седи и чами. Видим да их умор савлађује, Дејан ме гледа туло, као да нешто очекује. Решавам да ово прекинем. Устајем и наређујем Мичелу да јави онима напољу да авион хоћу у најкраћем времену. Отуда ми одговарају.

— Долази у најкраћем времену!

— Одлучујем да чекам још неко време иако знам да би авион из Њујорка и Вашингто-

на већ одавно стигао. А сигуран сам да ме обманују. Припремају снајперске групе. Хоће на сваки начин да ме скину кад будем мењао авион. Али и ја, српски командос, мислим главом. Не откривам своје карте, ни авионској посади ни Дејану.

— Ти би, Дејане, сада могао да идеш! Ја те не задржавам! — намерно додадох — Ниси ми чак ни био потребан!

Он ову жаоку не примети или је намерно преко ње прешао.

— Добро, Никола, идем, ионако сам без цигарета!

Диге се, поздрависмо се и пође, онда као да се он присети нечега, па ме упита:

— Рече ми Макалистер да те питам имаш ли у тој ташни онај исти динамит, који је пронађен у кући Животија Савића.

— Не знам, Дејане, какав је динамит пронађен у кући Животија Савића, али ти реци Макалистеру да овде имам Херкулес. Он је најјачи!

— Он и сам то претпоставља па ти препоручује да ти добро пазиш, јер та врста може и сама да експлодира у великим висинама, при кретању авиона.

— Поручи му ти Дејане, да се он разуме у динамит као ја у америчка права!

— Можда имаш право! Али Макалистера још нешто интересује! Хтео би да зна како си успео да унесеш те бомбе и тај динамит у авион?

— Задовољићу његову радозналост! Ти сада ионако идеш код њега, па му реци да дође код мене и ја ћу му све објаснити.

КАВАЈА НИКОМЕ НЕ ВЕРУЈЕ

Дејан се насмеја и ја му отворих врата и брзо их затворих за њим. Враћам се у кабину код посаде. Седам. Расположење је исто, ћутање и умор. Мичел се диге, пали лулу и шета. Не волим то, јер ми шета иза леђа, не говорим му ништа, јер смо се скоро спријатељили. Као да смо нека породица, којој сам ја на челу. И даље ћутим. Паде ми на памет да направим један гест. Хоћу да пробам Мичела. Устајем са седишта и лежем између кухиње и WC—а. Ташну са штаповима динамита стављам изнад главе. Од ње сви зазиру. Мичел

застаде у шетњи. Лула му се дими у руци. Гледа ме.

— Никола пази са тим динамитом. Да ли је он активиран?

Ја се дижем. Вадим из џепа једну малу кутију од пластике са црвеним дугметом и кажем му:

— Сав овај експлозив активирам притиском на дугме радио — валовима. И све је завршено!

— Мичел ме гледа и мрмља:

— Да, да врло практично...

Стоји ми код ногу и не миче се. Не испушта мој поглед. Помислих — можда се одлучује на нешто. Не скидам ни ја поглед са њега, али мењам положај. Хладно, без повишеног гласа, ја га упозорих:

— Немој да направиш какву глупост, јер си мој. Видиш да сам сталожен човек. Располажем невероватном снагом.

Он као да се прену.

— Не, не мислим уопште о томе. Занима ме само зашто лежиш на поду и држиш те гранате поред себе?

— Слушај, капетане, мени за вас нису потребне ни гранате ни динамит. Да ли ти је то јасно?

— Ја се слажем са тобом, Никола!

Исправих се, али осташ седећи, па нагло дохватих једну гранату са пода и пружих је Мичелу да је узме у руке. Он за тренутак оклева, али је прихвати. Држи је и гледа. Ја му хладно добацујем.

— Ти знаш да је не можеш употребити!

— Знаш! То можеш само ти! — врати ми је назад.

Тада му ја рекох да седне поред мене и прекрсти ноге „по турски“. Сачеках да то уради, па отпочесмо разговор о авиону који не стиже. Мичел би хтео да зна куда намеравам, али му ја ређам места, без икаквог реда, да он увиди неповерење у мене, у погледу стварнога правца. Остала два члана посаде не чују се живи. Ћуте. Ја одлучих да предузимем крајње мере како бих истерао на чистину то полицијско обманљивање са авионом који не долази. Сачеках да сатна казалица покаже тачно десет сати па кажем Мичелу:

— Ми ћемо одавде полетети за тридесет минута. Јави то онима напољу. Уколико авион не стигне у том времену ми полазимо!

Дижемо се обојица са пода и он успоставља везу.

Јављају ми да авион стиже за 15 минута. Не обазирем се на то и тражим да ми јави, била то истина или не, камион са бензином мора одмах да дође и напуни резервоаре нашег авиона. Није прошло ни неколико минута, а камион се појави и приђе лагано авиону. Мерач поче да показује пуњење резервоара. Поново се јавља Дејан Брашић. Слушам га. Он ми тврди да авион са већим радијусом сигурно долази за који минут. Ни њему не верујем. Питам га хоће ли да дође код мене пре него што полетимо. Дејан одмах пристаде. Прекидам везу и кажем посади да ћемо чекати Дејана. Други пилот иде у купатило. У пролазу поред мене, каже ми да од умора неће моћи да издржи без сна ни неколико сати. Хтео би да одспава бар кратко време. Посматрам га. Говори истину. Храбрим га да издржи још мало, два до три сата и више ми неће требати. Пилот инжењер и Мичел случају

МЕМОАРИ

овај разговор и хтели би да знају да ли ово и за њих важи. Тада искористих прилику да се са њима нашалим и почех да објашњавам да то за њих не важи:

— Мичел је имао на каишу петокраку са српом и чекићем, а ти си толико показивао страх да ћу Вас обојицу задржати овде док се читава ствар не реши.

ПОВРАТАК У ЊУЈОРК

По њима видим да увиђају да говорим у шали, па ми свако износи неке разлоге. У међувремену камион је са пуњењем резервоара био готов и удаљио се од авиона.

Пилот ме упозорава да се неко креће и приближава авиону. Искоса гледам кроз прозор. Неколико људи се мува око авиона. Дејан се одваја од њих и пење се степеницама. Неки тренутак касније чујем лупање на вратима. Видим да пилот инжењер подрхтава од страха, а и Мичел врда погледом. Не иде им се да отворе. Остављам их на миру, узимам обе гранате. Једну стављам у њедра, а другу држим у левој руци. Десном хватам полуку и отварам врата, толико да се Дејан провуче. Чим уђе, поче да ме уверава да велики авион 747, само што није слетео на аеродром и да би требало да причекамо. Тешкоће су у томе што је цео тај аеродром сатима затворен за велики саобраћај.

— Управо онда када си ти слетео на њега! — рече он.

Видим да Дејан „прича приче“, па га прекидох:

— Мој пријатељу, ја скроз видим ову игру у Чикагу! Полиција и ФБИ циљају на то да што више времена проведем у чекању авиона. Сматрају да ће умор да ме савлада па ћу пристати на неки споразум са њима. Ако не то, када у неко време и стигне тај авион, верују да ће ме убити, када идем из једног у други авион. На том ради читава екипа. Они морају то да учине, јер сам ја први човек у Америци који их је ученио на тај начин, не новцем већ ослобађањем једног пријатеља из затвора. Што Кајевић није дошао то је његова издаја, не само себе већ и онога свега што он тврди да је учинио за српски народ. За који минут је 10 сати и 30 минута, а ја сам на овом аеродрому од 12 и 5 минута по чикашком времену. Ја сам попа Стојиљка Кајевића чекао на овом аеродрому преко десет сати, а сада ја, наводно, треба да чекам још и други авион. Одмах да знаш да то не долази у обзир. Чекања више нема. Теби остаје да изађеш из авиона или да летиш са мном!

— А где ти заправо летиш, Никола?

— Рећи ћу ти само толико да се враћам за „Кенеди“ у Њујорку, али о томе не можеш да говориш са онима напољу одмах преко телефона. Ти се одлучи одмах!

Дејан поћута мало, па донесе одлуку.

— Идем са тобом за Њујорк! Враћам се кући!

На те његове речи ја довикнуем Мичелу да крећемо. Пилоти су на својим местима. Осетише се авионски мотори под високом туражом. Са Дејаном долазим у пилотску кабину и седам поред Мичела. Дејан такође. Ми се везујемо. Моја ташна са експлозивом је поред мене. Гранате такође. Дејан неповерљиво гледа у сав тај експлозив и прогунђа.

— Води рачуна шта радиш са тим!

У авиону се пале јака светла. Споља блеснуше рефлектори. Види се сваки детаљ као на длану. Безглавно, беже полицајци и агенти ФБИ-а, који су тумарали испод авиона. Гледам их и помишљам како сам био у праву, да их ту има. Закључујем да је и Дејан то знао, а ни речи ми није рекао...

Крећемо, авион се котрља пистом. Иза нас остаје полиција са својим колима и агентима, раштрканим око писте. Неки су дигли руке и прете ми. Ја се смешкам и мислим: „Е да сте ви, комунистичка југословенска полиција, било би данас и мртвих овде међу вама. Али Американци сте, имате срећу!“

Мичел даје пун гас и авион се одлепљује од земље. Дике се нагло, јер је без путника. Испод нас је Чикаго сав у светлости. Мичел ме пита, да ли може да зна куда летимо. Одговарам му.

— Летимо за Њујорк!

КРИВИЦА НА КАРЛУ МАРКСУ

Он закључује да се спустимо на аеродром Лавангарди. Не противречим му. Имамо времена. Дејан се жали на умор. Тешим га да је за два сата кући и очекујем да се опусти и заспи. Он ћути, али не склапа очи. Премишља. Нешто га копка. Хтео би да зна мој стварни правац пута и место где сам се упутио само без попа Кајевића. Тако је и било. Чим проговорим, он ме упита о томе.

— Дејане, ја сада немам одређену одлуку. Мислим само о томе како ћу да променим авион у Њујорку, на аеродрому Кенеди.

— То си могао да урадиш и у Чикагу.

— Ти можда то и не осећаш, да стално подгрејаваш ту исту тему о Чикагу! А ја сам ти већ одговорио на твоју тврдњу а и сада ћу поновити. Они су у Чикагу све радили што су могли да ме убију и да ми не дају други авион. Обећањима су хтели само да ме задрже на истом месту и изморе да бих нервозан направио једну грешку која би ме коштала живота.

Ућутах. Дејан такође. Са контролног места на земљи јављају се нашем авиону и траже курс летења. Капетан Мичел им одговара да му за сада није познат још правац и прекида везу. Брашић покушава да се шали и добацује.

— Јави им да летимо за Кубу да посетимо чупавог Фидело Кастра!

Мени се то не допада и опомињем га да им тако не говори, јер могу да приме те речи на земљи.

— Баш ме брига, нека приме! — тера он и даље своје.

— Теби видим да није, али ја не бих желео да се новинари дочепају тога!

Дејан помирљиво додаје.

— Авион је ионако целог дана био на телевизији!

Прелазим преко Дејанових нелогичности и разговор се одвија невезано. Враћам се на државног тужиоца Томаса Суливана и хтео би да ми Дејан каже још неке од појединости у вези са његовим упорним одбијањем да се на час појави у авиону.

— Он је био заузет целог дана! — тврди Дејан — Задао си му велику главобољу. Читаво време је имао телефонску везу са Вашингтоном, па зато, каже, није дошао у авион до тебе.

— Нека је и тако, Дејане, али он је мене осам месеци нападао и вређао на суду па се питам ко је имао већу главобољу.

— Он је најмање крив за све ово, Каваја! Њему влада наређује шта треба да ради!

— Тачно је да њему влада наређује шта треба да ради, али ако се тако посматрају ствари, сва кривица би пала на Карла Маркса и за нашу а и за светску кризу, у којој се нашло човечанство због комунизма.

— Па могуће је то! — олако закључује Дејан, али ја се не сложих.

ПУШТАЊЕ ПУТНИКА

— За мене и за наш народ, највећи кривац је комунистичка партија Југославије, са крвоолоком Јосипом Брзом Титом. Ми Срби тако мислимо, а други нека мисле шта хоће. Ја знам да ће једног дана ови који не верују прогледати, али кад? Да не буде онда кад њима заседну на врат?

— Ако мислиш Американци, треба да знаш да они не гледају пуно на будућност. Њима је главно да им је добро док живе!

Посада је ћутала и свако је гледао свој посао. А Мичел се умеша.

— Ви говорите само о политици! Тако је и мој отац говорио и нападао комунизам. Мрзео га је.

Мени ово добро дође да га питам шта мисли о комунизму.

— Никола, ни ја немам добро мишљење о комунизму, а да је било среће требало је са њим завршити одмах по капитулацији Немачке 1945. године.

Ја пожурих да констатујем, како се он и ја слажемо по свим тачкама, али он се ипак огрести.

— Има једна тачка по којој се не слажемо!

— Која, капетане, желео бих да знам?

— И треба да знаш, Никола: То је твоја одлука да напустиш Америку. А када би мене послушао, било би најједноставније да, чим стигнемо у Њујорк, одемо до моје куће и попијемо које пиво.

Гледао сам овог доброћудног човека, који простодушно мисли и ведро закључује иако зна да сам у великој опасности. Пребацих му да се шали и он се одмах сложи са мном.

— Да смо имали прилике да се раније упознамо, сигуран сам да бисмо били добри пријатељи....

Наставиће се

Драги чланови и присталице СПО!

Добро знате да су комунисти покрали СПО на децембарским изборима. Помозите нам, чланови плаћањем чланарине а присталице добровољним прилозима, да ојачамо СПО кадровски и технички, па да што пре Србију ослободимо страха и вратимо гласове које су комунисти отели.

Комунисти су, у предизборној кампањи располагали свим државним капиталом и опремом, а СПО једном ћириличном машином и „заставом 101“, поклоном наших чланова.

Чланарину нисмо хтели да наплаћујемо.

Сада је јасно: само кадровски и технички јаки СПО у стању је да настави борбу и освоји победу! Помажући СПО, помажете слободу Србије.

Чланарина за 1991. годину износи скромних 120 динара по члану.

И чланарину и добровољне прилоге уплаћивати на: 60812-678-91956 СДК БЕОГРАД.

Чланарину уплатити одмах, за целу 1991. годину.

ЗГАРИШТА И ЖРТВЕ

Српска реч од 10. октобра 1990. говори о Петровданској блокади 1943. и пише о извлачењу из немачког обруча опколених војних формација у реону Равне Горе, Маљена, Каблара и Субјела. Извлачење из обруча било је успешно, али су остале поразне последице блокаде у мирном народу. Та блокада је покушала да ухвати Дражу и Врховни штаб, па је окружењем наведеног простора Западне Србије прочешљала Прањане, Каменицу, Дружетиће, Гојну Гору, Богданицу, Мршеље, Тометно Поље, претражила све јаруге, потоке, шуме, камењаре, извршила преметачине по кућама, зградама и чобанским колибама. Школа у Каменици била је сабирни центар и у њу је доведено око сто људи. Ту се саслушавало, испитивало, мучило и пребијало. У тој хајци на људе Немцима није пао ни један норужани човек у руке, јер су се, заиста, успешно извукле јединице ЈВУО преко Субјела и Каленића ка реону Пожеге.

УХВАЋЕН НА УМИВАЊУ

Једини ухваћен био је Драгутин Кујовић, студент из Црне Горе, везиста ЈВУО. Било је јутро 12. јула на Петровдан. Кујовић се налазио у кући Сретена Јевтовића на Гојној Гори са јединицом везе и поранио на чесму у потоку испод куће. Стражар је угледао Немце из дворишта да иду брдом, алармирао чету, на брзину је покупљено оружје, ћебад и друга опрема, звали су Драгутина, он их није чуо, чета је побегла у Ловницу ка Јанчићима. Драгутина су Немци ухватили на чесми где се умивао голих леђа. Ту су се око њега задржали, почели испитивања и шамарања, а то време су искористили његови везисти, купили ствари и одступили са четом. За то време укућани су, како-тако, довели у ред просторије где је војска спавала. Пошто су и браћа Јевтовићи утукли, жене су биле једини сведоци Драгутиновог страдања.

Код чесме је, већ, рекао Немцима да је студент из Београда и да је дошао овде код јака. То је још гласније поновио у дворишту пред женама да би и оне тако говориле. Одатле су га крвавог и модрог повели у Каменицу ка школи. Међутим, нису га довели у учионицу живог, него су га на обали реке Каменице грозно мрцварили, вукли су га конопцима по камењаку, па онесвешћеног преко реке тамо и овамо. Све су то гледале и слушале жене из Марића куће. Кад су се Немци уверили да је издахнуо, затрпали су га камењем и грањем и отишли. После два-три дана када су Немци напустили запаљену Каменицу, Живорад Рајчевић и Рацо Тодосијевић пренели су Кујовића у црквену порту и сахранили. И данас му стоји споменик који су подigli радиотелеграфисти Врховне Команде. На Ђурђевдан 1966. ушла су непозната лица у порту. Пришли су том споменику и заплакали. Сачекао сам да се смире и упознали смо се.

Биле су то две сестре покојника, једна из Загреба, а друга из Београда са мужем. Тога дана сам славио светог Ђорђа и били су моји гости. На растанку сам рекао да могу бити поносни на братов гроб, мученички је погинуо, поднео је неописиве муке, а никога није одао, није био издајник и убијен је од окупатора у Петровданској блокади. Његов гроб посећује народ, нарочито браћа Јевтовићи из Гојне Горе — Јевто, Љубивоје и Слобода. Они су му захвални што није одао њихову кућу где је била инсталирана радио-станица, иначе, све би им отишло у згариште и pepeo. О задушницама долазе му на гроб, пале свеће.

ЖРТВЕ ПЕТРОВДАНСКЕ БЛОКАДЕ

Слободна реч је, у наведеном броју донела имена стрељаних само села Дружетића. Поменут је Љубивоје Тодосијевић, он је имао другу судбину, касније ћемо рећи о њему истину, поменут је и Љубиша Јелић да је побегао, међутим, он је 1941. одведен у заробљеништво. Сада додајем имена из осталих, блокираних села:

- Гојна Гора
1. Војимир Трифуновић, земљ.
  2. Милан Марић,
  3. Милета Урошевић,
  4. Љубивоје Урошевић,
  5. Милојко Стјепановић,
  6. Милија Томовић,
  7. Милорад Стјепановић,
  8. Митар Урошевић,
  9. Крста Урошевић,
  10. Адам Бабовић,
  11. Костатин Марић,
  12. Алекса Тимотијевић,
  13. Драган Тимотијевић.
- Богданица
1. Радоје Милетић,
  2. Душан Милетић,
  3. Радован Милетић,
  4. Јевто Трнавац,
  5. Драгољуб Тодоровић,
  6. Војо Продановић,
  7. Радојле Продановић,
  8. Милош М. Стјепановић,
  9. Станиша Сретеновић,
  10. Радовин Сретеновић.
  11. Лука Стојковић,
  12. Милан Стојаковић,
  13. Милојко Нешковић.
- Мршељи
1. Светолик Томић,
  2. Јордан Томић,
  3. Миливоје Колаковић,
  4. Јевто Трнавац,
  5. Драгољуб Тодоровић,
  6. Милун Терзић,
  7. Радољуб Тодоровић,
  8. Божидар Тодоровић,
  9. Лука Стојковић,
  10. Милан Стојаковић,
  11. Милојко Нешковић.

Овде недостаје списак из Прањана и оних, успут, похватаних до Дивчибара. Из Бањичког логора издвојени су малолетници: Добровоје Урошевић из Гојне Горе, умро пре 4 године у Америци, Милош Р. Вуковић, живи у Белгији, Радомир Бабић, живи у Аустралији, Милета Томић, живи у Паризу а Милан Томић вратио се кући у Мршеље, оженио се и данас има унучад.

Кад су Немци кренули из Каменице са

робљем похватаним у блокади од 12. до 15. јула, једна група Немаца приступила је паљевини. Запаљене су куће: Рајка Недића, свештеника, Милисави Познановића, Милоша Ј. Рајчевића, Драгутина Трифуновића, качара Миодрага Остојића и Основна школа. На Гојној Гори претворена је, буквално у згариште, кућа Драгутина Трифуновића и све грађевине око ње: пивница, магаза, качара, штала, поред оне која је претходно запаљена у Каменици. Даље, кућа Миливоја Трифуновића — Бојовца, Анђелка Урошевића и Јована Савића и у кући изгорела мајка му Стојана.

Немци су дошли у порту каменичке цркве да је запале, али када су видели Спомен-плоче ратницима од 1912. до 1918. одустали су. И Основна школа на Гојној Гори окићена је истим Спомен-плочама, па су и њу оставили на миру. Међутим, што окупатор није урадио у току рата, учинили су СКОЈ и комунистичка партија 1947. Крамповима и чекићима поразбијали су круне и кокарде и написали око њих: „Са вером у Бога за Краља и отаџбину“. А то су била знамења Краљевине Србије под којима су наши јунаци гинули од Мачве, Цера, Колубаре, преко Албаније до Крфа и Солунског фронта. О овом жалосном догађају писао сам у Православном Мисионару 1966. под насловом: Чуvari једног сеоског храма. Преко 200 бројева овог Мисионара ушло је тада у домове Гојне Горе и каменичке парохије.

ТРАГЕДИЈА ПОРОДИЦЕ ПАРОХА НЕДИЋА

У побројаним запаљеним кућама навео сам кућу пароха Рајка Недића. О кући, о породици његовој може се рећи да је доживела двоструку трагедију. Равна Гора није далеко, сваки дан је неко долазио, пролазио. Није могла бити заобиђена ни кућа, тако виђеног свештеника. Страдање је дошло од окупатора у блокади, тако немилосрдно, да су Немци успели да ухвате и свештеника Рајка и сина му Миша. Први угарак је бачен у његову кућу. У кући је била крстионица, црквена канцеларија, три собе, кухиња, ходник и два подрума. Уз кућу била је радионица са столарским алатом, јер је парох био пчелар и сам израђивао кошнице. Све је то изгорело до темела. У црквеној канцеларији изгорели су, уз архиву, сви протоколи венчаних, крштених и умрлих. У пепелу крстионице нађен је крст и маказице. Светшеник Рајко са сином Мишом је одведен, па ово зло није ни видео. Остала је његова попадија са сином Јанком-Батом, а други син Вићо одбегао је са оружјем јединицама. Попадија Љубица морала је прво вече да оде под туђи кров са болесним сином Батом. Први залогаш, прва покривка донета је из села од добрих, племенитих и саосећајних жена. Кућа је изгорела, али да ће бар људи извући живе главе из логора! У септембру 1943. стижу тужни гласови да су сви пострељани на Јајинцима код Београда. Кад су у јесен 1944. стигли у Каменицу партизани и

Црвена армија стигле су и нове муке. Сад је дошао други испит. Престрављени и заплашени народ од немачких блокада, сад преузима ОЗНА да га решета и проналази четнике-издајнике и сараднике Равне Горе. Није остала на миру ни бескућник и погорелац попадија Љубица. Без обзира на све муке од окупатора, убијен јој муж и син, изгорела кућа и у њој сав немаштај, простирка и покривка, ормани и шифоњери пуни ћилима, губера, сериада, осталих меких ствари, ручни радови, посуђе, затечена храна, а нова власт је оглашава народним непријатељем и сарадником окупатора. Дошла је тројка и повела је у штаб народноослободилачке војске у Мићовиће. Из Каменице одведена, а у штаб није доведена. Други дан нашли су је чобани у једној јарузи на Странама. Онај исти Живорад Рајчевић што је сахранио студента Кујовића, чим је сазнао где је нађена убијена Љубица, отишао је на Стране, преузео покојницу и преко села однео на Ђајића гробље више цркве и сахранио. Тако је породица Неђић страдала двоструко, у коме се нашао наш српски православни народ, као између чекића и наковња.

ПЕТОКРАКА НА СПОМЕНИКУ ПАЛИХ ЧЕТНИКА

Поручник Крста Кљајић из штаба Драже Михаиловића са Равне Горе рањен је у борби негде код Љига 1942. Лечен је, али му је рука одсечена. После ампутације руке, Крста Кљајић се успешно опорављао. Некако Немци дознаду где се крије и лечи Кљајић, припреме блокаду, пред самом Каменицом ухвате Љубивоја Тодосијевића и потерају га да покаже ту кућу. Немци се преваре те пођу кроз насеље и глас стигне у дом Милисава Крунића, где се налазио Равногорски поручник, стражари изнесу Крсту и побегну. Кад су Немци остали празних шака, запале Крунића кућу и све грађевине око куће. Са собом одведу ухваћеног Љубивоја Тодосијевића до Краљева и стрељају га. Крста Кљајић је залечио рану али је ипак, са патрљком од руке, носио оружје, борио се и погинуо. То је било у новембру 1942, дакле, пре Петровданске блокаде 1943.

До поткрај лета 1943. Енглези су дотурали четницима, или боље да кажем, Југословенској војсци у отаџбини, помоћ преко аеродрома Галовићи у Прањанима. Једне ноћи авиони избацие товар читав километар и по у правој линији даље од Галовића и то падне у Дружетиће, место звано Планина. Сутрадан Немци стигну пре него што је народ успео да посакрива бале, пакете и падобрале. Немци изврше одмазду и попале куће Милије Бабића, Миломира Јелића, Момчила Јаковљевића и Тихомира Бабића. Овој паљевини треба додати и кућу Милана Петровића, председника општине и Солунца, која је нешто раније изгорела. Иако је Черчил ускратио даљу помоћ Југословенској војсци у отаџбини и наредио мисијама да пређу од Драже под окриље Тита, аеродром у Прањанима и даље је радио, прикупљао оборене падобранце из летећих тврђава и враћао их у Италију за даљу борбу.

Прва Спомен-Чесма подигнута је 1967. у ливади покрај пута, подигли су браћа Милан и Милосав Рајчевићи оцу Драгану и стрицу Живораду. 23. јула 1967. Спомен-Чесма је освећена и одржан је парастос. Од тада до данас у овој ливади одржава се Народни сабор и постао је надалеко познат.

А у насељу, испред школе, подигнута је

Избегли блокаду: припадници ЈВУО непосредно пре повлачења

касније Спомен-Чесма и на њој стоји петокрака испод које су на плочи поређана имена стрељаних. То је урадила Месна заједница са партијском организацијом. А породице су нешто друго учиниле. Све су, појединачно, заказивале парастосе у цркви, и давале подушја за своје изгинуле. Подизали су и споменике по гробљима жртвама Петроварадинске блокаде, има Спомен-Плоча и на цркви, измешале се са плочама старих ратника. Све су то били људи Срби, православни Хришћани, крстом се крстили, и крсно име славили. То комунисти нису хтели да знају, већ су их, онако, цумле, под петокраку ставили.

ЦРВЕНИ ТЕРОР

Радовић Бранко, земљорадник, стар 22. године; општина Шаховићи, срез бјелополски. Убијен од непознатих партизана. Љеш пронађен у Равној Ријеци.

Зејак Мића, земљорадник, стар 56 година, општина Шаховићи, срез бјелополски. Одвели га и убили партизани: Шкекић Мујо и други непознати. Љеш пронађен у Барицама.

Кошић Бајрам, земљорадник, стар 32 године; општина кањска, срез бјелополски. Стријелан од стране партизана. Љеш пронађен у мјесту званом „Закрижевац“.

Мрдак Живко, земљорадник, стар 21 год.; општина оћевинска, срез пљеваљски. Убијен пушком од непознатих лица. Љеш пронађен у Бјелову, општина илинобрска.

Јовић Милија, жандарм, стар 32 године, општина оћевинска, срез пљеваљски. Одвели га и убили партизани: Џувер Живко и друштво. Убијен пушком у главу. Љеш пронађен у Подборову, општина пренђанска.

Кековић С. Мато: општина Загарач, срез даниловградски. Убијен од стране партизана. Љеш пронађен у јами на Велестову.

Ранчевић Л. Милуша; општина Загарач, срез даниловградски. Нађена замакнута у кући од стране партизана.

Станишић М. Гаврило, тежак, стар 41 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Љеш пронађен на Кабленој Главици.

Булатовић Тодор, судски приправник; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Љеш

пронађен у Ливадицама, општина недакуска. **Кајевић Ајро**, шустер, стар 28 година, општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке. Љеш пронађен у мјесту званом „Баоре“ срез сјенички.

Мекић Сулејман, радник, стар 36 година; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке. Љеш пронађен на мјесту званом „Стефиновац“, општина мојковачка.

Томовић Р. Савета, домаћица, стар 56 година; општина љворечка, срез андријевички. Одвео је партизан Меденица Радуле, а убио Симоновић Влада. Љеш пронађен у Колашину Лугу.

Јованчевић Милисав, учитељ; општина манастирска, срез берански. Љеш пронађен у Лијевој Ријеци.

Шћекић Милош, тежак, стар 64 година, општина манастирска, срез берански. Ухваћен а послјије мрцварен и убијен. Љеш пронађен у селу код Гранчорева.

Фемић Јован, стар 35 година, општина манастирска, срез берански. Љеш пронађен на Палској Коси.

Вуковић Мијат, жандарм, стар 35 година, општина равноречка, срез бјелополски. Убили га партизани на стражарском мјесту: Булатовић Драгољуб, Ракочевић Радомир из Мојковца, срез бјелополски. Љеш пронађен у шуми.

Ракочевић Милован, стар 65 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Убијен као националиста. Љеш пронађен у Морачи.

Вукчевић Душан, полицијски стражар, стар 30 год.; општина љешанска, срез подгорички. Убијен од стране партизана из засједе. Љеш пронађен на путу.

Марковић А. Марко, жандармеријски поднаредник, стар 42 године; општина љешанска, срез подгорички. Убијен на звјерски начин од стране партизана; искасалпљен. Љеш пронађен у кући.

Богојевић Јован, земљорадник, стар 43 г.; општина љешанска, срез подгорички. Одвели га партизани: Ђуришић Б. Симо, политички комесар Горњо-љешанског батаљона, Богојевић М. Никола, командир партизанске чете са 6 партизана — стражара. Одведен у команду батаљона гдје је стрељан и измрцварен. Љеш пронађен у шуми „Релева“.

Гогич Мирко, чиновник Војно-техничког завода у Сарајеву, стар 29 година, општина готовушка срез пљеваљски. Убијен од стране партизана: Пејатовић Мирка, Коваљски Војислава, Караић Момчила, Марићевић Бранка, Роћен Ђорђија, Тошић Радоја, Анђелић Вукмана, Бороте Јока, Видојевић Жарка, Шиљак Рада, Мрдак Радомана, Шепић Јована, Газкводе Блажа. Убијен сјекиром по десној страни главе, тако да је мозак испао; пробојен ножем испод лијево плешке и кроз прса. Љеш пронађен у селу Адровићима, срез пљеваљски, послјије мјесец дана у кречани потпуно го.

Бунгур Хилмо, земљорадник, стар 30 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металци.

Хамзић Сефер, земљорадник стар 38 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металци.

Хајдаровић Хајан, земљорадник, стар 33 године; општина буковичка, срез пљеваљски. Заклан код куће, од стране партизана: Коромана Сава и Ковачевић Милоша, Љеш пронађен.

Лацмановић Мирко, тежак, стар 25 година; општина косаничка, срез пљеваљски. Љеш пронађен на мјесту званом Шумале.

ЗАШТО СУ УБИЈЕНИ?

Међу многим жртвама левих скретања „напредних снага“ 1942. године у Црној Гори, у ондашњем срезу Даниловградском, о којима је у неколико бројева писала „Српска реч“ нисам нашао имена мојих добрих познаника: Слободана Марушића, студента права и Алексе Павићевића напредног земљорадника, из села Палевића, а затим мога кума и угледног домаћина Милована Пајовића, резервног официра из села Главице. А нема ни имена мога рођака Љубомира Бошковића, питомца подофицирне школе у Београду, из села Орја Луке, који је мучки убијен ноћу из засједе на улазу у двориште своје куће.

За време овог крвавог пира био сам далеко од свог родног места Даниловграда и тек после рата свзнао сам за ове тешке злочине без могућности да за време дугог једноумља и неспособа сазнам више појединости. А и ове жртве црвеног терора заслужују да не буду заборављене, а исто тако да се упамте и њихове убице.

Био бих, стога, захвалан онима који би саопштили податке о њиховој линијацији: зашто су убијени и ко су били бездушни, окрутни ексекутори, па молим Уредништво „Српске речи“ да објави овај мој апел.

Владислав БОШКОВИЋ

Ниш

Јоксимовић Милован, резервни поручник, стар 69 година; општина павинопољска, срез бјелополски. Љеш пронађен у шуми, у селу Вукановићима.

Дебељевић Мила, свршена матуранткиња, стар 18 година; Варош Пљевље. Убијена од стране партизана на кућном прагу.

Тешовић Стево, земљорадник, стар 76 година; Варош Пљевље. Убијен од стране непознатих лица. Љеш није пронађен.

Аџић Цано, земљорадник, стар 40 год.; општина Мељак, срез пљеваљски. Погинуо у Коминима.

Стајић П. Сретен, земљорадник, стар 56 година и

Стајић С. Бранко, земљорадник, стар 23 године; оба из општине прибојске, срез прибојског. Убијени из пушке од стране партизана.

Ковачевић Боко, земљорадник, стар 42 године; општина илинобрдска, срез пљеваљски. Убијен мечама и избоден ножем од стране партизана: Момчила Тадије и Гарана Јеловца.

Анђелић Нинко, земљорадник, стар 35 година; општина илинобрдска, срез пљеваљски. Стријелан из пушке од стране партизана; одвео га је Мијовић Миливоје. Љеш пронађен у Жабљаку.

Ђаћић Мирко, земљорадник, стар 55 година; општина илинобрдска, срез пљеваљски. Стријелан из пушке од непознатих партизана. Љеш пронађен у Жабљаку.

Булатовић Б. Тодор, судски приправник, општина равноречка, срез бјелополски. Убили га из засједе, прије борбе, партизани.

Бакочевић Н. Вуко, резервни наредник, стар 32 г.; општина равноречка, срез бјелополски. Убили га партизани: Цаковић Лазар, Бошковић Вукосав, Журић Филип, Томовић Душан, Дробња Светозар, Лашић Митар. Убијен на звјерски начин. Љеш пронађен у „Пасјем гробљу“ — Колашин.

ЕМБАРГО НА ЗЛОЧИН

Високо ценећи вашу активност на објављивању имена и података жртва партизанског и комунистичког терора у рату и у вези са ратом, молим вас да објавите и податке о мом оцу које вам достављам.

Мој отац Живан Обрадовић, рођен 1914. год. био је од почетка 1945. год. на дужности председника Народног одбора села Кукојевца, моравског села 15 км. источно од Краљева. Није био политички обојен али је на ту дужности изабран на предлог старијих људи као способан и поштен човек у кога народ села има поверење. Обављао је послове за потребе власти и војске али је и штитио мештане од претеране пљачке и пројдрљивости нове државе.

10. јула 1946. године, док је још био на тој дужности, у поноћ је дошло неколико наоружаних војника нове војске који су га одвели, наводно, у општину да би обавио неке послове за њих. Међутим кући се вратио није. Након 7—8 дана његов леш је пронађен у беспућу Гведићких планина, у селу Госачица, око 12 км. даље од родне куће. Тело је било унакажено а глава одсечена и без главе је и сахрањен.

Власт није хтела да да никакво обавештење, све је стављено под ембарго и тај злочин је остао прекривен велом тајности до данашњих дана.

Оно што се зна је да је злочин извршила јединица злогласног капетана партизанског зликовца Редоша Капаревића родом из чајачког краја и да је све режирала а вероватно активисткиња из Чукајевца Живана Мајаревић, која сада живи негде у Краљеву.

С поштовањем,

Драгомир ОБРАДОВИЋ, старији син пок. Живко

**ЗЛОЧИН И КАЗНА ГЕНЕРАЛА
МИХАИЛОВИЋА (8)**

ФЕЉТОН

ОДБРАНА И ПОСЛЕДЊИ ДАНИ

Последњи напад државног тужиоца прилично је осветио изгубљеног Михаиловића. Осетио је да се не ради више о животу, већ о части и имену. Зато је у својој одбрани далеко прибранији и присебнији него што је то био током целог суђења. Није искључено да су смањене дроге и тортуре.

Комунистичка правда и пропаганда имале су довољно разлога да од светских форума сакрију Михаиловићеве речи. Зато су прекинуле сваку радно везу, забраниле сваку репродукцију. Оно што је из одбране дошло из Лондона, били су само делићи пропуштени и преломљени кроз призме комунистичких преводилаца или цензора.

У свом образложењу предлога о смртној казни државни тужилац подвлачи да је „општа линија свих оптуженика у току рата и окупације била јединствена“. По лошој људској навики и комунистичкој логици већег подвлачења навода који су мање истинити тужилац наставља: „Та јединственост опште линије рада свих оптужених слуга и помагача окупатора показала се у току претреса јаснијом него што се могло видети из саме оптужнице“. И тако, што комунистички тужилац ту „јединственост опште линије рада“ јаче истиче, ми је видно све мање, а и у усменим исказима, и у писаним доказима.

Оваквим општим констатацијама које ви-

ФЕЛТОН

се у ваздуху и у комунистичкој дијалектици тужилац излази и из граница своје сопствене оптужнице. У оптужници само повезује разноврне групе окривљених, без икакве везе у животу или у делима, увек ради евђега пропагандистичког ефекта, и у земљи и у слободном свету. Пошто су везе између националиста и квислинга остале недоказане, тужилац ту празнину попуњава својим тврђењима, из којих би произишло да је те везе открио судски претрес, који их није ни расправљао, а још мање расветлио.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ВИШНСКИ

Тим путем комунистички правници две хетерогене и увек завађене групе узимају као део исте целине, или исте завере, иако у свим судским такозваним документима нема ниједног јединог, који би указивао на било какво јединство акције, чак ни намере. А то питање саучесништва ради света и пропаганде у њему, које је по себи значило смртну пресуду, браниоци нису отворили, нити то могли, док га полусвесни Михаиловић није ни схватио. Међутим, то вештачко саучесништво било је први знак за узбуну и протесте слободних правника света, који су одлично знали да између српских националиста и окупаторских слуга везе није било, нити је могло бити.

У свом завршном нападу југословенски Вишински наводи „да су Михаиловићеве злочине доказани путем прочитаних хиљаду писмених докумената, од којих сваки потврђује све ставове оптужбе“. Место „хиљаде докумената“ прочитано је свега неколико разноврних писмена, најчешће фалсификованих, како би их страни новинари, преко својих комунистичких преводилаца, што пре пренели у канале светске јавности. Међу свима њима нема ни једног јединог са стране одбране, чак ни оних који су били у судским списима, а Михаиловић тражио да се извуку на видело.

Један од тих сакривених доказа, су Михаиловићева упутства свима његовим командантима за припремање напада и општи на-

пад на окупаторске гарнизоне. Даљи сакривени докази, далеко важнији од тужиоцевих измишљених „хиљаду доказа“, чине извештај америчких и британских сведока и обавештајаца из Михаиловићевог штаба и покрета. Оба су суду предата пре отварања претреса, и то први директним, а други дипломатским путем. Губљење или сакрицање од јавности доказа такве природе баца ружну светлост на целу „хиљаду тужиоцевих списа“. Али без обзира какве су природе, Михаиловићу и његовим браниоцима показани су само неколико, и то они, који су носили злоупотребљени Михаиловићев бланко потпис, и ништа више.

После оваквог увода, државни тужилац, света и пропаганде ради, нарочиту пажњу поклања свом тврђењу „да су у националном ослободилачком покрету учествовале широке народне масе, те да сви учесници нису били комунисти“.

Иако тај чисто комунистички покрет није био ни национални, ни ослободилачки, истицање везе с „народним масама“ има за циљ да сваку борбу против комунизма претвори у борбу против народне целине, а то значи — у несумњиву издају. Док на суђењу које и свет прати партизански параван стоји испред комунистичког тела, у својим партијским списима или извештајима Москви, комунисти су много искренији. Ту отворено одају да им партизанско име, маска или народно одео, служи за прикривање комунистичког залеђа, тежње и тактике.

Свету су већ познати многи комунистички расписи, наредбе, упутства о раду или терору, нарочито они који носе Титов потпис. Сви они оповргавају сва пропагандистичка идентификовања народа и комуниста под фирмом партизана. Несумњиво је да су многе некомунисте чак и антикомунисте усташки погроми отерали у шуме или збогове националистичке или комунистичке, до којих су се домогли. Али сви они, који су случајно упали у комунистичке азиле, морали су се прилагодити комунистичкој вољи, сили и терору, постати што пре комунисти или изгубити главу, као што су их погубили и многи доучени комунисти, који се с терором и подметањима нису слагали.

Уз своје честе епитете из мрачне школе Вишинскога, комунистички тужилац подвлачи

„огромне жртве српског и осталих народа Југославије, које су пале од Михаиловићевих људи и осталих оптуженика“. Тим путем комунистички тужилац жели да изједначи Михаиловића с Павелићем, а српске националисте са хрватским погромлијама, иако нема Хрвата, изузев погромлија, који би се на Михаиловића могли пожалити. Такав грех не би могли импутирати чак ни Недићу да га пре суђења нису убили, јер нема Хрвата који је под његовом управом страдао зато што је члан хрватске нације или католичке цркве.

СУМЊИВИ ЗНАК ЈЕДНАКОСТИ

Многе стотине Хрвата и Словенаца, који су остали у Београду и после окупације, тражиле су прелаз у православну веру, протестујући и тим путем против насилног преваравања Срба у Хрватској, на основу заједничког плана папе Пија XII Преверитеља и надбискупа Степинца. Српска црква умолила их је да све молбе одложе за послератне дане, како ни тим путем не би дали никаквог повода за нападе. У том циљу да се одговорност кривих не би преваливала на недужне суграђане били су једнако исправни и шеф владе генерал Недић и шеф цркве митрополит Јосиф. Михаиловић је то тим више био што је духовно припадао претратном Народном фронту и братству с Хрватима, а у свом покрету имао и нешто Хрвата.

Противно свом циљу да иза терористичке комунистичке мањине од непуне две хиљаде чланова пре рата пребази огромну већину народа, тужилац признаје „да су уз Михаиловића биле све бивше политичке партије Југославије... и српске и хрватске и словеначке“. У тој вези, свакако ради доказа „реакционарног савеза“, он и набраја свих пет српских политичких странака: демократску, радикалну, земљорадничку, социјалистичку и народно-југословенску. Изоставља само републиканску странку, иако је ова цела, изузевши Јаше Продановића, биле у Михаиловићевом покрету, чак и прва у спонтаним таласима народног отпора, често и на њиховом челу.

Дотичући нехатно тај убедљиви политички домен и народни барометар, тужилац помиње и политичке партије Словенаца и Хрвата, на челу с др. Мачеком, све у савезу с Михаиловићевим покретом и — издајама. Према томе, око Михаиловића, а не око Тита, биле су груписане све југословенске политичке партије, и демократске, и либералне, и социјалистичке и сељачке, и радикалне и конзервативне. Изузетак су чиниле само две: комунистичка и усташка, два иначе стара терористичка савезника из дана Стаљиновог и Хитлеровског споразума, па чак и годинама пре њега, а делом и после и за време рата.

Да би свету доказао како народ није био тамо где су биле реакционарне партије, које су га „заовдиле“ тужилац се поново враћа на болесно место, идентификовања народа и комуниста преко „партизанског“ места. Такво „признање“ импутира чак и самом Михаиловићу, како би цео свет што јасније видео комунистичку народну целину. Према самом тужиоцу признање гласи: „У партизанским јединицама нису били само комунисти, него народ“. То измишљено признање тужилац чак и изокреће против рба Михаиловићева браниоца, иако се они на том питању нису ни задржали из простог разлога што им то нису дозволили, ни свемоћни комунистички тужилац ни његов суд.

BEKANNTMACHUNG

Am 10. Dezember 1942 wurde bei Zlotova, Bez. Petrovac, in Anwesenheit meines Mannes als Feldwebel der Deutschen Wehrmacht durch Besonderebefehl des Draža Mihajlović ermordet.

Am 13. Dezember 1942 wurde an der Bahnstrecke Pazarovac - Petrovac eine Brücke von Mihajlović-Banditen in die Luft gesprengt und Fernsprecheinrichtungen zerstört.

Als Vergeltungsmassnahme wurden am 15. Dezember 1942

50 DRAŽA MIHAJLOVIĆ-Anhänger

erschossen. Unter ihnen befinden sich:

- Der Hauptmann I. Kl. Radovan Stojanović, geb. 19. 8. 1907 in Cetinje, der Bezirksvorsteher aus Zagubica Dejan Ljučić geb. 25. 9. 1896 in Zluc, der Hauptmann Lazar Mihajlović, geb. 31. 3. 1895 in Gradac, der Hauptmann II Kl. Dimitrije Marić geb. 20. 10. 1910.

Der Kommandierende General und Betriebsleiter in Serbien
GEB. BADER
der Stadt der Deutschen.

СПОПШТЕЊЕ

10 децембра 1942, убијен је, у зграду своје службе, један народник Новачко оружано сале од стране приватника банде Драже Михаиловића над Златова, сред Петровац.

13 децембра 1942, бацан је у ваздух један мост на железничкој прузи Понарењак — Петровац од стране Михаиловићевих бандита, и обокни су телефонски стубови.

Сходно мерама одмазде стрељано је 15 децембра 1942

50 присталица ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА

Међу онима се налазе:

- капетан I класе Радван Стојановић, рођ. 19 VIII 1907 на Цетинју;
- средњи начелник II Жагубице Дејан Ључић, рођ. 25 IX 1896 у Злучу;
- капетан Лазар Михајловић, рођ. 13 III 1895 у Градацу;
- капетан II кл. Димитрије Марић, рођ. 20 X 1910.

Београд, 17 децембра 1942 год.

БАДЕР с. р.
Државни генерал
Комунистички војвода и Војводиња
у Србији

BEKANNTMACHUNG

Am 14. 12. 1942 wurden Jovanica, Bezirk Zagrebica, durch Aufständische des DRAŽA MIHAJ OVIĆ 4 deutsche Angehörige der Organisation Todt ermordet und i. verurteilt.

Gemäss Ankündigung des Kdr. Generals und Befrh. in Serbien wurden als Vergeltung am 26. 12. '42

250 Draža Miha i lović-Anhänger

erschossen. Unter Ihnen befinden sich folgende Führer:

- Branković Gradimir, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Janićević Čedo, 18. 12. 1907, 14. 12. 1942, in Serbien
- Josić Uroš, 18. 12. 1907, 14. 12. 1942, in Serbien
- Levičević Božidar, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Levičević Božidar, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Radović Nikola, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Radović Nikola, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Stojanović Aleksander, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Stojanović Aleksander, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien
- Stojanović Aleksander, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, in Serbien

Dies ist ein weiterer Erfolg der Widerkämpfe des DRAŽA MIHAJLOVIĆ

САОПШТЕЊЕ

Према издању Битовничког РАЈНЕ МИХАЈЛОВИЋА убили су у Јанковцу, српс Жугубица, 14. 12. 1942, 4 немачка припадника Организације ТДТ, а уједно и др. лт.

Свако од нас Команду наг генерала и Заведника у Србији, страљано је на камену, 26. 12. 1942.

250 ПРИСТАЛИЦА ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА

Među ovim se nalaze sledeći ljudi:

- Branković Gradimir, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Janićević Čedo, 18. 12. 1907, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Josić Uroš, 18. 12. 1907, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Levičević Božidar, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Levičević Božidar, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Radović Nikola, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Radović Nikola, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Stojanović Aleksander, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Stojanović Aleksander, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji
- Stojanović Aleksander, 11. 11. 1904, 14. 12. 1942, u Srbiji

И ово је плод Битовничког рада ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА.

Сва акта суђења прошла су кроз све комунистичке цензуре, које радо објављују све што им годи. Међутим, у њима нећемо нигде наћи ни такво Михаиловићево „признање“ нити чак отварање самог проблема, а још мање расветљавање. Радило се искључиво о питању: да ли се Михаиловић борио против комунистичке идеје као такве или само против југословенских комунистичких противника и њихових метода? Али чим је одбрана то питање отворила, тужилац и суд су нашли начина да га затворе, како би на крају крајева доказали да су комунистички збегови представљали народну целину. Нетачне наводе из записника, које смо у тој вези раније дотакли, тужилац допуњава и тим необичним путем, јер ће благонаклоњена светска штампа његове наводе узети за истину, иако су најобичније процесно подметање.

КЉУЧ У ТИТОВОЈ ЛОГИЦИ

Пошто су тих дана у Паризу вођене дискусије између четири министра четири велике силе, у вези мировног уговора и репарација, то је и на том процесном сектору ваљало доказати, какве су силе у Југославији биле и Титова армија и Титови ослободιοци. Зато и у свом последњем нападу на Михаиловића и његов покрет тужилац оживљава Черчилове приче из Техерана о четрдесет дивизија које су комунистички хероји приковали за Југославију“. У том замаху не утиче на комунистичког тужиоца ни чињеница да је те баснословне Черчилове бројеве оспорио сам Стаљин, његов тадашњи идол и сунце, свводећи их на свега седам дивизија. А затим, те су дивизије биле стварно приковане за богате долине Србије, где тада Тита није уопште ни било.

Да би у свом верном имитирању учитеља из Москве био што ближи својим фетишима, тужилац с поносом чита и Титове расписе из 1942. године, у којима, према његовој правој логици, леже сви кључеви. Док такво позивање на највеће изворе знања и истине, који увек леже у диктатору, макар био и ограничен и неписмен, оживљава дане процеса из Москве, за нас све то значи доказ више против комунистичких процесних превара. Тај доказ даје Титово признање у тим старим

ратним расписима из 1942, да је цео његов партизански покрет значио обичну камуфлажу или зелену доламу, испод које се крије комунистичка клика и њене терористичке методе, увек у име народа или широких народних маса“.

У завршној речи, далеко више него и у самој оптужници, подвлачи се саучесништво између Михаиловића, југословенске владе чији је члан био, Америке и Британије, у заједничким издајама и колаборацији с Немачком, и то увек преко Михаиловићевог покрета, па чак и преко саоптуженика, какви су Динић и Јонић. Да би све то Молотов и Вишински у Паризу боље искористили, њихов комунистички грамофон из Београда истиче да су у мрачни посао колаборације с непријатељем умешане и британска и америчка влада „које су преко својих делегата Михаиловића гуркале на сарадњу с окупатором“.

Завршној речи овог тужиоца комунистички записник поклања четрнаест пуних страница, без једног јединог ретка из речи, две Михаиловићева браниоца, које су трајале дужи, и за свет и истину биле далеко значајније. Њих заборављају и страни дописници, преносећи у своје матице само оно што им излиферују комунистички преводиоци и цензори. Целу Михаиловићеву последњу реч комунистички записник своди на две и по странице, и то само о везама с осталим националним вођама балканских народа или мађарске опозиције. О свим осталим проблемима и односима између обе гериле с једне, и окупатора с друге стране, комунистичке архиве не одају ни једну једину Михаиловићеву реч, иако је он пуна четири и по сата, у последњој речи, говорио о томе, а не о везама с Велчевим, Зервасом, Пренк Пајом, Маниуом, Ујсашием и др Мачеком.

Поред неколико прокомунистичких страних новинара с комунистичким преводиоцима и цензорима, Михаиловићеве речи могла је чути само одабрана комунистичка публика или клика. Док неки страни филокмунисти наводе да је за цело то време у судској сали владао мир, обавештења из меродавнијих извора одају сасвим другу слику. Извештани комунисти или агенти сваку Михаиловићеву реч пратили су својим бестијалним гримаса-

ФЕЉТОН

ма или изразима, показујући рукама на танки врат који ће ускоро пререзати или на сличне своје садистичке инстинкте, које садизам и дивља мржња не могу сакрити.

Док су у „ослобођеном Београду“ такве слике и сцене пратиле нову правду, сетимо се сада старе правде бивше Аустро-Угарске, коју су Срби праисконски мрзели и нападали, не слутећи да ће им, преко Москве, правду делити далеко гори људи и мрачније судије. На велеиздајничком процесу у Загребу, 1908. године, британску јавност представљао је Ситон Ватсон. Он нам прича у својим извештајима са суђења: „Један агент често је правио дивљачке гримасе и покретом руке показивао шта све чека велеиздајнике Беча“. Поштени британски новинар и историчар зграњава се над том сценом, док његови наследници из истог лондонског „Тајмса“ о свему томе не кажу ни речи, иако се није радило само о једном дивљаку, већ о десетинама далеко горих. То све, четири пуне деценије доцније, не само што неће видети и осудити новинарска савест Запада, већ то неће осудити ни Ватсонов син тада већ професор историје, велики либерал и велики фалсификатор истине о Михаиловићу“.

ЧАСТ ИСПРЕД ЖИВОТА

Испред своје ломаче Јан Хус је видео само једну погурену бабу или „блажену простоту“ с нарамком грања, како би ватра била што јача. Испред Михаиловићевог погледа за време његове последње одбране низали су се читави редови блажених простота, на челу с комунистичком штампом и пропагандом, с комунистичким агентима, тужиоцима и судијама, па чак и с приличним бројем страних либералних новинара. У таквој атмосфери губе се и највећи правници а камоли измрцварене људске сенке.

Последњи напад државног тужиоца прилично је освестио изгубљеног Михаиловића. Осетио је да се не ради више о животу, већ о части и имену. Зато је у својој одбрани далеко прибранји и присебнији него што је то био током целог суђења. Није искључено да су смањене и дроге и тортуре, кад је цело суђење текло по комунистичком плану, а свет дознао само оно што је ширила црвена пропаганда.

Комунистичка правда и пропаганда имале су довољно разлога да од светских форума сакрију Михаиловићеве речи. Зато су прекинуле сваку радио везу, а забраниле сваку репродукцију. А оно што је из одбране дошло до Лондона били су само делићи пропуштени и преломљени кроз призме комунистичких преводиоца или цензора. То све не чини ни два процента Михаиловићевих исповести из целе одбране која је трајала четири и по сата.

Према недовољним подацима из круга бранилаца, и Михаиловића и осталих саоптуженика, највећи део Михаиловићеве одбране везан је за неколико најспорнијих проблема, до којих је комунистичка правда највише држала, како би Михаиловића што теже изобличила, а цео његов покрет представила као устанак против свог народа, а не против окупатора. У самом уводу Михаиловић је подвукао и разлоге свог неслагања с југословенским генералитетом и политиком предратне владе. Док су се други више плашили Совјет-

ске Русије, он је главног непријатеља и рушиоца Југославије видео у нацистичкој Немачкој. Ту је и први разлог који обара све претпоставке о било каквој Михаиловићевој симпатији према Немачкој, старој или новој, а још мање о колаборацији с њеним освајачима.

Михаиловић је у својој одбрани оживео и дане припремања отпора, као и устанка против окупатора силе, подвлачећи да су борбе отпочеле код града Лознице, а затим се пренеле широм целе западне Србије. Том приликом Михаиловић је често понављао да су борбу отпочели његови одреди под вођством његових официра, не поричући ни комунистички удео у саставу српских националиста и сељака. Оживљава и своје састанке и споразуме с Титом, које нико није дуго поштовао изузевши њега самог, све до дана кад су комунисти своје оружје окренули против његових националиста.

Ако је грађански, братоубилачки рат све више узимао маха, то је све било кривица других и свима позната филозофија комунистичке странке која гласи: што горе то боље. Упоредљује Хитлеров закон о стотини за једног, с једне, и терор својих противника по националним селима и домовима, с друге стране. Закључује да су последице два уједињења зла биле једнако страховите, парализујући све те народни отпор и одлуке. Зато је увек тражио прилику да се братоубилачком рату учини крај, како би народни удари што теже погађали окупаторске силе.

У тој вези Михаиловић је дотакао и све кораке које је предузимао и код своје владе и код британских делегата у свом штабу, изражавајући своју спремност да се још једном састане с Титом, и народ поштеди од даљих пустошења и последица планског терора. Тај део своје одбране завршава наводима да је за отварање грађанског рата и преношење целе борбе с националног на класни терен мање крив од свих других фактора у свету. Све то он никада није хтео или желео, наредио или помогао. Колико је у том погледу Михаиловић био недужан, навео је и овај случај, или, боље рећи, критику његовог хришћанског и официрског става, у великом домаћем злу или вртлогу. „Рекоше ми једног дана, — излаже Михаиловић — да је штета што ја нисам постао патријарх, а наш патријарх Гаврило вођа народне гериле. Залеђе ове критике било је у томе што сам у помирљивости и праштању ишао даље и од највећих хришћана, какви су сигурно наши патријарси. Да су други такви били, Немци би нас теже осетили, а упокојене десетине хиљада наших врлих домаћина биле би с нама, без икакве потребе да бели Београд место нас осваја совјетски генерал Толбухин.“

ВАСПИТАН ДА НЕ ВЕРУЈЕ НЕМЦИМА

Дотичући се Совјета, Михаиловић је нагласио да је за Совјетску Русију имао много симпатија све док га нису разочарали сами домаћи комунисти. „Некада сам веровао да се у Русији родило нешто ново, велико и боље, као што је боље изникло из француске крви и револуције. Зато нисам ни избегавао везе са својим совјетским колегама, које сам срео у Софији и Прагу. Али моја вера прешла је у неверу.“

Зато нисам хтео комунизам у Југославији, а мој народ хтео га је још мање, нарочито кад се уводи путем и методама, које су необичне и у миру, а камоли у рату за национални опстанак.“

Пошто су борбе око реке Неретве пречесто узимане као одраз Михаиловићеве сарадње с Немцима, то је Михаиловић у тој вези навео: „Васпитан сам и у свом дому и у свом позиву да Немцима не верујем, чак ни онда кад би нам доносили поклоне, а не бомбе. Непријатељска осећања из првог рата пренео сам и у други, и то с једнаком одлучношћу, радило се о Кајзеровим или о Хитлеровим генералима. Ето зато нисам хтео да им се предам ни овог рата, као што им се нисам предао ни прошлога. Против њих сам се борио колико сам знао, могао и умео, не мислећи никада на сарадњу, већ на ослобођење народа. Да су ме савезници помогли оружјем, ја га против браће не бих окретао, чак ни онда кад бих окупаторе избацио из земље. Власт и слава које памте из крви и суза не доносе ни мир, ни срећу, ни народима, ни властољубивима.“

На крају своје речи Михаиловић је подвукао: „Ја знам да победници у једном рату, био он национални или грађански, немају много милости према побеђенима. Знаш и то да је моја савест мирна, јер нема људског створења, а камоли шефа једне гериле, који би на мом месту боље чувао и очувао и своју савест, и своју дужност, и своју душу.“ То су биле последње Михаиловићеве речи из последње одбране на његовом страшном суду. Затим је мирно сео и глави наслонио на скоро увеле руке, не плашећи се смрти, али плашећи се страховитих тортуре, кроз које ће поново проћи, пре него што га небо не ослободи свих земаљских мука и животињске људске мржње.

Дописник лондонског „Тајмса“, иначе познати либерални левичар и фило—титиста, уз своје пристрасне извештаје са суђења од 12. јула 1946. додаје:

„Михаиловић је говорио без беседничке позе, без икакве срџе на своје противнике и личне непријатеље, течно и детаљно. Био је пред нама војник по професији, који у својој пуној једноставности даје свој дневни извештај. Показивао је пуно поштовање према суду и пуно праштање према гомили. Зато се за све ово време није чуло њено урлање. Слушала је одбрану у пуној тишини. Двојица других лондонских сарадника, у својим листовима од истог дана, додали су: „Своју реч завршио је око пола ноћи, прецизно и достојанствено. И све док реч није престала, гробна тишина владала је у судској сали.“

Према овим лондонским изворима Михаиловићева последња реч на стравичном комунистичком суду гласила је:

„У првом светском рату био сам рањен и више пута одликован за храброст. На бојном пољу, у непрекидној борби, био сам и остао целог време рата, иако су одмори били дозвољени и могући. Никада нисам био суров ни према непријатељу, још мање према својима.“

„Као војни аташе између два светска рата био сам један од мало нас, који смо посећивали и совјетске амбасаде. Нисам никада био присталица нашег старог режима. Чак сам и тражио погодну време за отворени протест. Али наш генералштаб био је и корумпиран и неспособан за било какве сличне подухвате.“

Непосредно пре овог рата био сам у при-

јатељским везама с мајором Кларком бри танским војним аташеом. Та веза била је до вољна да ме генерал Недић као министар војни казни с тридесет дана затвора.“

„Немце сам и презирао и мрзео због њи ховог традиционалног непријатељства према мом народу. Забрањивао сам све нацистичке састанке. Предузимао сам све могуће да з борбу припремим и оспособим нашу омладину. Знао сам да ће борбе бити. Зато сам хтео и да модернизирам нашу војску. Али и та ле па жеља донела ми је још једну казну.“

„Кад је дошло до овог рата и наш с фронт пребрзо распао, остао сам са народом, чији је борбени дух угрозила ненадана капитулација. Тешко наслеђе две пуне деце није народа или распада осећали смо сви. Домогао сам се шуме и планина, позивајући свој народ да сакрије што више оружја. Одлучио сам се да продужим прекинуту борбу и спуштеном заставу дигнем из прашине. И так сам постао први побуњеник и герилац против Хитлерове свемоћне империје.“

„У тим данима само Британија и ја били смо још у рату против заједничког непријатеља. Своју војску прогласио сам за југословенску армију. Известан део мојих потчињених команданата сматрао је да морамо обновити не југословенску већ само српску војску, која се по планинама и окупљала. Убедио сам их у величину Југославије као државне заједнице и идеје, без обзира на тешке и неслушене ратне издаје других. Моји команданти су се покорили мојим схватањима, која су нерадо примили.“

„По уласку Совјетске Русије у рат појавили су се и партизани. Отпочеле су и борбе, а с њима и немачке репресалије. Неки од мојих људи молили су ме да борбу одложимо. Међу првим успешима било је и хватање и разоружавање десет тешких пљачкаша. Били су то партизани, које су сељанке оптужиле за многе пљачке и испаде по селу. Вратио сам им слободу са строгом опоменом да је никад више не злоупотребавају ради личног благоутробља.“

„С Титом сам имао три састанка, на које сам дошао отворена срца. Изразио сам му своју наду да бисмо могли доћи до неког општег споразума. Било је грешака и судара с обе стране. Тако нам је цело то време разговора прошло већином у међусобним оптужбама. Једва смо се растали а битка је опет отпочела.“

ПРАКСА У „ПОДЗЕМНОМ“ РАДУ

„Немци су крајем лета 1941. почели да се повлаче из Србије. Тада сам одлучио да их нападамо, без одлагања. Према томе, није истина да сам икада издао икакву наредбу о ненападању, већ, напротив, о нападању, што нам показују и тада отворена бојна поља.“

„Нисам имао ратног материјала, јер су оскудне резерве у борби истрошене. Ето, услед тога саветовао сам многим својим официрима који су хтели да ми се придруже у борби: остајте у припреми и чекајте док вас позovem.“

„Мој први додир са светом изван југословенских граница била је посета совјетском посланству у Софији. До даљег важног додира дошло је путем радио апарата који је некакo скрпио један од аматера из мог штаба. После успостављања те везе са слободним светом дошао је из Британије капетан Хадсон. Донео ми је савете да не дозволимо претварање националне борбе у борбу за Совјетску Русију или комунизирање државе. Додао је и

BEKANNTMACHUNG

In Ausübung ihres Amtes wurden am 27. bzw. am 22. 11. 1942
die Herren: Milošević, Sava, Djerđević, geb. 2. I. 1896 in Zepin,
und der Bezirksmeister von Matulje, Kreis Krabovac, Name Zlatko Jukić,
geb. 1892, erschossen.

Ankündigung des Kdr. Generals und Befehlsh. hers
wurden als Verurteilung

DRAŽA MIH. JLOVIĆ ANHÄNGER erschossen.

Unter ihnen befinden sich der ehem. Kreisvorsteher in
Podgorica, Milan Karić, geb. 12. 10. 1896 zu St. Pije,
der ehem. Ortsvorsteher von Brus, Starilo
Stojimirović, geb. 7. 1899 zu Kamenovo, Bez. Sava,
der ehem. Bürgermeister von Brus, Mate Sanković,
geb. 27. 7. 1903 in Budilica, Bez. Kopaonik und
der Bauer Stjepan Zeradjanin, geb. 1911 in Rog-
gavina, Bez. Aleksandrovac, der Kurierdienste für einen Be-
trieb der M. geleistet hat.

Der Militär-Berichtsjahresbericht
des MEYERER
und des Reichswehr-Ministers

САСПШТЕЊЕ

Присталице ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА
убили су 17. по ноћу 22. новембра 1942. год. на
вршењу дужности:

начелника земаљског, Округа Крушевог, САВЕ
БОРЂЕВИЋА, рођен 8-1-1896 у Негову и др.
седника општине Крушевске, Округа Крушевског, МЛА
ЖИВАДИНОВИЋ, рођеног 1892 год.
У смислу стављања Командујућег генерала Заповедника
у Србији стрељано адм. одмах.

20 присталица ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Имећу оних стрељаних су:
бандничар Округа позаречког, МИЛА АЛАЊИЋ,
рођен 12-Х-1896 у Сопљу,
бандни савезничар у Брусу, СТАНОЈИЋ ЈОЈИМИ-
РОВИЋ, рођен 11-7-1899 у Календову, Срепац,
бандни председник општине у Брусу, МЛАДОМАНОВИЋ,
рођен 27-VII-1903 у Славковима, Срепац, командир
Срепацких ЗЕРАЊАНИЋ, рођен 1911 у Славковима,
Срепац, командир Куратељског одреда у Славковима,
Једног војвојводе ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА.

У овом случају
МАЈСЕР,
и др.

донета упуства да се цео покрет отпора у
држави мора ставити под моју команду.

Кад сам своје јединице послао на све
стране, ради обједињавања својих снага,
партизани су их напали. У таквим подвизима
изгубили су своју територију и били принуђе-
ни да напусте Србију. Ја сам све то унапред
предвидео јер су их предводили људи без
сваког животног или националног искуства.

„Велика је неистина да сам икада иједног
јединог партизана предао Немцима. Према
томе, за све такве приче срамота лежи на
сведоку који је искористио против мене и
који је на своју срамоту био колаборатор.

„Немачке репресалије биле су страхови-
те. Гледао сам читава села у пламену. Мојих
5000 људи били су нејаки према пет немачких
дивизија са најмодернијим оружјем. Тражио
сам инструкције од владе у Лондону али их
никада нисам добио. И тако сам на своју руку
и одговорност с двојицом пратилаца отишао
на састанак с непријатељем, који су сами тра-
жили. Сви смо узели бомбе за случај немачке
повдале, с којом смо рачунали.

„Немци нису били вољни да преговарају
већ да диктирају. Све што смо од њих могли
чути било је тражење наше безусловне пред-
аје. Такав став ме изазвао. Подвукао сам да
се борим за своју отаџбину, те ту борбу као
ратници и људи морају да схвате. Стално сам
се плашио да би неки од моја два пратиоца у
свом револту и тим жучним објашњењима
могао да откачи бомбу. Понудише и вино. По-
нуду сам одбио јер нисам хтео с њима ни ви-
но да пијем. Рекао сам енергично да с капи-
тулацијом не смеју рачунати, јер ћу борбу на-
ставити и радије погинути него се предати. И
тим су наши разговори завршени. До при-
мирја није никад дошло. То је, ето, тачан пре-
глед свега што се збило том приликом. Један
од сведока, наоружан против мене, све је то
измешао, а присутан није ни био.

„Непосредно после овог догађаја Немци
су напали мој штаб на Равној Гори. Ту су мно-
ги од њих и погинули. Ја сам се пробијао кроз
њихове линије. Једном приликом прођоше
пored мене, на свега неколико метара. Био
сам покривен лишћем.

„Неки од мојих команданата, против моје
наредбе, склизнули су у колаборацију. Други
су водили међусобну борбу. Неки су и поку-
шали да ме смене у улози шефа народног от-
пора. Бурић, сада пуковник у Титовој војсци,
који својом против мене, одбио је да из-
врши више мојих наредаба о саботажи. На
крају свега, његови сопствени војници окре-
нули су се против неке жене Вере Пешић, ко-
ја је живела у његовом штабу. Убили су је. И
тек тада, мој мајор Бурић оде у Титове редо-
ве.

„Комунисти су имали двадесет година
праксе у подземном раду. Морао сам да
ствари гледам и примам какве су биле и да
их побољшам уколико могу. Имао сам пре-
многo тешкоћа, а премало времена да бих
спровео све што сам хтео и организацију по-
ставио на здраве ноге.

„Није истина да сам икада игде имао ијед-
ног свог представника у италијанској коман-
ди.“

„НАПУСТИЛА МЕ БРИТАНСКА МИСИЈА“

„Нисам никада и нигде наредио било как-
ву акцију против грађана, нити бих такве по-
ступке икада могао одобрити. Чак не могу ни
да верујем да се икад шита од свега тога де-
сило, што сам на овом суђењу чуо. Чак не ве-
рујем да се то могло десити или десило ни у
једној јединој од свих мојих јединица. Црне
тројке биле су потребне да бих увео ред у
своју средину и своју властиту организацију.
Али у било каквом убиству без суђења нисам
никада учествовао у било којој форми, нити
бих то могао по својој природи и савести.

Покушао сам да успоставим везу с наве-
деним лицима из суседних земаља. Имао сам
намеру да се сви повежемо у једну демок-
ратску балканску организацију. Пуковник Бе-
ли гледао је са симпатијама на успостављање
веза с генералом Зервасом у Грчкој. Али
британске власти то све нису желеле. Одбио
сам да примим оружје од румунске владе; и
то због њиховог услова да обуставим борбу
против Немаца. Прави циљ свих ових мојих
веза био је борба против Осовине.

ФЕЉТОН

Суду скрећем пажњу на Хитлерову поруку
Мусолинију, у којој подвлачи да сам ја најве-
ћи непријатељ Осовине, који једва чека свој
дан за удар...

Британска мисија напустила ме. Амерички
пуковник Мек Дауел, остао је са мном. Рекао
ми је да је моја даља борба против Немаца
мање важна од мог присуства у народу и с
народом.

Са седамдесет процената својих људи,
болесних од тифуса, губио сам све више сво-
је темеље. Совјетска армија примицала се
све ближе. Све моје жеље да се с њом пове-
жем остале су узалудне.

Мој други састанак с Немцима, у заједни-
ци с пуковником Мек Дауелом, имао је за
циљ преговоре о предаји Немаца и њиховог
оружја, а не о сарадњи. На сарадњу нисмо
мислили никада, најмање тада. Никада, па ни
тада, нисам наредио било какво легализира-
ње својих трупа.

Надао сам се да ће на крају овог рата до-
ћи до неке врсте народног плебисцита целе
нације.

За себе нисам никада ништа тражио.
Француска револуција дала је свету основна
људска права. И руска револуција дала је не-
што ново. Али ја нисам хтео да 1941. почнем
ту где су они почели 1917.

Нисам никада желео враћање стања старе
Југославије. Време и прилике били су про-
тив мене. Био сам само војник који је органи-
зовао отпор Осовини у својој отаџбини и
спремао устанак против окупатора на целом
балканском сектору. Упао сам у вртлог дога-
ђаја и у вихор новог словенског јединства, за
које сам некада био, док сам ствари кроз
снове гледао.

На раскрсници између комунистичке ре-
волуције, назване руске, и западне демокра-
тије с којом је био и остао мој народ, ја сам
се приволео овој. Ако је прва добра за друге,
ова је боља за нас, јер је наша била и остала.“

„Јасно ми је да против себе имам јаке
конкуренте, комунистичку партију, вичну све-
му, која тражи своје циљеве без сваког ком-
промиса. Сумњиче ме за све. Али ја сам те
несреће био и пре њих, под својом а не ту-
ђом владом. И она ме некада сумњичила за
све могуће или немогуће везе с тајном служ-
бом или сервисима, непријатељским или са-
везничким.

Веровао сам увек да сам био на правом
путу. Зато сам позивао и стране новинаре и
совјетску војску мисију да на извору самом
све виде и све опишу, јер није ничега било
што добри људи, нарочито савезници, не би
смели видети и знати.

Судбина је према мени била без милости.
Убацила ме у своје вихоре. Много сам хтео,
много сам предузео и много веровао. Зато су
светске буре и олује однеле и мене и моје
дело. Нека суд у савесну оцену узме све што
сам навео, истине и историје ради!“

ВИДЕО КАСЕТЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

Производња: Маркетинг СПО све касете су у трајању преко 150 минута.

Садржај касета:

КАСЕТА 1.

„КО ЈЕ И ШТА ЖЕЛИ ВУК ДРАШКОВИЋ“ — интервју председника СПО-а Вука Драшковића (разговор води Душан Богдановић ТВ Нови Сад). Разговор је илустрован најзначајнијим промоцијама и аутентичним говорима Вука Драшковића у периоду пролеће-лето 90 године.

КАСЕТА 2.

„СВЕТСКИ САБОР СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ“ — први део.

Садржај: отварање Сабора, саборска Беседа председника СПО-а Вука Драшковића.

— Повеља о помирењу Срба, говори Милан Комненић, председник Извршног одбора СПО-а.

— Колаж најзначајнијих промоција СПО-а у градовима Србије лето-јесен 90 године.

КАСЕТА 3.

„СВЕТСКИ САБОР СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ“ — други део.

— Поздрави и говори делегата и гостију из земље и иностранства (Аустралија, САД, Канада, Европа).

КАСЕТА 4.

САБОРИ (ПРОМОЦИЈЕ) СПО-а У СРБИЈИ ЈЕСЕН 90 године.

— Крагујевац, Нови Сад, Топола, Ваљево, Горњи Милановац, Лозница, Крушевац, Ниш, Пирот, Лесковац, Јагодина, Панчево.

Касете можете наручити поужећем на телефон бр. 011/432-050 или их директно преузети у Београду, улица Бул. црвене армије 3а, радно време од 9 — 19 часова.

САВ НОВАЦ ОД ПРОДАЈЕ КОРИСТИ СЕ ЗА ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ СПО-а.

ДА' МИ ДВИЈЕ РИЈЕЧИ!

Петар Рамовић: Ја мислим да је најбоље да перперу дамо неко друго име, које ће разумјет сваки Црногорац у смислу филансија! ... е ... ако ли нећете тако, Бога ми ће остат Пипер!

Предсједник, објашњава да ће се он о томе договорит с владом и да ће му дати друго име.

26. СЈЕДНИЦА

Вуко Јанков, упућује питање на министра иностраних дјела:

Господо посланици! Јуче ме господар звао у палац (двор) и ту смо читави комад разговарали. Том приликом господар ми је рекао овако: — Добро би било, Вуко, да онако — ка ради ворме у смислу ситуације пулитике — питаш министра спољнија послова, како сад стоји Црна Гора код овај великија сила у Јеропу и јесмо ли са сваким у љубави?

И ја то, ево, питам господина министра, па нека каже по срећи и души, све онако како је!

Крсто Токов: Ови је Вуко, браћо, вазда... слушајте да ви нешто кажем ... био паметан и ... право рећи ... он је до сад неколико пута вјешто уватио ови смиса пулитике, и то му иде од руке ... чудо једно! Милистор треба да одговори на ово што га Вуко пита по Господареву смислу, па ако нагазимо на какву валенцу државне пулитике, ми ћемо то записат у протокол оваје штелограма! (показује прстом на стенографе).

Алекса Поповић: Е, тако ми ђивота Светога Василија, ово што Крсто рече баш је лијепо и у разлог ... Ја гласам да милистор одговори на ово што се пита, како бисмо се знали равњати!

Предсједник каже да министар спољнијех послова није ту, али да на то питање може одговорит министар војни.

Иво Ђуровић, министар војни, одговара: Браћо, на питање Вука Јанкова имам да одговорим ово: Црна Гора стоји са Русима ка икад од Косова и од ње се не мисли одвајат! Са Инглешком смо да Бог поможе! ... дали су ни пара, нека им је свијета образ и вазда им хвала, ће и не чују! ...

— Рлице су то, јадан! ... И соколови, ма ти чисту и Божу вјеру! ... У Иглешку је вазда било људи и јунак! ... — довикују му и упадају му у ријеч Ђуро Дреџун, Филип Челебић и још неки.

Министар наставља:

— Са Ћесаром је Господар у велику љубав, а тако исто и са оба Султана: и са овим те влада и са онијем те је у заточеније! ... Е ... помога ви Бог! ... од Италије ни је зет, а и са свијема другијема државама на добром смо конту (рачуну) у здравље Господарево!

Филип Челебић: Ако је све ово ка што каже господин министар, а сигурно ће бит, ја молим посланике да гласамо, па да тако и остане; а ако би рецимо, дошло до рата, онда бисмо гласали у смислу народне одбране!

„Петар је донно шест таквије кокошака и два пијевца; од тијех шест кокошака влада је налегла двије у архиви министарства унутрашњије дјела и те су кокошке извеле деветнаесторо пилади. Ја знам да је једнога од онијех пјевца однио јастреб, а другога је убио митрополит. За остале кокошке и пилад која су државу коштала преко 500 перпера, ништа се не зна! Зато питам: ће су те кокошке и чије су оне сада?“, питао се јунак Ника од Ровина. Зајам, или кокошке — принцип је исти.

Вуко Јанков: Ово што ми је милистор одговорио добро ми се свиђа и надам се да ће се ово допасти свакоме Црногорцу. Истина, ово исто мене је и Господар река, па сам пита милистора да видимо оћемо ли се сложит у један разлог. А сад, ако оћете да гласамо, ја ћу гласат овако: гласам да останемо у мир и у љубав са сваким докле ко не би напа на нас Србе или на Русе; а ако би тога било, не гласам, брате. Бога ми никако, ни за мир ни за љубав! ... Је ли овако?

Предсједник објашњава да се о томе сада не може гласати, а затим закључује сједницу.

27. СЈЕДНИЦА.

Обрен Рњез, упућује питање на министра унутрашњијех дјела:

Прије три године влада је била послала Петра Пламенца, привредног чиновника, у неку државу Швајцарску, да тамо нађе неку врсту новије кокошака. Петар је донио шест таквије кокошака и два пијевца; од тијех шест кокошака влада је налегла двије у архиви министарства унутрашњије дјела и те су кокошке извеле деветнаесторо пилади. Ја знам да је једнога од онијех пјевца однио јастреб, а другога је убио митрополит. За остале кокошке и пилад, која су државу коштала преко 500 перпера, ништа се не зна! Зато питам: ће су те кокошке и чије су оне сада?

Мило Драгојевић: Ја сам, људи, чуо да су ове кокошке биле најбоље врсте и да су носиле по два три јаја на дан! И ја молим да се те кокошке одмах нађу и да се опет налегу у архиву министарства, ће су и биле, пошто су корисне у смислу њега за привреду.

Марко Ђукановић: министар унутрашњијех дјела, одговара:

Те кокошке, господо, набавила је још раније влада Лазара Мијушковића. У извештају који имам у министарству, ове кокошке пибио је из глуваре кнез Мирко и то на правди Божјој! ...

Предсједник каже да су већ два сата по подне и закључује сједницу.

28. СЈЕДНИЦА

Ђуро Дреџун: Господо посланици! Ка и што знате, када смо се оно први пут оће састали, тада ни је господар прочита пријестону бесједу у смислу народне уставности. Та је бесједа била дивна на свијет ... и, тако, да речемо ... имала је смиса велике пулитике за напредак народа. А од кад ни је ту бесједу прочита, баш о'ће, сам Господар, од тада је више нијесмо читали у Скупштину. Зато молим Скупштину и тражим да Господареву пријестону бесједу још једном о'ће прочитамо и да видимо јесмо ли по њој правилно радили!? **Перо Вучковић,** министар просвјете и црквених послова, вели:

Пријестону бесједу чита само владалац при отварању Скупштине. Захтјев Ђуро Дреџуна врло је неумјесан. Бесједа се не може читати по други пут!

Никола Милошевић: (окрећући се министру просвјете) А зар ти смијеш рећ да се не смије читат оно што је Господар списа, мртва и неваљала пушко, која од Косова нијеси пуцала! ...

Настаје силна граја и псловка. Из дворске ложе чује се јак глас Ђуре Ђурашковића, ађутанта:

Приједсједниче, да' ми двије ријечи!

— Не можете говорити, господине Ђурашковићу, ви нијесте народни посланик!? одговара предсједник.

— Ако нијесам посланик, јесам ађутант, а то је, мало повише од посланика! ... Него да' ми ријеч док сад, на' ви час, нијесмо оће перчине помијешали! — одговара ађутант Ђурашковић, тражећи понова ријеч.

Филип Челебић: Немо'те, људи, тако! Нека и Ђура збори пошто је запа у Господареву ложу, а може бит да му је и Господар река да ни шта важно каже! ...

Већина посланика тражи и да се ађутант Ђурашковићу да ријеч, али предсједник не пристаје, због чега настаје свађа и сједница се прекида.

29. СЈЕДНИЦА

Ристо Јокановић, пита Скупштину:

Молим да ми се одговори: оће ли ће убрзо бит каквог гласања? Па ако оће, да причекам и да гласам — за; ако ли неће, онда да одем до куће на неколико дана осуствија, па чим свршиш неке послове одмах ћу се вратити.

Марко Ђукановић, министар унутрашњијех дјела, говори:

НАША ПРОШЛОСТ

Ристо Јокановић може отићи на осуство ако му то одобри Скупштина и не мора баш бит на гласање; али не може гласати унапријед.

Ристо Јокановић: Ја нећу тако. Оћу ја, побратимковићу си га мој свијетли, да гласам, а не да ми послјије кажу: е, Бог ме, Ристу није бастало гласат ... и ово и оно! ...

Крсто Токов: Ја гласам да Ристо иде кући, па ако дође до каквог гласања, ја ћу гласат за Риста и ... свршен поса!

Предсједник објашњава да нико ни за кога не може гласати, него свак за себе.

Никола Милошвић: Ја држим да Крсто може гласати за Риста и да то није против Устава у смислу гласања. Ми смо Црногорци један за другога гинули на мегдане излазили ... један за другог били јемци пред Богом и Светим Јованом! ... а некмо ли да један за другог не можемо гласат у мирно доба, када се ниђе пушке не чује! ... Е виђи ти де! ... Међу посланицима жива препирка, а затим свађа и вика. Сједница се прекида.

30. СЈЕДНИЦА

Вуко Јанков: Молим ве, господо, да чујете један мој приједлог који сам ноћас смислио. Ја мислим да је нас о'ђе мало 72 посланика, па зато предлажем ово: да се народ дигне у агитацију гласања, и то прије Божића, док није пао велики снијег, па да се изабере још једно 30 најбољих Црногораца за посланике! Ово би, одиста, било мило и Господару... па ако оћете, добро и јест, ако ли нећете, ја овђе остајем и даље и гласам за!...

Филип Челебић: Ја гласам за смиса Вука Јанкова ... и Бога ми, брате, одиста нас је мало!... Него да послушамо Вука, па лијепо да се тридесеторици најбољих Црногораца да по један мамдај за ову зиму ... и нека људи гласају! ...

Предсједник објашњује како је број од 72 посланика одређен по Уставу и да их више не може бити.

Вуко Јанков: Е, ако је то наређено по вољи Устава, то је обашка, ја зато нијесам знава... а што се тиче Устава, њему, брате, чест и поштовање ће чује и ће не чује! ...

Саво Бошковић: И ја се, браћо, слажем са Вуком у мјеније пултике. Ја сам са Вуком до сада неколико пута говорио, и ... тако ми свете Госпође, никада ми га Вуко, до данас, није рђаве ријечи река о Уставу ... него вазда о њему ка најљепше што може бит свуд и на свако мјесто! ...

Никола Милошевић: И мене је Вуко, нађе у два три маха баш лијепо зборио о Уставу. Али ако се Вуко у то што побрка доцније, онда је најбоље да се гласа и да ствар изведемо на чистину.

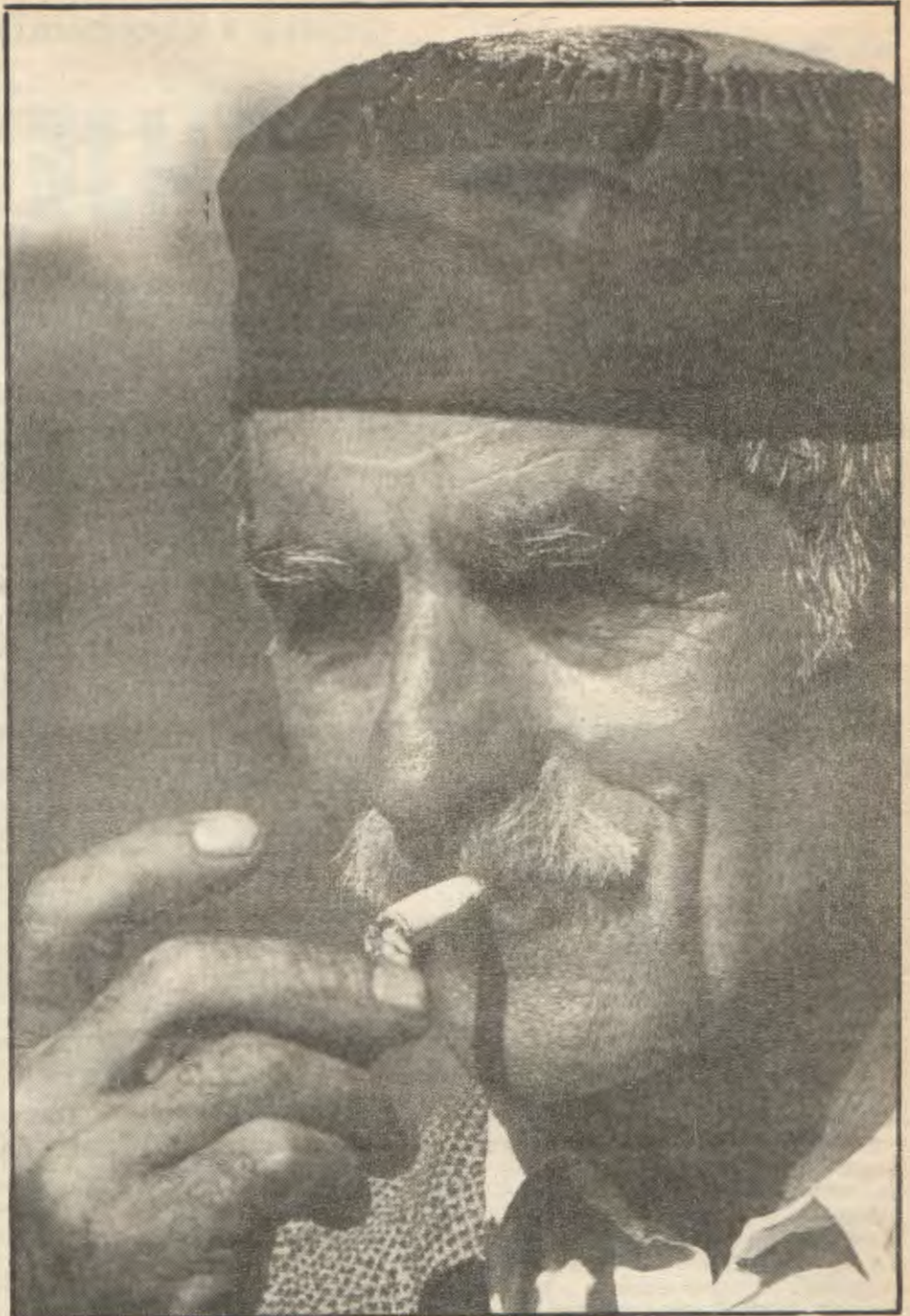
Предсједник вели, да Вуко нема никакве кривце и моли, да се прекине даља дискусија о томе.

31. СЈЕДНИЦА

Павле Вујисић, упућује на владу и Скупштину ова два питања:

— Молим владу и Скупштину да ми одговоре: колико се пута може гласат за један дан у Скупштину?

— Могу ли гласат и они Црногорци, који

нијесу посланици, а који долазе и сједе горе на таван? (показује руком на галерију).

Јанко Милић, подпредсједник, одговара: На питање прво, које подноси посланик Павле, имам да одговорим оно: ако би било велике навале закона и пројеката, онда се може гласат по неколико пута дневно, а Бога ми, по неки пут може се гласат и цијели дан и до неко доба ноћи!...

На друго Павлово питање, вељу овако:

Ради мене у Скупштину може гласат сваки добар Црногорац, осим „клубаша“, ако на то пристае влада и Скупштина; ако ли не пристају они, ја, брате, Бога ми, нијесам крив!...

Крсто Токов: Мене се чини да је најбоље овако удесит: да гласат може сваки Црногорац, који је сјека турске главе, који није „клубаш“ и који дође на таван (показује руком на галерије). А ова мрмчадија што долази и, рецимо вако ... други свијет, нити може гласат ни говорит! Ја тако велим, па коме се допада

добро и јест, а коме не допада, широко му поље! ...

Са галерије протестују. Настаје вика и свађа. Предсједник прекида сједницу.

32. СЈЕДНИЦА

Вујо Влаховић, упућује питање на министра унутрашњих дјела:

Молим господина милистора, да ми одговори: шта би било с'оним народњим послаником, који би се, не дај, Боже, преварио, па не би гласа за, него против? Ово треба да се зна, пошто има људи на језик великије брзаца, па се лако могу оклизат у погрешку ситуације гласања!...

Марко Букановић, министар унутрашњих дјела одговара:

За и против су два пултичка непријатеља. Ако би, рецимо, Мујо сваки дан гласа против, а тако и остали посланици, онда би влада мо-

рала паст, и то би Господар било криво; а ако би се гласало за, то би било тачно по Уставу, и Господар би вазда био рахат.

Петар Рамовић: Ја сам до данас вазда гласа за, па мислим тако ћерат још неко доба! ... Мене се чини да је ово за крупна ријеч, и да њу није лако разумјет ... нити се са њом шалит! ...

Буро Дрецу: До данас се, хвала Богу и Св. Петру, још није нашло посланика у ову Скупштину, који је гласа против, па се у јаког Бога надамо да тога неће бит ни у будуће!

На галеријама помешан смијех и свађа. Предсједник прекида сједницу.

33. СЈЕДНИЦА

Јаков Бретенчић, пита Скупштину и владу:

Је ли истина да је држава набавила неколико коња некакве раце из свијета? За 'ве коње што их је држава набавила, прича се да су велика господа и да неће никако да једу без фењера! ... Ако је ово истина, ја молим да се ти фењери угуле у смислу привреде, па ако оће да једу у тмуши, ка и остала кљусад у Црној Гори, добро и јесте; ако ли неће, мање им под кускун! И ја гласам за, у смислу Устава привреде...

Велиша Лазовић: Вала, људи, чија сам свакија чуда на свијет, али ово што Јаков рече, да има кљусад која нете да ију без свијетне, то још нијесам чуја од како ме мајка пасом опасала! ... А оно ... да речемо ... свашта у свијет има, па и то може бит ... ко зна? Ма да сам ја чесова власт на Државну Шталу, јели би они и сламе усред црне поноћи, ево ви дајем Богу и чисту вјеру!

Обрен Рњез: Ја, браћо, мислим да је најбоље овако: нека влада нареди управнику Државне Штале, да овој господи коњима из свијета за три дана не даје никакве хране, а четврти дан увече, кад се ништа не види, нека им да сламе, па ако је не поједу, ја се не звао Обрен Рњез, него највиша рђа у државу Господареву!...

Блажо Бошковић: Ја сам чуо да су ови коњи набављени из Инглешке, па ... помози ми рећи ... мислим да нијесу још свикли на 'ве наше траве, а чим изгледне, јешће ка што бит може! Оно, јест, да речемо, кљусе ка и остало кљусе, али изгубило се мало ... дошло у туђ свијет, па ... док се свикне, јешће ... Ако ли не шћедну јест, заиста их нећемо дворит са фењерима, слободно!

Саво Вулетић: Господа предговорници не разумнију добро значај привреде у свијету. Ови су коњи благородан ајван и треба их његовати, а то није тако страшно што ће се на њих утрошити неколико кила гаса годишње. И најпослије, да се тако изразим, ово су најпаметнији коњи у Јевропи! ...

Лабуд Петровић, окрећући се Саву Вулетићу:

— Не знамо ми ни за тебе, ни за те коње! Но ако су ти у вољу и кад су тако паметни, ти иди тамо код њих, па им држи стотину свијетна ... ми нећемо! ...

Предсједник одузима говорнику ријеч. У Скупштини вика и граја. Са галерија се чују узвици: „Живио Лабуд!“ Предсједник закључује сједницу.

34. СЈЕДНИЦА

Предсједник отвара сједницу. У Скупштини тишина; али на један пут улази војвода

Илија Пламенац, бивши тридесетогодишњи министар војни, и довикује посланицима:

— Дбро ви јутро, Црногорци!

— Бог ти добро да, господине војвода! ... прихватају сви старији посланици и чине му мјесто.

— А гласате ли, соколови? ... пита војвода Пламенац, а затим улази у прву клупу и сједа до бригадира Велише Лазовића.

— Гласамо вала, господине војвода, у здравље Господарево! ... и то све један иза другога ... онако да речеш ... баш у смислу Устава! — одговара му посланик Филип Челебић.

Секуле Дрљевић: Нека је част војводи Илији Пламенцу, али, пошто он није посланик, ја мислим да он не може сиђети у Скупштини?!

— Муч, поганска праћо!... За ти да кажеш е војвода не може сјећет у Скупштину?! На поље се вуди, пас ти се меса напозеза! — довикује му Буро Дрецу, и тражи да се Дрљевић истјера напоље.

У Скупштини вика и граја. Предсједник звони, али галама не престаје. Над посланичким главама вије се неколико чибука као знак огорченог нерасположења против посланика Дрљевића. Ред се повраћа, и предсједник даје ријеч посланику Дрецу.

Буро Дрецу: Молим Скупштину и владу да овој поганштини, овоме Дрљевићу, одма одузме мандај у смислу Устава и трзавица!...

Мило Драгојевић: Господо и браћо! Пошто је Дрљевић побрка ред Устава и ситуације, а осим тога река рђаво о војводи Пламенцу, то молим, да се Дрљевићу одузме мандај... и да нема никаквог дијела у Уставу ове Скупштине!...

Никола Милошев: Ја, ваистину Богу, да сам на мјесто војводе Илије, не бих ништа друго, него наредио цандарима да га све с ноге наногу испрате са Цетина!... Е, промислите људи, тамо њега погани неваљале... да он рече једном Илији Пламенцу е не смије сјећет у Скупштину?

— Ма немо те се свађат, ками ви два леда, него глас'ате лијепо, ка људи — вели војвода Пламенац и наставља: Па ако је та момак Даљевић и река да ја не смијем сјећет оће у Скупштину!.. млада је момче, а још није вјешто Уставу и Господаревој пулитици; ја сам стари чојак, па ћу му опростити. Немо'те ви то примит за зло, него радите своје послове и глас'ате све по Уставу, тако вас не огуба леб господарев... а ја баш сад идем код Господара, па ћу му з'исто казат, да сам својим ушима слуша е прелијепо на свијет гласате за све што је корисно по Господара... И сад ми сви остајте збогом.

— Е, поћи збогом, господине војвода... и не љути се на ву морачку бестију, овога Дрљевића, молимо ти се — довикује му посланик Никола Милошев.

Послије одласка војводе Пламенца, у Скупштини се олет појављује Секуле Дрљевић, али већина посланика гони га на поље. Због вике и граје сједница се прекида.

35. СЈЕДНИЦА

Петар Рамовић, упућује на министра финансија ово питање:

Молим господина милистора финансија да ми одговори: кад ће у Скупштину доћи господин Буџет и ће се он сада налази? Ово питам због тога, што се по Црној Гори о њему свашта говори.

НАША ПРОШЛОСТ

Душтан Вукотић: министар финансија, одговара:

Буџет не може још доћ пред Скупштину, а чим буде спреман довешће се на дневни ред.

Буро Дрецу: И ја сам, браћо, чуја да се о Буџету много говори кроз сву Црну Гору.

Мени је скоро, ка проза зубе, напоменуо државни совјетник Медо Лукачевић, да су се Устав и Буџет нешто споречкали око овија пара што ни шаље Русија, па да су сада њих два у заваду и да не говоре. Ето, то сам толико чуо, а друго, Бога ми, ништа не знам.

Вуко Јанков: Ја сам, брате, чуо, да ови господин Буџет није Господару по вољи, и да је Господар против Буџета. Због тога велам да се Буџет позове и да дође у Скупштину на лијеп начин, ако оће; ако ли неће, онда да се доведе на силу... па да видимо шта ће он у нашу земљу!...

Мујо Влаховић: До душе, браћо, ја сам још прије десетак дана чуо, да ови господин Буџет путује кроз Црну Гору и да се издаје под именом некога видара, љекара из Русије. А истога пута чуо сам да се два дана бавио у Куче и Братоножиће, па послјије да је преша у Васојевиће, те једну ноћ преноћи у кућу некога од овија „клубаша“ а сјутра дан загреба нокат у ледину и уватио пут за уши!...

Саво Кривокапић: Мени је, брате, каза чојак да га је својим очима гледа, тога истог Буџета, на пазарни дан у Никшић, ће нешто у тајно разговарат са Баћом Мићуновићем „клубашем“, о пулитици Устава!

Филип Челебић: Ја, тако ми Бога, вјерујем да све је овако ка што се прича!... И молим владу да одмах пошаље телеграм на све власти по Црној Гори, па да Буџет ухвати и да га под јаком стражом доведу оће у Скупштину, и да се погледамо брк у брк!... Је ли овако?!...

У Скупштини силна препирка. Посланици се свађају; предсједник звони и опомиње посланике на мир. Ред се повраћа.

Митрополит Митрофан, посланик по ложају:

Ови... молићу... знате како?... Буџет је књига... овако... не било крсту примјене... као Еванђелије! То није човјек, него књига, господо!...

Буро Дрецу: Е, то је обашка. Ако је књига, нека се, брате, зове: буквар, пјесмарица или тако некако!... Ја досад у Црну Гору нијесам чуја име Буџет, нити тога имена има код нас у Љуботин.

— Ни код нас, у Васојевићима, нема тога имена... има само неки Шабан Буџо, ама то је друго, и Шабан нема смисла пулитике! — вели васојевићски посланик Крсто Томовић.

— Ни у Ђеклиће нема тога имена!... ни у Пиви!... ни у Пјешивцима!... Валан ни код нас у Чеву!... ни у Братоножиће одиста! — чују се добацавања појединих посланика.

Петар Рамовић: Ја молим да се буџету да друго име, пошто је то ријеч некога другога народа, а Црногорци јој нијесу вјешти, па да људи не би због тога гријешили и плаћали глобу, најбоље је да му митрополит да друго име!

Предсједник моли да се ова ствар остави влади и митрополиту, па како они ријеше, Скупштина пристаје.

1. Звонимир Вучковић: ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА

Ово је други део књиге „Сећања из рата“ у коме Звонимир Вучковић говори о догађајима у којима је учествовао од 1942. до 1944. године, када га је генерал Михаиловић упутио на последњи задатак у Италију. Нека од поглавља су: „Први Равногорски корпус“, „Бугари у Драгачеву“, „Отпор кроз саботаже“, „Војна мисија Сједињених Држава“, „Омладински конгрес“, „Ба“, „Летећа бригада“, „Шумски аеродром“, „Борба за Србију“, „Савезници напуштају Дражу“...

Страна: 230. Тирилица, Цена: 180 динара.

2. Звонимир Вучковић: СЕЋАЊА ИЗ РАТА

Књига мемоара Звонимира Вучковића, првоборца покрета генерала Драгољуба-Драже Михаиловића, команданта Првог Равногорског корпуса. Ово је први пут да се у Југославији објављује целокупна ратна прича припадника четничке војске. Делови књиге „Сећања из рата“ објављују се у фељтону „Погледа“ под називом „Мемоари једног четника“.

Страна: 230. Тирилица. Цена: 180 динара.

3. Документи Хуверовог института: РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Док је 1946. године у Југославији одржано инсценирано суђење генералу Драгољубу-Дражи Михаиловићу, у САД-у су најбољи амерички адвокати, о свом трошку, одржавали паралелно суђење. Необјективни комунистички суд у Југославији није узео у

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ

„ЧИЧА“

Оглашава продају књига са
попустом од 40%

обзир потпуно супротан исход америчког суђења. Међутим, научници Хуверовог института при Станфорд универзитету у Калифорнији, прикупили су документа са америчког суђења, синтетизовали их, и уз критички есеј Дејвида Мартина, објавили у овој књизи. У књизи „Случај ђенерала Драже Михаиловића“ дат је један од најобјек-

тивнијих приказа догађаја у другом светском рату у Србији и Југославији, а посебну специфичну тежину има чињеница да су њени аутори страни држављани.

Лој В. Хендерсон, бивши амбасадор Сједињених Држава и помоћник заменика државног секретара: „Дејвид Мартин до танчина описује неуспешну борбу ђенерал Михаиловића да своју земљу спасе и од нацистичке и од комунистичке превласти“. Ову веома обилно документовану књигу треба сматрати као последњу реч о том предмету и саакм онај који се интересује за савремену историју Европе, треба да је има у својој библиотеци“.

Страна: 500. Тирилица. Цена: 260 динара.

Све три књиге су илустроване фотографијама из доба рата.

Издавачко предузеће „ЧИЧА“
11000 Београд, Сретена Младеновића 1/5,
Телефон 011/507-454, 425-124

Поручујем књигу:

1. „ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА“, по цени од 180 динара
2. „СЕЋАЊА ИЗ РАТА“, по цени од 180 динара
3. „РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК“, „СЛУЧАЈ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА“ по цени од 260 динара.

Заокружити број књиге која се поручује. Књиге шаљемо поузећем. Плаћање поштару.

ПОРУЧБЕНИ КУПОН

(презиме, име оца, име и занимање)

(број поште и место стана)

(улица и број)

(сапојеручни потпис)

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датог телефона.

ЕКСКЛУЗИВНО!

Шта хоће, ко је Вук Драшковић? Од родног Баната до своје Херцеговине. Стизама и богатама српским од дијаспоре. Овде и тамо далеко...

Од новинара до писца и политичара.

Шта председник СПО мисли о Србији и свом народу? Какву би Југославију? Како ће Србија до избора и када?

Ко је све од српских политичара поткрадио и прокријаво Вука Драшковића? Зашто СПО чува своје најичче предизборне адуте? СПО и економски програм? Како у Европу и будућност? Народ и Вук на промоцијима СПО у Београду, Новом Пазару, Ужицу, Чачку, Руми, Косову Пољу, Шинкову.

Сви одговори на специјалној видео касети. Са Вуком Драшковићем разговара Душко Богдановић, новинар Телевизије Нови Сад. Оно

што збирајује и цензурише званични српски телевизија на касети
СПО-Видео-маркетинга

Поручите на адресу: Џорџ Вашингтона 9 или Булевар Црвеног
орајла 3-а. Телефони: 432-050, 328-576 Цена: 200 дин.
Упуту извршити на жиро рачун: 6812-678-91956.

На исту адресу се може поручити и специјални
видео касети са Светског сабора Српског покрета
обнове, са беседом председника странке Вука
Драшковића, декларацијом о националном
поширењу, најзначајнијим излагањима делегата
и гостију СПО. Цена: 200 дин.

ПОМОЗИТЕ НАЈЛАЧУ ОПОЗИЦИОНУ СТРАНКУ СРБИЈЕ. СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ
(СПО) НЕМА НИКАКВИХ ПРИХОДА, ОД СВОГА МИЛИОНСКОГ ЧЛАНСТВА НЕ
НАПЛАЋУЈЕ ЧЛАНАРИНУ, АЛИ ЈЕ ОДЛУЧАН ДА СЛОМИ БОЉШЕВИЗАМ КОЈИ
НАМ ЈЕ РАЗОРНО ОТАЋИНУ. ВАШИМ ПРИЛОЗИМА УЛАЖЕТЕ У БУДУЋНОСТ
СРБИЈЕ И МА КОЛИКИ ОНИ БИЛИ, БЛИЖИ СМО ИЗЛАСКУ ИЗ ТУНЕЛА
КОМУНИСТИЧКОГ МРАКА. ДИНАРСКИ ЖИРО РАЧУН СПО ЈЕ 60812-678-91956

Желим да кажем да ова „вијест“ представља грубу дезинформацију читалаца, као и цјелокупне југославенске политичке јавности, пошто ја никада нисам изразио такву намеру, а нити за њу имам било каквих политичких мотива.

Као што је познато, ја сам члан Српског покрета обнове, и поносим се својим чланством у овој политичкој организацији, која се бори за васкрс слободне и истински демократске српске државе, и чија се политика не завршава на Дрини, већ се води активно и на Босни, и на Врбасу, и на Купи, и на Корани. Баш као што пјесник рече: „...тамо гдје год има српска душа која, тамо је мени отаџбина моја, мој дом и моје рођено огњиште.“

А што се тиче СДС, желим да кажем да њен члан не бих могао бити бар из слиједелих неколико разлога:

1. То је странка која уопште нема јасан и конзистентан политички програм, како у националном аспекту, тако ни у аспекту његове идеолошке артикулације. Она је српска и демократска само по своме имену; суштински — то је странка интернационалне и бољшевичке оријентације, у којој се отворено преферира комунистичка идеологија и његује култ личности. Најновији доказ за то налази се у чињеници да је руководство СДС, у вријеме предизборне кампање у Србији, дало своју пуну политичку подршку Социјалистичкој (читај: комунистичкој) партији, чиме је, на најпрегнантији начин, исказало своју антидемократску политичку позицију. (Не треба, овом приликом, посебно доказивати да се темељна одредница комунистичке идеологије налази у успостављању монопола на истину, и то насилним средствима, што, наравно, нема баш никакве везе са полицентричним, демократским друштвом).

2. Полазећи од елементарних моралних и психолошких разлика, на којима се конституише појам људске части и људског достојанства, не бих могао бити ни члан оне странке у којој сједи и којом руководе исти они људи по чијој сам директиви, прије годину дана, био заточен у Окружном затвору у Шибенику. Многи од тих људи и данас у Книну обављају високе функције у привреди или у јавним службама, башкарећи се у својим велелепним вилама и пространим становама, које — дакако — нису зарадили, већ су им их — за показану вјерност и за губитак властитог људског идентитета — поклонили недодирљиви комунистички сатрапи. А истински борци за демократију и националну афирмацију српског народа поново су се нашли у немилости тих формално преображених вођа и господара (који су књижицу СКЈ само замијенили за књижицу СДС), а из чијег сваког политичког геста избија злодух надмене бирократске осионости, односно тоталитарни злодух комунистичке интернационале.

3. Не вјерујем у српство, ни у човјечност оне странке која се крајње маћехински односи према најзаслужнијим борцима за српску националну „ствар“, а протежира људе сумњиве прошлости и још сумњивијег морала. Не вјерујем у српство које не би било засновано на високом моралним вриједностима; не вјерујем у лажи, у полтронство, у неправду.

Вјерујем у српство које, историјски и етички, почива на миту о узвишеном смислу жртвовања за царство небеско, за крст часни

и слободу златну. То је српство Светога Саве и славнога Кнеза Лазара, српство Његоша и ђакома Авакума, који, идући у смрт, пјеваше: „Срб је Христов, радује се смрти“.

Не вјерујем у српство које је ослобођено свог етичког и духовног садржаја, и које је постало пуко средство у мутним и нечасним играма модерних политичких прагматиста. Вјерујем у српство муке и патње, наде и молитве и страшног личног свједочења — властитом жртвом и властитим моралним подвигом! — у корист Истине, Правде и Поштења. Борећи се за овако схваћено српство, мислим да, без икаквог моралног зазора, могу са поносом рећи да сам српски националиста. Као такав, наравно, да не могу бити у истој странци са онима што имају комплекс ниже вриједности само због тога што носе српско име. При томе, сматрам да је више него јасно да се сазнајно-психолошка позадина једног таквог комплекса може налазити само у претходно прихваћеној расистичкој доктрини о супериорним и инфериорним нацијама. Поменути комплекс само је теоријски дериват ове доктрине.

Јован ОПАЧИЋ
Плавно — Книн

ВУКОВО ДЕЛО — МЕЛЕМ ВИДА

Примећујем ових дана како квалитет ТВ-програма нагло „расте“. Закључујем то по пажљивим и врло заинтересованим гледаоцима емисије Дневник. Чак ми извештај о временској прогнози није оно што је некад био! И он је некако добио у „тежини“. Истина, временске неприлике нису забрињавајуће за дневни режим радног народа, али ипак, треба бити паметан и пратити СВЕ. Слушати и „између редова“! Јер, ко зна? Можда ће се провући ту и нека нова вест о СПО и њеном лидеру Вуку Драшковићу. А клизавице су врло опасне, нарочито ако си без штеле.

Замислите само, какав би пропуст био да госпођа Мила Штула у једном од својих домаћих задатака није обелоданила тако важну чињеницу да је Вук Драшковић — писар! (Истина, човек је написао и „неке“ књиге као: Судија, Нож, Молитва I и II, Одговори, Којекуде Србије, Руски конзул, и најтиражнији је писац уз Ћосића, како и сам на својој промоцији рече — а речи су му мудре, тешке и часне, те у њих не сумња, бар не ми његови верни читаоци и присталице његових слободоумних идеја!) ИСТИНА је и то да многи не знају шта је крчка г-ђа Штула до сада штампала, осим што је познато да је себе промовисала у великомученицу на извесним просторима (а наслућујемо, а слутити знамо, да ће се тај простор ширити).

Заиста је за жаљење (да није за презир) њено тумачење Вука Драшковића, те одбрана заснована на вербалним празнинама невешто интонираним, уз глуму и пренемагање једне ХХ „крчке“ жене.

Ипак, жалити је не могу, као што за жаљење нису ни сви они Срби из редова покорних и погнутих, који не припадају оном соју Лубардних јунака — достојних ратника у Термопилском кланцу. А и Мила Штула подсећа на

ПИСМА

јунакињу — Селенићеву Црномајку, по звуку тврдих речи, по празном стакластом погледу кад изговара три речи („речита ситница“): „Дај, цуро, дијете“.

Ономе ко зна и разуме, није потребно додатно објашњење. Али, за г-ђу Штулу и много једноставније приче (чак и од оне Вукове о овцама) треба протумачити, јер су јој мисли па и представе искривљене. Само издајница свога рода не схвата да писци, какав је и Вук Драшковић, никад не подижу зидове и чине све што је у њиховој моћи да се зидови мржње сруше јер су немари — не само своје отаџбине, већ и целог света.

Вуково дело је чудесни мелем вида. Дружећи се са њим (преко његових дела) осећамо неизмерну носталгију према СВЕТОСАВЉУ, уједињењу и измирењу, према нашој народној традицији, духу који чувају наше народне песме — духу истине — који не може демантовати ниједан ТВ-центар.

Читав Вуков пут је једно ускрснуће — од првих прича детињства, од скривених и недокучивих шапата — до овог данашњег модерног Исуса чије речи личе на „разастрте шарене Филимове чије се слике лепо виде“. А како рече Волтер: „Уједи мушица не могу зауставити коња у његовом ватреном трку“.

Ми, Срби, који смо жељно слушали сваку његову реч на промоцији нисмо се осетили повређенима, једино се бринемо да нам заиста не израсу рогови ако нас и трећи пут заведу они који су нас до овог ћорсокака и довели. У тој стрепњи ћемо и остати све до завршетка ове лакрдије.

Заједно са нашом демократијом, у овим тешким и драматичним тренуцима и галаме и ћутања, чекамо заршетак овог кошмарног сна. Треба бити вешт и бистра погледа, и не дозволити да „зидови не нестају из очију“.

У овом времену (6. децембра 90) крајње неизвесности, кад тонкови, како чујем, тутње тамо негде око Ђуприје, прекидам сваки дијалог, за још један митинг, „код Михајла“ и поручујем:

ВУКУ ДРАШКОВИЋУ

— Да сачува душу Дон Кихота и Санча Пансе. Дон Кихота — да би ишао напред и ван уртих стаза, а Санча Пансе — да сачува здрав разум, смисао за живот и здрав однос према стварности, као што и сам у свом Руском коњузлу истиче.

МОМ НАРОДУ

— „Пружимо шансу песницима, и живот ће да се слије у песму!“

Професор Р. Н.
Београд

ИДЕМО ПОГНУТИХ ГЛАВА

Ученик сам, имам 18 година. Пишем вам из слободарског Ужица, једног од ретких градова у Србији који је са врата скинуо комунистичку неман.

Али оно што се десило у Ужицу, Крагујевцу, Прибоју није се десило и у другим градовима наше Србије, тако да је коначна победа слободе, правде, среће изостала.

у Београду, 13. 12. 1990.

... маја Ђосифовић.

ВУЧЕ НАШ!

Ова словка, мише срцем, у ми нас малос и великих, младих и старих, мајки и олеба, ситова и ктери, са једном торуком -

РАЗОЧАРАНИ СМО!

Твој мараз је мараз свих нас, јач једном итрамо итрајитију рачу Јосифа К.

Желели би да ми наше руке вастрле, да ми наше речи утисне, да наше мисли допунују до мрде: Вуче, ниси сам!

"И највеће могућности могу краће, па ма како оно крајко било", рече Лео Андрић. Наше ће прале доћи са мрдом; лекамо га.

НЕ ОДУСТАЈ, ВУЧЕ, МОЛИМО ТЕ!

МОЛИМО ТЕ, НЕ ОСТАВЉАЈ НАС!

Весна Раушки

Миража Зварник

абузденци IV год. Правног факултета у Београду

ХВАЛА ВАМ, старости Србије за ову "срећнију" будућност коју сте нам пружили вашим гласовима.

ХВАЛА ВА, ШТО СТЕ НАМ ОМОГУЋИЛИ да живимо тамо где сте и ви у бастиону болшевизма где се гуши свака напредна мисао, у држави од које су и њени највећи савзници већ одавно дигли руке (нпр. Француска), у земљи где су на првом месту послушност и лицемерје, а не знање, стручност и умеће као што је то случај у свим срећним земљама света.

УНАПРЕД ВАМ ХВАЛА, за све оне батине што ћемо добити када једног дана, морално понижени и материјално угрожени, будемо

говорили: „Доста нам је овога! Ми хоћемо бољи живот!“

ХВАЛА ВАМ старости Србије и што сте нам омогућили да нам се сва напредна, слободна и срећна деца света смеју, и што је још горе, да нас сажалевају.

ХВАЛА ВАМ, што сте нам пружили то задовољство да, као и ви, сваког јутра, одлазимо на шалтер заједнице запошљавања и да се одатле, после краћег разговора са поспанним и нељубазним службеником, враћамо погнутих глава.

ХВАЛА ТИ СТАРОСТИ СРБИЈЕ ШТО СИ УПРОПЛАСТИЛА ЊЕНУ МЛАДОСТ.

Само једно вас молимо, наши драги ро-

дитељи, баке и деде: Немојте сутра говорити да се залажете за нашу срећнију будућност, за наше боље сутра. Можда ви и мислите да сте вашим гласовима допринели нашем просперитету. Али не, ту се грдно варате. Нама сутра неће бити ништа боље него вама јуче. Нас нисте пустили да сами одредимо свој пут у будућност. А да нас ви подржите на том путу као што је ред да старија покољења то учине млађим. Верујте да би српска омладина кренула срећнијим путем, а ако не би био срећнији онда би одговорност за то била наша. Овако за све наше будуће патње, понижења и злостављања, поред једног дела наше несвесне омладине, одговорни сте и ви — наши стари.

Верујте, ми сада осећамо једну велику празнину у самом свом бићу, идемо погнутих глава, у нама нема младалачке живости и веселости, нема смеха и игре — забринути смо за своју сутрашњост.

Али да сте другачије одлучили на овим изборима да ли бисте могли замислити раздрагану српску омладину по трговима српских градова, а уз нас радосне, верујте, ли ви би сте били срећнији и задовољнији.

На крају, нашим вршњацима који су се пасивно и незаинтересовано понашали за време ових несрећних избора. Желео бих да кажем да су због тих неколико минута чекања на бирачким местима (које су им очегледно биле и превише дуге за „губљење“ времена) изгубили године свога срећнијег живота.

Несхватљиво ми је да многи од вас говоре да вас ова „досадна предизборна кампања“ уопште не интересује. А питам ја вас, да ли вас уопште интересује ваша будућност и будућност ваше деце? По овоме што говорите сигурно — НЕ!

Да смо били јаки и сложни можда бисмо могли да се одупремо старости Србије која сада кличе „Победом на изборима“. А кога сте победили? Победили сте, нас, — МЛАДОСТ И БУДУЋНОСТ СРБИЈЕ.

Саша НЕШОВИЋ
Ужице

НЕМА НАС,
НЕСТАЈЕМО

О Вуче!
Нарочито задовољство и част ми је што сам Вас упознала и што Ви мене никад нећете. Јер, никад нисмо били, нити смо сада а нити можемо бити једнаки и то тако треба, јер опстанак увјетују баш разлике у сваком погледу.

Моје село окружују планине Капеле и Јаворница са својим обронцима. За мој народ су увијек биле сурове, окрутне и пријетиле му глади и смрти, али су зато туђем биле спаситељице. Тај туђи спашени народ угради у своје бестијалне зидине неколико хиљада костура мога народа. Али, не знају они ни прикрити, а камо ли сакрити своје злочине, па су предвиђали да костури и ходају и говоре — одадоше их. Једино од свега што успјеше је срамно и поспрдно име које дадоше моме изумрлом и глумом селу, и то са намјером да га поново мртва уморе.

Моје село зове се Партизанска Дрежница.

Велики Вуче желим да знате како су Дрежничани гинули не молећи поштеду и под својом и под туђом заставом једнако, не знајући да ће ик' покољења зато бити подвргнута најперфиднијим методама владајуће партије без обзира на њен назив и имена појединца који их проводе — циљ је свима исти.

Послије крвавог вампирског кола, наступиле лешинари, али брзо су се заситили стрвина па навалише на преостале живе сјенке што само бистрим очима из утонулих дупљи, топлим погледима загледи у даљине и сунце дају изглед човјека. Слетјели су лешинари са наших планина, горе високо добише крила, у нашим гњездима пресвукоше се у ново перје, па раскомадаше и одрукоше све што се дало и саградише нашим благом и сламкама нова гњезда туђинска.

Велики Вуче, у моје село више ни рода не долази — ево зашто, нема гдје. Зла времена срушише попаљене зидине, зли људи себи узеше нагорјели поцрњели камен, а рода и зидине пуне воле.

Живот се гаси у моме селу. О Вучевој нема нас, нестајемо, губимо се свакојако што поклани, што побијени, што запаљени, што заточени, што иселњени, што асимилирани, а јоооо, а што?...

Али, увијек је Дрежничка жена била кадра на свијет доњети великог Сокола, тако великог који оживи мртве, који на згариштима гдје још увијек тиња ратна ватра подигне нове куће, који у непроходне гудуре наше утуди себе и постаде путем за свијет, који не даде животу да се гаси у моме селу, који костурима омогући благословљен починак као да авети не тумарају мраком, који се записа на оне странице историје којима се и зли морају дивити — то је велики човјек који представља цио народ. И зато, поштовани Вуче у име ријетких који сте велики, останите и даље само праведан Судија. Молите се пером са оштрицом Ножа за Руског конзула и Србију, која је на сваком дјелићу ове уклете Балканске бездани, чини се на њеном дну су неки будући Одговори.

С нарочитом уважавањем:

Акица МАРОВИЋ

ПРАШТАМО АЛИ НЕ ЗАБОРАВЉАМО

Поштована редакцијо, повод мог јављања је гостовање Миле Штуле, на Трећем каналу РТБ-а.

Било је то 6. XII, само три дана пред вишестраначке изборе у Србији. Дотична „госпођа“ има довољно дрскости и довољно безобразлука да напада госп. Драшковића (нападом на његову политику вређа и већински део српског народа). Но, то није разлог мог јављања. Прави разлог је следећи. То што госп. Драшковић нема деце, то је његов проблем и то слаба у сферу његовог личног и интимног живота, у који нико нема права да се меша. Коначно, свако од нас има право и обавезу на интимни живот. Осим тога, дотична „госпођа“ заборавља да госп. Драшковић има у ствари хиљаде и хиљаде деце. Хиљаде младих и перспективних људи. Децу нове Србије. „Госпођа“ из Хрватске стално истиче неку своју „храброст“ (она је као показала пе-

далу Туђману). На то могу да кажем само Ха! Лако је побећи из своје домовине, то сви можемо, треба остати и борити се. Кад је тако „храбра“ што није остала у својој земљи да се бори за њу. Овде је дошла подвијеног репа и њено шепурење неће дуго трајати, јер нико не воли цинкароше. Овим ТВ испадом, показало се такође, политика С. Милошевића, који очигледно не бира средства да би елиминисао своје политичке противнике.

Према томе, „госпођа“ из Хрватске се ни мало не разликује од својих земљака Туђмана и Месића.

Госпођо из Хрватске, својим присуством изнећате српски народ и када сте већ у свом „дубокоумном“ излагању поменули Америку, идите тамо, заједно са својим цивилизацијским нормама, па тамо копајте по туђим животима. Тамо има пуно места за лешинаре попут Вас.

Срдечно Вам желим успех у даљем раду на некој другој телевизији.

Ми праштамо али не заборављамо.

Иносав В. ЈОВАНОВИЋ
11000 Београд

СТРАХ И СТИД

Данима сам био у дилеми да ли уопште нешто говорити и писати? О чему данас говорити у постићеној Србији кад је њен мук најречитији? Хоће ли мени у мојим истомишљеницима ове речи ублажити унутрашњу напетост, хоће ли нас ослободити страха и стида, страха од себе самих и оваквих и стида пред сенима великих Срба и пред светом?

Стидим се јер смо могућност радикалних промена и Фениксовог узлета претпоставили извесности лаганог пропадања или у најбољем случају стагнирања док истовремено дубоко у нашој свести непатворени глас виче да је за те промене задњи час пред сам распад народног бића. Дајемо свој глас досадашњој власти и мазохистички остајемо распети на црвеној петокраки на црвеној Голготи коју смо сами под њиховим бичем подизали.

Плашим се што нисмо дорасли овом тренутку, што га нисмо схватили не само као тренутак за демократизацију друштва него и за духовну обнову властитог бића, као крајњи тренутак повратка властитом идентитету који је исто тако неопходан као и свака друга обнова.

Плашим се да нисмо више оно што смо били јер нисмо разумели да је ово била небеска прилика да се вратимо на свој изворни пут, светосавски, косовски који је изабран давно у смислу одбране и очувања националног бића и с правом постао његов неизбризив део, његов темељ.

Стидим се јер нисмо разумели ту прилику „виш“ Србије на небу ведроме“ и остали смо на њиховом путу што води преко нашег односа и којим газимо њиховим коцулама од пола века.

Плашим се јер нам ових пола века вођа није глумонем и слеп. Он јасно види свој циљ, он га носи са собом и корача путевима вештачког раја само за њега створеног а народ слеп, го и бос паралелним путем посутим голоточким туцаником крвавих ногу и душе стално обмањиван да је срећна будућност иза наредног брда на хоризонту.

ПИСМА

Стидим се јер смо тако наивно и неопрезно и без велике невоље испунили и најскровитије ризнице своје душе њиховим садржанима избеавши претходно из њех баснословне драгоцености Хиландара, Студенице, Пећаршије... Зашто смо заборавили стихова опреза и упозорења наше песникиње: „У паперту срца пуштам,

Ал' у олтар ником не дам“

Зашто смо их пустили у олтар нашег националног бића, зашто оно највредније од баштине нисмо сачували као последњу уздалицу у великим несрећама којима нас је историја штедро обасипала. Зар ни толико те основне мудрости нисмо имали ми који у својој култури имамо толико посланица у којима се огледа сав свет и људски живот.

Плашим се јер нам тако слепим непотпуношљиво лако подмећу кукавичија јаја телевизије Београд и „Политике“ и неке узалдне штуле да лакше идемо њиховим путем.

Стидим се јер ми, потомци Срба који су певали онолике песмарице, „до бесвести“ понављамо ону основачки јадну реченицу о миру и просперитету који нам нуде не схватајући да је то мир „Мртвог мора“.

А кад је о штули реч, не може нам помоћи ова унајмљена, теледиригована него као само може обрукати пред светом. А ако нам буде требала нека штула, онда ћемо крети ону Вукову којом смо почетком прошлог века ишли Европом.

Плашим се јер смо толико понизни и ртупели да и најбезумнија саопштења ових медија, у којима се прети убиством другачије мислећег човека који своју мисао храбро проноси Србијом, примамо као нешто сасвим нормално. Плашим се те јавне потернице, тог позива на убиство, тог орвеловског вежбања мржње. Плашим се тог хоменитјевског одапињања стреле ка писцу пошто је избегао каменоване. Има ли већег апсурда у овом времену демократизације од тог да ту стрелу одапињу с Косова ка човеку коме је то Косово рана непроболна?

Плашим се јер смо изгубили слух за речи с друге стране (као да чујемо само на једно уво) која је проговорила језиком наше традиције и изворног народног бића. Зар тако празно, бездано одјекују у нама, зар нису призвале нашу избрисану историју и културу која поред овог што сам имамо бљешти попут дуката међу потамнелим, безвредним парам.

Стидим се јер смо тај други глас и мисли које је донео из дубине националног бића прихватили туђим, испраним комунистичким мозгом, тек пошто су их они сажвакали, извртали, прокрустовски сасекли и пљунули пред нас као одвратну лаж.

Зашто смо нама на најфинију вагу ума и срца ставили мисли једне и друге стране? Ако хоћемо да уравнотежимо језичак на ваги истине, морамо стављати на оба њена таса.

Да ли нам је ум толико заробљен? Бојимо ли се да правог истини погледамо у очи пошто смо се на ову лажну одавно навикли?

Стидим се јер ми Вукови потомци, не разумемо његов језик, не разумемо наше благослове и клетве, приче и басне. Стидим се што нисмо схватили оно „што говори у причама“.

Стидим се што смо тај живи језик заменили јаловим фразама комунистичког кадрави-

ПИСМА

ка, речима кованим од лажног новца и које сад једино разумемо као своје. Двоструко слепи, од њихове догме и мржње, ми смо само играчке у њиховим рукама.

Стидим се јер смо непромишљено прокоцкали прилику да се безболно ослободимо од мртве идеје коју нам и даље нуде и што смо по ко зна који пут наивно поверовали да виши квалитет (демократски) нашем живљењу могу дати они који никад нису ни са ким водили дијалог него су владали аутократски. Они који су нам украли историју и традицију јер су у њеном светлу ситни и безначајни, јер су у њеном огледалу видели да нису најлепши на свету. Они који су свако наше окретање традиције у преломним тренуцима смишљено осуђивали као враћање у мрачну прошлост (а свака пролост без њих за њих је мрачна) и бежење од проблема, што је још једна њихова обмана. Јер уистину, ми хоћемо будућност и садашњост, али са нашим изворним печатом. Ми хоћемо у свет али са српским ликом јер једино тако ћемо тај свет обогатити и за вредити његово поштовање. Тај наш лик и наш печат скривен је под дебелом наслагама њихових лажи обавијен је њиховом маглом.

Плашим се да после свега нећемо наћи тај свој лик и да ћемо овако обезличени, обзглављени и опустошених душа разбијени лутати светом без јасног циља као и пре три века:

„И дан и ноћ бежећи
са својим осиротелим народом
од места до места,

као лађа на пучини великог океана...”

Стидим се што смо свој глас дали онима који су нам одузели и државу и име. Ко сам ја и на чијој сам земљи? Имамо ли своју земљу ми који смо читав век другима градили државе? Два устава за годину дана, први је уједињено нашу државу да би нам је други узео.

Стидим се наших најистакнутијих интелектуалаца, академика који су до јуче од ових истих власти прогањани јер су у одсудном тренутку за Србију издајнички заћутали.

Да ли су можда још једном поверовали у заблуду своје младости или су ситним уступцима јевтино купљени?

Тужан сам и због наше цркве која се неодговорно повукла у мир својих келија.

Плашим се јер искушења пред Србијом су велика, далеко већа од једнобојне памети. Надам се ипак, да судбина Србије неће бити тако несретно црвена као што је њен парламент. Надам се још да је дух демократије немогуће вратити у боцу и да ће растући демократски процеси бити „веља крушка“ у њиховом грлу.

Шта рећи на крају?

Треба бити стрпљив и мудро и упорно отклањати један по један узрок оваквог стања у нашем народу.

Можда су ипак време и стрпљење једини прави наши савезници?

Борислав ЗЕЉКОВИЋ, Футог

РЕЧИ ЗА ПАМЋЕЊЕ

Поштовани господине уреднице,
Не бијаше од моје Пожеге тога 21. септембра, на Малу Госпојину — Рож-

дство Богородице, богатијег града у целој Србији. Јер тога дана у мој град крочи и Вук и остали прваци СПО. Из њих као из планинских извора потече истина и ули се у сваколику младу душу, задвојену лажима о својој отаџбини, о својој православној вери, о својим прецима и светињама. Лагаше нас у школи и пре, тек што проходасмо и прве речи матерњег језика научисмо. Окитише нас петокраком а крст шта је, нисмо ни знали!

Завршила сам средњу школу и, да сам учила до највишег степена образовања не бих више научила о свом народу него што јесам прочитавши све Вукове књиге. А прочитала сам их у једном даху. И, тек након тог митинга, презирући све оне који су ме кљукали погрешним и лажним учењима. Учили су ме, како тамо у некој Кампуџији гладују, како у Јужно Афричкој републици умиру гладни, учили су ме да заливам листове а корен ми се сушио и венуо. Не рекоше ми да од војске генерала Драже Михаиловића не бијаше часније и поштеније, у задњем рату. Не рекоше ми да је свака тараба у мојој Србији старија од Америке — како дивно рече Вук, америчким конгресменима. И који хули Вуково име хули часно име својих предака. Јер, из Вука проговара сва напаћена и правде жељна српска душа. Зато ми не беше далеко ни Зајечар, ни Панчево, ни Обреновац, ни Милановац које обиђох и посетих само због Српског покрета обнове.

Чврсто верујем да ће Вуково име смети да стоји иза имена Светога Саве, Његоша и Карађорџа, а међу осталим великим српским именима. И СПО ће победити јер тако небо хоће. И сваколика младост Србије. А небески лакако постоји за све њих које предводи сатанска петокрака.

Његош је певао о свом јунаку Мандушићу Вуку. А ја кажем: „Из устију Драшковића Вука свака ријеч бива за памћење“.

Живели.

**Милоса ДРНДАРЕВИЋ
ПОЖЕГА**

ДАДОСТЕ ЛЕГИТИМИТЕТ КОМУНИСТИМА

Први пут се обраћам једном дивном гласу у овој нашој „Демократској“ држави Србији. Верујте ми да се стидим што сам Србин па размишљам да на следећем попису да се изјасним Абисинцем или Лапонцем да не брукам наше „дичне“ грозне Србе који не постоје ни у свом Уставу у „држави“ Србији и то својој како је „они“ називају. Али ово све није повод мог јављања.

Јављам се Вама и вашем листу поводом управо завршених првих „најдемократичнијих“ и вишестраначких избора у „држави“ Србији (чије ја границе садашње не признајем) одржаних после грађанског рата 1941-1945. године. Господо вође и челници опозиционих партија зашто дозволите да вас комунисти поново поделе и заваде, и зашто ову бруку дозволите. Зар Вас ничему не научи ово прошло време под петокраком већ дозволите да тако буде и у будућности. Зар на

време не схватисте да Срба после 1918. године више нема. Зар не схватисте да садашњи грађани „државе“ Србије нису ондашњи Срби већ неке кукавице и бескичмењаца који више не мисле својом главом већ ће за њих мислити Другови. зар не схватисте на време да ми нисмо потомци Немањини, Карађорђеви, Милошеви, чича Перини, већ потомци Ранковића, Пенезића, Марковића и других. И да ћемо гласати како другови мисле јер једино они знају шта мисли „народ“ што хоће и што му треба. А лепо је наш светли књаз Никола рекао што је народ. Господо вође и челници, да ли ово не беше познато или то намерно не узесте у обзир него и оно мало правих Срба што је остало поделисте изадоште неспремни на изборе и први пут у нашој „Дичној“ Србији дадоште легитимитет комунистима а нас који се преварисмо и пођосмо за вама остависте им на милост и њихову вољу. Када већ једном позвасте на бојкот избора зашто тамо и не остасмо чиме смо се заносили. Зашто веровасте Вашим улицимаца каријеристима и полтронима који вас лагаше о свему и свачему и којима је до себе стало а не до мајке Србије коју узгред речено Срби још једном издаше и чије име осрамотише. Другови грађани Србије мирно спавајте у вашим домовима немате о чему да мислите за вас од данас мисле Другови. Једино ако вас савест пече за још једну издају ваше Србије али вама је у крви да издајете. Још се нисте освесестили и себи признали јер чист Србин не може никада бити Болшевик.

Прштowana редкацијо хвала ако ово моје писмо објавите ако не нећу се наљутити осталу и даље ваш редовни читалац ако „Српску реч“ не забране у што верујем и ако наставите и даље поштено да пишете. Збогом Србијо спавај својим мртвим сном и даље.

Извињавам се што ћу остати анониман. Имам двоје мале деце а у нашој „дичној“ Држави усвојен је Закон о вербалном деликту.

**Један ни Србин ни Хрват већ
Абисинац**

„ЦРВЕНО“ МИ ПРЕД ОЧИМА

Овој новој „спасилачкој“ комунистичкој гарнизатури не пада на памет да прегломазни државни апарат прилагоди могућностима посрнуле српске привреде. Зарад своје опсене црвеном бојом, без срама, равно у очи, гледају српског радника, наслађујући се задњим калпима његове „крви“. Можда очекују да ће после црвене потећи „плава“. Тако би се оправдали да су од радничког пролетеријата направили радничку аристократију.

— Он и његово руководство много су учинили, често се чује данас. Јесу, и ја се слажем. Онда се можемо сложити да су пуно радили и да су заслужили одмор.

— Неки људи мењајући име желе да промене себе. Позитиван напор од њих за почетак. Да би се стварно променили потребно је време.

— Људи! Молим Вас на тренутак заборавите да је „понављање мајка знања“. Ако не заборавите, бојим се да нико од нас неће добити шансу да научи нешто ново.

— Прошло је време електрификације, кад су за обећани мрак нудили електричну сијалицу. Време је да навикавамо очи на природну светлост.

— Од обећаних „заједничких“ жена нема ништа. Више ни „најутроженији“ мушкарац не верује у комунизам.

— Слушам домаће политичаре, како објашњавају обичном човеку, да су за све њихове невоље криви „они тамо“, а они ето, за скромне западњачке плате, изгореше да нађу чаробну формулу, како да не променивши ништа спасу оно што се спасти не може.

— За учињено кривично дело проневере, учиниоцу се поред казне изражене у броју дана ограничења слободног кретања, додаје и временски период у којем се не могу бавити послом због кога су дошли у сукоб са законом. Ако се комунистима, промена имена, сматра првим делом казне, остаје им да издрже други део.

— Не чуди ме мали наталитет код Срба кад знам да им је већ пола века „црвено“ пред очима.

— Нико у Европи не може да се мери са Србима у доприносу њеној националној шароликости. За кратко време обогатили смо је са: „србијанцима“, „муслиманима“, „босанцима“, „бошњацима“, „црногорцима“, „горанцима“ и извињавам се онима које сам испустио.

— Да су Турци знали за комунизам а с обзиром на његове педесетогодишње резултате, не смем ни да размишљам шта би било.

— Понашали су се као да смо деца: — Другови и другарице ми имамо палице —.

— Мене реч партија, због околности у којима сам је упознао, подсећа на затвор. Може он или она мењати имена. На моја осећања та промена утиче као и на затвореника кад му Пожаревац замене Сремском Митровицом.

— Причаће будуће генерације: — У земљи Србији било једном једно зло —. Они који то исто зло данас боје новим бојама нек размисле шта ће се причати о њима.

— У слободном свету кад се појави ново лице на политичкој сцени чак и у нашој штампи писало би: — Тај бриљантни млади интелектуалац —. Код нас таквих није било. Постојали су само излизани стари у најбољем случају кадрови са неке елитне партијске школе.

— Српски народ, са својом словенском осећајношћу, никад није никог „скидао“ и понижавао. Тако је и комунисте пустио да се сами „скину“ и покажу сву своју срамоту.

— На београдској телевизији „скидале“ су се разне лепотице. Још само кад би се „скинуо“ онај „румени лепотан“.

Зоран РАДОВИЋ
Краљево

НИЧИЈЕ НИЈЕ ГОРЕЛО ДО ЗОРЕ

Сине Вуче,
Ја сам једна баба од 65 година. Желим нешто да изнесем што ми је на души, па кад умрем да ме није жао. Па сам одабрала тебе као паметног човека. Ја сам све Ваше странке гледала на телевизији и ту сам видела најпаметнија три човека, а то си ти, господин Митићуновић и онај паметни дечко Ђурић, а лал му мајка која га је родила и онако васпитала, свака му реч дукат вреди! Нас има петоро

ро у кући и сви смо гласали за тебе Вуче, а колико је само мени познато, колико ти имаш симпатизера! Не могу чудом да се начудим како ти не победи. Ја нисам много школована, али нисам ни глупа, желела сам док сам жива да видим неку промену за ову нашу јадну омладину. Што немају посао, па краду. Стално хоће хлеба. Ја пратим штампу и ти што краду сви су незапослени. Да та деца имају посао и пристојну плату, а опет краду ја их из затвора не би ни пустила. Ја имам унука који је електроникњевер, па ради сасвим девети посао и то тежак посао, и то за 3,5 старе милијарде. Па што рече Вук, да ли тај млади човек може да се наједе, обуче и да изађе у биоскоп, у позориште да изведе девојку — то ни говора. Кад он буде стар као ја, то му неће ништа да буде потребно. Ово што износим, жао ме је за сву децу. Ја имам какву-такву пензију. За хлеб и млеко има, а једне чизмице носим 7 година, јер не могу да их купим. Ја не знам ко је био тако хуман да се нама ста-

рима наплаћују лекови и лекар. Моја пензија прелази скалу за 50 динара и ја плаћам лекове и лекаре, а пијем 6 лекова на дан. Мој човек је радио поштено 40 година и плаћао социјално. Он би се у гроб преврнуо да зна да морам све то да плаћам. Ја мислим да нама старима од 65 година нису требали да се наплаћују лекови. Јер омладина и стари су највише угрожени, омладина треба боље да живи а старији ће брзо да путују један по један. А господину Милошевићу би поручила јер знам да има децу, не знам једно или два па како његово дете има лепо да поједе ова остала деца да имају стоти део од тога јер и они имају душу и стомак.

А сад апелујем на све Вас и који су на власти и који нису, немојте да дозволите да дође до неког рата да изгине ова једна омладина што не зна за никакво добро. Главу горе ничија није горела до зоре.

Баба Рада из Београда

РЕДАКЦИЈИ ЛИСТА

СРПСКА РЕЧ

ХОТЕЛ „ИНТЕРКОНТИНЕНТАЛ“
Мило БEOГPAД

ОТВОРЕН ТЕЛЕГРАМ ВОЈИСЛАВУ
ШЕШЕЉУ, ЛИДЕРУ СЧП

Бр. телеграма 314
Пошта 18105 - Ниш
22.12.1990

Господине Шешељ,
После више ваших бескрупулозних напада на удружену опозицију, што је кулминирало написима у „НОВОСЛА ПЛУС“ и „ВЕЧЕРЊИЦУ НОВОСТИМА“ од 18. XII, молим вас да ме брижете из слика српских четника.

Будите сигурни да таквом нечувеном ароганцијом, када смо сви дужни да тој истој опозицији пружимо безрезервну подршку у циљу демократизације Србије, једино можете спознати себе, а тиме и српски четнички покрет.

Такође сам уверен, да без обзира на ваш понизни и унизивачки став према владајућој социјалистичкој партији и њеним членима, а све у провидљивој намери ретрострације ваше странке, нећете улетети.

У нади да ћете ипак истајати у иму српског четничког покрета, већ у своје лично

слободни велишовић,
Д. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ 2, Ниш

СА ВЕЛИКОМ ГРУПОМ ВАШИХ
БИВШИХ СИПАТИЗЕРА

ПИСМА

ВАМПИРСКИ СМЕХ ХДЗ-ОВАЦА

Господине уреднице,
Ових дана у српској Херцеговини десише се „избори“. И не бих о њима, већ о нама, Србима, Србима из Дервенте, мјеста где боравим (преживљавам). Желео бих да вам пренесем своје дубоко разочарање у дио нашег народа. Све што се дешавало прије, и послије избора показало је колико мало је српства у Србима Дервенте (ово су тешке оптужбе и ја ћу бити најсрећнији ако демантују) и колико се Срби стиде што су Срби!

Данима прије избора колоне аутомобила са усташким заставама и османлијским, крстарила су кроз моју Посавину, мегафони и моћни звучници позивали „браћу“ Муслимане и Хрвате у свети рат а сво то вријеме ни једног плаката а камоли скупа који би позивао Србе на слогу. Челни људи СДС-а нису се живи чули. Немам намеру да дирам у ту странку, и нисам надлежан да доносим судове о њеном раду само ме као човека гануло то што се српски глас нигде не чује а у Дервенти нисмо у мањини. Желео бих да вам кажем да су се Срби завукли у мишју рупу. Женама под сукуће и извирују и ослушкују шушка ли шта. Све се дешавало по оној „ајде ти, ја ћу касније“. Срамота, но ја знам да је педесет година од како Срби овдје нису слободни. Педесет година сатанске власти, свет најгорег зла убијања душе и асимилације тог ђаволског копилета што расрби Србе помоћу Срба. Овдје је Србину већи брат г-дин Марковић и г-дин, пардон, друг Дураковић, од рођеног брата. Још једном насјели су добро испланираним и још боље изведеним пропагандним, ватиканско-комуњарским играма и окренули леђа сами себи.

Примјера ради, господа приватници, Срби по очевима (синови очито то више нису) били су окитили своје радње плакатама насмејаног господина усрећитеља, изнајмљивали аутомобиле за пропагандни рат а све у циљу да насуче још коју марицу, јер им је то овај очито и обећао ако не и дао!

А остали, ништа бољи.

Знам, живот их је томе учио, борба за опстанак, комунисти и остала цихадиско-усташка гамад су директно или индиректно, најстрожије кажњавали сваку појаву, ријеч и писмо које је мирисало на српство. Зовем се Рапајко Иван! Постали смо Југословени. Тако преобрађени васпитавали смо и своју дјецу. Заборавило је на крштење, крсну славу, Христа. Икону светог Јована заменила је фотографија накинђуреног хоштаплера, самозваног маршала србоједа цинично се осмехујући безбожно са светих зидова српских синођинских изби!

Знам, још много тога, знам што је натјерало Србина да спасава тијело губећи душу. Али сада, сада када црвена куга одлази у пакао, сада кад нам је макар и лажно и полумонтирано ипак дато да одлучимо сами својом вољом о својој судбини ми своје дичне гласове, ми потомци Светог Саве дадосмо ђаволу.

Смију нам се, сва се Дервента ори од вампирског смијеха ХДЗ-оваца и Муслимана. Опет је кажу „Србин Србина сикиром сасекао“!

Поштована господо, имам 34 године а жив сам тек шест мјесеци, од како излази „Српска реч“. Још вас молим да свим заинтересованим за рад и програм СПО из Дервенте дате на увид моју адресу ради договора око оснивања П.О.

С поштовањем

**Мирослав ВУКОВИЋ,
Доњи Луг, Дервента**

ОТВОРЕНО ПИСМО ДОБРИЦИ ЋОСИЋУ

**„И ти, руке која држиш дилјето,
не буди мо,
Не дај ми очи које гледају злочин“
Ј. Каштелан**

„Време смрти“ је проминуло, али је остало „Време зла“ заувек. „С висине се таласи не виде, види се само море“. Новостасала поколења потапа очајање мора којима сте бродили са Врховним и Доживотним — сви слепи путници година слепих, штавише, постаје нејасно да ли је Ваше стваралаштво златотиск доживљене катарзе или декалог титоизма. Ваша Бесмртности, одговорите или демисонирајте са духовног Олимпа Србије:

Ко у времену „Десба“ бијаше голобради марксистички бискуп in partibus infidelium, а затим патријарх византијских титонста — архонт и вазал музеја сенки?

Зашто Ваше Бунтовништво оклева да пањеве Осме седмице предочавањем истине доведе у потпуну запањеност?

Чија то рука у свитање поново приноси пехар марксистичко-неутронске кукуте нестасалој души словенској?

Ко то „анахроном и потрошачком српству“ разоткрива тајну избављења: „Ја гласам: одмах Устав, па одмах избори“ (Политика експрес 1. 7. 1990.)

Одговорите, јер је безгласје душе поразније него све плитке године и судбина: Прихвата ли, признаје ли академик Ћосић да је 9. 12. умнији, достојнији део светосавског народа, потиснут и понижен, али не од „вракјега ката“, већ од „зла домаћега“?

Зашто су ћутале очи, зашто је копнио понос „Отпадника“, док је Министарство „наоружане неправде“ трбухозборило „демократској“ јавности да ће сваки антисоцијалистички авантуризам завршити у локви крви?

Слуги ли срце „Верника“ да када реал-социјалисти изговарају молитву за мир то чине пред иконом Трга небеског мира...

Разара ли душу јеретика носталгични погор religiosus педесетих тако безнадежно да не увиђа како управо оловни страх боји децембарски изборни лакмус црвено?

Исписује ли покајање извештача са суђења „бандитима“ Драже Михаиловића из 1946. године, оптужницу за процес неупоредиво свирепији, мирнодопским злочинцима hic et nunc? „Ој, проклета земљо пропала се, име ти је страшно и опако!“ Младе генерације по-

штују богињу захвалности: изволите, поделите са нама тајни полет, лакокрилу имажинацију, занос креативности, нешто од лепоте и проклетство младих година. „Уђите... јер и овде су богови!“ — присетите се Хераклита. „Удар нађе искру у камену, без њега би у кам очајала!“ Ако не приносимо жртве истом божанству, млади Вас моле да их ослободите високог духовног покровитељства. „Не брините се, дакле, за сјутра, јер сјутра бринуће се за се!“ У противном некоме предстоји духовни остракизам: првосвештеницима титоизма или младости Србије. „Када овај камен научи да плива, Добрица Ћосић ће се вратити у Србију правде“ — поручују мудрији завереници него што то бијаше Тома Вучић-Перишић. „Умрећу као духовни сатрап Србије!“ — одговара сујетни ЕГО „Грешника“. Којем ће се царству приволети самотничка звезда Добрице Ћосића? Млади губитници, свеједно, враћају улазницу за врт реал-социјалистичких корена. Свевечно збогом, у нади да Вашу контемплативну концентрацију није реметила љубопитљивост моје сенке...

**Као искрени сабеседник:
Владан ЂУРАШИЊОВИЋ**

СРБЕ НЕМА КО ДА БРАНИ

Стање у коме се налази ова наказа од државе је стање „контролисана“ анархије или диригованог хаоса. Дежурни политичари стално помину некаку правну државу, надајући се, ваљда, да она постоји или да ће се, можда, којим чудом сама васпоставити. Истовремено тзв. савезни органи служе углавном за параду, а неки од њих и директно раде против српских интереса.

Познато је да у време комунистичке антисрпске диктатуре правне државе није било и да су властодршци владали руководећи се искључиво личном самовољом, незајажљивим материјалистичким апетитима и злочиначком неодговорношћу. За главног међу њима неки предлажу суд историје који ће заседаати у далекој будућности, док народ жели да му суди сада и одмах. Он за титомане постоји и даље, чак се и нови официри зову на телевизији „Титови“, као да мртав човек може поседовати живе људе! Љубав према лешевима или некрофилија „краси“ и даље ово тешко оболело друштво.

Наравно, за све проблеме криви су Срби. Убијају их, пребијају, силују, тероризишу широм целе Југославије. Пале им имовину, руше гробове, скрнавље цркве. Отпуштају их са посла зато што су Срби. Ова злодела чине њихови највећи непријатељи: Хрвати, Муслимани и Шинтари. На злочине их подстица државни органи, који виновнике тих злочина прикривају. А Срби, оболели од мазохизма још 1945-е, трпе и јадикују као жене. Њихови политичари их уверавају како су „победили“ велике царевине Турску и Аустро-Угарску, одбијајући да виде да оне и даље кроје судбину српског народа. А овом саветују да буде „достојанствен“, да не одговара на провокације,

да буде широкогруд (у те широке груди заби-
јале су се хрватске и арнаутске каме у по-
следњем рату), да подноси сва страдања и
прашта, јер је „добар и толерантан“. Као на-
граду му обећавају „небеско царство“. А они
ће се задовољити пролазним, земаљским.

„Удри Србина, научио да трпи!“ — урлају
подивљали балкански србождери. Страдају
Срби и у „својој“ републици: у њеном јужном
делу, на Косову и у Рашкој. Прогоне их ис-
ламције као питоме зечење, јер су и једни и
други Титови: први као савезници, други као
жртве. А нема српске армије да их брани.

Црна Гора је угрожена са свих страна. Са
запада јој прете католици, са севера и истока
потурчени Срби и Црногорци, а са југа Арнау-
ти. Систематским насељавањем и анималним
наталитетом одсекли су Србију од Црне Горе
да би је лакше прогутали. Уместо да се уједи-
не и тако пресеку муслимански континуитет
од Босне до Косова и Метохије, Срби и
Црногорци још увек верују да су потурчења-
ци Срби муслиманске вере, а не виде (већ
500 година) да ови желе да буду све друго
само не оно што су били. Још је Вук Караџић
говорио да „наши муслимани хоће да су Тур-
ци“. Пошто их ови као такве не примају, сада
се издају за Арапе! И даље истрајавају у из-
дајству, помоћу којег желе да постану посе-
бан народ, али им то, очигледно, не полази за
руком.

С друге стране, агресивни Хрвати трети-
рају Муслимане као потурчене Хрвате како
би се преко њих проширили до Дрине и Ко-
сова, где их чека „братски албански народ“.
То су братство исковали у рату кроз масовна
зверства над српским женама и децом. По-
што демографски изумиру, а имају велике
империјалистичке апетите, они настоје да по-
хрвате све околне народе. Претендују и на
Војводину, мада су Буњевци и Шокци покато-
личени Срби. На основу тога што су били и у
млетачком ропству, приграбили су скоро це-
лу Јадранску обалу, а сада би да зграбе и
Црногорско приморје! Док су робовали под
Аустро-Угарском, морали су цивилизовано
да се понашају. А чим су добили независну
државу, поубијали су више од милион Срба!
И сада, кад се опет боре за „независну“, пре-
те Србима новим геноцидом. Заборављају,
међутим, да Срби још нису осветили своје
жртве из два светска рата.

Очигледно, треба ујединити све српске
земље. Али како то учинити кад смо и у самој
Србији нејединствени и заробљени комуни-
стичком прошлосту. За нас је и даље дан ус-
танка 7. јули (дан када је Србин пуцао на Ср-
бина и тиме започео братоубилачки рат), а не
3. јуни, када је недоклани српски народ Хер-
цеговине устао против хрватских и муслиман-
ских убица. Улицу 7. јула треба вратити краљу
Петру Првом Ослободиоцу свих Срба; улицу
од Теразија до Славије — краљу Милану, ос-
лободиоцу Југоисточне Србије 1878; улицу 27.
марта (а то је дан када је српски народ гурнут
на клинци) — краљици Марији; улицу Народ-
ног фронта — краљици Наталији, а Булевар
револуције — краљу Александру, првој
жртви европског и балканског фашизма.

У спољној политици морамо се ослонити
ча Русију, јер нас је велики руски народ спа-
сао од потпуног физичког уништења.

Мр Душан НИКОЛИЋ
Београд

КО АПСТИНИРА — ГУБИ

**(Могу ли остати у изборној трци
кандидати за председника који су
одбили да се представе бирачком
телу?)**

Свака изборна трка састоји се из две ета-
пе: 1. Предизборне кампање, 2. Гласања
бирача. Поштени, слободни, вишестра-
начки избори подразумевају часно спровође-
ње обе фазе изборног механизма. Пропуст
да се то оствари чини сваки резултат без-
вредним.

Да досадашња „Предизборна кампања“
није испунила ни минимум услова за часно
надметање, више је него очигледно. Ми се
овде нећемо освртати на разне трагикомичне
аспекте завршене „утакмице на један гол“,
али желимо да укажемо на један страховити
пропуст владајућег режима у организовању
предизборног надметања за председника ре-
публике, пропуст који анулира читаву предиз-
борну кампању.

Сваки политичар који учествује у трци за
неки јавни положај постаје тиме јавна лич-
ност, која у сваком погледу мора бити на рас-
полагању бирачком телу. Пре него што се од-
лучи за кога ће да гласа, бирач мора да зна
све релевантне карактеристике и податке ве-
зане за кандидате. То је утолико важније уко-
лико се ради о вишем државном положају, а
место председника републике је несумњиво
у врху политичке хијерархије. Власт је добро
уредила што је одредила да сви кандидати за
овај највиши положај морају да се представе
бирачима Србије. Исто тако, избор ТВ као
средства комуницирања био је најбољи могу-
ћи. Начин представљања, међутим, није био
адекватан захтевима за доношење вреднос-
них судова о квалитетима конкурената. Изла-
гање на задату тему јесте потребан, али не и
доврљан показатељ говорничке вештине кан-
дидата. То се, уосталом, може и напамет на-
учити, као што многи наши политичари и прак-
тикују. Будући председник неће само држати
говоре, већ ће се сусретати са другим поли-
тичарима, где је пресудна способност вође-
ња дијалога. Тек у испрекиданом разговору,
са неочекиваним обртима, са темама које се
не могу предвидети, исказује се права спо-
собност политичара, како у погледу снаге ар-
гументације, тако и харизматичности саговор-
ника. Ако се и прихвати „образложење“ влас-
ти да се због великог броја (ради се заиста о
неозбиљно великом броју пријављених кан-
дидата) није могао остварити „округли сто“,
укупна група кандидата и „кандидата“ могла
се поделити на мање подгрупе, које су могле
да се представе ТВ гледаоцима. Тако бисмо
уместо досадних једночасовних монолога (у
којима су кандидати углавном понављали
програме својих странака, а „кандидати“ нас-
кали на тему „... реформатор“), имали дијало-
ге живих људи, који поред осталог откривају
и њихове карактере. Улога водитеља, при то-
ме није само да анимира дијалектику разго-
вора, већ и да помогне да се бирачи упознају
са кандидатом, његовом биографијом, лич-
ношћу, породичним статусом, здравственим
стањем и др.

ПИСМА

И ту долазимо до кључног пропуста цело-
купног аранжмана. Остављајући кандидатима
на вољу да ли ће се представити аудиторију-
му, власт је елиминисала основно право би-
рача: право да „мачку изваде из цака“. А како
то изгледа демонстрирао нам је један канди-
дат сам (НШ), кога смо упознали и више него
што смо хтели. На другом крају имали смо
учено флоскулирање (БП) где ни сам канди-
дат није себе разумео, а камоли слушаоци.
Негде између ова два екстрема налазила се
права мера презентације потенцијалних
„првих људи државе“.

Познато је да у многим демократским
државама постоје законска ограничења на
кандидате за јавне функције. Кандидат за
председника САД, рецимо, мора бити члан
(било које) цркве, мора бити породични чо-
век итд. И код нас није могуће конкурисати
нежењама (жене, изгледа немају шансу без
обзира на брачни статус) за амбасадора, из
разумљивих разлога. А за председника ре-
публике можемо добити бећаре, хомосексу-
алце, епилептичаре, нимфоманке, заражене
СИДОМ, наркомане, ... и уопште, демократија
је, па изволите народе!

Каква је важност критичког експонирања
кандидата пред јавношћу могла се наслутити
из интервјуа Вука Драшковића на његовој
презентацији. То што је једино најозбиљнији
противкандидат режимишког кандидата био
изложен унакрним питањима водитељице,
од којих су нека била на граници коректности,
наравно чиста је случајност! Па ипак, при
свим „вилама на Женевском језеру“, „писар-
ског стажа“ и сл, остали смо ускрађени за
такве податке, да ли је кандидат жењен и да
ли има децу, каква му је имовина, политичка
биографија, да ли је осуђиван и зашто и сл. И
док се Г. В. Драшковић знојио пред камера-
ма и агресивном водитељком, Г. С. Милоше-
вић је nonchalantly своје „време пред ислед-
ником“ поклатио телевизији! Да се Г. В. Ше-
шељ сетио да своје време пред судијом ре-
довног суда, односно „Суда“, поклати Г. Ми-
лошевићу, не би он долазио на представља-
ње из затвора!

При свему томе, Г. В. Драшковић може
се рећи да је профитирао, јер је елиминисао
неке од оптужби које су колале „чаршијом“,
било оне на чврстим ногама, било на штула-
ма. Многе приче, пикантне и др, круже Југос-
лавијом, везане за друге председничке кан-
дидате (ми их, будући лепо васпитани, колико
је то у овој земљи могуће нећемо овде ре-
родуковати). Али зато нека нам буде дозво-
љено да констатујемо да су они који су „по-
бегли са мегдана“ очигледно сматрали да би
се изложили великом ризику ако би се поја-
вили пред знатижљивим бирачима, „у свој ве-
личини својој“.

Но у крајњој линији нас не интересују мо-
тивни абдијације пре усталичења. Апстинира-
њем од задвољивања општих и обавезних
захтева у предизборној кампањи, апстиненти
су сами себе из изборне трке елиминисали.
Уколико Опозиција ову чињеницу не узме оз-
биљно, бирачима не остаје друго до да „Ов-
чију параболу“ Г. Вука Драшковића схвати
као симпатичну опозицијску аутоиронију.

Др П. ХАЏИ-ГРУЉИЋ
Земун

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА ЗА КОМЕРЦИЈАЛНО ОГЛАШАВАЊЕ

1/1 последња колор страна — премаз	20.000 дин.
1/2 последње колор стране — премаз	15.000 дин.
1/4 последње колор стране — премаз	10.000 дин.
1/1 унутрашња колор страна — премаз	15.000 дин.
1/2 унутрашње колор стране — премаз	10.000 дин.
1/4 унутрашње колор стране — премаз	6.000 дин.
1/1 унутрашња ц/б (црно-бела) страна	10.000 дин.
1/2 унутрашње ц/б стране	7.000 дин.
1/4 унутрашње ц/б стране	4.000 дин.
1 цм/стубац на унутрашњој ц/б страни	250 дин.
Објављивање знака фирме — формата до 5 цм ² на првој страници	10.000 дин.

У цену је урачунато коришћење највише 2 слајда или 2 фотографије на целој страни, а на 1/2 и 1/4 стране коришћење највише једног слајда или једне фотографије. За сваки додатни слајд/фотографију доплаћује се и 500 динара. Цена огласног простора за оглашиваче из иностранства увећава се за 30%. За претплату од пет и више узастопних оглашавања попуст је 10%.

Жиро рачун: 60801-603-27562 (код СДК Београд) са знаком: За оглас у „Српској речи“.

Девизни рачун: 60811-620-128-25731-7495633 (код Кредитне Банке Београд ДД) са знаком: за оглас у „Српској речи“.

Адреса редакције: „Српска реч“, хотел „Југославија“, соба 879 11080 Земун ЈУГОСЛАВИЈА.

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“ чија полугодишња претплата износи 220 динара, а годишња 440 динара (урачунат је попуст од 10%). Годишња претплата за иностранство је 100 ДЕМ, 60 УСД, или одговарајућа противвредност у другим конвертибилним валутама или динарима.

Уплате вршите на динарски жиро рачун 60801-603-27562 с знаком за „Српску реч“, односно девизни 60811-620-128-25731-7495633. Уплате из иностранства се могу вршити и чековима и међународним уплатницама. По један примерак уплатнице или других доказа о уплати, заједно са овом наруџбеницом послати на адресу:

ПЕДАГОШКА АКАДЕМИЈА ЗА „СРПСКУ РЕЧ“ соба 23, тел 642-233 локал 149 11000 Београд Народног фронта 43

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања, Редакција „Српске речи“ обавештава читаоце да располаже са комплетом бројева од 1 до 9. Комплетни или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро-рачуи број 60801-603-27562 или девизни 60811-620-128-25731-7495633 или поузећем на телефон 642-233 лок. 149 или на адресу ПЕДАГОШКА АКАДЕМИЈА ЗА „СРПСКУ РЕЧ“ соба 23, 11000 Београд, Народног фронта бр. 43.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. и 9. Заокружите бројеве које наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

ЗА 1991. ГОДИШТУ

ДАНИ		СТАРИ		1991. ЈУЛ 31 дан	
				ЗА ПРАВОСЛАВНЕ	
П	1	18	Свети мученици Леонтије, Ипатије и Теодул		
У	2	19	Свети апостол Јуда и преподобни Пајсије Велики		
С	3	20	Свештеномученик Методије; <i>преј. Наум Охридски</i>		
Ч	4	21	Свети мученик Јулијан Тарсијски		
П	5	22	Свештеномученик Јевсевије; <i>преј. Анастасија Српска</i>		
С	6	23	Света мученица Агрипина; Влад. икона МБ		
Н	7	24	Рождство св. Јована Крститеља — Ивањдан		
П	8	25	Преподобномученица Февронија		
У	9	26	Преподобни Давид Солунски		
С	10	27	Преподобни Сампсон Странопримац		
Ч	11	28	Пренос моштију св. св. бесребренка Кира и Јована		
П	12	29	Свети апостоли Петар и Павле — Петројдан		
С	13	30	Сабор св. св. св. 12 апостола		
Н	14	1	ЈУЛ — Свети мученици и бесребр. Козма и Дамјан		
П	15	2	Полагање ризе Пресвете Богородице		
У	16	3	Свети мученик Јакинт и преподобни Анатолије		
С	17	4	Свети Андреј Критски и преподобна Марта		
Ч	18	5	Преподобни Атанасије Атон.; Сергије Радонешки		
П	19	6	Преподобни Сисоје Велики		
С	20	7	Преподобни Тома Малени		
Н	21	8	Свети великомученик Проклије		
П	22	9	Свештеномученик Паукратије и свети Теодор		
У	23	10	Светих 45 мученика из Никоља		
С	24	11	Света великомученица Ефимија и Блажена Олга		
Ч	25	12	Свети мученици Прокло и Иларије		
П	26	13	Сабор светог архангела Гаврила		
С	27	14	Свети апостол Акила и преподобни Николим		
Н	28	15	Свети мученици Кирик и Јулија; свети Владимир		
П	29	16	Свештеномученик Атиноген; света мученица Јулија		
У	30	17	Света великомученица Марина (Огњена Марија)		
С	31	18	Свети мученик Емилијан и мученик Јакинт		

ДАНИ		СТАРИ		1991. АВГУСТ 31 дан	
				ЗА ПРАВОСЛАВНЕ	
Ч	1	19	<i>Свети Стефан и Преподобна Евелија (Лазаревић)</i>		
П	2	20	Свети пророк Илија; свети Илија Грузијски		
С	3	21	Свети пророк Језекиљ		
Н	4	22	Света Марија Магдалина (Блага Марија)		
П	5	23	Свети мученици Трофим, Теофил и други		
У	6	24	Света мученица Христина		
С	7	25	Успеније свете Ане		
Ч	8	26	Препмуч. Параскева (Трнова); <i>св. Сава III српски</i>		
П	9	27	Свети велмуч. Пантелејмон; <i>св. Климент Охридски</i>		
С	10	28	Свети апостоли и ђакони Прохор, Никанор и други		
Н	11	29	Свети мученик Калиник и мученица Серафима		
П	12	30	<i>Преподобна маиш Анелина српска</i>		
У	13	31	Свети Евлоким (Госпојинске покладе)		
С	14	1	АВГ. — Изн. Часи. Крста; Макајеви (поч. поста)		
Ч	15	2	Пренос моштију св. првомуч. и архип. Стефана		
П	16	3	Преподобни Исакије, Далмат и Фауст		
С	17	4	Светих 7 мученика у Ефесу		
Н	18	5	Свети мученик Евсигије (Претпр. Преображења)		
П	19	6	Преображење Господње		
У	20	7	Преподобномученик Дометије и преподобни Ор		
С	21	8	Свети Емилијан Исповедник		
Ч	22	9	Свети апостол Матија и свети мученик Антоније		
П	23	10	Свети мученик и архиђакон Лаврентије		
С	24	11	Свети мученик и архиђакон Евло		
Н	25	12	Свети мученици Фотије, Аникита и други		
П	26	13	Свети мученик Иполит (Оданије Преображења)		
У	27	14	Свети пророк Михеј (Претпр. Успенија)		
С	28	15	Успеније Пресвете Богородице — Велика Госпојина		
Ч	29	16	<i>Свети Јевстајије, преј. Роман, Рафаило Банашки</i>		
П	30	17	Свети мученици Мирон и Патрокло		
С	31	18	Свети мученик Флор; <i>прејодобни Јован Рилски</i>		

ДАНИ		СТАРИ		1991. СЕПТЕМБАР 30 дана	
				ЗА ПРАВОСЛАВНЕ	
Н	1	19	Свети мученик Андреј Стратилат		
П	2	20	Свети пророк Самуило и свештеномученик Самуило		
У	3	21	Свети апостол Тадеј; света мученица Васа и њена деца		
С	4	22	Свети мученик Агатоник; <i>свешт.муч. Горазд Чешки</i>		
Ч	5	23	Свештеномученик Иринеј и мученик Луп		
П	6	24	Свештеномученик Евтихије; мученица Сара		
С	7	25	Пренос моштију св. апост. Вартоломеја; св. ап. Тит		
Н	8	26	Св. муч. Адријан и Наталија; Сабор срп. свешт.шета		
П	9	27	Преподобни Пимен Велики		
У	10	28	Преподобни Мојсеј Мурин и Сава Псковски		
С	11	29	Усковање главе светог Јована Крститеља		
Ч	12	30	<i>Св. Александар Невски; Кирил, Никон и Макарије</i>		
П	13	31	Полагање ризе Пресвете Богородице		
С	14	1	СЕПТ. — Преп. Симеон Столпник — Цркв. Нова год.		
Н	15	2	Свети праведни Јоаким и Ана		
П	16	3	Свештмуч. Антин; <i>свешт. Јоаникије I Паширар српски</i>		
У	17	4	Свештмуч. Вавила; пророк Мојсеј Боговидац		
С	18	5	Свети пророк Захарија и праведна Јелисавета		
Ч	19	6	Чудо светог архангела Михаила; св. муч. Евдоксије		
П	20	7	Св. муч. Созонт (Претпр. Родж. Пресв. Богородице)		
С	21	8	Рождство Пресвете Богородице (Мала Госпојина)		
Н	22	9	Свети праведни Јоаким и Ана		
П	23	10	Мученице Минодора, Митродора и Нимфодора		
У	24	11	Преподобна Теодора; преп. Сергије и Герман		
С	25	12	Свештмуч. Автоном (Оданије Родж. Пресв. Богород.)		
Ч	26	13	Свештмуч. Корнилије (Претпр. Воздвижења)		
П	27	14	Воздвижење Часног Крста — Крстојдан		
С	28	15	Великомученик Никита; <i>свешт. Јосиф Темшварски</i>		
Н	29	16	Велмуч. Јефимија; преподобни Доротеј и Кипријан		
П	30	17	Мученице Вера, Нада и Љубав и мати им Софија		

ДАНИ		СТАРИ		1991. ОКТОБАР 31 дан	
				ЗА ПРАВОСЛАВНЕ	
У	1	18	Свети Евменије Гортински; мученица Арнадна		
С	2	19	Свети мученици Трофим, Саватије и Доримедонт		
Ч	3	20	Свети великомученик Јевстатје		
П	4	21	Свети апостол Кодрат (Оданије Воздвижења)		
С	5	22	Свештмуч. Фока и пророк Јона (Задушнице)		
Н	6	23	Зачеће светог Јована Крститеља		
П	7	24	Првомуч. Текла; <i>преј. Симон, Владислав и други</i>		
У	8	25	Преподобна Ефросинија и Сергије Радонешки		
С	9	26	Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов		
Ч	10	27	Св. муч. Калистрат; св. ап. Марко, Арист и други		
П	11	28	Преподобни Харитон Исповедник; мученик Марко		
С	12	29	Преподобни Киријак Отшелник — Михољдан		
Н	13	30	Свештеномученик Григорије и свети Мхлал		
П	14	1	ОКТОБАР — Покров Пресвете Богородице		
У	15	2	Свештеномученик Кипријан и преподобни Андреј		
С	16	3	Свештеномученик Дионисије Ареопагит		
Ч	17	4	<i>Свети Стефан и Јелена (Шилиановић)</i>		
П	18	5	Света мученица Харитина; свештеномуч. Дионисије		
С	19	6	Свети Тома — Томиндан		
Н	20	7	Свети мученици Сергије и Вахо — Срјевдан		
П	21	8	Преподобна Пелагија и преподобна Тауса		
У	22	9	Свети апостол Јаков; <i>свешт. Стефан српски (Слеји)</i>		
С	23	10	Свети мученици Евлампије и Евлампија		
Ч	24	11	Свети апостол Филип и свети Теофан Начертани		
П	25	12	Свети мученици Тарах, Пров и Андроник		
С	26	13	Свети мученик Карп; <i>новомученица Златна Меленска</i>		
Н	27	14	Преподобна мати Параскева — Света Петка		
П	28	15	Свештеномученик Лукијан и преподобни Јевтимје		
У	29	16	Свети мученик Лонгин Сотник		
С	30	17	Свети пророк Осија; преподобномуч. Андреј Критски		
Ч	31	18	Свети апостол и јев. Лука; <i>свешт. Пејтар Цейшишки</i>		

ДАНИ		СТАРИ		1991. НОВЕМБАР 30 дана	
				ЗА ПРАВОСЛАВНЕ	
П	1	19	Пророк Јоил; <i>преј. Прохор Пчињски и Јован Рилски</i>		
С	2	20	Великомученик Артемије (Задушнице)		
Н	3	21	Преподобни Иларрон; свешт. Иларион и Висарион		
П	4	22	Свети равноапостолини Аверкије Јералојски		
У	5	23	Свети апостол Јаков, први епископ јерусалимски		
С	6	24	Свети великомученик Арета и други		
Ч	7	25	Свети мученици Макаријан и Мартирије		
П	8	26	Свети великомученик Димитрије — Митровдан		
С	9	27	Свети мученик Нестор		
Н	10	28	Свети мученик Терентије; свешт. Арсеније Сремац		
П	11	29	Свети Аврамије Затворник		
У	12	30	<i>Свети краљ Милушин, Теоксисти и Јелена</i>		
С	13	31	Свети апостоли Стахије, Амплије, Урвин и други		
Ч	14	1	НОВ. — Свети Козма и Дамјан — Врачеви		
П	15	2	Свети мученици Акиндиј, Пигасије и други		
С	16	3	Обновљење храма светог Георгија — Ђурђици		
Н	17	4	Преподобни Јоаникије Велики; свештмуч. Никандар		
П	18	5	Преподобномученици Галактион и Епистима		
У	19	6	Свети Павле Исповедник		
С	20	7	Светих 33 мученика у Мелитији; преподобни Лазар		
Ч	21	8	Сабор светог архангела Михаила — Аранђеловдан		
П	22	9	Св. муч. Онисифор и Порфирије; св. Нектарије Егински		
С	23	10	Свети апостоли Олимп, Ераст, Родион и други		
Н	24	11	Свети краљ Стефан Дечански — Мрашчан		
П	25	12	Свети Јован Милостивни; преподобни Нил Синајски		
У	26	13	Свети Јован Златоуст (Божјиње покладе)		
С	27	14	Свети апостол Филип (Почетак поста)		
Ч	28	15	Свети мученик Гурије		
П	29	16	Свети апостол и јеванђелист Матеј —		
С	30	17	Свети Григорије Чудотворац; Никон Радонешки		

ДАНИ		СТАРИ		1991. ДЕЦЕМБАР 31 дан	
				ЗА ПРАВОСЛАВНЕ	
Н	1	18	Свети мученици Платон, Роман и Варул		
П	2	19	Пророк Авдија; преподобни Варлаам и Јоасаф		
У	3	20	Преподобни Григорије Декаполит (Претпр. Вавед.)		
С	4	21	Ваведње Пресвете Богородице		
Ч	5	22	Свети апостоли Филимон, Аппија и Архип		
П	6	23	Свети Амфилохије и свети Григорије		
С	7	24	Великомученица Екатарина; Меркурије		
Н	8	25	Свештеномученик Климент (Оданије Ваведња)		
П	9	26	Свети Адимиције Столпник		
У	10	27	Свети мученик Јаков Персијанац		
С	11	28	Преподобномученик Стефан; <i>свешт. мученик Христишо</i>		
Ч	12	29	Свети мученици Парамон, Филумен и други		
П	13	30	Свети апостол Андреј Провозвани		
С	14	1	ДЕЦЕМБАР — Пророк Наум и свети Филарет		
Н	15	2	Свети цар Урош и Преподобни Јоаникије Девички		
П	16	3	Пророк Софонија и преподобни Јован Путљанин		
У	17	4	Великомученица Варвара; преподобни Јован Дамаскин		
С	18	5	Преподобни Сава Освешени; <i>Нектарије Бишољски</i>		
Ч	19	6	Свети Никола — Никољдан		
П	20	7	Свети Амвросије; преподобни Григорије Горњачки		
С	21	8	Преподобни Патаније; св. ап. Состен, Аполос и други		
Н	22	9	Зачеће свете Ане — Детинци		
П	23	10	Св. муч. Миња; <i>свешт. Јован Српски</i>		
У	24	11	Преподобни Данило Столпник		
С	25	12	Преподобни Спиридон Чудотворац		
Ч	26	13	Мученик Евстатје; <i>свешт. Гаврило и Никодим</i>		
П	27	14	Свети мученици Тирс, Левкије, Филимон и други		
С	28	15	Свештеномученик Елевтерије и преподобни Павле		
Н	29	16	Пророк Агеј и света Теофанја — Матерце		
П	30	17	Пророк Данило; <i>прејодобномученик ђакон Авакум</i>		
У	31	18	Свети мученик Севастјан; свети Модест и други		

ДЕМАНТИ ДЕМАНТИЈА ГОСПОДИНЕ БОГДАНОВИЋУ, ГДЕ СУ ОВЕ ПАРЕ?

OBRAZAC 1450

INOZEMSTVU – НАЛОГ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА ДОЗНАКА ВО СТРАНСТВО
A V TUJINI – НАЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ДОЗНАКЕ У ИНОСТРАНСТВУ

200,000.00
11-816
2,365,200.00

1. НАЛОГДАВАЦ
2. НАЗИВ БАНКЕ – НАЗИВ НА БАНКАТА – ИМЕ БАНКЕ – НАЗИВ БАНКЕ

700B104 70 7 7025459

4. Дозначај робот брзојавно износ и валута – Да се дознама по пошта-телеграфски износот во валута
Накажете по пош-телеграфско знесек в валута – Дозначите поштом-телеграфски износ у валута

USD=200.000,-

5. У корист – Во корист
Vсобо – У корист

M. MARKOVIC P.T.R. Редош бр. OP 182456 840

6. Код – Код
Рн – Код

БЕОБАНКА 840

7. Работност – По основа
На робот – По основа

сл. пут 710

8. НАДЛЕЖНА БАНКА – НАДЛЕЖНА БАНКА
PRISTOJNA БАНКА – НАДЛЕЖНА БАНКА

NBS 704

9. Земља из које се роба-услуга увози
Земља од која стоките-услугата се увезуваат
Држава, из које се благо-услуга увоза
Земља из које се роба-услуга увоза

10. Укупни бр. намен
Број на намен
Шифра сл. намен
Укупан бр. намен

11. Назив и шифра по царинској номер-Матри – Назив и шифра по царинската номер-матрица
Назив и шифра по царински номер-Матри – Назив и шифра по царинској номер-матрица

12. Ред. бр. намен
Ред. бр. намен
Ред. сл. намен
Ред. бр. намен

KORISNIK ROBE-USLUGE – КОРИСНИК НА СТОКИТЕ-УСЛУГАТА
UPORABNIK ROBE-STORITVE – КОРИСНИК РОБЕ-УСЛУГЕ

13. ПРЕМЈЕДБА – ЗАБЕЛЕШКА – ПРИПОМБА – ПРИМЕДБА

Ovlašćuje se NIKOLA FILIPOVIC
l.k. br. I 21622 SUP BGD за podizanje
efektive

Beograd, 19.10.1990.

14. Место и датум – Место и датум – Крај и датум – Место и датум

15. Налог за књижење број – Налог за књижење број
Налог за књижење сл. – Налог за књижење број

16. Шифра на вал.
Шифра валуте

340

17. На терет
На товар
V брете
У корист

18. U корист
Во корист
V рид
У корист

19. UPLAĆENO DINARA – УПЛАЌЕНО ДИНАРИ
VPLAĆANO DIN. – УПЛАЌЕНО ДИНАРА

20. БАНКА ИЗ ЧЛАНА 108. ЗДП – БАНКА ОД ЧЛЕН 108. НА ЗДП
BANKA ИЗ ЧЛ. 108. СЛЕНА ЗДП – БАНКА ИЗ ЧЛАНА 108. ЗДП

21. Место и датум – Место и датум – Крај и датум – Место и датум

M. MARKOVIC P.T.R. OP 182456
se može izneti iz zemlje
264/ZM

На који начин је МАРКОВИЋ ПЕТАР (који је непознат у СУП Србије) подигао и изнео из земље милион и осамсто хиљада америчких долара? Деманти републичког СУП Србије гласи да „ништа од тога није тачно“. Ако је тачно „да ништа није тачно“, ко је МАРКОВИЋ ПЕТАР и у које сврхе је употребљен новац који је издала Беобанка по налогу Републичког СУП-а.

ZEMSTVU — HALOG ZA IZVRŠUVAÑE NA DOZNAKA VO STRANSTVO
V TUINI — HALOG ZA IZVRŠEÑE DOZNAKE U INOSTRANSTVU

1.600.000,00
11-816
18.906.600,00

OGODAVAC	NAZIV BANKE — NAZIV NA BANGLATA — NRE BANKE — NAZIV BANKE	70
		7
7000104		7025459

HALOG zbog HALOG zbog HALOG iz HALOG zbog	
--	--

4	Dokazite robljenim novcem i valuti — Da se dokazati po nazivu telefonomi kancost do valuti Dokazite robljenim novcem i valuti — Dokazite robljenim telefonomi kancost do valuti	USD=1.600.000,-
---	--	-----------------

5	U ime — Vo ime V ime — U ime	Milivoje I. RZOVIC	Broj broj CP 182456	840
---	---------------------------------	--------------------	---------------------	-----

6	Kod — Kod Po — Kod		840
---	-----------------------	--	-----

7	Pa ostan — Pa ostan Na podlog — Na podlog	sl. put	710
---	--	---------	-----

8	NAKLEPNA BANKA — NADLEPNA BANKA PRISTUPNA BANKA — NADLEPNA BANKA	Registarski broj grupe Registarski br. na pr. Registarski br. grupe Registarski broj prij.	God. registr. God. na registr. Leto registr. God. registr.
---	---	---	---

9	Zemlja iz koje se robe usluga izvozi Zemlja iz koje se usluga izvozi Zemlja iz koje se usluga izvozi Zemlja iz koje se usluga izvozi	10	Ukupni br. namena Bilješka br. na nam. Službeni br. nam. Ukupni br. nam.
---	---	----	---

11	Naziv i šifra po sistemu komercijalnih — Naziv i šifra po sistemu komercijalnih Naziv i šifra po sistemu komercijalnih — Naziv i šifra po sistemu komercijalnih	ROK UVOZA ROK NA UVOZOT ROK UVOZA ROK UVOZA	BROJ KRED. PRILAVE BROJ NA KRED. PR. STEVILKA KRED. PR. BROJ KRED. PRILAVI	OO OO ZONE OO	V K B K V K B K	OLP OLP OLP OLP
----	--	--	---	------------------------	--------------------------	--------------------------

12	Red. br. nam. Red. br. nam. Zar. št. nam. Red. br. nam.	KODIRNIK ROBE-USLUGE — KODIRNIK NA STOKITE-USLUGATA KODIRNIK ROBE-STOVITVE — KODIRNIK ROBE-USLUGE	Matični broj Matični broj Matični broj	REZIM REZIM REZIM	Izvor sred. Izvor na op. Izvor sred.	IZNOS U VALUTI — IZNOS VO VALUTI ZNESEK V VALUTI — IZNOS U VALUTI
			7000104			USD=1.600.000,-

13	PRIMJEDBA — ZABELJEŠKA — PRIMJEDBA — PRIMJEDBA Ovlašćuje se nikola 1.k. br. I 21622 SUB za podizanje efektive Beograd, 22.10.1990. god.	
----	--	--

15	Nalog za isplatu broj — Nalog za isplatu broj Nalog za isplatu št. — Nalog za isplatu broj		
----	---	--	--

16	Šifra valute Šifra valute Šifra valute	Oznaka valute Oznaka na dev. Oznaka valute Oznaka dev.	IZNOS U VAL. IZNOS VO VAL. IZNOS U VAL. IZNOS U VAL.	1.600.000,-	S VALUTOM CO VALUTA Z VALUTO CA VALUTOM	231090
----	--	---	---	-------------	--	--------

17	Na osnov Na osnov V osnov	820400	999	04295
----	---------------------------------	--------	-----	-------

18	U ime U ime V ime	264	3000	840
----	-------------------------	-----	------	-----

19	UPLAĆENO DINARA — UPLAĆENO DINARA UPLAĆANO DIN — UPLAĆENO DINARA	16.906.400,00
----	---	---------------

20	BANKA IZ ČLANA 108 ZDP — BANKA OD ČLENA 108 NA 387 BANKA IZ 108 ČLENA ZDP — BANKA IZ ČLANA 108 387	7025459
----	---	---------

21	O/ H. RZOVIC F.T.R CP 182456 Na osnov ovog nalog valute se može izneti iz zemlje Beograd, 23.10.90	264/ZH
----	--	--------

OBRAZAC 1450

**Читаоцима
„Српске речи“
Честитамо**

Б О Ж И Ћ И Н О В У Г О Д И Н У .

Редакција